

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

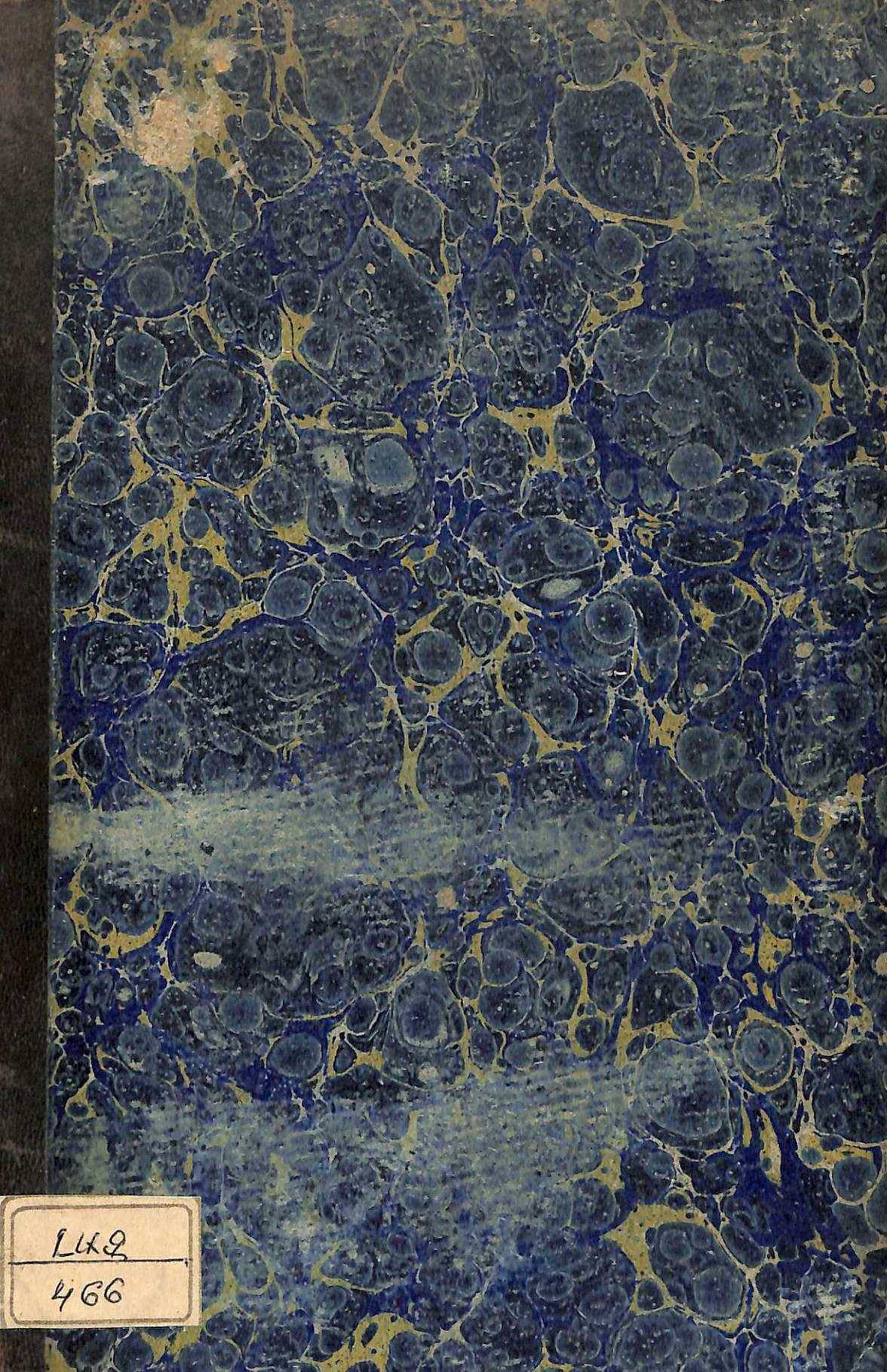
Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

LXQ

466

601

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՏԹԷՈՍԻ ԱԻՆՏԱՐԱՆԻՆ

Աւետարանս որ ըստ Մատթէոսի գրեալ է, զի ինքն Մատթէոս աշակերտ Տեառն գրեաց զաւետարանս զայս: Եւ պատմէ մեզ ի սկզբանն զըստ մարմնոյ ծնունդ Փրկչին ի զաւակէ Դաւթի. վասն որոյ և զազգահամարն ժողովէ մինչև ի Քրիստոս՝ ազգս քառասուն և երկու: Բերէ ըստ կարգի և զմկրտութիւն Յովհաննու, և ի լերինն ի դիւաց զփորձութիւնն, և նշանս և արուեստս մեծամեծս ի փրկչէն եղեալ, և զընտրութիւն աշակերտացն, և վասն խորհրդոյ մասնութեանն. և զկատարածն, զի մատնեցաւ Պիղատոսի, և խաչեցաւ մարմնով, և մարմինն եզաւ ի զերեզմանի, և զինուորքն բաժանեցին զհանդերձս նորա: Նոյն և զերրորդ աւուր յարութիւնն. և զպատուէր աշակերտացն՝ աշակերտել զամենայն հեթանոսս և մկրտել զնոսա. պատուիրեաց լինիլ ընդ նոսա զամենայն աւուրս մինչև ի կատարած աշխարհի: Մատթէոս գրեաց զաւետարանս իւր յԵրուսաղէմ քաղաքի ի լեզու եբրայեցի, զկնի ութ ամի համառնալոյ Փրկչին, ի խնդրոյ եկեղեցոյն Երուսաղէմի:

Մատթէոս թմրգմանի՝ Երգ կենաց:

0101
14801

ՀՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

466-2009

18966

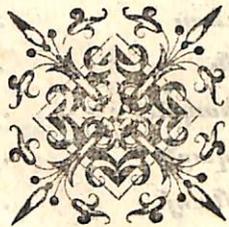
ՍԿԻՋԻՆ ԳԼԽՈՑ

ԱՒԵՏԱՐԱՆԻՆ ՈՐ ԸՍՏ ՄԱՏՔԼՈՍԻ

	Գլ.	ՀՏ.
Վասն մեզուցն	Բ	1
Վասն կոտորածի մանկանցն	Բ	16
Վասն յառաջընթաց քարոզութեանն Յովհաննու մկրտչին	Գ	1
Վասն վարդապետութեան Փրկչին	Դ	23
Վասն երանութեանց	Ե	2
Վասն բորոտին	Ը	2
Վասն հարիւրապետին	Ը	5
Վասն զոքանչին Պետրոսի	Ը	14
Վասն բժշկութեան ամենայն ցաւոց	Ը	16
Վասն որ ոչ ետ հրաման երթալ զկնի	Ը	19
Վասն սաստելոյն ի վերայ ջուրցն	Ը	26
Վասն դիւահարացն	Ը	28
Վասն անդամալուծին	Թ	2
Վասն Մատթէի	Թ	9
Վասն զստեր ժողովրդապետին	Թ	18
Վասն տեռատեսին	Թ	20
Վասն երկուց կուրացն	Թ	27
Վասն խուլ և համր դիւահարին	Թ	32
Վասն առաքելոյն իշխանութեան	Ժ	1
Վասն առաքելոյն ի Յովհաննէ	ԺԱ	2
Վասն որոյ ձեռն զօսացեալ էր	ԺԲ	10
Վասն կոյր և համր դիւահարին	ԺԲ	22
Վասն որ խնդրէին նշանս	ԺԲ	38
Վասն առակացն	ԺԳ	3
Վասն Յովհաննու և Հերովդի	ԺԳ	1
Վասն հինգ հացիցն	ԺԳ	17

Վասն երթալոյն ի վերայ ծախուն	ԺԴ	22
Վասն անցելոցն զպատուիրանաւն Աստուծոյ	ԺԵ	3
Վասն կնոջն քանանացւոյ	ԺԵ	22
Վասն բժշկելոյ զժողովուրդն	ԺԵ	30
Վասն եօթն հացիցն	ԺԵ	32
Վասն խմորոյ փարիսեցւոցն	ԺԶ	6
Վասն որ ի Վեսարիա հարցմանն	ԺԶ	13
Վասն այլակերպութեան Տեառն	ԺԷ	1
Վասն լուսնահարին	ԺԷ	14
Վասն խնդրելոյ զերկրբամեանն	ԺԷ	23
Վասն հարցանելոյ թէ ո՛չ է ի մէջ մեծ	ԺԸ	1
Վասն առակի հարիւր ոչխարին	ԺԸ	12
Վասն թողոյ զբիւր քանքարն	ԺԸ	21
Վասն հարցանելոյն թէ արժան է արձակել առն զկին	ԺԹ	3
Վասն հարցանելոյ մեծատանն զՅիսուս	ԺԹ	16
Վասն վարձկանութեան մշակացն	Ի	1
Վասն որդւոցն Զբեդեայ	Ի	20
Վասն երկուց կուրացն	Ի	30
Վասն իշոյն և յաւանակին	ԻԱ	1
Վասն կուրացն և կաղացն	ԻԱ	14
Վասն չորանալոյ թգենւոյն	ԻԱ	18
Վասն հարցանելոյ զՏէրն քահանայապետիցն և ծերոց	ԻԱ	23
Վասն երկուց որդւոցն առակաց	ԻԱ	28
Վասն այգւոյն առակին	ԻԱ	33
Վասն կոչեցելոց ի հարսանիսն	ԻԲ	3
Վասն դահեկանին, որով փորձեցին զՏէրն	ԻԲ	18
Վասն սաղուկեցւոցն	ԻԲ	23
Վասն օրինականացն	ԻԲ	34
Վասն Տեառն հարցանելոյն զփարիսեցիսն	ԻԲ	41
Վասն իայ տալոյ զպրացն և փարիսեցւոց	ԻԴ	13

Վասն կատարածի	•	•	•	ԻԴ	3
Վասն աւուրն և ժամուն	•	•	•	ԻԴ	36
Վասն տասն կուսանացն	•	•	•	ԻԵ	1
Վասն զտաղանդան տալոյ	•	•	•	ԻԵ	14
Վասն գալստեանն Տեառն	•	•	•	ԻԵ	31
Վասն օծանելոյ զՏէրն իւղով	•	•	•	ԻԶ	6
Վասն պատրաստելոյ զպատեքն	•	•	•	ԻԶ	17
Վասն հաղորդութեան խորհրդոյն	•	•	•	ԻԶ	26
Վասն մատնութեան Տեառն	•	•	•	ԻԶ	47
Վասն ուրացութեանն Պետրոսի	•	•	•	ԻԶ	69
Վասն Յուդայի զըջմանն	•	•	•	ԻԷ	3
Վասն ինգրելոյ զտէրունական մարմինն	•	•	•	ԻԷ	57
Վասն իւղաբեր կանանցն	•	•	•	ԻԸ	1

ԱՒԵՏԱՐԱՆ

Ը Ս Տ

Մ Ա Տ Թ Է Ո Ս Ի

ԳԼՈՒԽ Ա.

1. Գիրք ծննդեան Յիսուսի Քրիստոսի որդւոյ Դաւթի որդւոյ Աբրահամն. ա):
2. Աբրահամ ծնաւ զԻսահակ. Իսահակ ծնաւ զՅակոբ. Յակոբ ծնաւ զՅուդա, և զԵղբարս նորա. բ):
3. Յուդա ծնաւ զՓարէս և զՋարա ի Թամարայ. Փարէս ծնաւ զԵղրովն. Եղրովն ծնաւ զԱրամ. գ):
4. Արամ ծնաւ զԱմինադար. Ամինադար ծնաւ զՆաասովն. Նաասովն ծնաւ զՍաղմովն. զ):
5. Սաղմովն ծնաւ զԲոոս ի Հռեքաբայ. Բոոս ծնաւ զՈւրէզ ի Հռութայ. Ուրէզ ծնաւ զՅեսսէ. Յեսսէ ծնաւ զԴաւիթ արքայ. է):
6. Դաւիթ ծնաւ զՍողոմոնն ի կնոջն Ուրիայ. զ):
7. Սողոմոնն ծնաւ զՆորովամ. Նորովամ ծնաւ զԱբիա. Աբիա ծնաւ զԱսաի. ի):
8. Ասաի ծնաւ զՅովսափաթ. Յովսափաթ ծնաւ զՅովրամ. Յովրամ ծնաւ զՈղիա. զ):

ա. Ղուկ. Գ. 31. — Ծննդ. ԻԱ. 3:
 բ) Ծննդ. ԻԵ. 26. — Ծննդ. ԻԹ. 53:
 գ) Ծննդ. ԼԸ. 29. — Ա. Մնաց. Բ. 4:
 զ) Հռութ. Գ. 18. — 20. Թուոց. Է. 12:
 է) Հռութ. Դ. 22. — Ա. Թագ. ԺԳ. 1:
 զ) Բ. Թագ. ԺԲ. 24:
 ի) Գ. Թագ. ԺԱ. 43. — Գ. Թագ. ԺԳ. 31:
 յ) Գ. Թագ. ԺԵ. 9:

9. Ողիա ծնաւ զՅովաթամ. Յովաթամ ծնաւ Զարազ. Աքազ ծնաւ զԵզեկիա. ւ):

10. Եզեկիա ծնաւ զՄանասէ. Մանասէ ծնաւ զԱմոխ. Ամոխ ծնաւ զՅովսիա. ք):

11. Յովսիա ծնաւ զՅեքոնիա և զԵղբարս նորա առ զԵրու- թեամբն Բաբելացւոց. ց):

12. Յեա զԵրութեանն Բաբելացւոց ծնաւ Յեքոնիա զՍաղա- թիէլ. Սաղաթիէլ ծնաւ զԶորաբաբէլ:

13. Զորաբաբէլ ծնաւ զԱբիուդ. Աբիուդ ծնաւ զԵղիակիմ. Եղիակիմ ծնաւ զԱզուլ. ր):

14. Ազուլ ծնաւ զՍաղուլի. Սաղուլի ծնաւ զԱքին. Աքին ծնաւ զԵզիուդ:

15. Եզիուդ ծնաւ զԵղիազար. Եղիազար ծնաւ զՄատթան, Մատթան ծնաւ զՅակոբ. և):

16. Յակոբ ծնաւ զՅովսէփ՝ զայրն Մարեմայ, որում խօսե- ցեալ զՄարիամ կոյս, յորմէ ծնաւ Յիսուս, որ անուանեցաւ Քրիստոս:

17. Արդ՝ ամենայն ազգքն յԱբրահամէ մինչև ի Ռաիթ՝ ազգք չորեքտասանք. և ի Ռաիթէ մինչև ի գերութիւնն Բա- բելացւոց՝ ազգք չորեքտասանք. և ի գերութենէն Բաբելաց- ւոց մինչև ի Քրիստոս՝ ազգք չորեքտասանք:

18. Եւ Յիսուսի Քրիստոսի ծնունդն էր այսպէս. խօսեցեալ զմայր նորա Մարիամ Յովսէփու, մինչև եկեալ առ միմեանս՝ գտաւ յղացեալ ի Հոգւոյն սրբոյ. ւ):

19. Եւ Յովսէփի այր նորա, քանզի արդար էր՝ և ոչ կամէր ա- ռակել զհրա, խորհեցաւ լռելեայն արձակել զհրա:

ա) Բ. Մնաց. ԻԶ. 23. — Բ. Մնաց. ԻԵ. 9. — Բ. Մնաց. ԻԸ. 26. — Բ. Մնաց. ԼԲ. 33.
բ) Բ. Մնաց. ԼԳ. 20. 25. — Բ. Մնաց. ԼԶ. 1. 2.
գ) Ա. Մնաց. Գ. 15. — 17.
դ) Բ. Եզր. Գ. 2. — Ա. Եզր. Ե. 48.
ե) Ղուկ. Գ. 23.
զ) Ղուկ. Ա. 27. — Ղուկ. Ա. 35.

20. Եւ մինչդեռ նա զայս ածէր զմտաւ, ահա հրեշտակ տեառն ի տեսեան երեւեցաւ նմա և ասէ. Յովսէփ որդի Ռաիթի՝ մի երկնչիր առնուլ առ քեզ զՄարիամ կին քո, քանզի որ ի նը- մայն ծնեալ է, ի Հոգւոյն սրբոյ է:

21. Ծնցի որդի, և կոչեսցես զանուն նորա Յիսուս. զի նա փրկեսցէ զԺողովուրդ իւր ի մեղաց իւրեանց. ւ):

22. Այլ այս ամենայն եղև, զի լցցի որ ասացաւն ի Տեառնէ ի ձեռն Եսայեայ մարգարէի:

23. Ահա կոյս յղացի և ծնցի որդի, և կոչեսցեն զանուն նորա Էմմանուէլ, որ թարգմանի՝ ընդ մեզ Աստուած. ք):

24. Եւ զարթուցեալ Յովսէփի ի քնոյ անտի, արար որպէս հրա- մայեաց նմա հրեշտակն Տեառն, և առ յինքն զկինն իւր:

25. Եւ ոչ գիտէր զհրա, մինչև ծնաւ զորդին իւր զանդրա- նիկ. և կոչեաց զանուն նորա Յիսուս:

ԳԼՈՒԽ Բ.

1. Եւ ի ծնանելն Յիսուսի ի Բեթղէհէմ՝ հրէաստանի յա- լուրս Հերովդի արքայի, ահա մագք յարեւելից եկին յերուսաղէմ. ւ):

2. Եւ ասեն. ո՛ւր է որ ծնաւ արքայն Հրէից. զի տեսաք զասա- զըն նորա յարեւելս, և եկաք երկիրագաւանել նմա. ր):

3. Եւ իբրև լուաւ արքայ Հերովդէս՝ խռովեցաւ, և ամենայն երուսաղէմ ընդ նմա:

4. Եւ ժողովեալ զամենայն զքահանայապետս և զզպիրս ժո- ղովրդեանն, հարցանէր ինոցանէ, թէ ո՛ւր ծնանիցի Քրիստոսն:

5. Եւ նորս ասեն յնա. ի Բեթղէհէմ՝ հրէաստանի. զի այսպէս գրեալ է ի ձեռն մարգարէին:

ա) Ղուկ. Ա. 31. — Գործ. Գ. 12.
բ) Եսայ. Ե. 14.
գ) Ղուկ. Բ. 7.
դ) Եսայ. Կ. 8. 9.

- 6. Եւ դու Բեթղէհէմ երկիր Յուդայ, ոչինչ կրտսեր ես յիշխանս Յուդայ. ի քէն ելցէ ինձ իշխան, որ հովուեսցէ զժողովուրդ իմ զԻսրայէլ. ք) :
- 7. Յայնժամ Հերովդէս գաղտ կոչեաց զմոզսն, և ստուգեաց ի նոցանէ զժամանակ աստեղն երևելոյ :
- 8. Եւ արձակեալ զնոսա ի Բեթղէհէմ, ասէ. գնացէք ստուգեցէք վասն մանկանն, և յորժամ գտանիցէք՝ ազդ արասջիք ինձ, զի և ես եկեալ երկիրսպազից նմա :
- 9. Եւ նորա իբրև լուան ի թագաւորէն՝ գնացին. և ահա աստղն՝ զոր տեսին յարևելս, առաջնորդեաց նոցա, մինչև եկեալ եկաց ի վերայ՝ ուր էր մանուկն :
- 10. Իբրև տեսին զաստղն, ինդացին յոյժ ուրախութիւն մեծ :
- 11. Եւ իբրև մտին ի տուն, տեսին զմանուկն հանդերձ Մարեմաւ մարքն իւրով, և անկեալ երկիրսպազանէին նմա. և բացեալ զգանձս իւրեանց՝ մատուցին նմա պատարագս՝ ոսկի, կնդրուկ և զմուշ. ք) :
- 12. Եւ հրաման առեալ ի տեսլեան չղառնալ անդրէն առ Հերովդէս, ընդ այլ ճանապարհ գնացին յաշխարհն իւրեանց :
- 13. Եւ իբրև գնացին նորա անտի, ահա հրեշտակ Տեառն երևէր ի տեսլեան Յովսեփու, և ասէր. արի՛ առ զմանուկդ և զմայր իւր՝ և փախիր յԵգիպտոս, և անդ լինիջիր՝ ցորժամ ասացից քեզ, քանզի ի ինչիւր է Հերովդէս կորուսանել զմանուկդ :
- 14. Եւ նա յարուցեալ առ զմանուկն և զմայր իւր ի գիշերի և գնաց յԵգիպտոս, և անդ էր մինչև ցփախճան Հերովդի :
- 15. Զի լցցի ասացեալն ի Տեառնէ. յԵգիպտոսէ կոչեցից զորդի իմ. ք) :
- 16. Յայնժամ իբրև ետես Հերովդէս թէ խաբեցաւ ի մոգուց

ա) Մկր. Ե. 2. — Յօհ. Է. 42.
բ) Սաղմոս 20. 10. — Եսայ. Կ. 6.
գ) Ով. Է. ԺԱ. 1.

- անտի, բարկաբաւ յոյժ. և առաքեաց կոտորեաց զամենայն մանկունսն, որ էին ի Բեթղէհէմ և յամենայն սահմանս նորա՝ յերկեմենից և ի խոնարհ, ըստ ժամանակին զոր ստուգեաց ի մոգուց :
- 17. Յայնժամ կատարեցաւ ասացեալն ի ձեռն Երեմիայ մարգարէի՝ որ ասէ. —
- 18. Չայն գուժեաց ի Հռամայ, ողբումն և լալումն և աշխարումն յոյժ. Հռաքէլ լայր զորդիս իւր, և ոչ կամէր մխիթարիլ՝ զի ոչ էին. ք) :
- 19. Եւ ի վախճանելն Հերովդի, ահա հրեշտակ Տեառն ի տեսլեան երևէր Յովսեփայ յԵգիպտոս,
- 20. Եւ ասէր. արի՛ առ զմանուկդ և զմայր իւր, և գնա՛ յերկիրն Իսրայէլի. զի մեռան որ ինդրէին զանձն մանկանդ :
- 21. Եւ նա յարուցեալ առ զմանուկն և զմայր նորա, և եկն յերկիրն Իսրայէլի :
- 22. Եւ իբրև լուաւ եթէ Արքեղայոս թագաւորեաց հրէաստանի փոխանակ Հերովդի հօրն իւրոյ, երկեսու երթալ անդր, և հրաման առեալ ի տեսլեան, գնաց ի կողմանս Գալիլեացոց :
- 23. Եւ եկեալ ընակեցաւ ի քաղաքին՝ որ կոչէր Նազարէթ. զի լցցի բան մարգարէիցն, թէ Նազովրեցի կոչեսցի. ք) :

ԳԼՈՒԽ Գ.

- 1. **Յ**աւուրսն յայնոսիկ գայ Յովհաննէս Մկրտիչ քարոզել յանապատին հրէաստանի. ք) :
- 2. Եւ ասել. ասղաշխարեցէք՝ զի մերձեալ է արքայութիւն երկնից :

ա) Երեմ. ԼԱ. 15.
բ) Ղուկ. Բ. 39. — Յօհ. Ա. 45.
գ) Մարկ. Ա. 4. 15. — Ղուկ. Գ. 3.

- 3. Զի սա է՝ վասն որոյ ասացաւ ի ձեռն Եսայեայ մարգարէի, որ ասէ. ձայն բարբառոյ յանապատի, պատրաստ արարէք ըզ-ձանապարհ Տեառն, և ուղիղ արարէք զշաւիղսնորա. և) :
- 4. Եւ ինքն Յովհաննէս ունէր հանդերձ ի ստեւոյ ուղտու, և գօտի մաշկեղէն ընդ մէջ իւր. և կերակուր նորա էր մարախ և մեղր վայրենի :
- 5. Յայնժամ ելանէին առ նա ամենայն Երուսաղէմացիք, և ամենայն հրէաստան, և ամենայն կողմն Յորդանանու. բ) :
- 6. Եւ մկրտէին ի նմանէ ի Յորդանան գետ, և խոստովան լինէին զմեղս իւրեանց :
- 7. Եւ տեսեալ զբազումս ի սագուկեցւոցն և ի փարիսեցւոյ եկեալս ի մկրտութիւն նորա, ասէ ցնոսա. Տննուդք իժից, ո՞ր եցոյց ձեզ փախչել ի բարկութենէն որ գալոցն է :
- 8. Արարէք այսուհետեւ պտուղ արժանի ապաշխարութեան :
- 9. Եւ մի համարիցիք ասել յանձինս՝ թէ ունիմք մեք հայր զԱբրահամ. ասեմ ձեզ, զի կարող է Աստուած ի քարանցս յայտցանէ յարուցանել որդիս Աբրահամու. գ) :
- 10. Զի աւասիկ տապար առ արմին ծառոց զնի. ամենայն ծառ՝ որ ոչ առնէ զպտուղ բարի, հատանի և ի հուր արկանի :
- 11. Ես մկրտեմ զձեզ ջրով յապաշխարութիւն. բայց որ զկնի իմ գայ՝ հզօրագոյն է քան զիս, և ես չեմ բաւական բառնալ զիօշիկս նորա. նա մկրտեսցէ զձեզ ի շոգին սուրբ և ի հուր. դ) :
- 12. Որոյ հեծանոցն ի ձեռին իւրում, և սրբեսցէ զկալ իւր, և ժողովեսցէ զցորեանն ի շտեմարանս իւր, և զյարդն այրեսցէ անշէջ հրով :
- 13. Յայնժամ գայ Յիսուս ի Գալիլիէ ի Յորդանան առ Յովհաննէս՝ մկրտիլ ի նմանէ. է) :

ա) Եսայ. Խ. 3.
 բ) Մարկ. Ա. 5. — Եսայ. Խ. 3. — Ղուկ. Գ. 4. — Յօհ. Ա. 23.
 գ) Յովհ. Ը. 39.
 դ) Մարկ. Ա. 8. — Ղուկ. Գ. 16. — Յօհ. Ա. 26. — Գործ. Ա. 5.
 է) Մարկ. Ա. 9. — Ղուկ. Գ. 21. —

- 14. Եւ Յովհաննէս արգելու զնա և ասէ. ինձ պիտոյ է ի քէն մկրտիլ, և դու առին գաս :
- 15. Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ ցնա. թոյլ տուր այժմ, զի այսպէս վայել է մեզ ընուլ զամենայն արգարութիւն. և ապա թոյլ ետ նմա :
- 16. Եւ իբրև մկրտեցաւ Յիսուս, ել վաղվազակի ի ջրոյ անտի, և ահա բացան նմա երկինք, և ետես զՀոգին Աստուծոյ զի իջանէր իբրև զաղաւնի և գայր ի վերայ նորա :
- 17. Եւ ահա ձայն յերկնից՝ որ ասէր, դա՛ է որդի իմ սիրելի, ընդ որ հաճեցայ. և) :

ԳԼՈՒԽ Դ.

- 1. **Յ**այնժամ վարեցաւ Յիսուս յանապատ ի Հոգւոյն՝ փորձիլ ի սատանայէ. բ) :
- 2. Եւ պահեալ զքառասուն տիւ և զքառասուն գիշեր՝ ապա քաղցեաւ :
- 3. Եւ մատուցեալ փորձիչն՝ ասէ ցնա. եթէ որդի ես Աստուծոյ՝ ասա՛ զի քարինքս այսօրիկ հաց լինիցին :
- 4. Նա պատասխանի ետ և ասէ. գրեալ է՝ թէ ոչ հացիւ միայն կեցցէ մարդ, այլ ամենայն բանիւ, որ ելանէ ի բերանոյ Աստուծոյ. գ) :
- 5. Յայնժամ առեալ ածէ զնա սատանայ ի քաղաքն սուրբ, և կացուցանէ զնա ի վերայ աշտարակի տաճարին :
- 6. Եւ ասէ ցնա. եթէ Որդի ես Աստուծոյ՝ արի՛ զքեզ աստի ի վայր. զի գրեալ է՝ թէ հրեշտակաց իւրոց պատուիրեալ է վասն քո, և ի վերայ ձեռաց բարձցեն զքեզ, զի մի երբէք հարցես զքարի զոտն քո. դ) :

ա) Ղուկ. Թ. 35. — Բ. Պետ. Ա. 17.
 բ) Մարկ. Ա. 12. — Ղուկ. Գ. 1.
 գ) Բ. Օհրն. Ը. 3.
 դ) Սաղմ. Ղ. 11.

- 7. Ասէ ցնա դարձեալ Յիսուս. գրեալ է՝ թէ ոչ փորձեցես զՏէր Աստուած քո. ւ) :
- 8. Դարձեալ առնու ածէ զնա սատանայ ի լեառն մի բարձր յոյժ, և զուցանէ նմա զամենայն թագաւորութիւնս աշխարհի և զփառս նոցա :
- 9. Եւ ասէ ցնա. զայս ամենայն քեզ տաց՝ եթէ անկեալ երկիրպագանիցես ինձ :
- 10. Յայնժամ ասէ ցնա Յիսուս. երթ յետս իմ սատանայ զի գրեալ է, Տեառն Աստուծոյ քում երկիրպագես, և զնա միայն պաշտեսցես. ք) :
- 11. Ապա եթող զնա սատանայ. և ահա հրեշտակք մատեան և պաշտէին զնա :
- 12. Եւ իբրև լուաւ Յիսուս՝ եթէ Յովհաննէս մատնեցաւ, մեկնեցաւ զնաց ի Գալիլեա. Գ) :
- 13. Եւ թողեալ զՆազարէթ, եկն բնակեցաւ ի Վափառնայում ի ծովեզերին, ի սահմանս Զաբաւղոնի և Նեփթաղիմայ :
- 14. Զի լցցի բանն՝ որ ասացաւ ի ձեռն Նսայեայ մարգարէին :
- 15. Երկիր Զաբաւղոնի և երկիր Նեփթաղիմայ՝ ճանապարհ ծովու՝ յայնկոյս Յորդանանու, Գալիլեա հեթանոսաց. Կ) :
- 16. Ժողովուրդ որ նստէր ի խաւարի՝ ետես լոյս մեծ. և որոց նստէին յաշխարհին և ի սուտերս մահու՝ լոյս ծագեաց նոցա :
- 17. Յայնմհետէ սկսաւ քարոզել Յիսուս և ասել. ապաշխարեցէք՝ զի մերձեալ է արքայութիւն երկնից. Ե) :
- 18. Մինչդեռ զգնայր Յիսուս ընդ եզր ծովուն Գալիլեացոց, ետես երկուս եղբարս, զՍիմոն զկոչեցեալն Պետրոս, և զԱնդրէաս եղբայր նորա՝ արկեալ ուռկան ի ծով, քանզի ձկնորսք էին. Կ) :

ւ) Բ. Օրեն. 2. 16.
 ք) Բ. Օրեն. 2. 13.
 Գ) Մարկ. Ա. 14. — Ղուկ. Գ. 14. — Յով. Գ. 43.
 Դ) Եսայ. Թ. 1. — Ղուկ. Գ. 14.
 Ե) Մարկ. Ա. 15.
 Զ) Մարկ. Ա. 16. — Ղուկ. Ե. 3.

- 19. Եւ ասէ ցնոսա. եկայք զկնի իմ և արարից զձեզ որսորդս մարդկան :
- 20. Եւ նոցա թողեալ վաղվաղակի զգործիսն՝ զնացին զհետ նորա :
- 21. Եւ մատուցեալ անտի յառաջ՝ ետես այլ երկուս եղբարս, զՅակովբոս Զեբեդեայ և զՅովհաննէս զեղբայր նորա ի նաւի՝ Զեբեդեաւ հանդերձ հարբն իւրեանց, մինչ կազմէին զուռկանրս իւրեանց, և կոչեաց զնոսա :
- 22. Նոցա թողեալ վաղվաղակի զնան և զհայրն իւրեանց, զնացին զհետ նորա :
- 23. Եւ շրջէր Յիսուս ընդ ամենայն կողմն Գալիլիացոց, ուսուցանէր ի ժողովուրդս նոցա՝ և քարոզէր զաւետարանն արքայութեան. և բժշկէր զամենայն հիւանդութիւնս և զամենայն ախտս ի ժողովրդեանն :
- 24. Եւ ել լուր նորա ընդ ամենայն երկիրն Ասորոց. և մատուցին առ նա զամենայն հիւանդս՝ որք նեղեալ էին ի պէսպէս ցաւս և ի տանջանս, և զգիւհահարս և զլուսնոտս և զանդամալոյծս, և բժշկեաց զնոսա :
- 25. Եւ երթային զհետ նորա ժողովուրդք բազումք ի Գալիլիէ և ի Դեկապոլեայ, և յԵրուսաղէմէ և ի Հրէաստանէ, և յայնկոյս Յորդանանու, և բժշկեաց զնոսա. ւ) :

ԳԼՈՒԽ Ե.

- 1. Եւ տեսեալ զժողովուրդսն՝ ել ի լեառն. և իբրև նստաւ անդ՝ մատեան առ նա աշակերտքն նորա :
- 2. Եւ բացեալ զբերան իւր ուսուցանէր զնոսա և ասէր :
- 3. Երանի աղքատաց հոգևով, զի նոցա է արքայութիւն երկնից. Է) :

ւ) Մարկ. Գ. 7. 8. — Ղուկ. 9. 17.
 ք) Ղուկ. 9. 20.

- 4. Երանի սգաւորաց, զի նորա մխիթարեսցին. ւ):
- 5. Երանի հեզոց, զի նորա ժառանգեսցեն զերկիր. ք):
- 6. Երանի որ քաղցեալ և ծարաւի իցեն արդարութեան, զի նորա յագեսցին:
- 7. Երանի ողորմածաց, զի նորա ողորմութիւն գտցեն:
- 8. Երանի այնոցիկ՝ որ սուրբ են սրաւք, զի նորա զԱտուած տեսցեն. ք):
- 9. Երանի խաղաղարարաց, զի նորա որդիք Ատուածոյ կոչեսցին. ք):
- 10. Երանի որ հալածեալ իցեն վասն արդարութեան, զի նորա քաղցութիւն երկնից:
- 11. Երանի է ձեզ, յորժամ նախատիցեն զձեզ և հալածեսցին, և ասիցեն զամենայն բան չար զձէնջ սուտ վասն իմ:
- 12. Յնծացէք և ուրախ լերուք, զի վարձք ձեր բազում են յերկինս. զի այսպէս հալածեցին զմարգարէան, որք յառաջ քան զձեզ էին:
- 13. Ի ուր էք ազ երկրի. ապա թէ ազն անհամի՝ իւր յողիցի. ոչ իմիք ազդիցէ այնուհետև, բայց եթէ ընկենուլ արտաքս՝ և կոխան լինել ի մարդկանէ. է):
- 14. Ի ուր էք լոյս աշխարհի. ոչ կարէ քաղաք թագչիլ որ ի վերայ լերին կայցէ:
- 15. Եւ ոչ լուցանեն ճրագ և դնեն ընդ գրուանաւ, այլ ի վերայ աշտանակի, և լոյս տայ ամենեցուն՝ որք ի տանն իցեն. ք):
- 16. Այնպէս լուսաւորեսցէ լոյս ձեր առաջի մարդկան, որպէս զի տեսցեն զգործս ձեր բարիս, և փառաւորեսցեն զհայր ձեր որ յերկինս է. է):

ա) Եսայ. 40. 3.
 բ) Սաղմ. 12. 11.
 գ) Սաղմ. 17. 4.
 զ) Ա. Պետր. Բ. 20. 9. 14. 9. 14.
 է) Մարկ. Թ. 49. — Ղուկ. ԺԳ. 34.
 ը) Մարկ. Գ. 21. — Ղուկ. Ը. 16. ԺԱ. 33.
 է) Ա. Պետր. Բ. 12.

- 17. Մի համարիք եթէ եկի լուծանել զօրէնս կամ զմարգարէս, ոչ եկի լուծանել՝ այլ ընուլ:
- 18. Ամէն ամէն ասեմ ձեզ, մինչև անցցեն երկինք և երկիր, յովտ մի, որ նշանախեց մի է, ոչ անցցէ յօրինացն և ի մարգարէից՝ մինչև ամենայն եղիցի. ւ):
- 19. Որ որ լուծցէ մի ինչ ի պատուիրանացս յայսցանէ ի փոքունց, և ուսուցէ այնպէս զմարդիկ, փոքր կոչեսցի յարքայութեան երկնից. իսկ որ արասցէ և ուսուցէ, նա մեծ կոչեսցի յարքայութեան երկնից. ք):
- 20. Բայց ասեմ ձեզ. զի եթէ ոչ առաւելուցու արդարութիւն ձեր աւելի քան զպարսացն և զփարիսեցուց, ոչ մտանիցէք յարքայութիւն երկնից. ք):
- 21. Լուարուք, զի ասացաւ առաջնոցն՝ թէ մի սպանաներ, զի որ սպանանիցէ՝ պարտական լիցի դատաստանի. ք):
- 22. Այլ ես ասեմ ձեզ. եթէ ամենայն որ բարկանայ եղբոր իւրում՝ տարապարտուց, պարտաւոր լիցի դատաստանի. և որ ասիցէ ցեղբայր իւր յիմար, պարտաւոր լիցի ատենի. և որ ասիցէ ցեղբայր իւր մորոս, պարտաւոր լիցի գեհնէն հրոյն:
- 23. Եթէ մատուցանիցես զպատարագ քո ի վերայ սեղանոյ, և անդ յիշեսցես, եթէ եղբայր քո ունի ինչ խեթ զքէն:
- 24. Թող զպատարագն քո առաջի սեղանոյն, երթ նախ հաշտեաց ընդ եղբոր քում, և ապա եկեալ մատուցիր զպատարագն քո:
- 25. Լեր իրաւախոս ընդ ոսոխի քում՝ վաղազոյն, մինչդեռ իցես ընդ նմա ի ճանապարհի. գուցէ մատնիցէ զքեզ ոսոխն դատաւորի, և դատաւորն դահճի, և անկանիցիս ի բանս:
- 26. Ամէն ասեմ քեզ. ոչ եղանիցես անտի, մինչև հասուցանիցես զյետին նաքարակիտն. է):

ա. Ղուկ. ԺԶ. 17.
 բ. Յակ. Բ. 10.
 գ. Ղուկ. ԺԱ. 39.
 զ. Եւր. Ի. 13. — Բ. Օթն. Ե. 18.
 է. Ղուկ. ԺԲ. 59.

- 27. Լուարուք զի ասացաւ՝ մի շնար. ւ) :
- 28. Բայց ես ասեմ՝ ձեզ. թէ ամենայն որ հայի ի կին մարդ առ ի ցանկանալոյնմա՝ անդէն շնացաւ ընդ նմա ի սրտի իւրում :
- 29. Եթէ ակն քո աջ գայթակղեցուցանէ զքեզ, ի լէա զնա և ընկեա ի քէն. զի լաւ է քեզ եթէ մի յանդամոց քոց կորիցէ, և մի ամենայն մարմինդ քո անկանիցի ի գեհէն :
- 30. Եւ եթէ աջ ձեռն քո գայթակղեցուցանէ զքեզ, հատ զնա և ընկեա ի քէն. զի լաւ է քեզ եթէ մի յանդամոց քոց կորիցէ, և մի ամենայն մարմինդ քո անկանիցի ի գեհէն. ք) :
- 31. Ապաքէն ասացաւ, եթէ որ արձակիցէ զկին իւր, տացէ նմա զարձակմանն. ք) :
- 32. Բայց ես ասեմ՝ ձեզ. եթէ ամենայն որ արձակէ զկին իւր առանց բանի պոռնկութեան՝ նա տայ նմա շնալ. և որ զարձակեալն առնէ՝ շնայ. ր) :
- 33. Գարձեալ լուարուք, զի ասացաւ առաջնոցն՝ մի երզնուցուս սուտ. բայց հատուցես Տեառն զերդմունս քո. է) :
- 34. Այլ ես ասեմ՝ ձեզ՝ ամենևին մի երզնուլ. մի յերկինս՝ զի աթոռ է Աստուծոյ :
- 35. Եւ մի յերկիր՝ զի պատուանդան է ոտից նորա. և մի յերուսաղէմ՝ զի քաղաք է մեծի արքայի :
- 36. Եւ մի ի գլուխ քո երզնուցուս, զի ոչ կարես մազ մի սպիտակ առնել կամ թուխ :
- 37. Այլ եղիցի ձեր բան, այոն՝ այո, և ոչն՝ ոչ. զի աւելին քան զայն ի չարէն է. զ) :
- 38. Լուարուք զի ասացաւ՝ ակն ընդ ական, և առամն ընդ առաման. է) :

ւ. Եւեց. Ի. 14.
 ր. Մարկ. Թ. 46.
 ք. Բ. Օրեն. ԻԳ. 1. — Մարկ. Ժ. 4.
 ր. Ղուկ. ԺԶ. 18. — Բ. Կորն. Է. 10.
 և. Ղեւտ. ԺԹ. 12. — Եւեց Ի. 7. — Բ. Օրեն. Է. 11.
 զ. Յակ. Ե. 12.
 և. Եւեց. ԻԱ. 24. — Բ. Օրեն. ԺԹ. 21. — Ղեւտ. ԻԳ. 20.

- 39. Այլ ես ասեմ՝ ձեզ, մի կալ հակառակ չարին. այլ եթէ որ ածիցէ ապտակ յաջ ծնօտ քո, դարձն նմա և զմիւսն. ւ) :
- 40. Եւ որ կամիցի որ դատել և առնուլ զշապիկս քո, թող ի նա և զբաճկոն քո. ք) :
- 41. Եւ որ տարապարհակ վարիցէ զքեզ մըն մի, երթ ընդ նմա և երկուս :
- 42. Որում ինդրէ ի քէն՝ տուր. և որ կամի փոխ առնուլ ի քէն՝ մի դարձուցաներ զերեսս. ր) :
- 43. Լուարուք ապաքէն՝ զի ասացաւ. սիրեսցես զընկեր քո, և ատեսցես զթշնամին քո. ր) :
- 44. Այլ ես ասեմ՝ ձեզ. սիրեցէք զթշնամիս ձեր. օրհնեցէք զանիծիչս ձեր. բարի արարէք ատելեաց ձերոց. և աղօթս ի վերայ այնոցիկ՝ որ լլկեն զձեզ և հալածեն. է) :
- 45. Զի եղիջիք որդիք հօր ձերոց՝ որ յերկինս է. զի զարեգակն իւր ծագէ ի վերայ չարաց և բարեաց. և ածէ անձրև ի վերայ արդարոց և մեղաւորաց :
- 46. Զի եթէ սիրիցէք զայնասիկ, որ սիրենն զձեզ՝ զինչ վարձը իցեն. ո՞չ ապաքէն և մաքսաւորք զնոյն գործեն :
- 47. Եւ եթէ տայցէք միայն ողջոյն բարեկամաց ձերոց՝ զինչ աւելի առնէք. ո՞չ ապաքէն մաքսաւորք և մեղաւորք զնոյն գործեն :
- 48. Արդ՝ եղերուք դուք կատարեալք, որպէս և հայրն ձեր երկնաւոր կատարեալ է :

ւ. Ղուկ. Զ. 29.
 ր. Բ. Կորն. Զ. 7.
 ք. Բ. Օրեն. ԺԵ. 7.
 ր. Ղեւտ. ԺԹ. 18.
 և. Հլում. ԺԲ. 20. — Գործ. Է. 59. — Ղուկ. ԻԿ. 34.

23. Ազա թէ ակն քո չար է, ամենայն մամինդ խաւարին ե-
զիցի. իսկ արդ՝ եթէ լոյսդ որ ի քեզ է՝ խաւար է, խաւարն
որչափ ևս:

24. Ոչ որ կարէ երկուց տերանց ծառայել. կամ զմին ատիցէ՝
և զմիւսն սիրիցէ, կամ զմին մեծարիցէ՝ և զմիւսն արհա-
մարհիցէ. ոչ կարէք Աստուծոյ ծառայել և մամննայի. աս):

25. Վասն այդորիկ ասեմ՝ ձեզ. մի հոգայք վասն ոգւոց ձե-
րոց՝ զինչ ուտիցէք, կամ զինչ ըմպիցէք. և մի վասն մարմնոց
ձերոց՝ թէ զինչ ազանիցիք. ոչ ապաքէն ոգի առաւել է քան
զկերակուր՝ և մարմին՝ քան զհանդերձ. ք):

26. Հայեցարուք ի թռչունս երկնից, զի ոչ վարեն և ոչ հնձեն,
և ոչ ժողովեն ի շտեմարանս. և հայրն ձեր երկնաւոր կերա-
կրէ զնոսա. ոչ ապաքէն դուք առաւել էք քան զնոսա:

27. Իսկ արդ՝ ո՞ ի ձէնջ առ հոգալ իւրում՝ յաւելուլ կարիցէ
ի հասակ իւր կանգուն մի:

28. Եւ վասն հանդերձի զի հոգայք. հայեցարուք ի շուշանն
վայրենի՝ որպէս աճէ. ոչ ջանայ, և ոչ նիւթէ:

29. Ասեմ՝ ձեզ, զի և ոչ Սողովմնն յամենայն ի փառսն իւ-
րում զգեցաւ իբրև զմի ի նոցանէ:

30. Իսկ եթէ զխոսն ի վայրի՝ որ այսօր է, և վաղիւն ի հնոց
արկանի, Աստուած այնպէս զգեցուցանէ, որչափ ևս առա-
ւել զձեզ, թերահաւատք:

31. Մի այսուհետև հոգայցէք՝ և ատիցէք, զինչ կերիցուք
կամ զինչ արբցուք, կամ զինչ զգեցցուք. ք):

32. Զի զայդ ամենայն հեթանոսք խնդրեն. քանզի գիտէ
հայրն ձեր երկնաւոր՝ թէ պիտոյ է ձեզ այդ ամենայն. ք):

33. Խնդրեցէք նախ զարբայութիւնն Աստուծոյ և զարդա-
րութիւն նորա, և այդ ամենայն յաւելցի ձեզ:

ա. Ղուկ. թՂ. 13.
բ. Ղուկ. թԲ. 22. — Սաղմ. ՆԳ. 23.
գ. Փիլիպ. Գ. 6.
դ. Ա. Պետր. Ե. 7.

34. Մի այսուհետև հոգայցէք վասն վաղուի, զի վաղիւն վաճա-
րիւր հոգասցի. շատ է աւուրն չար իւր:

ԳԼՍԻԽ Ե.

1. Մի դատիք, զի մի դատիցիք. աս):
2. Չի որով դատաստանաւ դատիք՝ դատելոց էք. և ո-
րով չափով չափէք՝ չափեսցի ձեզ. ք):
3. Զի տեսանես զշիւղ յական եղբօր քո, և ի քում ական
զգերանդ ոչ տեսանես:
4. Կամ զիւրդ ասես ցեղբայր քո, թող հանից զշիւղդ յա-
կանէ քումմէ. և ահաւաղիկ ի քում ականդ գերան կայ:
5. Կէղծաւոր, հան նախ զգերանդ յականէ քումմէ, և ապա
հայեսցիս հանել զշիւղն յականէ եղբօր քո:
6. Մի տայք զսրբութիւն՝ շանց. և մի արկանէք զմարգա-
րիտս ձեր առաջի խողաց, զի մի առ ոտն կոխիցեն զնոսա, և
դարձեալ երգիծուցանիցեն զձեզ:
7. Խնդրեցէք՝ և տացի ձեզ, հայցեցէք՝ և գտջիք, բաղիւնցէք
և բացցի ձեզ. ք):
8. Զի ամենայն որ խնդրէ՝ առնու, և որ հայցէ՝ գտանէ, և
որ բաղիս՝ բացցի նմա:
9. Ո՞ իցէ ի ձէնջ մարդ՝ ցոր խնդրիցէ սրդի իւր հայ, միթէ
քան տայցէ նմա:
10. Եւ կամ խնդրիցէ ձուկն, միթէ ճձ տայցէ նմա:
11. Արդ՝ եթէ դուք՝ որ չարքդ էք, զիտեք պարզևս բարիս
տալ որդւոց ձերոց, որչափ ևս առաւել հայրն ձեր որ յեր-
կնս է՝ տացէ բարիս այնոցիկ որ խնդրեն զնա:
12. Զամենայն զոր միանգամ կամիջիք թէ արասցեն ձեզ

5000-200
466-200
(1804)

ա. Ղուկ. Զ. 37.
բ. Էսով. Բ. 1. — Մարկ. Գ. 24.
գ. Մարկ. ԺԱ. 24. — Ղուկ. ԺԱ. 9. — Սաղմ. ԺԳ. 13. — Յակ. Ա. 6.

մարդիկ՝ այնպէս և դուք արարէք նոցա. զի այս խակ են օրէնքըն և մարգարէք. »):

13. Մտէք ընդ նեղ դուռն. քանի ընդարձակ է դուռնն՝ և համարձակ ճանապարհն՝ որ տանի ի կորուստ. և բազումք են որ մտանեն ընդ նա. ք):

14. Քանի անձուկ է դուռնն՝ և նեղ ճանապարհն՝ որ տանի ի կեանս. և սակաւք են որ գտանեն զնա:

15. Զգոյշ լերուք ի սուտ մարգարէիցն՝ որ զան առ ձեզ հանգերձիւք ոչխարաց, և ի ներքոյ են գայլք յափշտակողք. ի պտղոյ նոցա ծանիջիք զնոսա:

16. Միթէ քաղիցե՞ն ի փշոց խազող, կամ ի տատասկէ թուղ:

17. Այսպէս ամենայն ծառ բարի՝ պտուղ բարի առնէ, և ծառ չար՝ պտուղ չար առնէ:

18. Ո՛չ կարէ ծառ բարի պտուղ չար առնել, և ո՛չ ծառ չար՝ պտուղ բարի առնել:

19. Ամենայն ծառ՝ որ ոչ առնէ զպտուղ բարի, հատանի և ի հուր արկանի:

20. Ապա ի պտղոյ նոցա ծանիջիք զնոսա. ք):

21. Ո՛չ ամենայն որ ասէ ցիս՝ Տէր Տէր, մտցէ յարքայութիւն երկնից. այլ որ առնէ զկամս Հօր իմոյ՝ որ յերկինսն է. ք):

22. Բազումք ասիցեն ցիս յաւուրն յայնմիկ. Տէր Տէր, ո՛չ յանուն քո մարգարէացաք, և յանուն քո դէս հանաք, և յանուն քո զօրութիւնս բազումն արարաք. է):

23. Եւ յայնժամ ասացից ցնոսա, եթէ ո՛չ երբէք զխտէի զձեզ. ի բաց կացէք յինէն ամենեքեան՝ ոյք գործէիք զանօրէնութիւն. ր):

ա. Ղուկ. 2. 31.
բ. Ղուկ. 14. 24.
գ. Ղուկ. 2. 44.
դ. Ղուկ. 2. 46.
ե. Գործ. 13.
զ. Սաղմ. 2. 9. — Ղուկ. 14. 27.

24. Ամենայն որ լսէ զբանս իմ՝ զայսոսիկ և առնէ զսոսա, նրմանեսցի առն իմաստնոյ՝ որ շինեսաց զտուն իւր ի վերայ վիմի. ա):

25. Իջին անձրեք և խաղացին գետք, շնչեցին հողմք՝ և բաղխեցին զտունն, և ո՛չ կործանեցաւ, քանզի ի վերայ վիմի հաստատեալ էր:

26. Եւ ամենայն որ լսէ զբանս իմ՝ զայսոսիկ և ո՛չ առնէ զսոսա, նմանեսցի առն յիմարի՝ որ շինեսաց զտուն իւր ի վերայ աւազոյ:

27. Իջին անձրեք, յարեան գետք, շնչեցին հողմք՝ հարին ըզտունն և անկաւ. և էր կործանումն նորա մեծ յոյժ:

28. Եւ եղև իբրև կատարեսաց Յիսուս զամենայն զբանս զայսոսիկ, զարմանային ժողովուրդքն ընդ վարդապետութիւն նորա:

29. Զի իբրև իշխանութեամբ ուսուցանէր, և ո՛չ որպէս դրպիրքն նոցա. ք):

ԳԼՈՒԽ Ը.

1. **Ա**յլ իբրև էջ ի լեռնէ անտի, գնացին զկնի նորա ժողովուրդք բազումք:

2. Եւ ահա մատուցեալ բորոտ մի, երկիրպագանէր նմա և ասէր. Տէր, եթէ կամիս՝ կարող ես զիս սրբել. ք):

3. Զգեսաց զձեռն իւր և հասոյց ի նա Յիսուս՝ և ասէ. կամիմ, սրբեաց. և վաղվաղակի սրբեցաւ ի նմանէ բորոտութիւնն:

4. Եւ ասէ ցնա Յիսուս. զգոյշ լեր՝ մի ումեք ասիցես. այլ երթցոյց զանձն քո քահանային, և մատո՞ զպատարագն՝ զոր հրամայեսաց Մովսէս ի վկայութիւն նոցա. ք):

ա. Ղուկ. 2. 48. — Հուսմ. Բ. 13. — Յակ. Ս. 22.
բ. Մարկ. Ս. 22. — Ղուկ. 9. 32.
գ. Մարկ. Ս. 40. — Ղուկ. Ե. 12.
դ. Ղեւտ. 14. 2.

- 5. Եւ մտեալ ի կափառնաբաժնի մատեալ առ ճա հարիւրապետ մի, ազուցէր զնա:
- 6. Եւ ասէր. Տէր, մանուկ իմ անկեալկայ ի տան անգամալոյ՞՝ չարաչար տանջեալ. ւ):
- 7. Ասէ ցնա Յիսուս. ես եկից եւ բժշկեցից զնա:
- 8. Պատասխանի ետ հարիւրապետն եւ ասէ. Տէր, չեմ բաւական եթէ ընդ յարկաւ իմով մտցես. այլ ասա՛ բանիւ, եւ բժշկեսցի մանուկն իմ. ք):
- 9. Քանզի եւ ես այր մի եմ ընդ իշխանութեամբ, ունիմ ընդ ինեւ զինուորս, ասեմ սմա երթ' եւ երթայ, եւ այլում թէ եկ' եւ գայ, եւ ծառայի իմում թէ արա զայս' եւ առնէ:
- 10. Իբրեւ լուալ Յիսուս՝ զարմացաւ, եւ ասէ ցայնոսիկ որ ըզհետն երթային. ամէն ասեմ ձեզ, եւ ոչ յիսրայէլի այսպիսի հաւատս գտի երբէք:
- 11. Բայց ասեմ ձեզ, զի բազումք յարեւելից եւ յարեւմտից եկեսցեն' եւ բազմեսցին ընդ Սբբահամու եւ ընդ Սահակայ եւ ընդ Յակովբու յարքայութեան երկնից. ք):
- 12. Եւ որդիքն արքայութեան ելցեն ի խաւարն արտաքին. անդ եղիցի լսլ եւ կրճել ատամանց:
- 13. Եւ ասէ Յիսուս ցհարիւրապետն. երթ, եւ որպէս հաւատացերդ եղիցի քեզ. եւ ողջացաւ մանուկն նորա յաւուր յայնմիկ:
- 14. Եւ եկեալ Յիսուս ի տուն Պետրոսի, ետես զի զոքանչ նորա անկեալ դնէր տապալցեալ:
- 15. Կալաւ զձեռանէ նորա՝ եւ եթող զնա ջերմնն. յոտն եկաց եւ պաշտէր զնա:
- 16. Իբրեւ եղև երեկոյ՝ մատուցին առ նա զիւահարս բազումըս, եւ եհան զայսսն բանիւ, եւ զամենայն հիւանդսն բժշկեսց. ք):

ա. Ղուկ. Է. 2.
 բ. Ղուկ. Է. 6.
 գ. Մարք. Ա. 11.
 դ. Մարկ. Ա. 32.

- 17. Զի լցցի բանն որ ասացաւ ի ձեռն Նաայիայ մարգարէինա զհիւանդութիւնս մեր վերացոյց, եւ զցաւս մեր եբարձ. ւ):
- 18. Տեսեալ Յիսուսի ժողովուրդս բազումս զիւրեւ, հրամայեաց երթալ յայնկոյս:
- 19. Եւ մատուցեալ զպիր մի ասէ ցնա. վարդապետ, եկից եւ ես զկնի քո, յոր վայր եւ երթիցես:
- 20. Ասէ ցնա Յիսուս. աղուխուց որջք գոն, եւ թռչնոց երկնից բոյնք. այլ որդոյ մարդոյ ոչ գոյ՝ ուր դիցէ զգլուխ իւր. ք):
- 21. Եւ մի ոմն յաշակերտաց նորա ասէ ցնա. Տէր, տուր ինձ հրաման՝ զի երթայց նախ թաղեցից զհայր իմ:
- 22. Ասէ ցնա Յիսուս. եկ զկնի իմ, եւ թոյլ տուր մեռելոցն թաղել զմեռեալս իւրեանց:
- 23. Եւ իբրեւ եմուտ ի նաւն, գնացին զկնի նորա աշակերտքն նորա. ք):
- 24. Եւ ահա շարժումն մեծ եղև ի ծովուն, մինչ նաւին ծածկիլ յալեաց անտի. եւ ինքն ննջէր:
- 25. Եւ մատուցեալ աշակերտքն յարուցին զնա եւ ասեն. Տէր, փրկեա զմեզ, զի կորնչիմք:
- 26. Եւ ասէ ցնոսա. ընդէր վատասիրտք էք սակաւահաւատք. յայնժամ յարուցեալ սաստեաց հողմոցն եւ ծովուն եւ եղև խաղաղութիւն մեծ:
- 27. Եւ մարդիկն զարմացան եւ ասէին. ո՞րպիսի ոք իցէ սա, զի եւ հողմք եւ ծով հնազանդին սմա:
- 28. Եւ իբրեւ անց յայնկոյս յերկիրն Գերզեսացոց, պատահեցին նմա զիւահարք երկու՝ ելեալք ի գերեզմանացն՝ չարաչարք յոյժ. որպէս զի չէր հնար անցանել ումեք ընդ այն ճանապարհ. ք):

ա. Եսայ. ԾԳ. 4.— Ա. Պետ. Բ. 4.
 բ. Ղուկ. Թ. 58.
 գ. Մարկ. Գ. 36.— Ղուկ. Ը. 22.
 դ. Մարկ. Ե. 1.— Ղուկ. Ը. 26.

- 29. Եւ ահա աղաղակեցին և ասեն. զի՞ կայ մեր և քո, Յիսուս որդի Աստուծոյ. եկիր տարաժամ տանջել զմեզ:
- 30. Եւ էր հեռագոյն ի նոցանէ երամակ մի խողից արօտական. աս):
- 31. Եւ դեքն աղաչէին զնա և ասէին. եթէ հանես զմեզ աստի, հրաման տուր մեզ երթալ յերամակ խողիցն:
- 32. Եւ ասէ ցնոսա, երթայք. և նոքա ելեալ գնացին յերամակն խողից. և դիմեաց ամենայն երամակն ի դարէ անտի ի ծով, և մեռան ի ջուրսն:
- 33. Եւ խողարածքն փախեան, և երթեալ ի քաղաքն պատմեցին զամենայն, և զիրս դիւահարացն:
- 34. Եւ ահա ամենայն քաղաքն ել ընդ առաջ Յիսուսի. իբրև տեսին զնա, աղաչեցին զի գնասցէ ի սահմանաց նոցա. ք):

ԳԼՈՒԽ Թ.

- 1. Եւ մտեալ ի նաւ անց յայնկոյս, և եկն ի քաղաք իւր:
- 2. Եւ ահա մատուցին առ նա անդամալոյծ մի, որ զնէր ի մահիճս. և տեսեալ Յիսուսի զհաւատս նոցա՝ ասէ ցանդամալոյծն. թողեալ լիցին քեզ մեղք քո. ք):
- 3. Եւ ահա ոմանք ի դպրացն ասեն ընդ միտս. հայհոյէ դա:
- 4. Եւ ծանուցեալ Յիսուսի զխորհուրդս նոցա՝ ասէ ցնոսա. ընդէ՞ր խորհիք դուք չարիս ի սիրոս ձեր:
- 5. Զի՞նչ դիւրին է. ասել թողեալ լիցին քեզ մեղք քո, թէ ասել՝ արի՛ և շրջեաց:
- 6. Այլ զի գիտասջիք՝ եթէ իշխանութիւն ունի որդի մարդոյ յերկրի թողուլ զմեղս. յայնժամ ասէ ցանդամալոյծն. արի՛ առ զմահիճս քո՝ և երթ ի տուն քո:

ա. Մարկ. Ե. 11. — Ղուկ. Ը. 32.
բ. Մարկ. Ե. 17. — Ղուկ. Ը. 37.
գ. Մարկ. Ե. 3. — Ղուկ. Ե. 18.

- 7. Եւ յարուցեալ գնաց ի տուն իւր:
- 8. Իբրև տեսին ժողովուրդքն, զարմացան. և փառաւոր անէին զԱստուած զտուէին այնպիսի իշխանութեան՝ մարդկան:
- 9. Եւ անցեալ ընդ այն Յիսուսի, ետես այր մի զի նստէր ի մաքսաւորութեան՝ Մատթէոս անուն. և ասէ ցնա՝ եկ զկնի իմ. և յարուցեալ գնաց զկնի նորա. աս):
- 10. Եւ եղև իբրև բազմեալ էր նա ի տանն, և ահա մաքսաւորք և մեղաւորք եկեալ և բազմեալ էին ընդ Յիսուսի և ընդ աշակերտս նորա:
- 11. Իբրև տեսին փարիսեցիքն, ասեն ցաշակերտսն նորա. ընդէ՞ր ընդ մաքսաւորս և ընդ մեղաւորս ուտէ վարդապետն ձեր:
- 12. Իսկ Յիսուս իբրև լուաւ՝ ասէ ցնոսա. ոչ է պիտոյ բժիշկ կարողաց՝ այլ հիւանդաց:
- 13. Երթայք ուսարուք զինչ է՝ զողորմութիւն կամիմ, և ոչ զզոհ. զի ոչ եկի կոչել զարդարս՝ այլ զմեղաւորս. ք):
- 14. Յայնժամ մատեան առ նա աշակերտքն Յովհաննու և ասեն. ընդէ՞ր մեք և փարիսեցիքն պահեմք յաճախ, և քո աշակերտք ոչ պահեն. ք):
- 15. Ասէ ցնոսա Յիսուս. միթէ մարթ ի՞նչ իցէ մանկանց առաջաստի սուգ առնուլ՝ մինչ փեսայն ընդ նոսա իցէ. այլ եկեսցեն աւուրք՝ յորժամ բարձցի ի նոցանէ փեսայն, և ապա պահեսցեն:
- 16. Ոչ որ արկանէ կապերտ անթափ ի վերայ հնացեալ ձորձոյ. զի առնու ելանէ զլրութիւն նորա ի հանդերձէն. և ևս չար պատառումն լինի:
- 17. Եւ ոչ արկանեն գինի նոր ի տիկս հինս. ապա թէ ոչ՝ տիկ-

ա. Մարկ. Ե. 14. — Ղուկ. Ե. 27.
բ. Ողոսէ. Զ. 6. — Ա. Տիմ. Ա. 15. — Մարկ. Ե. 17.
գ. Մարկ. Ե. 13. — Ղուկ. Ե. 33.

քրն պատառին, և գինին հեղու, և տիկքն կորնչին. այլ ար-
կանեն գինի նոր ի տիկս նորս, և երկոքին պահին:

18. Մինչդեռ նա զայս խօսէր ընդ նոսա, ահա իշխան մի մա-
տուցեալ երկիրպագանէր նմա և ասէր. դուստր իմ արդ. և ս
վախճանեցաւ. այլ եկեալ զիցես զձեռն քո ի վերայ նորս, և
կեցցէ. *):

19. Յարեաւ Յիսուս և գնաց զկնի նորա աշակերտօքն հան-
դերձ:

20. Եւ ահա կին մի տեռատես երկոտասանամեայ, մատուցեալ
յետոյ մերձեցաւ ի դրօշակ հանդերձի նորա. ք):

21. Քանզի ասէր ի մտի իւրում, թէ միայն մերձենամ ի
հանդերձս նորա՝ փրկիմ:

22. Իսկ Յիսուս իբրև դարձաւ և ետես զնա, ասէ. քաջալե-
րեաց դուստր, հաւատք քո կեցուցին զքեզ. և փրկեցաւ
կինն ի ժամէն յայնմանէ:

23. Իբրև եկն Յիսուս ի տուն իշխանին, և ետես զփոլարսն՝
և ամբոխ յոյժ, ասէ ցնոսա. ի բաց գնացէք:

24. Զի ոչ եթէ մեռեալ է աղջիկդ՝ այլ ննջէ:

25. Եւ ծաղր առնէին զնա. և իբրև ել ամբոխն ի բաց, ե-
մուտ՝ կալաւ զձեռանէ նորա, և յարեաւ աղջիկն:

26. Եւ ել համբաւս այս ընդ ամենայն երկիրն ընդ այն:

27. Եւ մինչդեռ անցանէր ընդ այն Յիսուս, զհետ եղեն նո-
րա կոյրք երկու, աղաղակէին և ասէին. ողորմեաց մեզ որդի
Դաւթի:

28. Եւ իբրև եկն ի տուն, մատեան առ նա կոյրքն. և ասէ
ցնոսա Յիսուս. հաւատայք եթէ կարող եմ առնել ձեզ զայդ.
ասեն ցնա. այո՛, Տէր:

29. Յայնժամ մերձեցաւ յաչս նոցա և ասէ. ըստ հաւատոց
ձերոց եղիցի ձեզ:

... Մարկ. Ե. 22. — Ղուկ. Ը. 41:
բ. Մարկ. Ե. 25. — Ղուկ. Ը. 43:

30. Եւ բացան աչք նոցա. և սաստեաց նոցա Յիսուս և ասէ.
զգոյշ կացէք՝ մի որ գիտացէ:

31. Եւ նոքա ելեալ համբաւեցին զնա ընդ ամենայն երկիրն
ընդ այն:

32. Եւ յելանելն նոցա արտաքս, ահա մատուցին առ նա այր
մի համր դիւահար:

33. Եւ յելանել դիւին՝ խօսեցաւ համրն. և զարմացան ժո-
ղովուրդքն և ասեն. թէ և ոչ երբէք երևեցաւ այսպիսի ինչ
յիսրայէլի. *):

34. Իսկ փարիսեցիքն ասէին, թէ իշխանաւն դիւաց հանէ զա
զղևս:

35. Եւ շրջէր Յիսուս ընդ ամենայն քաղաքս և ընդ գետս.
ուսուցանէր ի ժողովուրդս նոցա, և քարոզէր զաւետարանն
արքայութեան. և բժշկէր զամենայն ախոսս և զամենայն հի-
ւանդութիւնս ի ժողովրդեանն. ք):

36. Եւ տեսեալ զժողովուրդսն՝ գթացաւ ի նոսա, զի էին աշ-
խատեալք և ցրուեալք իբրև զոչխարս՝ որոց ոչ իցէ հովիւ:

37. Յայնժամ ասէ ցաշակերտսն իւր. հունձք բազում են և
մշակք սակաւ. ք):

38. Արդ՝ աղաչեցէք զՏէր հնձոց՝ զի հանցէ մշակս ի հունձս
իւր:

ԳԼՈՒԽ Ժ.

1. Եւ կոչեցեալ առ ինքն զերկոտասանեալն աշակերտսն
իւր, ետ նոցա իշխանութիւն այսոց պղծոց հանել ըղ-
նոսա, և բժշկել զամենայն ցաւս և զամենայն հիւանդու-
թիւնս. ք):

... Ղուկ. Ժ. 14:
բ. Մարկ. Զ. 6:
բ. Ղուկ. Ժ. 2:
բ. Մարկ. Գ. 13-20. — Ղուկ. Զ. 13-17. Թ. 1. Ժ. 1:

- 2. Եւ առաքելոյն երկոտասանից էին անուանք այսոքիկ. առաջին, Սիմոն՝ անուանեալն Պետրոս, և Անդրէաս եղբայր նորա:
- 3. Յակովբոս Չերեզեայ, և Յովհաննէս եղբայր նորա. Փիլիպպոս, և Բարդուղիմէոս. Թովմաս, և Մատթէոս մաքրաւոր. Յակովբոս Ալփեայ, և Ղերէոս՝ որ անուանեցաւն Թադէոս:
- 4. Սիմոն Կանանացի, և Յուդա Իսկարիտովտացի՝ որ և մատնեացն զնա:
- 5. Չնոսա երկոտասանեսին առաքեաց Յիսուս, պատուիրեաց նոցա և ասէ, ի ճանապարհ հեթանոսաց մի երթայցէք, և ի քաղաք Սամարացոց մի մտանիցէք:
- 6. Այլ երթայք առաւել առ ոչխարսն կորուսեալս տանն Իսրայէլի. և):
- 7. Եւ իբրև երթայցէք՝ քարոզեցէք և ասացէք, թէ մերձեալ է արքայութիւն երկնից:
- 8. Զհիւանդս բժշկեցէք, զբորոտս սրբեցէք, զգեւս հանէք. ձրի առէք՝ և ձրի տուք:
- 9. Մի ստանայք ոսկի, և մի արծաթ, և մի պղինձ ի գօտիս ձեր. ք):
- 10. Մի պարկ ի ճանապարհ, և մի երկուս հանգերձս, մի կօշիկս, մի ցուպ. զի արժանի է մշակն կերակրոյ իւրում:
- 11. Յոր քաղաք մտանիցէք կամ ի գետոյ, հարցանիցէք թէ ո՞ր է ի նմա արժանի. և անդ լինիջիք՝ մինչև ելանիցէք անտի:
- 12. Եւ իբրև մտանիցէք ի տունն, ողջոյն տաջիք նմա և ասասջիք. ողջոյն տանս այսմիկ:
- 13. Եթէ իցէ տունն արժանի, եկեսցէ ողջոյնն ձեր ի վերայ նորա. ապա թէ ոչ իցէ արժանի, ողջոյնն ձեր առ ձեզ գարձցի:
- 14. Եւ որ ոչ ընկալցի զձեզ՝ և ոչ լուիցէ բանից ձերոց, իբրև

ա. Կորն. Ժ. 46.
բ. Մարկ. 2. 3. - Ղուկ. Թ. 3. Ժ. 4.

- ելանիցէք ի քաղաքէն յայնմանէ, թօթափեսայիք զփոշին յառից ձերոց:
- 15. Ամէն ասեմ՝ ձեզ, զիւրագոյն լիցի երկրին Սողոմոնացոց և Դոմնրացոց յաւուրն դատաստանին՝ քան քաղաքին այնմիկ:
- 16. Ահաւասիկ ես առաքեմ զձեզ իբրև զոչխարս ի մէջ գայլոց. եզերուք այսուհետև խորագէտք իբրև զօձս, և միասիտք իբրև զաղաւնիս. և):
- 17. Զգոյշ լինիջիք ի մարդկանէ. զի մատնեսցեն զձեզ յատեանս, և ի ժողովուրդս իւրեանց տանջեսցեն զձեզ. ք):
- 18. Եւ առաջի դատաւորաց և թագաւորաց տանիցին զձեզ վասն իմ՝ ի վկայութիւն նոցա և հեթանոսաց:
- 19. Այլ յորժամ մտանիցեն զձեզ, մի հոգայցէք թէ սրպէս կամ զի՞նչ խօսիցիք. զի տացի ձեզ ի ժամուն յայնմիկ զինչ խօսիցիք. ք):
- 20. Զի ոչ եթէ դուք իցէք որ խօսիցիքն, այլ հոգին հօր ձերոյ՝ որ խօսիցի ի ձեզ:
- 21. Մատնեսցէ եղբայր զեղբայր ի մահ, և հայր՝ զորդի. և յառնիցեն որդիք ի վերայ հարց՝ և սպանանիցեն զնոսա:
- 22. Եւ եղիջիք ատեցեալք յամենեցունց վասն անուան իմոյ. իսկ որ համբերեսցէ իսպառ, նա կեսցէ:
- 23. Եւ յորժամ հալածիցեն զձեզ ի քաղաքիս յայսմիկ, փախիջիք յայլ. և եթէ յայնմանէ հալածիցեն զձեզ, փախիջիք ի միւս. ամէն ասեմ՝ ձեզ, ոչ սպառեսջիք զքաղաքս Իսրայէլի՝ մինչև եկեսցէ Որդի մարդոյ:
- 24. Ո՛չ է աշակերտ առաւել քան զվարդապետս, և ոչ ծառայ քան զտէր իւր. ք):
- 25. Շատ իցէ աշակերտին՝ եթէ եղիցի իբրև զվարդապետ իւր. և ծառային՝ իբրև զտէր իւր. եթէ գտանուտէրն բէեղզեբուզ

ա. Ղուկ. Ժ. 3.
բ. Ղուկ. ԺԲ. 11.
գ. Մարկ. ԺԳ. 11.
դ. Ղուկ. 2. 40. - Յօժ. ԺԳ. 16. ԺԵ. 20.

- կոչեցին, որչափ ևս առաւել զընտանիս նորա:
26. Մի այսուհետեւ երկնչիցիք ի նոցանէ. զի ոչինչ է ի ծածուկ՝ որ ոչ յայտնեացի, և գաղտնի՝ որ ոչ ծանիցի. և):
27. Զոր ասեմ՝ ձեզ ի խաւարի՝ ասացէք ի լոյս. և զոր լսէք յունկանէ՝ քարոզեցէք ի վերայ տանեաց:
28. Եւ մի երկնչիք յայնցանէ՝ որ սպանանեն զմարմին, և զոգի ոչ կարեն սպանանել. այլ երկերուք դուք առաւել յայնմանէ՝ որ կարողն է զոգի և զմարմին կորուսանել ի գեհենի:
29. Ոչ ապաքէն երկու ճնճղուկք դանգի միջ վաճառին, և մի ի նոցանէ յերկիր ոչ անկցի առանց հօր ձերոյ:
30. Այլ ձեր և ամենայն իսկ հեր գլխոյ թուեալ է. ք):
31. Եւ արդ՝ մի երկնչիցիք, զի լաւ էք քան զբազում ճնճղուկս:
32. Ամենայն որ խոստովանեցի յիս առաջի մարդկան, խոստովանեցից և ես զնմանէ առաջի հօր իմոյ՝ որ յերկինս է. ք):
33. Եւ որ ուրասցի զիս առաջի մարդկան, ուրացայց և ես զնա առաջի հօր իմոյ՝ որ յերկինս է:
34. Մի համարիք եթէ եկի արկանել խաղաղութիւն յերկիր. ոչ եկի արկանել խաղաղութիւն՝ այլ սուր:
35. Քանզի եկի քակել զայր ի հօրէ իւրմէ, և զգուստր ի մօրէ իւրմէ, և զհարսն ի սկեսրէ իւրմէ. ք):
36. Եւ թշնամիք առն՝ ընտանիք իւր. ք):
37. Որ սիրէ զհայր կամ զմայր առաւել քան զիս՝ ոչ է ինձ արժանի. և որ սիրէ զուստր կամ զգուստր առաւել քան զիս՝ չէ ինձ արժանի. ք):
38. Եւ որ ոչ առնու զխաչ իւր և գայ զկնի իմ, չէ ինձ արժանի. ք):

ա. Մարկ. Գ. 22. — Ղուկ. Ը. 17. ԺԲ. 2.
 բ. Գործ. ԻԷ. 34. — Բ. Թադ. ԺԳ. 11.
 գ. Ղուկ. Թ. 26. — ԺԲ. 8. — Բ. Տեմ. Բ. 12.
 դ. Ղուկ. ԺԲ. 51.
 ե. ՄԷ. Է. 6.
 զ. Ղուկ. ԺԳ. 26.
 է. Մարկ. Ը. 34

39. Որ գտանէ զանձն իւր՝ կորուսցէ զնա, և որ կորոյս զանձն իւր վասն իմ՝ գտցէ զնա. և):
40. Որ ընդունի զձեզ՝ զիս ընդունի, և որ զիս ընդունի՝ ընդունի զառաքիչն իմ. ք):
41. Որ ընդունի զմարգարէ յանուն մարգարէի՝ զվարձս մարգարէի առցէ. և որ ընդունի զարդար յանուն արդարոյ՝ ըզվարձս արդարոյ առցէ:
42. Եւ որ արբուսցէ միում ի փոքրկանցս յայսցանէ բաժակ մի ջուր ցուրտ՝ միայն յանուն աշակերտի, ամէն ասեմ՝ ձեզ, ոչ կորուսցէ զվարձս իւր. ք):

ԳԼՈՒԽ ԺԱ.

1. **Ե**ւ եղև իբրև կատարեաց Յիսուս զստուգէր երկոտասանից աշակերտացն իւրոց, գնաց անտի քարոզել և ուսուցանել ի քաղաքս նոցա:
2. Իսկ Յովհաննէս իբրև լուաւ ի բանտին զգործսն Քրիստոսի, առաքեաց ի ձեռն աշակերտացն իւրոց. ք):
3. Եւ ասէ ցնա. դ՞ու ես որ գալոցն ես, եթէ այլում ակնկալցուք:
4. Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ ցնոսա. գնացէք պատմեցէք Յովհաննու՝ զոր լուայք և տեսիք:
5. Կոյրք տեսանեն, կաղք գնան, բորոտք սրբին, և խուլք լսեն, և մեռեալք յառնեն, և աղքատք աւետարանին. ք):
6. Եւ երանեալ է՝ որ ոչ գայթազեցի յիս:
7. Եւ իբրև նոքա գնացին, սկսաւ Յիսուս ասել ցժողովուրդսն

ա. Ղուկ. Թ. 24. ԺԷ. 33. — Յոհ. ԺԲ. 25.
 բ. Ղուկ. Ժ. 16. — Յոհ. ԺԳ. 20.
 գ. Մարկ. Թ. 40.
 դ. Ղուկ. Է. 18.
 ե. Եսայ. ԼԵ. 5. ԿԱ. 1.

- զՅովհաննէս. զի՛նչ ելէք տեսանել յանապատին. եղէ՞քն շարժուն ի հողմոյ. ր) :
- 8. Այլ զի՛նչ ելէք տեսանել. մարդ ի հանդերձս փափկութեան զարդարեալ. ահաւանիկ որ զփափուկսն զգեցեալ են՝ ի տունս թագաւորաց են :
- 9. Այլ զի՛նչ ելէք տեսանել. մարգարէ՞. այո՛ ասեմ՝ ձեզ, և առաւել ևս քան զմարգարէ :
- 10. Զի նա է վասն որոյ գրեալն է. ահա ես առաքեցից զհրեշտակ իմ առաջի երեսաց քոց, որ պատրաստեսցէ զճանապարհս քո առաջի քո. ք) :
- 11. Ամէն ասեմ՝ ձեզ. չէ յարուցեալ ի ծնունդս կանանց մեծ քան զՅովհաննէս Մկրտիչ. բայց փոքրիկն յարքայութեան երկնից մեծ է քան զնա :
- 12. Բայց յաւուրցն Յովհաննու Մկրտչի մինչև ցայժմ՝ արքայութիւն երկնից բռնադատի, և բռունք յափշտակեն զնա :
- 13. Քանզի ամենայն օրէնք և մարգարէք մինչև ցՅովհաննէս մարգարէացան :
- 14. Եւ եթէ կամիք ընդունել, նա է Եզրա՛ որ գալոցն է. ր) :
- 15. Որ ունիցի ականջս լսելոյ՝ լուիցէ :
- 16. Ո՛ւմ նմանեցուցից զաղգս զայս. նման է մանկուոյ՝ որ նստիցին ի հրապարակս, կարգայցեն զընկերս իւրեանց :
- 17. Եւ ասիցեն. փողս հարաք ձեզ՝ և ոչ կաքաւեցէք, ողբացաք ձեզ՝ և ոչ կոծեցարուք :
- 18. Եկն Յովհաննէս, ոչ ուտէր և ոչ ըմպէր, և ասեն, զեզոյ ի նմա :
- 19. Եկն որդի մարդոյ, ուտէ և ըմպէ, և ասեն, ահա այր կերող և արբեցող, բարեկամ մաքսաւորաց և մեղաւորաց. և արգարացաւ իմաստութիւն յորգւոց իւրոց :

ա. Ղուկ. Է. 24.
 բ. Մառ. Գ. 1. — Մարկ. Լ. 2. — Ղուկ. Է. 27.
 գ. Մառ. Գ. 5.

- 20. Յայնժամ սկսաւ նախատել զքաղաքսն՝ յորս եղեն բազում զօրութիւնք նորա, և ոչ ապաշխարեցին :
- 21. Վայ քեզ Քորազին, վայ քեզ Բեթսայիդա. զի եթէ ի Տիւրոս և ի Սիզովն եղեալ էին զօրութիւնքն որ ի ձեզ եղին, վաղու ևս արդեօք խորգով և մոխրով ապաշխարեալ էր. ր) :
- 22. Բայց ասեմ՝ ձեզ, դիւրագոյն լիցի երկրին Տիւրոսի և Սիզովնի յաւուրն դատաստանի՛ քան ձեզ :
- 23. Եւ դու Կափառնաում, մի մինչև յերկինս բարձրացիս, այլ մինչև ի դժօխս իջես. զի եթէ ի Սողոմ եղեալ էին զօրութիւնքն որ ի քեզ եղեն, ապաքէն կային ևս մինչև ցայսօր :
- 24. Բայց ասեմ՝ ձեզ, եթէ երկրին Սողոմացւոց դիւրագոյն լիցի յաւուրն դատաստանի՛ քան քեզ :
- 25. **Յայնժամ ժամանակի պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ.** գոհանամ զքէն, Հայր, Տէր երկնի և երկրի. զի ծածկեցեր զայս յիմաստնոց և ի գիտնոց, և յայտնեցեր տղայոց :
- 26. Այո՛, Հայր, զի այսպէս հաճոյ եղև առաջի քո :
- 27. Ամենայն ինչ տուաւ ինձ ի հօրէ իմմէ :
- 28. Եւ ոչ որ ճանաչէ զորդի՛ եթէ ոչ հայր, և ոչ զհայր որ ճանաչէ՛ եթէ ոչ որդի, և ում որդին կամիցի յայտնել. ք) :
- 29. Եկայք առիս ամենայն վաստակեալք և բեռնաւորք, և ես հանգուցից զձեզ. առէք զլուծ իմ ի ձեզ, և ուսարուք յինէն՝ զի հեզ եմ և խոնարհ սրտիւ. և գտջիք հանգիստ անձանց ձերոց. ր) :
- 30. Զի լուծ իմ քաղցր է, և բեռն իմ՝ փոքրագի :

ա. Ղուկ. Ժ 13.
 բ. Յոհ. Զ. 46. Ը. 19.
 գ. երեմ. Զ. 16.

ԳԼՈՒԽ ԺԲ.

1. Յայնժամ գնաց Յիսուս ընդ արտորայսն նոցա ի շաբաթու. և աշակերտքն նորա քաղցեան, և սկսան հասկ կորզել և ուտել. և) :
2. Փարիսեցիքն իբրև տեսին՝ ասեն ցնա. ահաւանիկ աշակերտքն քո գործեն, զոր ոչ է արժան գործել ի շաբաթու :
3. Եւ նա ասէ ցնոսա. ոչ իցէ ընթերցեալ ձեր զոր արար Դաւիթ, յորժամ քաղցեաւն՝ և որ ընդ նմայն էին. ք) :
4. Չիարդ եմուտ ի տունն Աստուծոյ՝ և եկեր զհաց զանաջաւորութեանն, զոր ոչ էր օրէն նմա ուտել, և ոչ որոց ընդ նրմայն էին, բայց միայն քահանայից. ք) :
5. Կամ թէ չիցէ ընթերցեալ ձեր յօրէնս, զի ի շաբաթս քահանայքն ի տաճարին պղծեն զշաբաթն, և անմեղք են. ք) :
6. Բայց ասեմ ձեզ. զի մեծ քան զտաճարն է աստ :
7. Եւ եթէ գիտէիք զինչ է զողորմութիւն կամիմ և ոչ զզոհ, ապա ոչ դատապարտէիք դուք զանպարտսն. ք) :
8. Չի տէր է շաբաթու որդի մարդոյ :
9. Եւ գնացեալ անտի Յիսուս՝ եկն ի ժողովուրդն նոցա :
10. Եւ անդ էր այր մի՝ որոյ ձեռն իւր գօսացեալ էր. հարցին ցնա և ասեն, եթէ պարտ իցէ ի շաբաթու բժշկել, զի չարախօսեացն զնմանէ. ք) :
11. Եւ նա ասէ ցնոսա. ոչ իցէ ի ձէնջ մարդ՝ որոյ իցէ ոչխար մի, և անկանիցի այն ի խորխորատ ի շաբաթու, միթէ ոչ ունիցի և յարուցանիցէ զնա. ք) :

ա. Մարկ. Բ. 23. — Ղուկ. Զ. 1.
բ. Ա. Թագ. ԻԱ. 4.
գ. Ղեւտ. ԻԳ. 3.
դ. Թողոց. ԻԸ. 9.
ե. Ովոէ. Զ. 6.
զ. Մարկ. Գ. 1. — Ղուկ. Զ. 6.
է. Բ. Օրեն. ԻԲ. 4.

12. Իսկ արդ՝ ո՞րչափ ևս առաւել է մարդ քան զոչխար. ապա ուրեմն պարտ է ի շաբաթու բարիս գործել :
13. Յայնժամ ասէ ցայրն. ձգեա՛ զձեռն քո, և նա ձգեաց՝ և եղև ողջ իբրև զմիւսն :
14. Իսկ փարիսեցիքն ելեալ արտաքս խորհուրդ արարին զնմանէ՝ թէ ո՞րպէս կորուսցեն զնա :
15. Եւ Յիսուս իբրև գիտաց, մեկնեցաւ անտի. և գնացին զհետ նորա ժողովուրդք բազումք, և բժշկեաց զամենեսեան :
16. Եւ սաստեաց նոցա՝ զի մի յայտնեսցեն զնմանէ ումեք :
17. Չի լցցի որ ասացաւն ի ձեռն Նսայեայ մարգարէի :
18. Ահա մանուկ իմ՝ զոր ընտրեցի, և սիրելի իմ՝ ընդ որ հաճեցաւ անձն իմ. եղից զոգի իմ ի վերայ նորա, և իրաւունս հեթանոսաց պատմեսցէ. և) :
19. Ո՛չ հակառակեսցի՝ և ոչ աղաղակեսցէ, և ոչ ոք լուիցէ ի հրապարակս զբարբառ նորա :
20. Ձեղէգն ջաղջախեալ ոչ փշրեսցէ, և զպատրոյկն առկայ՝ ծեալ ոչ շիջուսցէ. մինչև հանցէ ի յաղթութիւն զգատաստանն :
21. Եւ յանուն նորա հեթանոսք յուսասցին :
22. Յայնժամ մատուցաւ առ նա դիւահար մի կոյր և համբ, և բժշկեաց զնա. որպէս զի համբն և կոյրն խօսիցի և տեսանիցէ :
23. Չարմացան ամենայն ժողովուրդքն և ասէին. միթէ սա՞ իցէ Քրիստոսն որդի Դաւիթի :
24. Բայց փարիսեցիքն իբրև լուան՝ ասեն. ոչ իւիք հանէ դա զդևս՝ եթէ ոչ բէեղգեբուղաւ իշխանաւն դիւաց. ք) :
25. Իբրև գիտաց Յիսուս զխորհուրդս նոցա՝ ասէ ցնոսա. ամենայն թագաւորութիւն բաժանեալ յանձն իւր՝ աւերի. և

ա. Եսայ. ԽԲ. 1.
բ. Մարկ. Գ. 2. — Ղուկ. ԺԱ. 15.

ամենայն քաղաք կամ տուն բաժանեալ յանձն իւր՝ ոչ կաց-
ցէ. աս) :

26. Եւ եթէ սատանայ զսատանայ հանէ, յանձն իւր բաժա-
նեցաւ. արդ՝ զիւրոք կացցէ թագաւորութիւն նորա :

27. Եւ եթէ ես բէեղզեբուղաւ հանեմ՝ զգլուս, որդիքն ձեր ին
հանիցեն. վասն այնորիկ նորա եղիցին ձեր դատաւորք :

28. Ապա թէ հոգևով Աստուծոյ հանեմ ես զգլուս, ուրեմն
հասեալ է ի վերայ ձեր արքայութիւն Աստուծոյ :

29. Կամ զիւրոք կարէ որ մտանել ի տուն հզօրի՝ և զգործիսն
նորա յափշտակել. եթէ ոչ նախ կապիցէ զհզօրն, և ապա
դտունն նորա յափշտակիցէ :

30. Որ ոչ ընդ իս է՝ հակառակ իմ է. և որ ոչ ժողովէ ընդ իս՝
ցրուէ :

31. Վասն այդորիկ ասեմ ձեզ. ամենայն մեզք և հայհոյու-
թիւնք թողցին մարկան, բայց զհոգւոյն հայհոյութիւն մի
թողցի :

32. Եւ որ որ ասիցէ բան զորդւոյ մարդոյ՝ թողցի նմա. բայց
որ զհոգւոյն սրբոյ ասիցէ՝ մի թողցի նմա, մի յայսմ աշխար-
հի և մի ի հանդերձելումն. ք) :

33. Կամ արարէք զծառն բարի՝ և զպտուղ նորա բարի, կամ
արարէք զծառն չար՝ և զպտուղ նորա չար. քանզի ի պտղոյ
անտի ծառն ճանաչի. ք) :

34. Ծնունդք իժից, զիւրոք կարիցէք բարիս խօսել՝ որ չարքդ
էք. քանզի ի յաւելուածոյ սրտի խօսի բերան :

35. Մարդ բարի՝ ի բարի գանձուց սրտի իւրոյ հանէ զբարիս.
և մարդ չար՝ ի չար գանձուց սրտի իւրոյ հանէ զչարիս :

36. Բայց ասեմ ձեզ. թէ ընդ ամենայն դատարի բանի զոր
խօսիցին մարդիկ՝ տացեն համար յաւուրն դատաստանի :

ա. Ղուկ. ԺԱ. 17.
բ. Մարկ. Գ. 28. — Ղուկ. ԺԲ. 10.
գ. Ղուկ. 2. 44.

37. Զի ի բանից քոց արդարացիս, և ի բանից քոց պարտա-
ւորեսցիս :

38. Յայնժամ պատասխանի ետուն նմա ոմանք ի դպրացն և
ի փարիսեցւոց և ասեն. վարդապետ, կամ իմք նշան ինչ տե-
սանել ի քէն :

39. Նա պատասխանի ետ և ասէ ցնոսա. ազգ չար և շնացող
նշան խնդրէ. և նշան մի տացի նմա, բայց նշանն Յովնանու
մարգարէի. աս) :

40. Զի որպէս էր Յովնան ի փոր կիտին գերիս տիւս և գերիս
գիշերս, նոյնպէս եղիցի և որդի մարդոյ ի սիրտ երկրի գերիս
տիւս և գերիս գիշերս :

41. Արք նինուէացիք յարիցեն ի դատաստանի ընդ ազգիս ընդ
այսմիկ՝ և դատապարտեսցեն զսա, զի զըջացան ի քարոզու-
թեանն Յովնանու. և արդ՝ աւասիկ մեծ քան զՅովնան՝ է
աստ. ք) :

42. Դշխոյն հարաւոյ յարիցէ ի դատաստանի ընդ ազգիս ընդ
այսմիկ՝ և դատապարտեսցէ զսա. զի եկն ի ծագաց երկրի լը-
սել զիմաստութիւնն Սողոմոնի. և ահա մեծ քան զՍողո-
մոն՝ է աստ. ք) :

43. Այլ յորժամ այսն պիղծ ելանիցէ ի մարդոյ՝ շրջի ընդ
անջրգին տեղիս, խնդրէ հանգիստ՝ և ոչ գտանէ. ք) :

44. Յայնժամ ասէ. դարձայց ի տուն իմ ուստի ելի. և ե-
կեալ գտանէ զնա պարապորդ, մարբեալ և յարգարեալ :

45. Յայնժամ երթայ և առնու ընդ իւր եօթն այլ այսս չա-
րագոյնս քան զինքն, և մտեալ բնակէ անդ. և լինի յետինն
մարդոյն այնորիկ չար քան զառաջինն :

46. Այնպէս եղիցի և ազգիս այսմիկ չարի. ք) :

ա. Ղուկ. ԺԱ. 29. — Ս. Կորն. Ա. 22.
բ. Յոհ. Բ. 1. Գ. 5.
գ. Գ. Թագ. Ժ. 1. — Բ. Մնաց. Թ. 1.
դ. Ղուկ. ԺԱ. 24.
ե. Բ. Պետ. Բ. 20.

47. Մինչդեռ նա ընդ ժողովուրդսն խօսէր, ահա մայր նորա և եղբարք նորա կային արտաքոյ՝ և խնդրէին խօսել ընդ նմա. ւ) :

48. Եւ ասէ ոմն ցնա, ահա մայր քո և եղբարք քո կան արտաքոյ՝ և խնդրեն խօսել ընդ քեզ :

49. Նա պատասխանի ետ այնմիկ՝ որ ասացն ցնա և ասէ. ո՞վ է իմ մայր, կամ ո՞վ են իմ եղբարք :

50. Եւ ձգեալ զձեռն իւր յաշակերտսն՝ ասէ. ահա մայր իմ և եղբարք իմ :

51. Զի որ առնիցէ զկամս հօր իմոյ որ յերկինսն է, նա է իմ՝ եղբայր՝ և քոյր՝ և մայր :

ԳԼՈՒԽ ԺԳ.

1. **Յ**առուր յայնմիկ ելեալ Յիսուս ի տանէն՝ նստաւ առ ծովեզերն :

2. Եւ ժողովեցան առ նա ժողովուրդք բազումք, մինչև մտանել նմա ի նաւն՝ և նստել. և ամենայն ժողովուրդն կայր առ ծովեզերքն. ք) :

3. Եւ խօսէր ընդ նոսա բազումսն առակօք և ասէր :

4. Ահա՛ ել սերմանահան սերմանել. և ի սերմանելն իւրում՝ էր որ անկաւ առ ճանապարհաւ. և եկն թուշուն երկնից՝ և եկեր զնա :

5. Եւ այլն անկաւ յապառաժի, ուր ոչ գոյր հող բազում. և վարվաղակի բուսաւ՝ առ ի չգոյէ հիւթոյ երկրին :

6. Ի ծագել արևու տապացաւ, և զի ոչ գոյին արմատք՝ չորացաւ :

7. Եւ այլն անկաւ ի մէջ վիշոյ, և ելին փուշքն և հեղձուցին զնա :

ւ. Մարկ. Գ. 31. — Ղուկ. Ը. 19.
բ. Մարկ. Գ. 1. — Ղուկ. Ը. 4.

8. Եւ այլն անկաւ յերկիր բարի, և տայր պտուղ. էր՝ որ հարիւրաւոր, և էր՝ որ վաթսնաւոր, և էր՝ որ երեսնաւոր :

9. Որ ունիցի ականջս լսելոյ՝ լուիցէ :

10. Եւ մատուցեալ աշակերտքն ասեն ցնա. ընդէ՞ր առակօք խօսիս ընդ նոսա :

11. Նա պատասխանի ետ և ասէ ցնոսա. քանզի ձեզ տուեալ է գիտել զխորհուրդս արքայութեան երկնից, և նոցա չէ տուեալ :

12. Զի ոյր գուցէ՝ տացի նմա և յաւելցի. և ոյր ոչն գուցէ՝ և զոր ունիցին բարձցի ի նմանէ :

13. Վասն այնորիկ առակօք խօսիմ ընդ նոսա, զի տեսանեն՝ և ոչ տեսանեն, և լսեն՝ և ոչ լսեն, և ոչ առնուն ի միտ :

14. Եւ կատարի առ նոսա մարգարէութիւնն Նսայեայ՝ որ ասէ. լսելով լուիցիք՝ և մի իմասցիք. և տեսանելով տեսցիք՝ և մի տեսցիք. ւ) :

15. Զի թանձրացաւ սիրա ժողովրդեանս այսորիկ, և ականջօք իւրեանց ծանունս լուան. և զաչս իւրեանց կախուցին, զի մի երբէք տեսցեն աչօք, և ականջօք լուիցեն, և սրտիւք իմասցին, և զարձցին՝ և բժշկեցից զնոսա :

16. Բայց ձեր երանի է աչացդ՝ զի տեսանեն, և ականջաց ձերոց՝ զի լսեն :

17. Ամէն ասեմ ձեզ, զի բազում մարգարէք և արդարք ցանկացան տեսանել զոր տեսանէքդ՝ և ոչ տեսին, և լսել զոր լսէքդ՝ և ոչ լուան. ք) :

18. Եւ արդ՝ լուարուք զուք զառակ սերմանացանին :

19. Յամենայնէ՛ որ լսէ զբանն արքայութեան՝ և ոչ առնու ի միտ, դայ չարն և յախշտակէ զսերմանեալն ի սիրա նորա. այն է՝ որ առ ճանապարհաւն սերմանեցաւ :

ւ. Եսայ. Զ. 9. — Մարկ. Գ. 12. — Ղուկ. Ը. 10, 11. — Յօհ. ԺԲ. 40. — Գործ. ԻԸ. 26. — Հուով. ԺԱ. 8.
բ. Ղուկ. Ժ. 24.

- 20. Եւ որ յապառաժին սերմանեցաւ, այն է՝ որ իբրև լսէ զբանն, և վաղվաղակի ինդուլթեամբ ընդունի զնա:
- 21. Բայց քանզի ոչ ունի արմատս յինքեան, այլ առ ժամանակ մի է. ի լինել նեղութեան և հալածանաց վասն բանին՝ վաղվաղակի գայթազդի:
- 22. Իսկ որ ի մէջ փշոցն սերմանեցաւ, այն է՝ որ իբրև լսէ զբանն, և հոգք աշխարհիս և պատրանք մեծութեան հեղձուցանեն զբանն, և լինի անպտուղ:
- 23. Իսկ որ յերկիրն բարի սերմանեցաւ, այն է՝ որ իբրև լսէ զբանն և ի միտ առնու, և տայ զպտուղ. է՝ որ հարիւր, և է՝ որ վաթսու, և է՝ որ երեսու:
- 24. Այլ առակ արկ առ նոսա՝ և ասէ. նմանեցաւ արքայութիւնն երկնից առն՝ որ սերմանիցէ սերմն բարի յագարակի իւրում. *):
- 25. Եւ ի քուն լինել մարդկան՝ եկն թշնամի նորա և ցանեաց ի վերայ որոսն ի մէջ ցորենոյն՝ և գնաց:
- 26. Եւ իբրև բուսաւ խոտն և արար պտուղ, ապա երևեցաւ և որոմն:
- 27. Մատուցեալ ծառայք տանուտեառնն ասեն ցնա. տէր, ոչ սերմն բարի սերմանեցեր յագարակին քում, արդ՝ ուստի՞ ունիցի զորոմն:
- 28. Եւ նա ասէ ցնոսա. այր թշնամի արար զայն. ասեն ցնա ծառայքն. կամիս զի երթիցուք քաղեսցուք զայն ի բաց:
- 29. Եւ նա ասէ ցնոսա. մի. գուցէ մինչ քաղիցէք զորոմնն, և զցորեանն ընդ նմին ի բաց խլիցէք:
- 30. Թոյլ տուք երկոցունց աճել ի միասին մինչև ի հունձս, և ի ժամանակի հնձոց ասացից ցհնձողսն. քաղեցէք նախ զորոմնդ, և կապեցէք զայդ խրձունս առ ի յայրել. և զցորեանն ժողովեցէք ի շտեմարանս իմ:

*. Մարկ. Գ. 26:

- 31. Այլ առակ արկ առ նոսա՝ և ասէ. նման է արքայութիւնն երկնից հատոյ մանանխոյ, զոր առեալ մարդոյ սերմանեաց յագարակի իւրում. *):
- 32. Որ փոքր է քան զամենայն սերմանիս. և յորժամ աճիցէ, մեծ է քան զամենայն բանջարս. և լինի ծառ՝ մինչև գալ թռչնոց երկնից, և հանգչել յոստս նորա:
- 33. Այլ առակ խօսեցաւ ընդ նոսա՝ և ասէ. նման է արքայութիւնն երկնից խմորոյ, զոր առեալ կնոջ թագոյց ի գրիւս երիս ալեր՝ մինչև ամենայն խմորեցաւ. †):
- 34. Չայս ամենայն խօսեցաւ Յիսուս առակօք ընդ ժողովուրդսն. և առանց առակի ոչ ինչ խօսէր ընդ նոսա:
- 35. Զի լցցի ասացեալն ի մարգարէէն. բացից առակօք զբերան իմ, բղխեցից զծածկեալսն ի սկզբանէ աշխարհի. ‡):
- 36. Յայժամ թողեալ Յիսուսի զժողովուրդսն՝ եկն ի տուն. մատենաւ առ նա աշակերտքն և ասեն. մեկնեա մեզ զառակ որոմանցն ագարակի:
- 37. Նա պատասխանի ետ և ասէ ցնոսա. որ սերմանէ սերմն բարի՝ է որդի մարդոյ:
- 38. Եւ ագարակն աշխարհս է. սերմն բարի նոքա են, որ որդիքն արքայութեան են. իսկ որոմնն որդիք չարին են:
- 39. Եւ թշնամին որ վարեաց զայն՝ սատանայ է. և հունձքն կատարած աշխարհիս է, և հնձողքն հրեշտակք են. †):
- 40. Որպէս ժողովի որոմնն և ի հուր այրի, այնպէս եղիցի ի կատարածի աշխարհիս:
- 41. Առաքեսցէ որդի մարդոյ զհրեշտակս իւր, և ժողովեսցեն յարքայութենէ նորա զամենայն գայթազգութիւնս՝ և զայնոսիկ ոյք գործեն զանօրէնութիւնս:

*. Մարկ. Գ. 30. — Դուկ. ԺԳ. 18.
 †. Դուկ. ԺԳ. 21.
 ‡. Սաղմ. 2. — Մարկ. Գ. 34.
 †. Յայտ. ԺԳ. 15.

42. Եւ արկցեն զնոսա ի հնոց հրոյ. անդ եղիցի լալ և կրճել ատամանց:

43 Յայնժամ արդարքն ծագեսցին իբրև զարեգակն յարքայութեան երկնից. որ ունիցի ականջս լսելոյ՝ լուիցէ. *):

44. Դարձեալ՝ նման է արքայութիւն երկնից գանձի ծածկելոյ յագարակի, զոր գտեալ մարդոյ թագոյց. և ի խնդութենէ անտի երթայ վաճառէ զամենայն ինչ զոր ունի, և գնէ զագարակն զայն:

45. Դարձեալ՝ նման է արքայութիւն երկնից առն վաճառականի, որ խնդրիցէ մարգարիտս գեղեցիկս:

46. Եւ գտեալ մի պատուական մարգարիտ՝ երթեալ վաճառեաց զամենայն ինչ զոր ունէր, և գնեաց զայն մարգարիտ:

47. Դարձեալ՝ նման է արքայութիւն երկնից ուռկանի արկելոյ ի ծով և յամենայն ազգաց ժողովելոյ:

48. Զոր իբրև լցաւ, հանեալ ի ցամաք և նստեալ՝ ժողովեցին զբարի բարին յամանս, և զխոտանն ի բաց ընկեցին:

49. Այնպէս եղիցի ի կատարածի աշխարհիս. ելցեն հրեշտակք և մեկնեսցեն զչարս ի միջոյ արդարոց:

50. Եւ արկցեն զնոսա ի հնոց հրոյն. անդ եղիցի լալ և կրճել ատամանց:

51. Ասէ ցնոսա Յիսուս. իմացարձք զայս ամենայն. ասեն ցնա. այո՛, տէր:

52. Եւ նա ասէ ցնոսա. վասն այսորիկ ամենայն զպիր աշակերտեալ արքայութեան երկնից, նման է առն տանուտեառն՝ որ հանէ ի գանձէ իւրմէ զնոր և զհին:

53. Եւ եղև իբրև կատարեաց Յիսուս զառակս զայսոսիկ՝ փոխեցաւ անտի:

54. Եւ եկեալ ի գաւառ իւր՝ ուսուցանէր զնոսա ի ժողովրդեանն նոցա, մինչև զարմանալ նոցա և ասել. սմա ուսա՞ր իցէ այս իմաստութիւն և զօրութիւնք:

*. իմաստութիւն գ. 7. — գանի. ժ. 3:

55. Ո՞չ սա է հիւսանն որդի. ո՞չ մայր սորա կոչի Մարիամ, և եղբարք սորա՝ Յակովբոս և Յովսէս և Սիմոն և Յուդա:

56. Եւ քորք սորա ո՞չ ամենեքեան առ մեզ են. և արդ՝ ուսա՞ր է սմա այս ամենայն. *):

57. Եւ գայթակղէին ի նա. և Յիսուս ասէ ցնոսա, չիք մարգարէ անարգ՝ եթէ ոչ յիւրում գաւառի՝ և յիւրում տան:

58. Եւ ո՞չ արար անդ զօրութիւնս բազումս վասն անհաւատութեան նոցա:

ԳԼՈՒԽ ԺԴ.

1. Յայնմ ժամանակի լուաւ Հերովդէս չորրորդապետ զլուր Յիսուսի. ք):

2. Եւ ասէ ցծառայս իւր. նա է Յովհաննէս Մկրտիչ, նա յարեալ ի մեռելոց, և վասն այնորիկ զօրութիւնք լինին նովաւ:

3. Քանզի Հերովդէս կալաւ զՅովհաննէս, կապեաց զնա, և եղ ի բանտի՝ վասն Հերովդիայ կնոջ Փիլիպպոսի եղբօր նորա. ք):

4. Զի ասէր ցնա Յովհաննէս. չէ արժան քեզ ունել զգա:

5. Եւ կամէր զնա սպանանել, բայց երկնչէր ի ժողովրդենէ անտի. քանզի իբրև զմարգարէ ունէին զնա:

6. Եւ իբրև եղեն ծնունդք Հերովդի, կաքաւեաց զուստրն Հերովդիայ ի մէջ բազմականին. և հաճոյ թուեցաւ Հերովդի:

7. Ուստի և երգմամբ խոստացաւ տալ նմա զինչ և ինդրեսցէ:

8. Եւ նա յառաջագոյն խրատեալ ի մօրէ իւրմէ, տուր ինձ ասէ այսր՝ ի վերայ սկտեղ զգլուխն Յովհաննու Մկրտչի:

9. Եւ տրոմեցաւ թագաւորն. բայց վասն երգմանցն և բարձակցացն՝ հրամայեաց տալ նմա:

10. Եւ առաքեաց գլխաաեաց զՅովհաննէս ի բանտի:

ա. Մարկ. 2. 3. — Յով. 2. 42.
բ. Մարկ. 2. 14. — Ղուկ. 8. 7.
գ. Մարկ. 2. 17. — Ղուկ. 9. 19.

11. Եւ բերաւ գլուխն նորա սկտեղը՝ և տուաւ սողջիւանն, և տարաւ առ մայր իւր:
12. Եւ մատուցեալ աշակերտքն նորա՝ բարձին զմարմինն և թաղեցին, և եկեալ պատմեցին Յիսուսի:
13. Եւ իբրև լուաւ Յիսուս, գնաց անտի նաւու յանապատ տեղի առանձինն. իբրև լուան ժողովուրդքն, գնացին զհետ նորա հետի ի քաղաքաց անտի. *):
14. Եւ իբրև ել՝ ետես ժողովուրդ բազում, զթացաւ ի նոսա, և բժշկեաց զհիւանդս նոցա:
15. Իբրև ընդ երեկս եղև, մատեան առ նա աշակերտքն և ասեն. տեղիս անապատ է, և օրս տարաժամեալ, արձակեա՞ զժողովուրդսդ՝ զի երթիցեն շուրջ ի շէնան, գնեսցեն իւրեանց կերակուրս:
16. Եւ ասէ Յիսուս. ոչինչ պիտոյ է գոցա երթալ. դուք տո՛ւք գոցա ուտել:
17. Եւ նոքա ասեն ցնա. ոչինչ ունիմք աստ, բայց հինգ նկանակ և երկուս ձկուռնս:
18. Եւ ասէ ցնոսա. բերէ՞ք այսր զայն:
19. Եւ հրամայեաց բազմեցուցանել զժողովուրդսն ի վերայ խոտոյ. և առեալ զհինգ նկանակն և զերկուս ձկուռնս՝ հայեցաւ յերկինս, օրհնեաց, և երեկ և ետ ցաշակերտսն ըղնկանական, և աշակերտքն՝ ժողովրդոցն:
20. Կերան ամենեքեան և յագեցան, և բարձին զնշխարս կոտորոցն երկոտասան սակառի լի:
21. Եւ որք կերանն՝ էին արք իբրև հինգ հազար, թող ըղկանայս և զմանկտի:
22. Եւ ստիպեաց վաղվաղակի զաշակերտսն մտանել ի նաւ, և յառաջել յայնկոյս, մինչ ինքն զժողովուրդսն արձակեցէ. *):

*. Դուկ. Թ. 10. — Մարկ. 2. 31.
բ. Մարկ. 2. 45.

23. Եւ իբրև արձակեաց զժողովուրդսն, ել ի լեառն առանձինն կալ յաղօթս. և իբրև ընդ երեկս եղև, անդ էր միայն. *):
24. Եւ նաւն մեկնեալ էր ի ցամաքէն բազում ասպարիսօք՝ ծփեալ յալեացն. քանզի ընդդէմ էր հողմն:
25. Եւ ի չորրորդում պահու գիշերոյն եկն առ նոսա Յիսուս գնալով ի վերայ ծովուն:
26. Իբրև տեսին զնա աշակերտքն, զի գնայր ի վերայ ծովուն՝ խռովեցան, և ասեն, թէ առ աչօք ինչ իցէ. և առ ասին՝ աղաղակեցին:
27. Եւ վաղվաղակի խօսեցաւ ընդ նոսա Յիսուս և ասէ. քաջալերեցարուք, ես եմ, մի երկնչիք:
28. Պատասխանի ետ նմա Պետրոս և ասէ. տէր, եթէ դու ես, հրամայեա՞ ինձ գալ առ քեզ ի վերայ ջրոցս:
29. Եւ նա ասէ. եկ. և իջեալ ի նաւէն Պետրոս՝ գնաց ի վերայ ջրոցն, և եկն առ Յիսուս:
30. Եւ տեսեալ զհողմն սաստիկ՝ երկեաւ. և իբրև սկսաւ ընկղմել՝ աղաղակեաց և ասէ. տէր, փրկեա՞ զիս:
31. Եւ վաղվաղակի Յիսուս ձգեաց զձեռն իւր՝ կալաւ զնա և ասէ. թերահաւատ, ընդէ՞ր երկմտեցեր:
32. Եւ իբրև ելին ի նաւն՝ հանդարտեաց հողմն:
33. Եւ որ ի նաւին էին՝ մատեան երկիրպագին նմա և ասեն. արգարև որդի Սատուծոյ ես դու:
34. Եւ անցեալ եկին ի ցամաք ի Գենեսարէթ. *):
35. Եւ իբրև ծանեան զնա արք տեղոյն այնորիկ, առաքեցին ընդ ամենայն գաւառն՝ և ածին առ նա զամենայն հիւանդս:
36. Եւ աղաչէին զնա, զի գոնէ՝ միայն ի քղանցս հանդերձի նորա մերձեցին. և որ միանգամ մերձեցան՝ փրկեցան:

*. 804. 2. 15. — Մարկ. 2. 46.
բ. Մարկ. 2. 53.

1. Յայնժամ մատեան առ Յիսուս՝ որ յԵրուսաղեմէ փարիսեցիքն և դպիրք՝ և ասեն:
2. Ընդէ՞ր աշակերտքն քո անցանեն զաւանդութեամբ ծերոցն, զի ոչ լուանան զձեռս յորժամ հաց ուտեն. և):
3. Նա պատասխանի ետ և ասէ ցնոսա. իսկ դուք ընդէ՞ր անցանէք զպատուիրանաւն Աստուծոյ՝ վասն ձերոյ աւանդութեանն:
4. Զի Աստուած ասաց. պատուեա՛ զհայր քո և զմայր. ք):
5. Եւ որ բամբասէ զհայր կամ զմայր՝ մահու վախճանեսցի. ք):
6. Եւ դուք ասէք. որ ասիցէ ցհայր իւր կամ ցմայր իւր, թէ պատարագ է՝ զոր յինէն օգտիցիս, և ոչ պատուիցէ զհայր իւր և զմայր իւր. և խոտէք զբանն Աստուծոյ վասն ձերոյ աւանդութեանն:
7. Կեղծաւորք, բարւոք մագարէացաւ ի վերայ ձեր Եսայի՝ և ասէ:
8. Ժողովուրդս այս շրթամբք պատուէ զիս, և սիրտք իւրեանց հեռացեալ մեկուսի է յինէն. ք):
9. Զուր պաշտեն զիս. ուսուցանեն վարդապետութիւնս՝ ըզմարդկան պատուիրեալս:
10. Եւ կոչեցեալ աւ ինքն զժողովուրդսն՝ ասէ ցնոսա. լուարուք, և ի միտ առէք:
11. Ո՛չ որ ինչ մտանէ ընդ բերան՝ պղծէ զմարդ. այլ որ ինչ ելանէ ի բերանոյ՝ այն պղծէ զմարդ. է):
12. Յայնժամ մատուցեալ աշակերտացն նորա՝ ասեն ցնա. զիտե՛ս՝ զի փարիսեցիքն իբրև լուան զբանն գայթակղեցին:

ա. Մարկ. է. 15
 բ. Եւեց. Ի. 12. — Բ. Օրե. Ե. 16. — Եփես. 2. 2.
 գ. Եւեց. ԻԱ. 17. — Ղեւտ. Ի. 9. — Առակ. Ի. 20.
 դ. Եսայ. ԻԹ. 13. — Մարկ. է. 6.
 ե. Մարկ. է. 15.

13. Նա պատասխանի ետ նոցա և ասէ. ամենայն տունի՛ զոր ոչ տնկեաց հայր իմ՝ երկնաւոր, խլեսցի. և):
14. Թոյլ տուք զնոսա. կոյրք են՝ կուրաց առաջնորդք. կոյր կուրի յորժամ առաջնորդէ՝ սխալէ, և երկոքին ի խորխորատ անկանին. ք):
15. Պատասխանի ետ նմա Պետրոս և ասէ. մեկնեա՛ մեզ զառակս զայս. գ):
16. Ասէ Յիսուս. տակաւին և դուք անմիտք էք:
17. Եւ ոչ իմանայք, եթէ ամենայն որ մտանէ ի բերան, յորովայն երթայ և արտաքս ելանէ:
18. Իսկ որ ելանէ ի բերանոյ՝ ի սրտէ անտի գայ, և այն սլղծէ զմարդ:
19. Զի ի սրտէ ելանեն խորհուրդք չարք, սպանութիւնք, շրնութիւնք, պոռնկութիւնք, գողութիւնք, սուտ վկայութիւնք, հայհոյութիւնք. ք):
20. Այս ամենայն է՝ որ պղծէ զմարդ, այլ անլուայ ձեռօք ուտել՝ ոչ պղծէ զմարդ:
21. Եւ ելեալ անտի Յիսուսի գնաց ի կողմանս Տիւրոսի և Սիդովնի:
22. Եւ ահա՛ կին մի քանանացի ի սահմանաց անտի նոցա ելեալ, աղաղակէր և ասէր. ողորմեաց ինձ տէր, որդի Դաւթի, դուստր իմ՝ չարաչար այսահարի. է):
23. Եւ նա ոչ ետ նմա պատասխանի. և մատուցեալ լաշակերտքն նորա՝ աղաչէին զնա և ասէին. արձակեա զնա, զի աղաղակէ զհետ մեր:
24. Նա պատասխանի ետ և ասէ. ոչ ուրեք առաքեցայ՝ եթէ ոչ առ ոչխարս կորուսեալս տանն Իսրայէլի. գ):

ա. Յօհ. ԺԵ. 2.
 բ. Ղուկ. 2. 39.
 գ. Մարկ. է. 17.
 դ. Մարկ. է. 21.
 ե. Մարկ. է. 25.
 զ. Յօհ. Ժ. 3.

25. Եւ նա մատուցեալ, երկիրպագանէր նմա և ասէր. տէր, օգնեա՛ ինձ:

26. Պատասխանի ետ նմա և ասէ. ո՛չ է բարւոյք առնուլ զհաց մանկանց՝ և արկանել շանց:

27. Եւ նա ասէ. այ՛ տէր, քանզի և շունք կերակրին ի փըշ-րանաց անկելոց ի սեղանոյ տեառն իւրեանց:

28. Յայնժամ պատասխանի ետ նմա Յիսուս և ասէ. ո՛վ կին դու, մեծ են հաւատք քո. եղիցի քեզ, որպէս և կամիս. և բժշկեցաւ զուստր նորա ի նմին ժամու:

29. Եւ գնացեալ անտի Յիսուսի, եկն ի ծովեզրն Գալիլեաց-ւոց. և ելեալ ի լեառն նստէր անդ:

30. Մատեան առ նա ժողովուրդք բազումք, որ ունէին ընդ իւրեանս՝ կաղս, կոյրս, համերս, միակողմանիս, և այլս բազումս. և ընկեցին զնոսա առ ոտս նորա, և բժշկեաց զնոսա. և):

31. Մինչև զարմանալ ժողովրդոցն՝ որ տեսանէին, զի համերքն խօսէին, կաղք գնային, միակողմանիք բժշկէին, կոյրք տեսանէին, և փառաւոր առնէին զԱստուած Իսրայէլի:

32. Եւ կոչեցեալ առ ինքն Յիսուսի զաշակերտսն՝ ասէ. գթամ ի ժողովուրդդ, զի արդ՝ երեք աւուրք են՝ զի կան առիս, և ո՛չ ունին զինչ ուտիցեն. և արձակել զգոսա նօթիս, չկամիմ, գուցէ նքթիցեն զճանապարհայն. ք):

33. Ասեն ցնա աշակերտքն. իսկ արդ՝ մեզ յանապատի աստ ուստի՞ իցէ այնչափ հաց՝ մինչ յագեցուցանել զայսչափ ժողովուրդ:

34. Եւ ասէ ցնոսա Յիսուս. քանի՞ նկանակ ունիք. և նորա ասեն. եօթն, և սակաւ ձկունս:

35. Եւ հրամայեաց ժողովրդեանն բազմել ի վերայ գետնոյ:

ա. Եսայ. 1, 6. 5.
բ. Մարկ. Ը. 1.

36. Եւ առեալ զեօթն նկանակն և զձկունսն՝ գոհացաւ և երեկ և ետ ցաշակերտսն. և նորա ժողովրդեանն:

37. Կերան ամենեքին և յագեցան. և բարձին զնշխարս էտտորոցն՝ եօթն զամբիւղ լի:

38. Եւ որք կերանն՝ էին իբրև արք չորք հազարք, թող զկանայս և զմանկտի. և):

39. Իբրև արձակեաց զժողովուրդսն՝ ել ի նաւ, և եկն ի սահմանս Մագդաղեայ:

ԳԼՈՒԽ ԺԶ.

1. Եւ մատուցեալ փարիսեցիքն և սադուկեցիք փորձելով խնդրէին ի նմանէ՝ նշան յերկնից ցուցանել նոցա:

2. Նա պատասխանի ետ՝ և ասէ ցնոսա. ք):

3. Աղգ չար և շնացող՝ նշան խնդրէ, և նշան մի տացի նմա, բայց նշանն Յովնանու մարգարէի:

4. Եւ եթող զնոսա և գնաց:

5. Գնացին և աշակերտքն յայնկոյս, և մոռացան առնուլ հաց. ք):

6. Ասէ ցնոսա Յիսուս. տեսէք և զգոյշ լերուք ի խմորոյ սադուկեցւոցն և փարիսեցւոց. ք):

7. Նորա խորհէին ընդ միմեանս և ասէին, թէ հաց ո՛չ բարձաք:

8. Գիտաց Յիսուս և ասէ. զի՞ խորհիք ի միտս ձեր, թերահաւատք՝ եթէ հաց ոչ ունիք:

9. Տակաւին չիմանայք՝ և ո՛չ յիշէք զհինգ նկանակն ի հինգ հազարսն, և քանի սակաուի բարձիք. ք):

ա. Մարկ. Ը. 11.
բ. Ղուկ. ԺԲ. 54.
գ. Ղուկ. ԺԲ. 1.
դ. Մարկ. Ը. 14.
է. Յոհ. Զ. 9. 13.

- 10. Եւ ոչ զեօթն նկանակն ի չորս հազարսն, և քանի զամբիւղս բարձէք:
- 11. Աբղ՝ զիւրբ ոչ իմանայք՝ եթէ ոչ վասն հացի ասացի ձեզ՝ զգոյշ լինել ի խմորոյ սաղուկեցւոցն և փարխեցւոց:
- 12. Յայնժամ ի միտ առին, եթէ ոչ ասաց զգուշանալ ի խմորոյ, այլ յաղանդոյ փարխեցւոցն և սաղուկեցւոց:
- 13. Եւ ելեալ Յիսուս ի կողմանս Փիլիպպեայ Աեսարեայն, հարցանէր ցաշակերտսն և ասէր. զո՞ որ ասեն զինէն մարդիկն՝ թէ իցէ որդի մարդոյ. ք):
- 14. Եւ ճոքա ասեն. ոմն՝ զՅովհաննէս Մկրտիչ, և այլք՝ զԵղիա, և կէսք՝ զԵրեմիա, կամ զմի որ ի մարգարէիցն:
- 15. Ասէ ցնոսա. իսկ զուք զո՞ որ ասէք զինէն թէ իցեմ:
- 16. Պատասխանի ետ Սիմոն Աետրոս և ասէ ցնա. զու ես Քրիստոսն՝ որդի Աստուծոյ կենդանւոյ. ք):
- 17. Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ ցնա. երանի քեզ Սիմոն որդի Յովնանու, զի մարմին և արիւն ոչ յայտնեաց քեզ, այլ հայր իմ՝ որ յերկինս է:
- 18. Եւ ես քեզ ասեմ, զի զու ես վէմ, և ի վերայ այդր վիմի շինեցից զեկեղեցի իմ, և զբունք դժոխոց զնա մի յաղթահարեսցեն. ք):
- 19. Եւ տաց քեզ փականս արքայութեան երկնից. և զոր միանգամ կապեսցես յերկրի, եղիցի կապեալ յերկինս. և զոր արձակեսցես յերկրի, եղիցի արձակեալ յերկինս. ք):
- 20. Յայնժամ սաստեաց աշակերտացն, զի մի ումեք ասիցեն՝ թէ նա է Քրիստոսն:
- 21. Յայնմ հետէ սկսաւ Յիսուս ցուցանել աշակերտացն, թէ պարտ է նմա երթալ յԵրուսաղէմ, և թէ բազում չարչարա-

... Մարկ. Ը. 27. — Ղուկ. Թ. 18.
 բ. Յոհ. 2. 70.
 գ. Յոհ. Ա. 42.
 դ. Յոհ. Ի. 23.

- նրս չարչարիլ ի քահանայապետից և ի դպրաց և ի ծերոց ժողովրդեանն, և սպանանիլ, և յերկր աւուր յառնել:
- 22. Եւ առեալ զնա մեկուսի Աետրոսի, սկսաւ կազել ընդ նմա և ասել. քաւ լիցի քեզ տէր. մի եղիցի քեզ այդ:
- 23. Եւ նա դարձեալ ի Աետրոս՝ ասէ. երթ յետս իմ սատանայ. գայթակղուիլուն իմ ես. զի ոչ խորհիս զու զԱստուծոյսն, այլ զմարդկան. ք):
- 24. Յայնժամ Յիսուս ասէ ցաշակերտսն իւր. եթէ որ կամի զկնի իմ գալ՝ ուրասցի զանձն, և առցէ զխաչ իւր, և եկեսցէ զկնի իմ. ք):
- 25. Զի որ կամիցի զանձն իւր կեցուցանել, կորուսցէ զնա, և որ կորուսցէ զանձն իւր վասն իմ, դուցէ. ք):
- 26. Զինչ օգտիցի մարդ՝ եթէ զաշխարհ ամենայն շահեսցի, և զանձն իւր տուժեսցէ. կամ զի՞նչ տացէ մարդ փրկանս ընդ անձին իւրոյ:
- 27. Զի գալոց է որդի մարդոյ փառօք հօր իւրոյ՝ հանդերձ հրեշտակօք իւրովք, և յայնժամ հատուսցէ իւրաքանչիւր ըստ գործս իւր. ք):
- 28. Ամէն ասեմ ձեզ, զի իցեն ոմանք ի սոցանէ, որք աստ կան, որք ոչ ճաշակեսցեն զմահ՝ մինչև տեսցեն զորդի մարդոյ եկեալ արքայութեամբ իւրով. է):

ԳԼՈՒԽ ԺԷ.

1. Եւ յետ վեց աւուր առնու Յիսուս զԱետրոս և զՅակոբոս և զՅովհաննէս զեղբայր նորա, և հանէ ցնոսա ի լեառն մի բարձր՝ առանձինն. ք):

ա. Մարկ. Ը. 33.
 բ. Ղուկ. Թ. 23. ԺԳ. 27.
 գ. Ղուկ. ԺԷ. 33. — Յոհ. ԺԲ. 25.
 դ. Գործ. ԺԷ. 31. — Հուով. Բ. 6.
 ե. Մարկ. Ը. 39. — Ղուկ. Թ. 27.
 զ. Մարկ. Թ. 1. — Ղուկ. Թ. 28.

2. Եւ այլակերպեցաւ առաջի նոցա. և լուսաւորեցան երեսը նորա իբրև զարեգակն. և հանդերձք նորա եղեն սպիտակք իբրև զլոյս:

3. Եւ ահա երևեցան նոցա Մովսէս և Եղիա՝ որ խօսէին ընդ նմա:

4. Պատասխանի ետ Պետրոս և ասէ ցՅիսուս. տէր, բարևը է մեզ աստ լինել. եթէ կամիս՝ արասցուք երիս տաղաւարս՝ մի քեզ՝ և մի Մովսիսի՝ և մի Եղիայի:

5. Եւ մինչդեռ նա խօսէր. ահա ամպ լուսաւոր հովանի եղև ի վերայ նոցա. ձայն եղև յամպոյն՝ և ասէ. դա է որդի իմ սիրելի՝ ընդ որ հաճեցայ. դմա լուարուք. ք):

6. Իբրև լուան աշակերտքն, անկան ի վերայ երեսաց իւրեանց, և երկեան յոյժ:

7. Եւ մատուցեալ Յիսուս՝ բուռն եհար զնոցանէ և ասէ. յօսն կացէք և մի երկնչիք:

8. Ահբարձին զաչս իւրեանց, և ոչ զոք տեսին՝ բայց միայն զՅիսուս:

9. Եւ մինչդեռ իջանէին ի լեռնէ անտի, պատուիրեաց նոցա Յիսուս՝ և ասէ. մի ումեք ասիցէք զտեսիլդ, մինչև որդի մարդոյ ի մեռելոց յարիցէ:

10. Հարցին ցնա աշակերտքն և ասեն. զի՞նք զպիրքն ասեն, եթէ Եղիայի նախ պարտ է գալ. ք):

11. Պատասխանի ետ Յիսուս՝ և ասէ ցնոսա, Եղիա գայ, և հաստատեսցէ զամենայն:

12. Այլ ասեմ ձեզ՝ զի Եղիա եկեալ իսկ է. և ոչ ծանեան զնա, այլ արարին ընդ նա՝ զոր ինչ կամեցան. նոյնպէս և որդի մարդոյ չարչարելոց է ի նոցանէ:

13. Յայնժամ ի միտ առին աշակերտքն, թէ վասն Յովհաննու Մկրտչի ասաց ցնոսա:

ա. Բ. Պետ. Ա. 17.
բ. Մարկ. Թ. 11, 12. — Մատ. Գ. 5

14. Եւ իբրև եկն ի Ժողովուրդն, մատեալ այր մի՝ ի ծռնր իջանէր և ասէր. տէր ողորմեաց որդւոյ իմում, զի լուսնոտի և չարաչար հիւանդանայ. բազում անգամ անկանի ի հուր, և երբէք ի ջուր. ք):

15. Եւ մատուցի զնա աշակերտացն քոց, և ոչ կարացին բըժըշկել:

16. Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ. ո՞վ ազգ անհաւատ և թիւր, մինչև ցէրբ իցեմ ընդ ձեզ. մինչև ցէրբ անսայցեմ ձեզ. անձ զնա առ իս:

17. Եւ սաստեաց ի նա Յիսուս, և ել ի նմանէ դեռն, և բըժըշկեցաւ մանուկն ի Ժամէն յայնմանէ:

18. Յայնժամ մատեան աշակերտքն առանձինն՝ և ասեն ցՅիսուս. մեք ընդէր ոչ կարացաք հանել զնա:

19. Եւ նա ասէ ցնոսա. վասն թերահաւատութեան ձերոյ, ամէն ասեմ ձեզ, եթէ ունիցիք հաւատս քան զհատն մանանխոյ, ասաջիք լերինս այսմիկ՝ փոխեաց աստի անդր, և փոխեսցի. և ոչ ինչ անհնարին լինիցի ձեզ. ք):

20. Բայց այս ազգ ոչ ելանէ, եթէ ոչ աղօթիւք և պահովք:

21. Եւ մինչդեռ շրջէին նոքա ի գալիլեա, ասէ ցնոսա Յիսուս. մատնելոց է որդի մարդոյ ի ձեռս մարդկան. ք):

22. Եւ սպանցեն զնա, և յերիւր աւուր յարիցէ. և տրտմեցան յոյժ:

23. Իբրև եկին նոքա ի Կափառնաում, մատեան, որք զերկրբրամեանն պահանջէին՝ առ Պետրոս, և ասեն. վարդապետն ձեր ոչ տայ զերկրբրամեանն. և ասէ, այո՛:

24. Եւ իբրև եմուտ ի տուն՝ յառաջեաց քան զնա Յիսուս՝ և ասէ. զի՞նք թուի քեզ Սիմնովն. թագաւորք ազգաց յուսմէ՞ առնուռն զհարկս կամ զհասն, յորդունց իւրեանց՝ թէ յօտարաց:

ա. Մարկ. Թ. 16. — Ղուկ. Թ. 38.
բ. Ղուկ. Ժ. 6.
գ. Մարկ. Թ. 30. — Ղուկ. Թ. 44.

25. Եւ իբրև ասաց թէ յօտարաց, ասէ ցնա Յիսուս, ապա ուրեմն ազատ են որդիքն:

26. Բայց զի մի գայթապազեցուցուք զնոսա, երթ ի ծով և ընկեա զկարթ, և զառաջին ձուկն՝ որ ելանիցէ, ա՛ռ՝ և բաց ըզբերան նորա, և գտանիցես սատերօ. և զայն առեալ տացես նոցա ընդ իմ և ընդ քո:

ԳԼՈՒԽ ԺԸ.

1. Երբ ասաւ զայս աստեան աշակերտքն առ Յիսուս՝ և ասեն. ո՛ր իցէ ի մէջ մեծ յարքայութեան երկնից:

2. Եւ կոչեաց առ ինքն Յիսուս մանուկ մի, կացոյց զնա ի մէջ նոցա. աս):

3. Եւ ասէ. ամեն ասեմ ձեզ, եթէ ոչ դարձչիք և եղիջիք իբրև զմանկտի, ոչ մտանիցէք յարքայութիւն երկնից. ք):

4. Արդ՝ որ խոնարհեցուցանէ զանձն իբրև զմանուկս զայս, նա է մեծ յարքայութեան երկնից:

5. Եւ որ ոք ընկալցի զմանուկ մի այսպիսի յանուն իմ, զիս ընդունի:

6. Եւ որ ոք գայթապազեցուցէ զմի ի փոքրկանցս յայսցանէ յիս հաւատացելոց, լաւ է նմա եթէ կախիցի երկան իշոյ ընդ պարանոց նորա՝ և ընկզմիցի ի խորս ծովու. ք):

7. Վայ աշխարհի ի գայթապազութեանց. հարկ է գալ գայթապութեանց. բայց վայ մարդոյն այնմիկ՝ յոյր ձեռն գայցէ գայթապութիւն:

8. Եթէ ձեռն քո կամ ոտն գայթապազեցուցանէ զքեզ, հատ զնա և ընկեա ի քէն. լաւ իցէ քեզ միաձեռանի կամ կաղ մտանել ի կեանս. քան թէ երկուս ձեռս և երկուս ոտս ունիլ, և անկանիլ ի հուրն յաւիտենական. ք):

ա. Մարկ. Թ. 33. — Ղուկ. Թ. 46.
բ. Ա. Կորն. ԺԳ. 20.
գ. Մարկ. Թ. 41. — Ղուկ. ԺԵ. 2.
դ. Մարկ. Թ. 42.

9. Եւ եթէ ակն քո գայթապազեցուցանէ զքեզ, իլեա զնա և ընկեա ի քէն. լաւ իցէ քեզ միականի մտանել ի կեանս. քան երկուս աչս ունել և անկանիլ ի գեհէն հրոյն:

10. Զգոյշ լերուք՝ մի արհամարհիցէք զմի ի փոքրկանցս յայսցանէ, ասեմ ձեզ, զի հրեշտակք նոցա յերկինս՝ հանապազ տեսանեն զերեսս հօր իմոյ՝ որ յերկինս է. աս):

11. Զի եկն որդի մարդոյ կեցուցանել զկորուսեալսն. ք):

12. Զիարդ թուի ձեզ. եթէ լինիցի մարդոյ հարիւր ոչխար, և մոլորիցի մի ի նոցանէ, ոչ թողուցու զիննսուն և զինն ոչխարսն ի լերինս, և երթիցէ ինզրիցէ զմոլորեալն. ք):

13. Եւ եթէ լինիցի գտանել զնա. ամեն ասեմ ձեզ, զի Թաւրախ լինի ի վերայ նորա, առաւել քան ի վերայ իննսուն և ինունցըն, որ չիցեն մոլորեալ:

14. Այսպէս ոչ են կամք առաջի հօր իմոյ, որ յերկինս է, եթէ կորիցէ մի ի փոքրկանցս յայսցանէ:

15. Եթէ մեղիցէ քեզ եղբայր քո, երթ յանդիմանեա զնա՝ յորժամ դու և նա միայն իցէք. եթէ լուիցէ քեզ, շահեցար զեղբայրն քո. ք):

16. Ապա թէ ոչ լուիցէ քեզ, ա՛ռ ընդ քեզ մի ևս կամ երկուս. զի ի բերանոյ երկուց և երից վկայից հաստատեսցի ամենայն բան. է):

17. Իսկ եթէ և նոցա ոչ լուիցէ, ասասջիր յեկեղեցւոջ. ապա թէ և եկեղեցւոյն ոչ լուիցէ. եղիցի քեզ իբրև զհեթանոսս և զմաքսաւոր. ք):

18. Ամեն ասեմ ձեզ. զոր կապիցէք յերկրի՝ եղիցի կապեալ յերկինս, և զոր արձակիցէք յերկրի՝ եղիցի արձակեալ յերկինս. է):

ա. Սաղմ. 19. 8. — Ծննդ. ԽԸ. 16.
բ. Ղուկ. ԺԹ. 10.
գ. Ղուկ. ԺԵ. 4.
դ. Ղեւտ. ԺԹ. 17. — Սերուք. ԺԹ. 13. — Ղուկ. ԺԵ. 3. — Յակ. Ե. 19.
ե. Բ. Օրին. ԺԹ. 15. — Յօգ. Ը. 17. — Բ. Կորն. ԺԳ. 1. — Եբր. Ժ. 23.
զ. Ա. Կորն. Ե. 9. — Բ. Թես. Գ. 14.
է. Յօգ. Ի. 23.

19. Գարձեալ ասեմ ձեզ. եթէ երկու ի ձէնջ միարանիցին յերկրի վասն ամենայն իրաց, զինչ և խնդրեսցեն՝ եղիցի նոցա ի հօրէ իմմէ՝ որ յերկինսն է:

20 Զի ուր իցեն երկու կամ երեք ժողովեալ յանուն իմ, անդ եմ ես ի մէջ նոցա:

21. Յայնժամ մատեալ առ նա Պետրոս և ասէ. տէր, քանիցս անգամ թէ մեղիցէ ինձ եղբայր իմ, և թողից նմա. մինչև ցեօթն անգամ. *):

22. Ասէ ցնա Յիսուս. ոչ ասեմ քեզ՝ թէ մինչև ցեօթն անգամ, այլ մինչև ցեօթանասնեկին եօթն:

23. Վասն այսորիկ նմանեցաւ արքայութիւն երկնից առն թագաւորի. որ կամեցաւ համար առնուլ ի մէջ ծառայից իւրոց:

24. Եւ իբրև սկսաւ առնուլ, մատուցաւ առ նա պարտապան մի բիւր քանքարոյ:

25. Իբրև ոչ ունէր հատուցանել, հրամայեաց վաճառել զնա տէրն նորա և զկին նորա և զորդիս և զամենայն որ զինչ և ունիցի՝ և հատուցանել:

26. Եւ անկեալ ծառայն երկիրպագանէր նմա և ասէր. երկայնամիտ լեր առ իս՝ և զամենայն հատուցից քեզ:

26. Գթացեալ տէր ծառային այնորիկ՝ արձակեաց զնա, և զփոխն եթող նմա:

28. Եւ ելեալ ծառայն այն, եզիտ զմի ի ծառայակցաց իւրոց՝ որ պարտէր նմա հարիւր դահեկան. և կալեալ զնա խեղդէր և ասէր. հատո՞ ինձ, զոր պարտիսն:

29. Արդ՝ անկեալ ծառայակցին առ ոոս նորա՝ աղաչէր զնա և ասէր. երկայնամիտ լեր առ իս՝ և հատուցից քեզ:

30. Եւ նա ոչ կամէր. այլ չոգաւ արկ զնա ի բանտ՝ մինչև հատուցէ զպարտսն:

31. Իբրև տեսին ծառայակիցքն նորա, որ ինչ եղևն՝ տրտմե-

ցան յոյժ. և եկեալ ցուցին տեառն իւրեանց զամենայն որ ինչ եղևն:

32. Յայնժամ կոչեաց զնա տէրն իւր և ասէ. ծառայ չար, զամենայն զպարտսն թողի քեզ՝ վասն զի աղաչեցեր զիս:

33. Իսկ արդ՝ ոչ էր պարտ և քեզ ողորմիլ ծառայակցին քում, որպէս և ես քեզ ողորմեցայ:

34. Եւ բարկացեալ տէրն նորա՝ մատնեաց զնա դահճաց, մինչև հատուցէ զամենայն զպարտսն:

35. Նոյնպէս և հայր իմ որ յերկինս է՝ արասցէ ձեզ. եթէ ոչ թողուցուք իւրաքանչիւր եղբօր իւրում ի սրտից ձերոց զյանցանս նոցա:

ԳԼՈՒԽ ԺԹ.

1. **Ե**ւ եղև՝ իբրև կատարեաց Յիսուս զբանս զայստսիկ, փոխեցաւ ի Գալիլիէ՝ և եկն ի սահմանս Հրէաստանի յայնկոյս Յորդանանու. *):

2. Եւ գնացին զհետ նորա ժողովուրդք բազումք, և բժշկեաց զնոոս անդ:

3. Եւ մատուցեալ առ նա փարիսեցիքն, փորձէին զնա և ասէին. եթէ արժանն իցէ ումեք արձակել զկին իւր ըստ ամենայն վնասու. †):

4. Պատասխանի ետ նոցա և ասէ. չիցէ՞ ընթերցեալ ձեր՝ թէ որ հաստատեացն ի սկզբանէ՝ արու և էգ արար զնոսա և ասէ. ‡):

5. Վասն այսորիկ թողցէ այր զհայր և զմայր՝ և երթիցէ զհետ կնոջ իւրոյ, և եղիցին երկոքեան ի մարմին մի. †):

ա. Մարկ. Ժ. 1.
բ. Մարկ. Ժ. 2.
գ. Ծննդ. Ա. 27.
դ. Ծննդ. Բ. 24. — Ա. Կորն. Զ. 16. — Եփես. Ե. 31.

ա. Ղուկ. ԺԵ. 4.

- 6. Ապա ուրեմն ոչ են երկու՝ այլ մի մարմին. արդ՝ զոր Աստուած զուգեաց՝ մարդ մի մեկնեացէ:
- 7. Ասեն ցնա. իսկ Մովսէս ընդէ՞ր պատուիրեաց մեզ տալ թուղթ մեկնելոյ՝ և արձակել. ք):
- 8. Ասէ ցնոսա. Մովսէս վասն խտտարտութեան ձերոյ հրամայեաց ձեզ արձակել զկանայս ձեր. այլ ի սկզբանէ ոչ եղև այնպէս:
- 9. Բայց ասեմ ձեզ, զի ամենայն՝ որ արձակեացէ զկին իւր՝ և ոչ վասն պոռնիսութեան, և առնիցէ այլ՝ շնայ. և որ զարձակեալն առնիցէ՝ շնայ. ք):
- 10. Ասեն ցնա աշակերտքն իւր. եթէ այդպէս ինչ վնաս իցէ ընդ այր և ընդ կին, լաւ է չամուսնանալ:
- 11. Եւ նա ասէ ցնոսա. ոչ ամենեքեան բաւական են այդմ բանի, այլ որոց տուեալ է:
- 12. Զի են ներքինիք՝ որ յորովայնէ մօր իւրեանց ծնան այնպէս. և են ներքինիք՝ որ ի մարդկանէ ելեն ներքինիք. և են ներքինիք՝ որ զանձինս իւրեանց արարին ներքինիս վասն արքայութեան երկնից. որ կարողն է տանել՝ տարցի:
- 13. Յայնժամ մատուցին առ նա մանկսի, զի ձեռն զիցէ ի վերայ նոցա՝ և աղօթս արասցէ. և աշակերտքն նորա սաստէին նոցա. ք):
- 14. Ասէ Յիսուս. թոյլ տուք մակուոյդ՝ և մի արգելուք զգոսա գալ առ իս, զի այդպիսեացդ է արքայութիւն երկնից:
- 15. Եւ եղեալ ձեռս ի վերայ նոցա՝ գնաց անտի:
- 16. Եւ ահա մատուցեալ ոմն առ նա՝ ասէ. վարդապետ բարի, զի՞նչ բարի գործեցից՝ զի ընդունիցիմ զկեանսն յաւիտեանականս. ք):

ա. Բ. Օրեն. Ի. Գ. 1.
 բ. Մարկ. Ժ. 11. — Ղուկ. ԺԶ. 18. — Ա. Կորն. Է. 10.
 գ. Մարկ. Ժ. 13. — Ղուկ. ԺԸ. 15.
 զ. Մարկ. Ժ. 17. — Ղուկ. ԺԸ. 18.

- 17. Եւ նա ասէ ցնոսա. զի՞ հարցանես զիս զբարոյ, մի է բարի. եթէ կամիս ի կեանսն յաւիտեանականս մտանել, պահեալ զպատուիրանսն:
- 18. Ասէ ցնա, զմիս. ասէ ցնա Յիսուս. զմի սպանաներն, և մի շնար, և մի գողանար, և մի սուտ վկայեր. ք):
- 19. Պատուեալ զհայր քո և զմայր. և սիրեսցես զընկեր քո իբրև զանձն քո:
- 20. Ասէ ցնա պատանին. զայդ ամենայն պահեցի ի մանկութենէ իմմէ. արդ՝ ի՞նչ իւրիք պակաս իցեմ:
- 21. Ասէ ցնա Յիսուս. եթէ կամիս կատարեալ լինել, երթ՝ վաճառեա զինչս քո և տուր աղքատաց, և ունիցիս գանձս յերկինս, և եկ զինի իմ:
- 22. Իբրև լուսա պատանին զբանն, գնաց տրտմեալ, զի ունէր ստացուածս բազումս:
- 23. Ասէ Յիսուս ցաշակերտսն. ամէն ասեմ ձեզ, զի զժուրաւ մտցէ մեծատունն յարքայութիւն երկնից:
- 24. Իարձեալ ասեմ ձեզ. զիւրին է մալխոյ մտանել ընդ ծակ ասղան, քան մեծատան յարքայութիւն Աստուծոյ մտանել:
- 25. Իբրև լուան աշակերտքն՝ զարմացան յոյժ, և ասեն. իսկ ո՞ր կարիցէ ասլել:
- 26. Հայեցաւ ի նոսա Յիսուս և ասէ. առ ի մարդկանէ այդ անկար է, այլ առ յԱստուծոյ ամենայն ինչ զօրաւոր:
- 27. Յայնժամ պատասխանի ետ Պետրոս և ասէ ցնա. աւասիկ մեք թողաք զամենայն և եկաք զինի քո. արդ՝ զի՞նչ լինիցի մեզ:
- 28. Ասէ ցնոսա Յիսուս. ամէն ասեմ ձեզ. զի զուք որ եկիք զինի իմ, ի միւսանդամ գալստեան՝ յորժամ նստցի որդի մարդոյ յաթոռ վառաց իւրոց, նստջիք և դուք յերկոտասան աթոռ՝ դատել զերկոտասան ազգդ Խրայէլի:
- 29. Եւ ամենայն որ զք եթող զտուն, կամ զեղբարս կամ ըզ-

ա. Եւս. Ի. 13.

քորս, կամ դհայր, կամ զմայր, կամ զկին, կամ զորդիս, կամ զազարակս վասն անուան իմոյ, հարիւրապատիկ առցէ՝ և ըզկեանսն յաւիտենականս ժառանգեսցէ:

30. Բազումք ելիցին առաջինք՝ յետինք, և յետինք՝ առաջինք. և):

ԳԼՈՒԽ Ի.

1. Բանգի նման է արքայութիւն երկնից առն տանուտեառն, որ ել ընդ առաւօտս ի վարձու ունել մշակս յայգի իւր:

2. Եւ արկ վարձս մշակացն աւուրն դահեկան, և առաքեաց զնոսա յայգի իւր:

3. Եւ ելեալ զերրորդ ժամու՝ ետես զայլս զի կային դատարկք ի հրապարակս:

4. Ասէ և ցնոսա. երթայք և դուք յայգի իմ, և որ ինչ արժան իցէ՝ տաց ձեզ:

5. Գնացին և նորա. և դարձեալ՝ ելեալ զվեց ժամու և զինն ժամու՝ արար այնպէս:

6. Եւ զմետասաներորդ ժամու ելեալ՝ եգիտ այլս՝ զի կային դատարկք, ասէ ցնոսա. ընդէ՞ր կայք աստ զօրս ցերեկ դատարկք:

7. Ասեն ցնա. զի ոչ որ կալաւ զմեզ ի վարձու. ասէ ցնոսա. երթայք և դուք յայգին, և որ ինչ արժան է՝ առնուցուք:

8. Եւ իբրև երեկոյ եղև, ասէ տէր այգւոյն ցգաւառապետ իւր. կոչեա՛ զմշակսն և տուր նոցա վարձս, սկսեալ ի յետնոցն մինչև ցառաջինսն:

9. Իբրև եկին որք զմետասաներորդ ժամուն, և առին մէն մի դահեկան:

ա. Մարկ. Ժ. 31. — Ղուկ. ԺԳ. 30.

10. Եկեալ և առաջինքն՝ համարէին թէ աւելի առնուցուն. և առին մէն մի դահեկան և նորա:

11. Իբրև առին՝ տրանջէին զտանուտեառնէն և ասէին:

12. Թէ դորա յետինքդ մի ժամ գործեցին, և հասարակորդս մեզ արարեր զլոսա, որ զծանրութիւն աւուրն բարձաք և զտոթ:

13. Նա պատասխանի ետ միում ի նոցանէ և ասէ. ընկեր, չգրկեմ զքեզ, ո՞չ դահեկանի միոջ սակ արկեր ընդ իս:

14. Ա՛ռ զքոյդ և երթ. եթէ կամիցիմ՝ յետնոցս տալ որպէս և քեզ:

15. Եթէ չիցէ՞ ինձ իշխանութիւն յիմս առնել զինչ և կամիմ. կամ թէ աին քո չմը է, զի ես առատս եմ:

16. Այսպէս եղիցին յետինք առաջինք, և առաջինք՝ յետինք. զի բազումք են կոչեցեալք, և սակաւք են ընտրեալք. և):

17. Իբրև ելանէր Յիսուս յերուսաղէմ, ան զերկոտասանսն առանձինն, և ի ճանապարհին ասէ ցնոսա. ք):

18. Ահաւասիկ ելանեմք յերուսաղէմ, և որդի մարդոյ մատնեսցի քահանայապետիցն և զպրաց, և դատապարտեսցեն զնա ի մահ:

19. Եւ մատնեսցեն զնա հեթանոսաց՝ այպանել, և հարկանել, և ի խաչ հանել, և յերկր աւուր յարիցէ:

20. Յայնժամ մատեաւ առ նա մայր որդւոյն Չերեզեայ՝ որդւովքն իւրովք հանդերձ, երկիր պագանէր՝ և խնդրէր ինչ ի նմանէ. ք):

21. Եւ նա ասէ ցնա, զի՞նչ կամիս. ասէ ցնա. ասա՛ զի նրստցին սորա երկու որդիքս իմ՝ մի ընդ աջմէ քումմէ և մի՝ ընդ ահեկէ յարքայութեան քում:

ա. Մարկ. Ժ. 31. — Ղուկ. ԺԳ. 30.
բ. Մարկ. Ժ. 32. — Ղուկ. ԺԸ. 31.
գ. Մարկ. Ժ. 35.

22. Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ. ոչ գիտէք զինչ խնդրէք. կարէք ըմպել զբաժակն՝ զոր ես ըմպելոցն եմ, կամ ըզմկրտութիւնն՝ զոր ես մկրտելոցն եմ, մկրտիլ. ասենցնա, կարող եմք:

23. Ասէ ցնոսա Յիսուս. զբաժակն իմ ըմպիցէք, և զմկրտութիւնն՝ զոր եսն մկրտիմ, մկրտիցիք. բայց նստուցանել ընդ աջմէ և ընդ ահեկէ իմմէ՝ ոչ է իմ տալ, այլ որոց տուեալ է ի հօրէ իմմէ:

24. Եւ լուեալ տասանցն՝ բարկացան ի վերայ երկուցն եղբարց. և):

25. Յիսուս կոչեաց զնոսա առ ինքն և ասէ. գիտէք՝ զի իշխանք ազգաց տիրեն նոցա, և մեծամեծքն իշխեն նոցա. ք):

26. Ո՛չ այնպէս իցէ և ի ձերում միջի. այլ որ կամիցի ի ձէնջ մեծ լինել, եղիցի ձեր պաշտօնեայ:

27. Եւ որ կամիցի ի ձէնջ առաջին լինել, եղիցի ձեր ծառայ:

28. Որպէս որդի մարդոյ ոչ եկն պաշտօն առնուլ՝ այլ պաշտել, և տալ զանձն իւր փրկանս փոխանակ բազմաց. ք):

29. Եւ յեւանելն նոցա յերիջովէ՝ գնացին զհետ նորա ժողովուրդք բազումք. ք):

30. Եւ ահա կոյրք երկու նստէին առ ճանապարհաւն. իբրև լուան թէ Յիսուս անցանէ, աղաղակեցին և ասեն. ողորմեաց մեզ, Յիսուս որդի Դաւթի:

31. Եւ ամբոխն սաստեաց նոցա՝ զի լուեսցեն. և նոքա ևս առաւել աղաղակէին և ասէին, տէր, ողորմեաց մեզ, որդի Դաւթի:

32. Զտեղի առ Յիսուս, կոչեաց զնոսա և ասէ. զի՞նչ կամիք զի արարից ձեզ:

33. Ասենցնա. տէր, զի բացցին աչք մեր:

ա. Մարկ. թ. 41.
բ. Ղուկ. ԻԲ. 25.
գ. Փիլիպ. Բ. 7.
դ. Մարկ. թ. 46. — Ղուկ թԸ. 35.

34. Եւ գթացեալ Յիսուս մերձեցաւ յաչս նոցա. և վաղվաղակի տեսին, և գնացին զհետ նորա:

ԳԼՈՒԽ ԻԱ.

1. Իբրև մօտ եղեն յերուսաղէմ, և եկին ի Բեթիսաֆէ մերձ ի լեառն ձիթենեաց. յայնժամ Յիսուս արձակեաց երկուս յաշակերտացն իւրոց. և):

2. Եւ ասէ ցնոսա. երթայք ի գետիդ որ առաջի ձեր է, և անդէն գտանիցէք էշ կապեալ և յաւանակ ընդ նմին, լուծէք, ածէք ինձ:

3. Եւ եթէ որ ասիցէ ինչ ձեզ, ասա՛ղիք, եթէ տեսան իւրեանց պիտոյ են. և վաղվաղակի առաքէ զնոսա:

4. Բայց այս ամենայն եղև, զի լցցի բան մարգարէին՝ որ ասէ:

5. Ասացէք դատեր սիովնի. ահա՛ թագաւոր քո գայ քեզ հեզ և հեծեալ յէշ և ի յաւանակի իշոյ. ք):

6. Գնացին աշակերտքն, և արարին որպէս հրամայեացն նոցա Յիսուս:

7. Եւ ածին զէշն և զյաւանակն. և արկին զնոքօք ձորձս, և նստաւ ի վերայ նոցա:

8. Եւ բազում ժողովուրդք տարածեցին զհանդերձս իւրեանց ի ճանապարհին. և այլք հատանէին ոստս ի ծառոց և տարածանէին ի ճանապարհին:

9. Եւ ժողովուրդքն՝ որ առաջին և զկնի երթային, աղաղակէին և ասէին. օրհնութիւն որդւոյ Դաւթի, օրհնեալ որ գայ յանուն տեսան. օրհնութիւն ի բարձունս ք):

10. Եւ ի մտանելն նորա յերուսաղէմ՝ զզրզեցաւ քաղաքն ամենայն, և ասէ՛ ո՞ իցէ սա:

ա. Մարկ. թԱ. 1. — Ղուկ. թԹ. 29.
բ. Եսայ. ԿԲ. 11. — Զաքար. Թ. 9. — Յօհ. թԲ. 15.
գ. Սաղմ. ձԺԷ. 26. — Մարկ. թԱ. 9. — Ղուկ. թԹ. 38.

- 11. Եւ ժողովուրդքն ասեն. սա է մարգարէն Յիսուս՝ որ ի Նազարեթէ Գալիլեացոյ:
- 12. Եւ եմուտ Յիսուս ի տաճարն, և եհան արտաքս զամենեսան՝ որ վաճառէին և գնէին ի տաճարի անդ. և զսեղանս հատավաճառացն կործանեաց և զաթոռս աղանէվաճառացն. *):
- 13. Եւ ասէ ցնոսա. գրեալ է՝ տուն իմ՝ տուն աղօթից կոչեսցի. և զուք արարէք զգա այրս օւազակաց. †):
- 14. Եւ մատեան առ նա կոյրք և կաղք ի տաճարին, և բժրկեաց զնոսա:
- 15. Իբրև տեսին քահանայապետքն և դպիրք զսքանչելիսն զոր արար, և զմանկալին որ աղաղակէին ի տաճարին և ասէին, օրհնութիւն որդւոյ Դաւթի, բարկացան:
- 16. Եւ ասեն ցնա. լսե՛ս զինչ ասեն դոքա. ասէ ցնոսա Յիսուս, այն. չիցէ՞ ընթերցեալ ձեր, թէ ի բերանոյ տղայոց և ստնդեաց կատարեցեր զօհնութիւն. ‡):
- 17. Եւ թողեալ զնոսա՝ ել արտաքոյ քաղաքին ի Բեթանիա, և անդ ագաւ:
- 18. Եւ այգուցն իբրև դարձաւ անդրէն ի քաղաքն՝ քաղցեալ:
- 19. Եւ տեսեալ թղենի մի ի վերայ ճանապարհին՝ եկն ի նա, և ոչինչ եգիտ ի նմա՝ բայց միայն տերև. և ասէ ցնա, մի այսուհետև ի քէն պտուղ եղիցի յաւիտեան. և առժամայն չորացաւ թղենին. §):
- 20. Իբրև տեսին աշակերտքն՝ զարմացան և ասեն, թէ զի՞նչ վաղվաղակի ցամաքեցաւ թղենին. †):

*. Մարկ. ԺԱ. 15.— Ղուկ. ԺԹ. 45.— Յօհ. Բ. 14.
 †. Եսայ. ԵԶ. 7.— Երեմ. Է. 11.— Ղուկ. ԺԹ. 46.
 ‡. Սաղմ. Ը. 3.
 §. Մարկ. ԺԱ. 13.
 †. Մարկ. ԺԱ. 20.

- 21. Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ ցնոսա. ամէն ասեմ ձեզ, եթէ ունիցիք հաւատս և ոչ երկմտիցէք, ոչ միայն զթղենւոյդ առնիցէք, այլ թէպէտ և լերինդ ասիցէք՝ բարձիր և անկիր ի ծով, եղիցի:
- 22. Եւ զամենայն ինչ զոր և ինդրիցէք յազօթս հաւատովք՝ առնուցուք. **):
- 23. Եւ իբրև եկն ի տաճարն, մատեան առ նա՝ մինչդեռ ուսուցանէր՝ քահանայապետքն և ծերք ժողովրդեանն և ասեն. որով իշխանութեամբ առնես զայդ, և ո՞վ ետ քեզ զիշխանութիւնդ զայդ. †):
- 24. Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ ցնոսա. հարցից և ես զձեզ բան մի. զոր թէ ասիցէք ինձ, և ես ձեզ ասացից՝ որով իշխանութեամբ առնեմ զայս:
- 25. Մկրտութիւնն Յովհաննու ուստի՞ էր, յերկնից՝ թէ ի մարդկանէ. և նոքա խորհէին ընդ միմեանս և ասէին:
- 26. Եթէ ասեմք յերկնից, ասէ ցմեզ. իսկ ընդէր ոչ հաւատայէք նմա. և եթէ ասեմք ի մարդկանէ, երկնցիմք ի ժողովրդեանէն. զի ամենեքին զՅովհաննէս իբրև զմարգարէ ունէին:
- 27. Պատասխանի ետուն Յիսուսի և ասեն. ոչ գիտեմք. ասէ ցնոսա և նա. և ոչ ես ասեմ ձեզ՝ որով իշխանութեամբ առնեմ զայս:
- 28. Բայց զի՞նչ թուի ձեզ. առն միջ էին երկու որդիք, և մատուցեալ առ առաջինն՝ ասէ. որդեակի՛ երթ այսօր գործեալ յայգուջ:
- 29. Նա պատասխանի ետ և ասէ. երթամ տէր, և ոչ չոգաւ:
- 30. Մատեաւ և առ միւսն, և ասէ նոյնպէս. նա պատասխանի ետ և ասէ. ոչ կամիմ. բայց յետոյ զղջացաւ և չոգաւ յայգին:

*. Մարկ. ԺԱ. 24.— Ա. Յով. Գ. 22.
 †. Մարկ. ԺԱ. 28.— Ղուկ. Ի. 2.

31. Արդ՝ ո՞ր յերկրոցունց արար զկամս հօրն. ասեն՝ յետինն. ասէ ցնոսա Յիսուս. ամէն ասեմ՝ ձեզ, զի մաքսաւորք և պոռնիկք յառաջեացեն քան զձեզ յարքայութիւն երկնից:

32. Զի եկն Յովհաննէս ճանապարհաւ արդարութեան, և ոչ հաւատացէք նմա. և մաքսաւորք և պոռնիկք հաւատացին նմա, և դուք տեսիք՝ և ոչ զղջացարուք յետոյ հաւատալ նմա:

33. Այլ առակ լուարսւք. այր մի էր տանուտէր, որ տրնկեաց այգի, և ցանգով պատեաց զնա, և փորեաց ի նմա հրնձան, և շինեաց աշտարակ, և ետ զնա ցմշակս, և զնայ ի տար աշխարհ. աս):

34. Իբրև մերձեցաւ ժամանակ պտղոյ, առաքեաց զծառայս իւր առ մշակսն՝ առնուլ զպտուղս նորա:

35. Եւ կալեալ մշակացն զծառայս նորա, զոմն սաջեցին. զոմն սպանին, զոմն քարկոծեցին:

36. Դարձեալ առաքեաց այլ ծառայս բազումս քան զառաջինսն, և արարին նոցա՝ նոյնպէս:

37. Յետոյ առաքեաց առ նոսա զորդի իւր, և ասէ, թերևս ամաչեսցեն յորդոյ աստի իմմէ:

38. Իսկ մշակքն իբրև տեսին զորդին, ասեն ընդ միտս. սա է ժառանգն, եկայք սպանցուք զսա, և կալցուք զժառանգութիւն սորա. ք):

39. Եւ առեալ հանին զնա արտաքոյ քան զայգին, և սպանին:

40. Արդ՝ յորժամ եկեսցէ տէր այգւոյն, զի՞նչ արասցէ մշակացն տանոցիկ:

41. Ասեն ցնա. զչարսն չարաւ կորուսցէ, և զայգին տացէ այլոց մշակաց, որք տայցեն նմա զպտուղս ի ժամու իւրեանց:

42. Ասէ ցնոսա Յիսուս. չիցէ՞ երբէք ընթերցեալ ձեր ի գիրքս. զվէմն զար անարգեցին շինողք, նա եղև գլուխ անկեան. ի տեսառնէ եղև այս, և է սքանչելի յաչս մեր. ք):

ա. Մարկ. ժ. 1. — Ղուկ. 1. 9. — Եսայ. Ե. 1. եւ 5. — Երեմ. Բ. 21. Բ. 30. Ժ. 53. Գ. Սաղմ. ձժէ. 22. — Գործ. Դ. 11. — Հուդ. Թ. 33. — Ա. Պետ. Բ. 7.

43. Վասն այսորիկ ասեմ՝ ձեզ, զի բարձցի ի ձէնջ արքայու-թիւն Աստուծոյ, և տացի աղգի՝ որ առնիցէ զպտուղս նորա:

44. Եւ որ անկցի ի վերայ վիմիս այսորիկ՝ փշրեսցի. յոյր վերայ անկցի՝ հոսեսցէ զնա:

45. Իբրև լուան քահանայապետքն և դպիրք և փարիսեցիք զառակս նորա, գիտացին թէ վասն նոցա ասաց:

46. Եւ խնդրէին զնա ունիլ, բայց երկեան ի ժողովրդոցն. քանզի իբրև զմարգարէ ունէին զնա:

ԳԼՈՒԽ ԻԲ.

1. Դարձեալ պատասխանի ետ Յիսուս, և ասէ ցնոսա առակօք:

2. Նմանեցաւ արքայութիւն երկնից առն թագաւորի, որ արար հարսանիս որդւոյ իւրում. աս):

3. Եւ առաքեաց զծառայս իւր կոչել զհրաւիրեալսն ի հարսանիս. և ոչ կամեցան գալ:

4. Դարձեալ՝ առաքեաց այլ ծառայս՝ և ասէ. ասացէք հրաւիրելոցն, ահա առիկ զճաշ իմ պատրաստեցի, զուարակք իմ և պարարակք զենեալք են, և ամենայն ինչ պատրաստ է. եկայք ի հարսանիս:

5. Եւ նոքա յուլացեալ զնացին՝ ոմն յագարակ իւր, և ոմն ի վաճառ իւր:

6. Եւ այլք կալան զծառայս նորա, թշնամանեցին և սպանին:

7. Իսկ թագաւորն իբրև լուաւ՝ բարկացաւ, և առաքեաց զզօրս իւր և սատակեաց զսպանողսն զայնոսիկ, և զքաղաքսն նոցա այրեաց:

8. Յայնժամ ասէ ցծառայս իւր. հարսանիքս պատրաստ են, և հրաւիրեալքն չէին արժանի:

9. Արդ՝ երթայք յանցս ճանապարհաց. և զորս միանգամ գտանիցէք՝ կոչեցէք ի հարսանիս:

ա. Ղուկ. ժ. 16. — Յպտ. ժ. 9.

- 10. Եւ ելեալ ծառայքն ի ճանապարհս, ժողովեցին զամենեւեան, զոր և գտին՝ զչարս և զբարիս. և լցաւ հարսանիքն բազմականօք:
- 11. Եւ մտեալ թագաւորն հայիլ զբազմականօքն, ետես անդայր մի, որոյ ոչ էր զգեցեալ հանդերձ հարսանեաց:
- 12. Եւ ասէ ցնա. ընկեր, զիմրդ մտեր այսր, զի ոչ ունէիր հանդերձ հարսանեաց. և նա պատանձեցաւ:
- 13. Յայնժամ ասէ թագաւորն ցապասաւորսն. կապեցէք ըզդորա զոտս և զձեռս. և հանէք զդա ի խաւարն արտաքին. անդ եղիցի լալ և կրճել ատամանց:
- 14. Զի բազումք են կոչեցեալք, և սակաւք են ընտրեալք:
- 15. Յայնժամ գնացեալ փարիսեցիքն՝ առին խորհուրդ ըզնմանէ, թէ որպէս զնիցեն նմա զորոգայթ բանիւք. և ասէին. Եւ ասաք են առ նա զաշակերտսն իւրեանց հերովդիանօքն հանդերձ և ասեն. վարդապետ, գիտեմք զի ճշմարիտ ես, և զճանապարհն Աստուծոյ ճշմարտութեամբ ուսուցանես, և ոչ է քեզ փոյթ զումեքէ, և ոչ հայիս յերեսս մարդոյ:
- 17. Արդ՝ ասա մեզ, զիմրդ թուի քեզ. պարտ է հարկս սալ կայսեր՝ թէ ոչ:
- 18. Գիտաց Յիսուս զխորամանկութիւնն նոցա և ասէ. զի՞ փորձէք զիս, կեղծաւորք:
- 19. Յուցէք ինձ զդահեկան հարկին. և նոքա մատուցին նմա դահեկան մի:
- 20. Եւ ասէ ցնոսա. ո՞յր է պատկերս այս կամ գիր:
- 21. Ասեն՝ կայսեր. յայնժամ ասէ ցնոսա. երթայք տուք ըզկայսերն՝ կայսեր, և զԱստուծոյն՝ Աստուծոյ. ք):
- 22. Իբրև լուան զարմացան, և թողին զնա և գնացին:
- 23. Յայնմ աւուր մատեան առ նա սաղուկեցիքն, որ ասէին՝ թէ չիք յարութիւն, հարցին ցնա, և ասեն:

ա. Մարկ. ժԲ. 13. — Ղուկ. Ի. 20.
բ. Հուլ. ժԳ. 7.

- 24. Վարդապետ, Մովսէս ասաց. եթէ որ մեռցի անորդի, արացէ զկին նորա եղբայր իւր, և յարուցէ զաւակ եղբօր իւրում. և ասէին. ք):
- 25. Էին առ մեզ եղբարք եօթն. առաջինն արար կին՝ և մեռաւ. և զի ոչ ունէր զաւակ, եթող զկին իւր եղբօր իւրում:
- 26. Նոյնպէս և երկրորդն և երրորդ, մինչև ցեօթներորդն:
- 27. Յետ ամենեցուն մեռաւ և կինն:
- 28. Արդ՝ ի յարութեան ո՞յր յեօթեանցն եղիցի նա կին, զի ամենեքին կալան զնա կին:
- 29. Պատասխանի ետ նոցա Յիսուս և ասէ. մոլորեալք, ոչ գիտէք զգիրս և ոչ զգորութիւն Աստուծոյ:
- 30. Զի ի յարութեան ոչ կանայս առնեն՝ և ոչ արանց լինին. այլ են իբրև զհրեշտակս յերկինս:
- 31. Բայց վասն յարութեան մեռելոց՝ չիցէ՞ ընթերցեալ զասացեալն ձեզ յԱստուծոյ:
- 32. Ես եմ՝ Աստուած Աբրահամու, Աստուած Իսահակայ, և Աստուած Յակովբայ. և չէ Աստուած՝ Աստուած մեռելոց, այլ կենդանեաց. ք):
- 33. Իբրև լուան ժողովուրդքն, զարմանային ընդ վարդապետութիւն նորա:
- 34. Իսկ փարիսեցիքն իբրև լուան՝ եթէ պատանձեցոյց զսաղուկեցիսն, ժողովեցան ի միասին:
- 35. Եւ եհարց մի ոմն ի նոցանէ զնա փորձելով և ասէ. ք):
- 36. Վարդապետ, ո՞ր պատուիրան մեծ է յօրէնս:
- 37. Եւ Յիսուս ասէ ցնա. սիրեսցես զտէր Աստուած քո յամենայն սրտէ քումմէ, և յամենայն անձնէ քումմէ, և յամենայն մտաց քոց. ք):

ա. Բ. Օրին. ԻԵ. 5. — Մարկ. ժԲ. 19. — Ղուկ. Ի. 28.
բ. Եւեց. Գ. 6.
գ. Մարկ. ժԲ. 28. — Ղուկ. ժ. 25. Ի. 46.
դ. Բ. Օրին. Զ. 5.

- 38. Այս է մեծն և առաջին պատուիրան:
- 39. Եւ երկրորդն նման ամին, սիրեցես զընկեր քո իբրև զանձն քո. ւ):
- 40. Յայս երկուս պատուիրանս ամենայն օրէնք և մարգարէք կախեալ կան:
- 41. Եւ ի ժողովիլ փարիսեցւոցն՝ եհարց ցնոսա Յիսուս և ասէ:
- 42. Զիւրդ թուի ձեզ վասն Քրիստոսի. ոյր որդի է. ասեն ցընա, Դաւթի:
- 43. Ասէ ցնոսա Յիսուս. իսկ զիւրդ Դաւթի հոգւովն կոչէ ըզնա տէր, և ասէ. ք):
- 44. Ասաց տէր ցտէր իմ. նիստ ընդ աջմէ իմմէ, մինչև եզից զթշնամիս քո պատուանդան ոտից քոց. ք):
- 45. Իսկ եթէ Դաւթ զնա տէր կոչէ, զիւրդ որդի նորա իցէ:
- 46. Եւ ոչ որ կարէր տալ նմա պատասխանի բան մի, և ոչ իշխէր որ յայնմ օրէ հարցանել զնա և ոչինչ:

ԳԼՈՒԽ ԻԳ.

- 1. **Յ**այնժամ խօսեցաւ Յիսուս ընդ ժողովուրդսն և ընդ աշակերտսն իւր, և ասէ:
- 2. Յաթոռն Մովսիսի նստան դպիրքն և փարիսեցիք. ք):
- 3. Զամենայն ինչ, որ ասիցեն ձեզ՝ արարէք և պահեցէք. բայց ըստ գործոցն նոցա մի առնէք, զի ասեն և ոչ առնեն:
- 4. Կապեն մարդկան բեռինս ծանունս և դժուարակիրս. և զնեն ի վերայ ուսոց մարդկան, և մատամք իւրեանց ոչ կամին շարժել զնոսա. է):

ա. Ղեւտ. յթ. 18. — Մարկ. յբ. 31.
 բ. Ղուկ. Ի. 41.
 ց. Սաղմ. ձթ. 1.
 դ. Գ. Եզր. Ը. 4.
 ե. Ղուկ. յԱ. 46. — Գործ յԵ. 10.

- 5. Եւ զամենայն զգործս իւրեանց առնեն ի ցոյցս մարդկան. լայնեն զգրապանակս իւրեանց, և երկայնեն զքղանցս հանգերձից իւրեանց. ւ):
- 6. Սիրեն զյառաջագահս յընթրիս և զնախաթոռս ի ժողովուրդս և զողջոյնս ի հրապարակս. ք):
- 7. Եւ կոչիլ ի մարդկանէ՝ ռաբբի ռաբբի:
- 8. Բայց դուք մի զոք կոչէք վարդապետ, զի մի է ձեր ուսուցիչ, և ամենեքին դուք եղբարք էք. ք):
- 9. Եւ հայր՝ մի կոչէք ձեզ յերկրի, զի ձեր մի է հայր՝ որ յերկինսն է. ք):
- 10. Եւ մի կոչիցիք ուսուցիչք, զի ուսուցիչ ձեր Քրիստոս է:
- 11. Եւ մեծն ի ձէնջ եղիցի ձեր սպասաւոր:
- 12. Որ բարձրացուցանէ զանձն՝ խոնարհեցի. և որ խոնարհեցուցանէ զանձն՝ բարձրացի. է):
- 13. Վայ ձեզ դպրաց և փարիսեցւոց կեղծաւորաց. զի փակէք զարքայութիւն երկնից առաջի մարդկան. դուք ոչ մտանէք, և որոց մտանենն՝ չտայք թոյլ մտանել:
- 14. (Վայ ձեզ դպրաց և փարիսեցւոց կեղծաւորաց, զի ուտէք զտունս այրեաց՝ պատճառանօք երկարէք զաղօթս, վասն զի աւելի գատաստան ընդունիցիք). ք):
- 15. Վայ ձեզ դպրաց և փարիսեցւոց կեղծաւորաց, զի յածիք ընդ ծով և ընդ ցամաք՝ առնել եկամուտ մի, և յորժամ լինիցի, առնէք զնա որդի գեհենի կրկին ևս քան զձեզ:
- 16. Վայ ձեզ, առաջնորդք կոյրք, զի ասէք՝ որ երդնու ի տաճարն՝ չէ ինչ, բայց որ երդնու յոսկին՝ որ ի տաճարին է, արժան է:

ա. Բ. Օրին. 2. 8. ԻԲ 12. — Թուոց. յԵ. 38.
 բ. Մարկ. յբ. 38. — Ղուկ. յԱ. 43. Ի. 46.
 ց. Յակ. Գ. 1.
 դ. Մաղաք. Ա. 6.
 ե. Ղուկ. յԳ. 11. յԸ. 14.
 զ. Մարկ. յԲ. 40. — Ղուկ. Ի. 47.

17. Մորոքք և կոյրք, զի՛նչ մեծ է, ոսկին՝ եթէ տաճարն, որ սրբէ զոսկին:
18. Եւ որ երգնու ի սեղանն՝ չէ ինչ, բայց որ երգնու ի պատարագն՝ որ ի վերայ նորա է՝ արժան է:
19. Յիմարք և կոյրք, զի՛նչ մեծ է, պատարագն, եթէ սեղանն՝ որ սրբէ զպատարագն:
20. Իսկ արդ որ երգուաւ ի սեղանն, երգնու ի նա և յամենայն որ ի վերայ նորա է:
21. Եւ որ երգուաւ ի տաճարն, երգնու ի նա և ի բնակիչն նորա:
22. Եւ որ երգուաւ յերկինս, երգնու յաթոռն Աստուծոյ՝ և յայն որ նստին ի վերայ նորա:
23. Վայ ձեզ դպրաց և փարիսեցւոց կեղծաւորաց, զի տասանորդ էք զանանուխ և զսամիթ և զչաման, և թողէք ըզճանր ճանր օրինացն զդատաստան և զողորմութիւն և զհաւատս, զայս արժան էր առնել և զայն չթողուլ. *):
24. Առաջնորդք կոյրք, որ զմթղուկս քամէք և զուղտս կլանէք:
25. Վայ ձեզ դպրաց և փարիսեցւոց կեղծաւորաց, զի սրբէք զարտաքին դատակին և զսկաւառակին, և ի ներքոյ լի են յափշտակութեամբ և անխառնութեամբ:
26. Փարիսեցի կոյր, սրբեա նախ գներքին բաժակին և զըսկաւառակին, զի լինիցի և արտաքինն նոցա սուրբ:
27. Վայ ձեզ դպրաց և փարիսեցւոց կեղծաւորաց, զի նման էք գերեզմանաց բուելոց, որ արտաքոյ երևին գեղեցիկք, և ի ներքոյ լի են ոսկերօք մեռելոց և ամենայն պղծութեամբ:
28. Նոյնպէս և դուք արտաքոյ երևիք մարդկան արդարք, և ի ներքոյ լի էք կեղծաւորութեամբ և անօրէնութեամբ:
29. Վայ ձեզ դպրաց և փարիսեցւոց կեղծաւորաց, զի շինէք զշիրիմն մարգարէից, և զարդարէք զգերեզմանս արդարոց:

30. Եւ ասէք, եթէ էպք յաւուրս հարցն մերոց, ո՛չ հաղորդէպք արեան մարգարէիցն:
31. Ապա ուրեմն վկայէք զանձանց՝ եթէ որդիք էք այնոցիկ որ կոտորէին զմարգարէսն:
32. Եւ դուք լցէք զչափ հարցն ձերոց:
33. Օձք, ծնունդք իժից, զիա՛րդ փախնուցուք ի դատաստանէ գեհէնին:
34. Վասն այդորիկ ահաւասիկ ես առաքեմ՝ առ ձեզ մարգարէս և իմաստունս և դպիրս, և ի նոցանէ սպանանիցէք և ի խաչ հանիցէք, և ի նոցանէ տանջիցէք ի ժողովուրդս ձեր, և հալածիցէք ի քաղաքէ ի քաղաք:
35. Որպէս զի եկեսցէ ի վերայ ձեր ամենայն արիւն արդար հեղեալ յերկրի, յարենէ Աբելի արդարոյ մինչև ցարիւնն Զաքարիայ որդւոյ Բարաքեայ՝ զոր սպանէք ընդ մէջ տաճարին և սեղանոյ. *):
36. Ամէն ասեմ ձեզ, եկեսցէ այն ամենայն ի վերայ ազգիս այսորիկ:
37. Երուսաղէմ, Երուսաղէմ, որ կոտորէիր զմարգարէս և քարկոծ առնէր զառաքեալսն առ քեզ, քանիցս անգամ կամեցայ ժողովել զամանկունս քո՝ զոր օրինակ ժողովէ հաւ զձագրս իւր ընդ թւուլք, և ո՛չ կամեցարուք. †):
38. Ահա թողեալ լիցի ձեզ տունդ ձեր աւերակ:
39. Բայց ասեմ ձեզ, թէ ո՛չ ևս տեսանիցէք զիս յայսմ՛հետէ, մինչև ասիցէք՝ օրհնեալ եկեալն յանուն Տեառն:

* Նոյնք. Գ. 8.— եբր. ժ.Ա. 4.— Բ. Մնաց. ԻԳ. 22.

† Ղուկ. ԺԳ. 34.

ԳԼՈՒԽ ԻԳ.

1. Եւ ելեալ արտաքս Յիսուս՝ ի տաճարէն գնայր. և մատեան աշակերտքն ցուցանել նմա զշինուածս տաճարին. և
2. Եւ նա պատասխանի ետ և ասէ ցնոսա. տեսանէ՞ք զայդ ամենայն. ամէն ամէն ասեմ ձեզ, ոչ մնացէ այդր քար ի քարի վերայ որ ոչ քակտեսցի. (Գ):
3. Եւ մինչդեռ նստէր ի լերինն Ձիթենեաց, մատեան առ նա աշակերտքն առանձինն և ասեն. ասա մեզ՝ երբ լինիցի այդ, և կամ զի՞նչ նշան իցէ քոյոյ գալստեանն և վախճանի աշխարհիս:
4. Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ ցնոսա. զգոյշ լերուք՝ գուցէ որ զձեզ խաբիցէ. (Գ):
5. Ձի բազումք գայցեն յանուն իմ, և առիցեն՝ թէ ես եմ քրիստոսն, և զբազումս մոլորեցուցանիցեն:
6. Լսելոց էք պատերազմունս և համբաւս պատերազմաց. զգոյշ լերուք՝ մի խուղիտջիք, զի պարտ է լինել այնմ ամենայնի, այլ չեւ է կատարած:
7. Յարիցէ ազգ յազգի վերայ, և թագաւորութիւն ի թագաւորութեան վերայ. և եղիցին սուլք և սրածուլթիւնք և սասանութիւնք ի տեղիս տեղիս:
8. Սակայն և այն ամենայն սկիզբն է երկանց:
9. Յայնժամ մատնեսցեն զձեզ ի նեղութիւն, և սպանանիցեն զձեզ. և եղիջիք ատեցեալք յամենայն ազգաց վասն անուան իմոյ. (Դ):

ա. Ղուկ. ԻԱ. 6.
 բ. Ղուկ. ԺԹ. 44.
 գ. Եփես. Ե. 6. — Կողոս. Բ. 18.
 դ. Ղուկ. ԻԱ. 12. — Յոհ. ԺԷ. 20. ԺԶ. 2.

10. Եւ յայնժամ գայթաղեսցին բազումք, և զմիմեանս մատնեսցեն, և ատեսցեն զմիմեանս:
11. Եւ բազում սուտ մարգարէք յարիցեն, և զբազումս մոլորեցուցեն:
12. Եւ վասն բազմանալոյ անօրէնութեանն՝ ցամաքեսցի սէր բազմաց:
13. Բայց որ համբերեսցէ իսպառ՝ նա կեսցէ:
14. Եւ քարոզեսցի աւետարանս արքայութեան ընդ ամենայն տիեզերս՝ ի վկայութիւն ամենայն հեթանոսաց. և ապա եկեսցէ կատարած:
15. Արդ՝ յորժամ տեսանիցէք զպղծութիւն աւերածոյն, որ ասացեալն է ի ձեռն Դանիէլի մարգարէի, զի կայցէ ի տեղւոջն սրբութեան, որ ընթեռնուն՝ ի միտ առցէ. (ա):
16. Յայնժամ որք ի հրէաստանի իցեն՝ փախիցեն ի լերինս:
17. Եւ որ ի տանիս կայցէ, մի իջցէ առնուլ ինչ ի տանէ իւրմէ:
18. Եւ որ յանդի իցէ, մի դարձցի յետս առնուլ զձորձս իւր:
19. Բայց վայ իցէ յղեաց և սանտուաց յաւուրսն յայնոսիկ:
20. Յալօթս կացէք՝ զի մի լինիցի փախուստն ձեր ձմերայնի, և մի ի շաբաթու. (բ):
21. Ձի եղիցի յայնժամ նեղութիւն մեծ, որպիսի ոչ եղև ի սկզբանէ արարածոց աշխարհի մինչև ցայժմ, և ոչ այլ լիցի:
22. Եւ եթէ ոչ կարճէին աւուրքն այնորիկ՝ ոչ ապրէր ամենայն մարմին. բայց վասն ընտրելոցն կարճեսցին աւուրքն այնորիկ:
23. Յայնժամ թէ որ ասիցէ ձեզ՝ ահաւասիկ աստ է քրիստոսն կամ անգ, մի հաւատայցէք:
24. Ձի յարիցեն սուտ քրիստոսք և սուտ մարգարէք, և տա-

ա. Մարկ. ԺԳ. 14. — Ղուկ. ԻԱ. 20. — Գանձ. Թ. 27.
 բ. Գործ. Ա. 12.

- 49. Եւ սկսանիցի հարկանել զճառայակիցս իւր, ուտիցէ և ըմպիցէ ընդ արբեցողս:
- 50. Գայցէ տէր ճառային այնորիկ յաւուր՝ յորում ոչ ակն ունիցի, և ի ժամու՝ յորում ոչ գիտիցէ:
- 51. Եւ կտրասցէ զնս ընդ մէջ, և զբաժին նորա ընդ կելծաւորս գիցէ. անդ եղիցի լալ և կրճել ատամանց:

ԳԼՈՒԽ ԻԵ.

- 1. Յայնժամ նմանեսցի արքայութիւն երկնից տասն կուսանաց, որոց առեալ զլապտերս իւրեանց ելին ընդ առաջ փեսային և հարսին:
- 2. Հինգն, ի նոցանէ յիմարք էին, և հինգն՝ իմաստունք:
- 3. Յիմարքն առին զլապտերսն, և զձէթ ընդ իւրեանս ոչ բարձին:
- 4. Իսկ իմաստունքն առին և ձէթ ամանովք ընդ լապտերս իւրեանց:
- 5. Եւ ի յամել փեսային, նիրհեցին ամենեքեան և ի քուն մտին:
- 6. Եւ ի մէջ գիշերի եղև բարբառ. ահա փեսայ գայ, արիք ընդ առաջ նորա:
- 7. Յայնժամ յարեան ամենայն կուսանքն, և կազմեցին ըզլապտերս իւրեանց:
- 8. Ասեն յիմարքն ցիմաստունսն. տո՛ւք մեզ յիւղոյդ ձերմէ, զի ահա շիջանին լապտերքս մեր:
- 9. Պատասխանի ետուն իմաստունքն, և ասեն. գուցէ՛ ոչ իցէ մեզ և ձեզ բաւական. երթայք ի վաճառականս՝ և գնեսջիք ձեզ:
- 10. Իբրև նոքա գնացին գնել՝ և եկն փեսայն, և պատրաստքըն մտին ընդ նմա ի հարսանիսն, և փակեցաւ դուռնն:
- 11. Յետոյ գան և այլ կուսանքն և ասեն. տէ՛ր, տէ՛ր, բաց մեզ:

- 12. Նա պատասխանի ետ և ասէ. ամէն ասեմ՝ ձեզ, թէ՛ ոչ գիտեմ զձեզ:
- 13. Արթուն կացէք՝ զի ոչ գիտէք զօրն՝ և ոչ զժամն. ...):
- 14. Որպէս այր մի գնացեալ ի տար աշխարհ, կոչեաց զճառայս իւր, և ետ նոցա զինչս իւր. ք):
- 15. Ումեմն ետ հինգ քանքար, և ումեմն երկուս, և ումեմն մի. իւրաքանչիւր ըստ իւրում կարի, և գնաց:
- 16. Չորաւ վաղվաղակի՝ որ առ զհինգն, գործեաց նոքօք, և շահեցաւ այլ ևս հինգ:
- 17. Նոյնպէս և որ զերկուսն՝ շահեցաւ այլ ևս երկուս:
- 18. Եւ որ զմին առ, գնաց, փորեաց զերկիր և թագոյց զարծաթ տեառն իւրոյ:
- 19. Յետ բազում ժամանակի գայ տէր ճառայիցն՝ այնոցիկ, և առնէ համարս ի մէջ նոցա:
- 20. Եւ մատուցեալ՝ որ զհինգ քանքարն առ, մատոյց այլ ևս հինգ քանքար և ասէ. տէ՛ր, հինգ քանքար ետուր ցիս, արդ՝ աւասիկ հինգ այլ ևս քանքար ի վերայ շահեցայ:
- 21. Ասէ ցնա տէրն իւր. ազնիւ, ճառայ բարի և հաւատարիմ, որովհետև ի սակաւուզ հաւատարիմ ես, ի վերայ բազմաց կացուցից զքեզ. մնա յուրախութիւն տեառն քո:
- 22. Մատուցեալ՝ և որոյ զերկուս քանքարսն առեալ էր, և ասէ. տէ՛ր, երկուս քանքարս ետուր ցիս, ահաւասիկ երկուս ևս այլ քանքարս՝ զոր ի վերայ շահեցայ:
- 23. Ասէ ցնա տէրն իւր. ազնիւ, ճառայ բարի և հաւատարիմ, որովհետև ի սակաւուզ հաւատարիմ ես, ի վերայ բազմաց կացուցից զքեզ. մնա յուրախութիւն տեառն քո:
- 24. Մատուցեալ և որոյ զմի քանքարն առեալ էր, և ասէ. տէ՛ր, գիտէի՛ զի այր մի խիստ ես՝ հնձես զոր ոչ սերմանեցեր, և ժողովես ուստի ոչ սփռեցեր:

... Մարկ. ԺԳ. 33.
... Ղուկ. ԺԹ. 12.

- 25. Երկեայ՝ գնացի և թագուցի զքանքարս քո յերկրի՝ արդ՝ աւասիկ քոյդ ցքեդ:
- 26. Պատասխանի ետ տէրն և ասէ ցնա՝ ծառայ չար և վատ, գիտէիր՝ եթէ հնձեմ՝ ուստի ոչ սերմանեցի, և ժողովեմ՝ ուստի ոչ սփռեցի:
- 27. Պարտ էր քեզ արկանել զարծաթդ իմ ի սեղանաւորս, և եկեալ ես տօկոսօք պահանջէի զիմն:
- 28. Արդ՝ առէ ք ի դմանէ զքանքարդ, և տո՛ւք այնմ, որ ունիցի զտասն քանքարն:
- 29. Զի ամենայնի, որ ունիցի՝ տացի և յաւելցի, և որ ոչն ունիցի՝ և զոր ունիցին բարձցի ի նմանէ՝ **ա**):
- 30. Եւ զծառայդ անպիտան հանէ՛ք ի խաւարն արտաքին, սնդ եղիցի լալ, և կրճել ատամանց:
- 31. Եւ յորժամ եկեսցէ որդի մարդոյ փառօք իւրովք և ամենայն հրեշտակք ընդ նմա, յայնժամ նստցի յաթու փառաց իւրոց:
- 32. Եւ ժողովեսցին աւաջի նորա ամենայն ազգք, և մեկնեսցէ զնոսա ի միմեանց, որպէս հովիւ զի մեկնեսցէ զօգիս յայծեաց:
- 33. Եւ կացուսցէ զօգիսն ընդ աջմէ իւրմէ, և զայճիսն ի ձախմէ:
- 34. Յայնժամ ասացէ թագաւորն զայնոսիկ՝ որ ընդ աջմէն իցեն. եկայք օրհնեալք հօր իմոյ, ժառանգեցէք զպատրաստեալ ձեզ զարքայութիւնն ի սկզբանէ աշխարհի:
- 35. Զի քաղցեայ՝ և ետուք ինձ ուտել. ծարաւեցի՝ և արբուցիք ինձ. օտար էի՝ և ժողովեցիք զիս. **բ**):
- 36. Մերկ՝ և զգեցուցիք զիս, հիւանդ էի՝ և անսիք զիս. ի բանտի էի՝ և եկիք առ իս. **գ**):

ա. Մարկ. Գ. 25.— Ղուկ. Ը. 18: ԺԹ. 26.
 բ. Եսայ. ԽԸ. 7.— Եզեկ. ԺԸ. 16.
 ց. Սերուք. Է. 39.

- 37. Յայնժամ պատասխանի տօցեն նա արդարքն և ասացեն. տէ՛ր, ե՛րբ տեսաք զքեզ քաղցեալ՝ և կերակրեցաք, կամ ծարաւի՝ և արբուցաք:
- 38. Ե՛րբ տեսաք զքեզ օտար՝ և ժողովեցաք, կամ մերկ՝ և զգեցուցաք:
- 39. Ե՛րբ տեսաք զքեզ հիւանդ՝ կամ ի բանտի, և եկաք առ քեզ:
- 40. Պատասխանի տացէ թագաւորն և ասացէ ցնոսա՝ ամէն ասեմ ձեզ, որովհետեւ արարէք միում յեղբարցս այսոցիկ փոքրկանց, ինձ արարէք:
- 41. Յայնժամ ասացէ և ցայնոսիկ՝ որ ընդ ահեկէն իցեն. երթայք յինէն, անիծեալք, ի հուրն յաւիտենական՝ որ պատրաստեալ է սատանայի և հրեշտակաց նորա. **ա**):
- 42. Զի քաղցեայ՝ և ոչ ետուք ինձ ուտել. ծարաւեցայ՝ և ոչ արբուցէք զիս:
- 43. Օտար էի՝ և ոչ ժողովեցիք զիս. մերկ էի՝ և ոչ զգեցուցէք զիս. հիւանդ և ի բանտի՝ և ոչ տեսէք զիս:
- 44. Յայնժամ պատասխանի տացեն և նոքա և ասացեն. տէ՛ր, ե՛րբ տեսաք զքեզ քաղցեալ՝ կամ ծարաւի, կամ օտար՝ կամ մերկ, կամ հիւանդ՝ կամ ի բանտի, և ոչ պաշտեցաք զքեզ:
- 45. Յայնժամ պատասխանի տացէ նոցա և ասացէ. ամէն ասեմ ձեզ, որովհետեւ ոչ արարէք միում ի փոքրկանցս յայսցանէ, և ոչ ինձ արարէք:
- 46. Եւ երթիցեն նոքա ի տանջանսն յաւիտենականս. **բ**):

ա. Սաղմ. 2. 9.— Ղուկ. ԺԳ. 27.
 բ. Գործ. ԺԲ. 2.— Յոհ. Ե. 29.

ԳԼՈՒԽ ԻԶ.

1. Եւ եղև իբրև կատարեաց Յիսուս զամենայն զբանս զայսոսիկ, ասէ ցաշակերտան իւր:
2. Գիտէք, զի յետ երկուց աւուրց զատիկ լինի, և որդի մարդոյ մատնի ի խաչ ելանել. և):
3. Յայնժամ ժողովեցան քահանայապետքն և դպիրք և ծերք ժողովրդեանն ի սրահ քահանայապետին՝ որում անուն էր Կայիափա:
4. Եւ արարին խորհուրդ՝ զի նենգութեամբ կալցեն զՅիսուս՝ և սպանցեն:
5. Բայց ասէին, թէ մի ի տօնի աստ՝ զի մի խռովութիւն լինիցի ի ժողովրդեանն:
6. Իբրև եկն Յիսուս ի Բեթանիա ի տուն Սիմոնի բորտի. և):
7. Մատեաւ առ նա կին մի, որ ունէր շիշ իւղոյ ծանրագնի, և թափեաց ի գլուխ նորա ի բազմականին. և):
8. Իբրև տեսին աշակերտքն՝ բարկացան, և ասեն. ընդէր է կորուստ այդ իւղոյդ:
9. Զի մարթ էր վաճառել զզամեծագնի, և տալ աղքատաց:
10. Գիտաց Յիսուս և ասէ ցնոսա. զի՞ աշխատ առնէք զկինըդ. գործ մի բարի գործեաց դա յիս:
11. Յամենայն ժամ զաղքատս ընդ ձեզ ունիք, բայց զիս՝ ոչ հանապազ ընդ ձեզ ունիք:
12. Արկանել դորա զիւղդ ի մարմին իմ, առ ի թաղելոյ զիս նշանակեաց:
13. Բայց ամէն ասեմ ձեզ, զի ուր և քարոզեսցի աւետարանս այս ընդ ամենայն աշխարհ, խօսեսցի և զոր արար դա ի յիշատակ դորա:

ա. Մարկ. ԺԳ. 1. — Ղուկ. ԻԲ. 1.
 բ. Մարկ. ԺԳ. 3.
 գ. Յօճ. ԺԱ. 2. ԺԲ. 3.

14. Յայնժամ զնաց մի յերկոտասանիցն անուանեալ Յուզա Սկարիտալտացի առ քահանայապետն, և ասէ. և):
15. Զի՞նչ կամիք տալ ինձ. և ես մատնեցից զնա ձեզ. և նօքա կշռեցին նմա երեսուն արծաթի:
16. Եւ յայնմհետէ խնդրէր պարապ՝ զի մատնեսցէ զնա նօքա:
17. Եւ յառաջնում՝ աւուր բաղարջակերացն՝ մատեան աշակերտքն առ Յիսուս և ասեն. ո՞ր կամիս զի պատրաստեսցուք քեզ ուտել զզատիկն. և):
18. Եւ նա ասէ ցնոսա. երթայք ի քաղաքն՝ առ այս անուն, և ասացէք ցնա. վարդապետն ասէ՛ ժամանակ իմ մերձեալ է, առ քեզ առնեմ զզատիկս աշակերտօքս հանդերձ:
19. Եւ արարին աշակերտքն՝ որպէս հրամայեաց նոցա Յիսուս, և պատրաստեցին զզատիկն:
20. Եւ իբրև երեկոյ եղև, կայր բազմեալ ընդ երկոտասան աշակերտան. և):
21. Եւ մինչդեռ ուտէին նոքա, ասէ. ամէն ասեմ ձեզ. զի մի ոմն ի ձէնջ մատնելոց է զիս. և):
22. Եւ տրոմեցան յոյժ. սկսան ասել ցնա իւրաքանչիւր որ ի նոցանէ. միթէ ե՞ս իցեմ, տէր:
23. Նա պատասխանի ետ և ասէ. որ միեաց զձեռն իւր ընդ իս ի սկաւառակդ՝ նա մատնելոց է զիս:
24. Որդի մարդոյ երթայ՝ որպէս և գրեալ է վասն նորա. բայց վայ մարդոյն այնմիկ՝ յոյր ձեռն որդին մարդոյ մատնեսցի. լաւ էր նմա՝ թէ չէր ծնեալ մարդն այն:
25. Պատասխանի ետ Յուզա՝ որ մատնելոցն էր զնա, և ասէ. միթէ ե՞ս իցեմ, վարդապետ. ասէ ցնա. դու ասացեր:

ա. Մարկ. ԺԳ. 10. — Ղուկ. ԻԲ. 4.
 բ. Մարկ. ԺԳ. 12. — Ղուկ. ԻԲ. 7.
 գ. Մարկ. ԺԳ. 17. — Ղուկ. ԻԲ. 14.
 դ. Յօճ. ԺԳ. 21.

26. Եւ մինչդեռ ուտէին նոքա, ա՛ռ Յիսուս հաց՝ օրհնեաց և երեկ, և ետ աշակերտացն՝ և ասէ. առէ՛ք՝ կերայք, այս է մարմին իմ. Կ)։
27. Եւ առեալ բաժակ՝ գոհացաւ, ետ նոցա՝ և ասէ. արբէ՛ք ի դմանէ ամենեքին։
28. Զի այդ է արիւն իմ՝ նորոյ ուխտի, որ ի վերայ բազմաց հեղու ի թողութիւն մեղաց։
29. Բայց ասեմ ձեզ, ո՛չ ևս արբից յայսմ հետէ իբերոյ որթոյ մինչև ցօրն ցայն՝ յորժամ արբից զդա ընդ ձեզ նոր յարբա-յութեան հօր իմոյ։
30. Եւ օրհնեցին, և ելին ի լեառն ձիթենեաց։
31. Յայնժամ ասէ ցնոսա Յիսուս. ամենեքին դուք գայթաղելոց էք յինէն յայսմ գիշերի. զի գրեալ է՝ թէ հարից ըզհովիւն՝ և ցրուեսցին ոչխարք հօտին. Բ)։
32. Եւ յետ յառնելոյն իմոյ՝ յառաջեցից քան զձեզ ի Պալիլեա. Գ)։
33. Պատասխանի ետ Պետրոս՝ և ասէ ցնա. թէ պէտ և ամենեքեան գայթաղեցցին ի քէն, սակայն ես ո՛չ գայթաղեցայց։
34. Ասէ ցնա Յիսուս. ամէն ասեմ քեզ, զի յայսմ գիշերի մինչև հաւու խօսեալ իցէ՝ երիցս ուրասցիս զիս։
35. Ասէ ցնա Պետրոս. թէ և մեռանել հասանիցէ ընդ քեզ, զքեզ ո՛չ ուրացայց. նոյնպէս և ամենայն աշակերտքն ասէին. Դ)։
36. Յայնժամ գայ Յիսուս ընդ նոսա ի գիւղ մի՝ որում անուն էր Գեթսեմանի, և ասէ ցնոսա. նստարո՛ւք այդր՝ մինչև երթայց կացից յաղօթս։

Կ. Ա. Կորն. ԺԱ. 24.

Բ. Մարկ. ԺԳ. 27. — Յօհ. ԺԶ. 32. — Զաքար. ԺԳ. 7.

Գ. Մարկ. ԺԳ. 28. ԺԶ. 7.

Դ. Մարկ. ԺԳ. 31. — Դուկ. ԻԲ. 33. — Յօհ. ԺԳ. 38.

37. Եւ առեալ ընդ իւր զՊետրոս և գերկուս որդիսն Զեբեդեայ, սկսաւ տրտմել և հոգալ։
38. Յայնժամ ասէ ցնոսա. տրտում է ոգի իմ՝ մինչև ի մահ. կացէք աստ և հօկեցէք ընդ իս։
39. Եւ մատուցեալ յառաջ սակաւիկ մի, անկաւ ի վերայ երեսաց իւրոց, եկաց յաղօթս և ասէ. հայր իմ, եթէ հնար է՝ անցցէ բաժակս այս յինէն. բայց ո՛չ որպէս ես կամիմ, այլ որպէս դու։
40. Գայ առ աշակերտսն, և գտանէ զնոսա ի քուն, և ասէ ցՊետրոս. այդպէս ո՛չ կարացիք մի ժամ արթուն կալ ընդ իս։
41. Արթուն կացէք և աղօթս արարէք՝ զի մի անկանիցիք ի փորձութիւն. հոգիս յօժար է, բայց մարմինս տկար։
42. Գարձեալ երկրորդ անգամ չոգաւ՝ եկաց յաղօթս Յիսուս և ասէ. հայր իմ, եթէ հնար իցէ անցանել յինէն բաժակիս այսմիկ. ապա թէ ո՛չ արբից զսա. եղիցին կամք քո։
43. Եւ եկեալ միւսանգամ եգիտ զնոսա ի քուն. զի էին այք իւրեանց ծանրացեալք։
44. Եթող զնոսա՝ և գնաց, եկաց յաղօթս երրորդ անգամ. և դարձեալ զնոյն քան ասաց։
45. Յայնժամ գայ առ աշակերտսն՝ և ասէ ցնոսա. ննջեցէք այսուհետև և հանգերուք. զի ահա հասեալ է ժամ. և որդի մարդոյ մատնի ի ձեռս մեղաւորաց։
46. Արիք երթիցուք աստի, զի ահա ասիկ եհաս որ մատնելոցն է զիս։
47. Եւ մինչդեռ նա զայն խօսէր, ահա Յուդա մի յերկոտասանիցն եկն, և ընդ նմա ամբոխ բազում՝ սրովք և բրօք՝ ի քահանայսպետիցն և ի ծերոց ժողովրդեանն Կ)։
48. Եւ որ մատնելոցն էր զնա՝ ետ նոցա նշան և ասէ. ընդ որում ես համբուրեցիք՝ նա է, զնա ունիցիք։

Կ. Մարկ. ԺԳ. 43. — Դուկ. ԻԲ. 47. — Յօհ. ԺԸ. 3.

- 49. Եւ վաղվաղակի մատուցեալ առ Յիսուս՝ ասէ. ողջ եր, վարդապետ. և համբուրեաց ընդ նմա:
- 50. Եւ Յիսուս ասէ ցնա. ընկեր, վասն որոյ եկիրդ. յայնժամ մատուցեալ արկին ձեռս ի Յիսուս, և կալան զնա:
- 51. Եւ ահա մի ոմն յայնցանէ՝ որ էին ընդ Յիսուսի. ձգեաց զձեռն, և եհան զսուր իւր՝ և եհար զծառայ քահանայապետին, և ի բաց եհան զունկն նորա:
- 52. Յայնժամ ասէ ցնա Յիսուս. դարձո՛ զսուր քո ի տեղի իւր. զի ամենքեան՝ որ սուր առնուցուն՝ սրով անկանիցին. և):
- 53. Թէ համարիցիս՝ թէ ո՞չ կարեմ աղաչել զհայր իմ, և հասուցանիցէ ինձ այսր աւելի քան զերկոտասան գունդս հրեշտակաց:
- 54. Այլ զի՞՞րդ ընուցուն գիրք՝ թէ այսպէս պարտ է լինիլ. ք):
- 55. Յայնժամ ասաց Յիսուս ցամբոխն. իբրև ի վերայ աւազակի ելիք սուսերօք և բրօք՝ ունիլ զիս. հանապազ առ ձեզ ի տաճարին նստէի և ուսուցանէի. և ո՞չ կալայք զիս:
- 56. Այլ այս ամենայն եղև՝ զի լցցին գիրք մարգարէիցն. յայնժամ աշակերտքն ամենքին թողին զնա և փախեան. ք):
- 57. Իսկ նոցա կալեալ զՅիսուս ածին առ Կոյիափա քահանայապետ՝ ուր դպիրքն և ծերք ժողովեալ էին. ք):
- 58. Եւ Պետրոս զհետ նորա երթայր բացագոյն մինչև ի սրահ քահանայապետին. և մտեալ ի ներքս՝ նստէր ընդ սպասաւորսն տեսանել զկատարածն:
- 59. Իսկ քահանայապետքն՝ և ամենայն ատեանն խնդրէին սուտ վկայութիւն զՅիսուսէ, զի սպանցեն զնա:
- 60. Եւ ո՞չ գտանէին ի բազմաց սուտ վկայիցն մատուցելոց. յետոյ մատուցեալ երկու սուտ վկայք:

ա. Երնդ. Թ. 6. — Յայտ. ԺԳ. 10.
 բ. Եսայ. ԵԳ. 10.
 գ. Մարկ. ԺԳ. 50.
 զ. Դուկ. ԻԲ. 54. — Յոհ. ԺԸ. 24.

- 61. Ասէին, թէ սա ասէր՝ կարող եմ՝ քակել զտաճարն Աստուծոյ, և զերիս աւուրս շինել. և):
- 62. Եւ յարուցեալ քահանայապետն ասէ ցնա. չտան ինչ պատասխանի. զինչ դոքա ամբաստանեն զքէն:
- 63. Եւ Յիսուս լուռ կայր. պատասխանի ետ քահանայապետն և ասէ ցնա. երգմնեցուցանեմ զքեզ յԱստուած կենդանի. զի ասացես մեզ՝ թէ դ՞ու ես Քրիստոսն որդի Աստուծոյ:
- 64. Ասէ ցնա Յիսուս. դու ասացեր. բայց ասեմ ձեզ, յայսմ հետէ տեսանիցէք զորդի մարդոյ նստեալ ընդ աջմէ զօրութեանն՝ և եկեալ ընդ ամպս երկնից:
- 65. Յայնժամ քահանայապետն պատառեաց զհանդերձս իւր, և ասէ. հայհոյեաց. զի՞ ևս պիտոյ են մեզ վկայք. ահա արդ լուայք զհայհոյութիւն դորա:
- 66. Զի՞նչ հաճոյ է ձեզ. նոքա պատասխանի ետուն և ասեն. մահապարտ է:
- 67. Յայնժամ թքին ընդ երեսս նորա, և կռփեցին զնա. և ոմանք ապտակեցին, և ասեն. ք):
- 68. Մարգարէաց մեզ, Քրիստոսդ, ո՞վ է՝ որ եհարն զքեզ:
- 69. Իսկ Պետրոս նստէր արտաքոյ ի գաւթին. մատեալ առ նա աղախին մի, և ասէ. և դու ընդ Յիսուսի Քալիլեացոյ էիր. ք):
- 70. Նա ուրացաւ առաջի ամենեցուն և ասէ, թէ ո՞չ գիտեմ զինչ խօսիսդ:
- 71. Եւ իբրև ել նա արտաքս քան զդուռնն, ետես զնա այլ կին մի, և ասէ ցայնոսիկ՝ որ անդն կային. և սա ընդ Յիսուսի Նազովրեցոյ էր:
- 72. Եւ դարձեալ՝ ուրացաւ երգմամբ. թէ ո՞չ գիտեմ զայրն:
- 73. Եւ յետ սակաւ միոյ մատուցեալ որք կայինն անդ, ասեն

ա. Յոհ. Բ. 19.
 բ. Եսայ. Ե. 6. — Մարկ. ԺԳ. 65.
 գ. Դուկ. ԻԲ. 55. — Յոհ. ԺԸ. 17.

ց Պետրոս. արդարև և դու ի նոցանէ ես, քանզի և խօսք քո յայտ առնեն զքեզ:

74. Յայնժամ սկսաւ նզովել և երդնուլ. թէ ոչ գիտեմ զայր ըն. և իսկոյն հաւ խօսեցաւ:

75. Եւ յիշեաց Պետրոս զբանն Յիսուսի՝ զոր ասաց, թէ մինչև և հաւու խօսեալ իցէ՝ երիցս ուրասցիս զիս. և ելեալ արտաքս՝ ելաց դառնապէս:

ԴԼՈՒԽ ԻԷ.

1. **Ի**բրև այգ եղև, խորհուրդ արարին ամենայն քահանայապետքն և ծերք ժողովրդեանն վասն Յիսուսի՝ սպանանել զնա:

2. Կապեցին զնա, և առին՝ զնացին. և ետուն ի ձեռն Պոնտացոյ Պիղատոսի դատաւորի. »):

3. Յայնժամ տեսեալ Յուդայի՝ որ մատուցացն զնա՝ թէ պատաւորեցաւ, զղջացաւ. և դարձոյց զարծաթն առ քահանայապետն և ծերս ժողովրդեանն:

4. Եւ ասէ. մեղայ, զի մատնեցի զարիւն արդար. և նոքա ասեն. մեզ չէ փոյթ, դու գիտես:

5. Եւ ընկէց զարծաթն ի տաճարն՝ և գնաց. և չոգաւ խեղդեցաւ. ք):

6. Իսկ քահանայապետիցն առեալ զարծաթն՝ ասեն. ոչ է արժան ընդունել զայդ ի կորբանն, քանզի զինք արեան են:

7. Խորհուրդ առեալ զնեցին այնու զագարակն բրտի ի գերեզման օտարաց:

8. Վասն այնորիկ կոչեցաւ ագարակն այն, ագարակ արեան՝ մինչև ցայսօր. ք):

ա. Մարկ. ԺԵ. 1. - Ղուկ. ԻԳ. 1. - Յոհ. ԺԸ. 28.
բ. Գործ. Ա. 18.
գ. Գործ. Ա. 19.

9. Յայնժամ լցաւ՝ որ ասացաւն ի ձեռն Երեմիայի մարգարէին. առին զերեսուն արծաթին զգինս վաճառելոյն, զոր արկին յորդոցն Իսրայէլի. »):

10. Եւ ետուն զնա յագարակն բրտի. որպէս հրամայեաց ինձ տէր:

11. Եւ Յիսուս եկաց առաջի դատաւորին. եհարց ցնա դատաւորն՝ և ասէ. դ՞ու ես թագաւորն հրէից. և Յիսուս ասէ. դու ասես. ք):

12. Եւ ի չարախօսին նորա ի քահանայապետիցն և ի ծերոց, ոչինչ ետ պատասխանի:

13. Յայնժամ ասէ ցնա Պիղատոս. ոչ լսես՝ որչափ դոքա հակառակ քո վկայեն:

14. Եւ ոչ ետ նմա պատասխանի՝ և ոչ բան մի՝ մինչև զարմանալ դատաւորին յոյժ:

15. Բայց ըստ տօնի սովորէր դատաւորն արձակել ժողովրդեանն կապեալ մի՝ զոր կամէին:

16. Ունէին յայնժամ կապեալ մի նշանաւոր, որում անուն էր Յեսու Բարաբբա:

17. Իբրև ժողովեցան, ասէ ցնոսա Պիղատոս. զ՞ կամիք յերկուց աստի՝ զի արձակեցից ձեզ, զՅեսու Բարաբբա՞՝ եթէ զՅիսուս զանուանեալն Քրիստոս:

18. Քանզի գիտէր՝ թէ առ նախանձու մատնեցին զնա:

19. Եւ մինչդեռ նստէր յատենին, առաքեաց առ նա կինն իւր՝ և ասէ. չկայ ինչ քո և արդարոյն այնորիկ. զի բազում անցք անցին ընդ իս այսօր յանուրջս վասն նորա:

20. Իսկ քահանայապետքն և ծերք հաւանեցուցին զժողովուրդն, զի խնդրեսցեն զԲարաբբայն՝ և զՅիսուս կորուսցեն:

21. Պատասխանի ետ դատաւորն՝ և ասէ ցնոսա. զ՞ կամիք

ա. Չաքար. ԺԱ. 13.
բ. Մարկ. ԺԵ. 2. - Ղուկ. ԻԳ. 3. - Յոհ. ԺԸ. 33.

զի արձակեցից ձեզ յերկուց այտի. և նորա ասեն. զհա-
րաբբա:

22. Ասէ ցնոսա Պիղատոս. իսկ զի՞ արարից զՅիսուս զանուա-
նեալն Քրիստոս:

23. Ասեն ամենեքեան. խաչեացի. և նա ասէ. զի՞նչ չար ա-
րար. և նորա առաւել ևս աղաղակէին և ասէին. խաչեացի:

24. Եւ տեսեալ Պիղատոսի՝ թէ ոչ ինչ օգնէ, այլ առաւել խր-
առովութիւն լինի, առեալ ջուր՝ լուաց զձեռս առաջի ժողո-
վրդեանն՝ և ասէ. քաւեալ եմ ես յարենէ արդարոյդ այդո-
րիկ. գուք զիտասջիք:

25. Պատասխանի ետ ամենայն ժողովուրդն՝ և ասէ. արիւն
գորա ի վերայ մեր և ի վերայ որդւոց մերոց:

26. Յայնժամ արձակեաց նոցա զհարաբբայն, և զՅիսուս
գան հարեալ՝ ետ ի ձեռս՝ զի խաչեացի:

27. Յայնժամ զինուորք զատաւորին առին զՅիսուս յապա-
րանս, և ժողովեցին ի վերայ նորա զամենայն զգուհն. (»):

28. Մերկացուցին զնա. և արկին զնովաւ քղամիգ կարմիր:

29. Եւ բոլորեալ պսակ ի փշոց՝ եղին ի գլուխ նորա, և եղէգն
յաջոյ ձեռին նորա. ի ծունր իջեալ առաջի նորա՝ կատակէին
և ասէին. ողջ եր, թագաւոր հրէից. (»):

30. Եւ թքեալ ի նա՝ առնուին զեղէգն և ծեծէին զգլուխ
նորա:

31. Եւ յորժամ ձաղեցին զնա, մերկացուցին ի նմանէ զքղա-
միզն՝ և ագուցին նմա զիւր հանդերձն, և տարան զնա ի
խաչ հանել:

32. Եւ ելեալ արտաքս՝ գտին այր մի Կիւրենացի՝ անուն Սի-
մովն, զնա կալան պահակ՝ զի բարձցէ զխաչն նորա. (»):

33. Եւ եկեալ ի տեղին անուանեալ Գողգոթա, որ է տեղի
կառափելոյ. (»):

» Մարկ. ԺԵ. 16. — Սաղմ. ԻԱ. 17.
բ. Յօհ. ԺԹ. 2.
գ. Մարկ. ԺԵ. 21. — Ղուկ. ԻԳ. 26.
դ. Մարկ. ԺԵ. 22. — Ղուկ. ԻԳ. 33. — Յօհ. ԺԹ. 17.

34. Ետուն նմա ըմպել զինի ընդ լեղի խառնեալ. և իբրև
ճաշակեաց, ոչ կամէր ըմպել:

35. Եւ հանեալ զնա ի խաչ, բաժանեցին զհանդերձս նորա
վիճակաւ. զի լցցի բանն՝ որ ասացաւ ի մարգարէէն. բաժանե-
ցին զհանդերձս իմ՝ յիւրեանս, և ի վերայ պատմուճանի իմոյ
վիճակս արկանէին. (»):

36. Եւ նստեալ պահէին զնա:

37. Եւ եղին ի վերայ գլխոյ նորա՝ գրեալ զվնաս նորա. թէ
այս է Յիսուս թագաւորն Հրէից:

38. Յայնժամ հանին ընդ նմա ի խաչ երկուս աւազակս, մի
յաջմէ նորա՝ և մի յահէկէ:

39. Եւ որք անցանէինն՝ հայհոյէին զնա. շարժէին զգլուխս
իւրեանց:

40. Եւ ասէին. վա՛հ, որ քակէիր զտաճարն, և զերիս աւուրս
շինէիր զնա. ապրեցո՞ զքեզ. թէ որդի ես Աստուծոյ՝ էջ ի
խաչէդ. (»):

41. Նոյնպէս և քահանայատեւորն ձաղէին հանդերձ զպրօքն
և ծերովք և ասէին:

42. Զայլս ապրեցոյց, զինքն ոչ կարէ ապրեցուցանել. եթէ
թագաւոր է Իսրայէլի՝ իջցէ այժմ՝ ի խաչէդ՝ և հաւատասցուք
դմա. (»):

43. Եթէ յուսացաւ յԱստուած, փրկեցցէ այժմ՝ զդա՝ եթէ
կամի զդա. քանզի ասաց՝ եթէ Աստուծոյ որդի եմ. (»):

44. Զնոյն և աւազակքն՝ որ խաչեալ էին ընդ նմա, նախա-
տէին զնա:

45. Եւ ի վեց ժամէ աւուրն խաւար եղև ի վերայ ամենայն
երկրի մինչև ցինն ժամ:

» Մարկ. ԺԵ. 24. — Ղուկ. ԻԳ. 34. — Յօհ. ԺԹ. 23. — Սաղմ. ԻԱ. 19.
բ. Յօհ. Բ. 19.
գ. Իմաստ. Բ. 18.
դ. Սաղմ. ԻԱ. 9.

- 46. Եւ զինն ժաման գոչեաց Յիսուս ի ձայն մեծ՝ և ասէ. էլի էլի, լամասաբաբթանի. այսինքն է, Աստուած իմ, Աստուած իմ, ընդէր թողեր զիս. ա):
- 47. Ոմանք յայնցանէ՝ որ անդն կային, իբրև լուան՝ ասէին. զՅղիա կարգա:
- 48. Եւ վաղվաղակի ընթացաւ մի ոմն ի նոցանէ, առ սպունգ լի քացախով, և հարեալ յեղեգան՝ ետ ըմպել նմա:
- 49. Եւ կէսքն ասէին. թող տեսցուք եթէ գայ Յղիա փրկել զդա:
- 50. Եւ Յիսուս դարձեալ աղաղակեաց ի ձայն մեծ՝ և արձակեաց զոգին:
- 51. Եւ ահա վարագոյր տաճարին ցելաւ յերկուս՝ ի վերուստ մինչև ի վայր. երկիր շարժեցաւ, և վէմք պատառեցան. ք):
- 52. Եւ գերեզմանք բացան. և բազում մարմինք ննջեցելոց սրբոց յարեան:
- 53. Եւ ելեալ ի գերեզմանացն յետ յարութեանն նորա, մտին ի քաղաքն սուրբ, և երևեցան բազմաց:
- 54. Իսկ հարիւրապետն՝ և որ ընդ նմա պահէին զՅիսուս, իբրև տեսին զշարժումնն և զեղեալսն, երկեան յոյժ և ասեն. արդարև Աստուծոյ որդի էր սա:
- 55. Էին անդ կանայք բազումք, կային ի հեռաստանէ և հայէին, որք եկին զկնի Յիսուսի ի Գալիլէէ՝ պաշտել զնա:
- 56. Յորս էր Մարիամ Մագդաղենացի, և Մարիամ՝ Յակովբայ՝ և Յովսեայ մայր, և մայր որդւոցն Զերեբեայ:
- 57. Եւ իբրև երեկոյ եղև, եկն այր մի մեծատուն Յարիմաթեայ, որում անուն էր Յովսէփ, որ և աշակերտեցաւ իսկ Յիսուսի. ք):

ա. Բարդ. ԻԱ. 2:
բ. Բ. Մնաց. Գ. 14:
գ. Մարկ. ԺԵ. 42: — Գուկ. ԻԳ. 50: — Յոհ. ԺԹ. 38:

- 58. Սա մատուցեալ առ Պիղատոս, խնդրեաց զմամինն Յիսուսի. յայնժամ Պիղատոս հրամայեաց տալ զմարմինն:
- 59. Եւ առեալ զմարմինն Յովսէփ՝ պատեաց սուրբ կտաւովք:
- 60. Եւ եդ ի նոր գերեզմանի՝ զոր փորեաց ի վիմի. և թաւալեցուցեալ կափարիչ դրան գերեզմանին վէմ մի մեծ՝ և գնաց:
- 61. Անդ էր Մարիամ Մագդաղենացի, և միւս Մարիամն, նստէին հանդէպ գերեզմանին:
- 62. Եւ ի վաղիւ անդր՝ որ է յետ ուրբաթուն, ժողովեցան քահանայապետքն և փարիսեցիք առ Պիղատոս:
- 63. Եւ ասեն. Տէր, յիշեցաք զի մոլորեցուցիչն այն ասէր, մինչ կենդանին էր, թէ յետ երից աւուրց յառնեմ:
- 64. Արդ՝ հրամայեա զգուշանալ գերեզմանին մինչև ցերիս աւուրս. գուցէ եկեալ աշակերտքն գիշերի՝ գողանայցեն զնա. և ասիցեն ժողովրդեանն, թէ յարեաւ ի մեռելոց. և լինիցի յետին մոլորութիւնն չար քան զառաջինն:
- 65. Ասէ ցնոսա Պիղատոս. ունիք զզօրականս, երթայք զգուշացարուք որպէս և գիտէք:
- 66. Եւ նորա երթեալ զգուշացան գերեզմանին. և կնքեցին զվէմն հանդերձ զօրականօքն:

ԳԼՈՒԽ ԻԸ.

- 1. Եւ յերեկոյի շաբաթուն յորում լուսանայր միաշաբաթին, եկն Մարիամ Մագդաղենացի, և միւս Մարիամն տեսանել զգերեզմանն. ա):
- 2. Եւ ահա շարժումն մեծ եղև. զի հրեշտակ տեսան իջեալ յերկնից՝ մատուցեալ ի բաց թաւալեցոյց զվէմն ի դրանց անտի, և նստէր ի վերայ նորա:

ա. Մարկ. ԺԶ. 1: — Յոհ. Ի. 11:

3. Եւ էր տեսիլ նորա իբրև զփայլալին, և հանդերձ նորա սպիտակ իբրև զձիւն:
4. Եւ յահէ անտի նորա խռովեցան պահապանքն, և եղեն իբրև զմեռեայս:
5. Պատասխանի ետ հրեշտակն և ասէ ցկանայսն. մի երկրնչիք դուք. գիտեմ զի զՅիսուս զխաչելեայն խնդրէք:
6. Զէ աստ, քանզի յարեաւ, որպէս ասացն. եկայք և տեսէք զտեղին՝ ուր կայր:
7. Եւ վազվազակի երթայք ասացէք աշակերտացն նորա՝ թէ յարեաւ. և ահա յառաջանայ քան զձեզ ի Բալիլեա, անդ տեսանիցէք զնա. ահա ասացի ձեզ:
8. Եւ ելեալ վազվազակի ի գերեզմանէ անտի ահիւ և խնդուլթեամբ բազմաւ՝ ընթանային պատմել աշակերտացն:
9. Եւ ահա պատահեցաւ նոցա Յիսուս՝ և ասէ, ողջ էք, և նորա մատուցեալ կալան զոտս նորա, և երկիր պագին նմա:
10. Յայնժամ ասէ ցնոսա Յիսուս. մի երկնչիք, երթայք ասացէք եղբարցն իմոյ՝ զի երթիցեն ի Բալիլեա, և անդ տեսցեն զիս:
11. Իբրև նորա գնացին, ահա ոմանք ի զօրականացն եկին ի քաղաքն, և պատմեցին քահանայապետիցն զամենայն որ ինչ եղեն:
12. Եւ նորա ժողովեալ հանդերձ ծերովքն, խորհուրդ առեալ՝ արծաթ յոյժ ետուն զօրականացն:
13. Եւ ասեն. ասասջիք՝ եթէ աշակերտքն նորա եկեալ գիշերի, գողացան զնա՝ մինչ մեք ի քուն էաք:
14. Եւ եթէ լուր լիցի այդ առ դատաւորն, մեք հաճեսցուք զնա, և զձեզ անհոգս արասցուք:
15. Եւ նոցա առեալ զարծաթն, արարին որպէս ուսանն. և ել համբաւս այս ի Հրէից մինչև ցայսօր:
16. Իսկ մետասան աշակերտքն գնացին ի Բալիլեա՝ ի լեառնն՝ ուր ժամադիր եղև նոցա Յիսուս:

17. Իբրև տեսին զնա, երկիր պագին նմա, և ոմանք երկուացան:
18. Եւ մատուցեալ Յիսուս խօսեցաւ ընդ նոսա և ասէ. տուալինձ ամենայն իշխանութիւն յերկինս և յերկրի. որպէս առաքեաց զիս հայր, և ես առաքեմ զձեզ:
19. Գնացէք այսուհետև աշակերտեցէք զամենայն հեթանոսս. մկրտեցէք զնոսա յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ. աս):
20. Ուսուցէք նոցա պահել զամենայն՝ որ ինչ պատուիրեցի ձեզ. և ահա առսիկ ես ընդ ձեզ եմ զամենայն աւուրս՝ մինչև ի կատարած աշխարհի:

ՆԱԽԱԳԻՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԿՈՍԻ ԱԻԵՏԱՐԱՆԻՆ

Աւետարանս որ ըստ Մարկոսի գրեալ է. սոյն Մարկոս աշակերտ Պետրոսի, և ընթացակից Պօղոսի գրեաց զաւետարանս զայս: Եւ զնէ սկիզբն և ասէ. Սկիզբն աւետարանի, ի Յովհաննու քարոզութենէն. և զմկրտութիւնն Յովհաննու. և առնու վկայութիւն յեսայեայ մարգարէէ, նշանակէ և զփորձութիւնն ի լերինն, և ոչ ասէ զփորձանքն. պատմէ և վասն ընտրութեան աշակերտացն, և նշանս և արուեստս՝ զոր արար. և զխորհուրդ մատնութեանն, և զկատարածն. որ և մատնեցաւ Պիղատոսի, և խաչեցաւ մարմնով, և զի զինուորքն բաժանեցին զհանգերձս նորա. և զի մարմինն եղաւ ի գերեզմանի և յարեաւ երեքօրեայ. և զի ջանել հրեշտակին և երևել կանանցն, և զնոյն պատմել աշակերտացն:

Մարկոս հրամանաւ Պետրոսի վիմի գրեաց զաւետարանս իւր յԱղէքսանդր քաղաքի ի լեզու Եգիպտացի, զկնի ժեամի համբառնալոյ Փրկչին:

Մարկոս՝ բարձր պատուար. կամ՝ ի վերայ տանեացն:

ՍԿԻԶԲՆ ԳԼԽՈՑ

ԱԻԵՏԱՐԱՆԻՆ ՈՐ ԸՍՏ ՄԱՐԿՈՍԻ

	Գլ. Հի.
Վասն զիւահարին.	Ա. 23
Վասն Պետրոսի զոքանչին .	Ա. 29
Վասն բժշկութեան պէս պէս հիւանդութեանց .	Ա. 32
Վասն բորոտին .	Ա. 40
Վասն անդամալուծին. .	Բ. 3
Վասն Ղևեայ մաքսաւորի. .	Բ. 14
Վասն գօսացեալ ձեռինն .	Գ. 1
Վասն առաքելոցն ընտրութեան. .	Գ. 13
Վասն սերմանեացն առակի. .	Դ. 2
Վասն սաստելոյ ջուրցն. .	Դ. 35
Վասն լէգէովնացն. .	Ե. 1
Վասն դստեր ժողովրդապետին. .	Ե. 21
Վասն տեռատեսին. .	Ե. 25
Վասն համարոյ առաքելոցն. .	Զ. 7
Վասն Յովհաննու և Հերովդի. .	Զ. 14
Վասն հինգ հացից և երկուց ձկանցն .	Զ. 35
Վասն ի վերայ ծովուն գնալոյ. .	Զ. 47
Վասն անցանելոյն զպատուիրանաւն .	Է. 5
Վասն Ասորոյ կնոջն փիւնիկեցւոյ. .	Է. 24
Վասն համերն և խլին. .	Է. 31
Վասն եօթն հացից. .	Ը. 1
Վասն խմորոյ փարիսեցւոցն. .	Ը. 16
Վասն կուրին .	Ը. 22
Վասն հարցանելոյն ի կեսարիա. .	Ը. 27
Վասն այլակերպութեանն Տեառն. .	Թ. 1
Վասն լուսնահարին. .	Թ. 16

Վասն խորհելոյն՝ թէ ո՞վ իցէ մեծ.	•	•	Թ.	52
Վասն հարցանելոյն՝ թէ պարտ է արձակել զկլին	•	•	Ժ.	1
Վասն հարցանելոյ մեծատանն զՅիսուս.	•	•	Ժ.	17
Վասն որդւոցն Ջերեզեայ	•	•	Ժ.	35
Վասն Բարտիմէոսի.	•	•	Ժ.	46
Վասն յաւանակին.	•	•	ԺԱ.	1
Վասն չորանալոյ թղենւոյն .	•	•	ԺԱ.	12
Վասն անյիշաչարութեան .	•	•	ԺԱ.	25
Վասն հարցանելոյ քահանայապետիցն զՏէրն.	•	•	ԺԱ.	27
Վասն այգւոյն .	•	•	ԺԲ.	1
Վասն հարցանելոյ զդահեկանէն.	•	•	ԺԲ.	13
Վասն սաղուկեցւոցն.	•	•	ԺԲ.	18
Վասն դպրացն .	•	•	ԺԲ.	28
Վասն Տեառն հարցանելոյ զփարիսեցիսն.	•	•	ԺԲ.	35
Վասն երկու լոմայիցն.	•	•	ԺԲ.	41
Վասն կատարածին.	•	•	ԺԳ.	3
Վասն աւուրն և ժամուն .	•	•	ԺԳ.	32
Վասն օժանելոյ կնոջն զՏէրն իւղով .	•	•	ԺԳ.	3
Վասն զատկին .	•	•	ԺԳ.	12
Վասն մատնութեանն մարգարէանալոյ.	•	•	ԺԳ.	18
Վասն Պետրոսի ուրացութեանն.	•	•	ԺԳ.	66
Վասն խնդրոյ զտէրունական մարմինն.	•	•	ԺԵ.	42
Վասն իւղաբեր կանանցն .	•	•	ԺԶ.	1

ՄԵՏԱՐԱՆ

L U S

Մ Ա Ր Կ Ո Ս Ի

ԳԼՈՒԽ Ա.

1. Սկիզբն աւետարանի Յիսուսի Քրիստոսի՝ որդւոյ Աստուծոյ:
2. Որպէս և գրեալ է Եսայի մարգարէ. ահաւասիկ ես առաքեմ՝ զհրեշտակ իմ առաջի քո, որ հանդերձեսցէ զճանապարհս քո առաջի քո. և):
3. Ձայն բարբառոյ յանապատի՝ պատրաստ արարէք զճանապարհ տեառն, և ուղիղ արարէք զշաւիղս նորա. Է):
4. Եւ եղև՝ զի Յովհաննէս մկրտէր յանապատի, և քարոզէր զմկրտութիւն ապաշխարութեան ի թողութիւն մեղաց:
5. Եւ երթայր առ նա ամենայն աշխարհն հրէաստանի, և երուսաղէմացիք ամենեքեան. և մկրտէին ի նմանէ ի Յորդանան գետ՝ խոստովանեալ զմեղս իւրեանց. Ը):
6. Եւ էր Յովհաննէս զգեցեալ ստե ուղտու. և գօտի մաշկեղէն ընդ մէջ իւր. և կերակուր նորա էր մարախ և մեղր վայրենի. Թ):
7. Քարոզէր և ասէր. գայ զօրագոյնն քան զիս զկնի իմ, որում չեմ բաւական խոնարհիլ լուծանել զխրացս կօշկաց նորա. Է):

ա. Մաղաք. Գ. 1.

բ. Եսայ. Խ. 3.— Մատթ. Գ. 3.— Ղուկ. Գ. 4.— Յօհ. Ա. 23.

գ. Մատթէ. Գ. 5.

դ. Մատթէ. Գ. 4.— Ղեւտ. ԺԱ. 22.

ե. Մատթէ. Գ. 11.— Ղուկ. Գ. 16.— Յօհ. Ա. 27.

- 8. Ես մկրտեցի զձեզ ջրով, և նա մկրտեսցէ զձեզ հողով սրբով. ւ):
- 9. Եւ եղև՝ յաւուրսն յայնոսիկ եկն Յիսուս ի Նազարեթէ Գալիլեացոց, և մկրտեցաւ ի Յովհաննէ ի Յորդանան:
- 10. Եւ նոյնժամայն ընդ վերանալ ի ջրոցն, ետես ցելեալ գերկինս, և զՀոգին Աստուծոյ իբրև զաղաւնի, զի իջանէր ի վերայ նորա. ք):
- 11. Զայն եղև յերկնից և ասէ. դու ես որդի իմ սիրելի. ընդ քեզ հաճեցայ:
- 12. Եւ նոյնժամայն հոգին հանէ զնա յանապատ. ք):
- 13. Եւ էր նա անդ զաւուրս քառասուն փորձեալ ի սատանայէ. և էր ընդ գազանս. և հրեշտակք պաշտէին զնա:
- 14. Եւ յետ մատնելոյն Յովհաննու, եկն Յիսուս ի Գալիլեա. քարոզէր զաւետարանն Աստուծոյ՝ և ասէր. ք):
- 15. Թէ կատարեալ է ժամանակ, և հասեալ է արքայութիւնն Աստուծոյ. ապաշխարեցէք և հաւատացէք յաւետարանն:
- 16. Իբրև անցանէր առ ծովեզերքն Գալիլեացոց, ետես ըզՍիմոն և զԱնդրէաս զեղբայր Սիմոնի, զի արկեալ էր նոցա ուռկանս ի ծով, քանզի ձկնորսք էին. Ե):
- 17. Եւ ասէ ցնոսա Յիսուս. եկայք զկնի իմ, և արարից զձեզ լինել որսորդս մարդկան:
- 18. Եւ վաղվաղակի թողեալ զուռկանսն, գնացին զհետ նորա:
- 19. Եւ մատուցեալ անտի սակաւիկ մի յառաջ, ետես զՅակովբոս Զեբեդեայ, և զՅովհաննէս զեղբայր նորա և զնոսս ի նաւին մինչ կազմէին ուռկանս, և կոչեաց զնոսս:
- 20. Եւ վաղվաղակի թողեալ զհայրն իւրեանց՝ Զեբեդէոս ի նաւին վարձկանօքն հանդերձ, գնացին զհետ նորա:

ւ. Գործ. Ա. 5: Բ. 4: ԺԱ. 16:
 ք. Ղուկ. Գ. 22:— Յօհ. Ա. 32:
 ց. Մատ. Գ. 1:— Ղուկ. Գ. 1:
 ղ. Մատ. Գ. 12:— Ղուկ. Գ. 14:— Յօհ. Գ. 43:
 է. Մատ. Գ. 18:— Ղուկ. Ե. 2:

- 21. Եւ մտանեն ի Կափառնայում. և իսկ և իսկ ի շաբաթուն մտեալ ի ժողովուրդն ուսուցանէր զնոսս. ւ):
- 22. Եւ զարմանային ընդ վարդապետութիւնն նորա. զի ուսուցանէր զնոսս իբրև իշխանութեամբ՝ և ոչ որպէս դպիրքն. ք):
- 23. Եւ էր ի ժողովրդեանն նոցա այր մի, յորում այս պիղծ գոյր. որ աղաղակեաց և ասէ. ք):
- 24. Թոյլ տուր, զի՞ կայ մեր և քո, Յիսուս Նազովրեցի, եկիր կորուսանել զմեզ. գիտեմք զքեզ ո՞վ ես, սուրբդ Աստուծոյ:
- 25. Սաստեաց ի նա յիսուս և ասէ. կարկեաց՝ և ել ի դմանէ:
- 26. Եւ զարկոյց զնա այսն պիղծ, և աղաղակեաց ի ձայն մեծ, և ել ի նմանէ:
- 27. Եւ զարմացան ամենեքին, մինչև հօժել ընդ միմեանս և ասել. զի՞ ոչ է այս նոր վարդապետութիւնս. զի իշխանութեամբ և այսոց պիղծոց սաստէ, և հնազանդին սմա:
- 28. Եւ ել լուր նորա ընդ ամենայն կողմն Գալիլեացոց:
- 29. Եւ վաղվաղակի ելեալ ի ժողովրդենէն, եկն ի տուն Սիմոնի և Անդրեայ՝ Յակոբաւ և Յովհաննու հանդերձ. ք):
- 30. Եւ գորանչ Սիմոնի դնէր ջերմացեալ. և վաղվաղակի ասեն ցնա վասն նորա:
- 31. Եւ մատուցեալ յարոյց զնա՝ կալեալ զձեռանէ նորա. և եթող զնա տենդն, և պաշտէր զնոսս:
- 32. Եւ իբրև երեկոյ եղև ի մտանել արեգականն՝ բերէին առ նա զամենայն հիւանդս, և զդիւահարս:
- 33. Եւ էր ամենայն քաղաքն ժողովեալ առ դուրսն:
- 34. Եւ բժշկեաց զբազում հիւանդս ի պէսպէս ախտից, և

ւ. Մատ. Գ. 13:— Ղուկ. Գ. 31:
 ք. Մատ. Ե. 28:— Ղուկ. Գ. 32:
 ց. Ղուկ. Գ. 33:
 ղ. Մատ. Ը. 14:— Ղուկ. Գ. 38:

դևս բազումն եհան. և ոչ տայր խօսիլ զիւացն, զի գիտէին զնա թէ Քրիստոսն է. և աս) :

35. Եւ ընդ այդ ընդ առաւօտն յարուցեալ՝ ել և զնաց յանապատ տեղի, և անդ կայր յաղօթս :

36. Եւ զնաց զհետ նորա Սիմովն և որք ընդ նմայն էին :

37. Եւ իբրև գտին զնա, ասեն ցնա, թէ ամենեքին խնդրեն զքեզ :

38. Եւ ասէ ցնոսա. եկայք երթիցուք և յայլ մծաւոր զիւղաքաղաքան, զի և անդ քարոզեցից. զի յայս իսկ եկեալ եմ :

39. Եւ քարոզէր ի ժողովուրդս նոցա ընդ ամենայն Գալիլեացիս, և զևս հանէր :

40. Գայ առ նա բորոտ մի, աղաչէր ի ծունր իջանէր և ասէր. Տէր, եթէ կամիս, կարող ես զիս սրբել. ք) :

41. Իսկ Յիսուս գթացեալ ձգեաց զձեռն, մերձեցաւ ի նա և ասէ ցնա. կամիմ, սրբեաց :

42. Եւ իբրև ասացն ցնա, վազվազակի զնաց ի նմանէ բորոտութիւնն, և սրբեցաւ :

43. Եւ սաստեալ նմա՝ եհան արտաքս վազվազակի, և ասէ :

44. Զգոյշ լեր, մի ումեք ինչ ասիցես. այլ երթ ցոյց զքեզ քահանային, և մատոն վասն սրբութեան քո պատարագ, զոր հրամայեաց Մովսէս՝ ի վկայութիւն նոցա. ք) :

45. Եւ նա ելեալ սկսաւ քարոզել յոյժ, և հռչակ հարկանել զբանն, մինչ ոչ ևս կարող լինել նմա յայտնապէս ի քաղաք մոսանել, այլ արտաքոյ յանապատ տեղիս էր. և գային առ նա յամենայն կողմանց :

ա. Ղուկ Գ. 41:
բ. Մատ. Ը. 2. — Ղուկ. Ե. 12:
գ. Ղուկ. ԺԳ. 2.

ԳԼՈՒԽ Բ.

1. Եւ մտեալ դարձեալ ի Կափառնայում՝ յետ աւուրց :

2. Լուր եղև եթէ ի տան է, և ժողովեցան բազումք՝ մինչև տեղի ևս ոչ լինել, և ոչ առ դրանն. և խօսէր նոցա զբանն :

3. Եւ գային առ նա՝ բերէին անդամալոյծ մի բարձեալ ի չորից. և աս) :

4. Եւ իբրև ոչ կամէին մերձենալ առ նա յամբօխէ անտի, քակեցին զյարկն՝ ուր էր Յիսուս, և բացեալ զառաստաղն՝ իջուցին զմահիճսն՝ յորում կայր անդամալոյծն :

5. Եւ տեսեալ Յիսուսի զհաւատս նոցա, ասէ ցանդամալոյծն. որդեակ, թողեալ լիցին քեզ մեղք քո :

6. Եւ էին ոմանք ի դպրաց անտի՝ որ անդ նստէին, և խորհէին ի սիրտս իւրեանց :

7. Զի՞նչ է այս՝ որ խօսի սա զհայհոյութիւնս. ո՞վ կարէ թողուլ զմեղս, եթէ ոչ մի Աստուած. ք) :

8. Եւ գիտաց Յիսուս յոգի իւր՝ թէ այնպէս խորհէին ի սիրտս իւրեանց, և ասէ. զի՞ խորհիք զայդ ի սիրտս ձեր :

9. Զի՞նչ դիւրին է, ասել ցանդամալոյծն՝ թողեալ լիցին քեզ մեղք քո, եթէ ասել՝ արի, առ զմահիճս քո և երթ ի տուն քո :

10. Այլ զի գիտասջիք եթէ իշխանութիւն ունի որդի մարդոց ի վերայ երկրի թողուլ զմեղս, ասէ ցանդամալոյծն :

11. Քեզ ասեմ, արի առ զմահիճս քո՝ և երթ ի տուն քո :

12. Եւ յարեալ, վազվազակի առեալ զմահիճսն՝ ել առաջի ամենեցուն. մինչև զարմանալ ամենեցուն և փառաւոր առնել զԱստուած և ասել, թէ յայսպիսի ինչ երբէք ոչ տեսար :

ա. Մատ. Թ. 1. — Ղուկ. Ե. 18:
բ. Եսայ. ԽԳ. 25:

13. Եւ ել դարձեալ ի ծովեզերն. և ամենայն ժողովուրդն գայր առ նա, և ուսուցանէր զնոսա:

14. Եւ մինչդեռ անցանէր, ետես զՂևելի Ալիեայ՝ զի նստէր ի մաքսաւորութեան, և ասէ ցնա. եկ զկնի իմ. և յարուցեալ գնաց զկնի նորա. աս):

15. Եւ եղև ի բազմելն նորա ի տան նորա. և բազում մաքսաւորք և մեղաւորք բազմեալ էին ընդ Յիսուսի՝ և ընդ աշակերտան նորա. քանզի էին բազումք՝ որ երթային զհետ նորա:

16. Իսկ զպիրքն և փարիսեցիք իբրև տեսին՝ թէ ուտէ ընդ մաքսաւորս և ընդ մեղաւորս, ասեն ցաշակերտան նորա. զի է՝ զի ընդ մեղաւորս և ընդ մաքսաւորս ուտէք և ըմպէք:

17. Իբրև լուաւ Յիսուս՝ ասէ ցնոսա. ոչինչ է պիտոյ բժիշկ ողջոց՝ այլ հիւանդաց, և ոչ եկի կոչել զարդարս՝ այլ զմեղաւորս. ք):

18. Եւ էին աշակերտքն Յովհաննու և փարիսեցիքն ի պահս, գան և ասեն ցնա. ընդէր աշակերտքն Յովհաննու՝ և փարիսեցիքն պահեն, և քո աշակերտքդ ոչ պահեն:

19. Եւ ասէ ցնոսա Յիսուս. միթէ մարթ ի՞նչ իցէ որդւոց առաքաստի՝ մինչ ընդ նոսա իցէ փեսայն պահել. ցորքան ընդ իւրեանս ունիցին զփեսայն, ոչ է մարթ պահել:

20. Այլ եկեսցեն առուք՝ յորժամ վերասցի ի նոցանէ փեսայն, և ապա պահեսցեն յառուրն յայնմիկ. ք):

21. Ոչ որ կապերտ նոր անթափ արկանէ ի վերայ հնացեալ ձորձոյ. ապա թէ ոչ առնու լրութեամբն իւրով նորն ի հնոյ անտի, և չար ևս պատառումն լինի:

22. Եւ ոչ որ արկանէ գինի նոր ի տիկս հինս. ապա թէ ոչ պայթուցանէ գինին զտիկան, գինին հեղու, և տիկքն կորնչին. այլ գինի նոր ի տիկս նորս արկանելի է:

ա. Մատ. Թ. 9. — Ղուկ. Ե. 27.
բ. Ա. Յիմ. Ա. 15.
գ. Մատ. Թ. 15. — Ղուկ. Ե. 35.

23. Եւ եղև նմա ի շաբաթու անդանել ընդ արտորայս, և աշակերտքն ի գնալն իւրեանց սկսան հասկ կորզել և ուտել. աս):

24. Եւ փարիսեցիքն ասեն ցնա. տես զի՞նչ գործեն աշակերտքն քո ի շաբաթու, զոր չէ արժան:

25. Եւ ասէ ցնոսա Յիսուս. ո՞չ երբէք իցէ ընթերցեալ ձեր զոր արարն Դաւիթի, յորժամ պիտոյն եղև, և քաղցեալ նա՝ և որք ընդ նմայն էին. ք):

26. Զիմարդ եմուտ ի տունն Աստուծոյ առ Աբիաթարա քահանայապետիւ, և զհացսն զառաջաւորութեան եկեր, և ետ և այնոցիկ՝ որ ընդ նմայն էին. զոր ոչ էր օրէն ուտել, բայց միայն քահանայիցն. ք):

27. Եւ ասէ ցնոսա. շաբաթ վասն մարդոյ եղև, և ոչ եթէ մարդ վասն շաբաթու:

28. Ապա ուրեմն տէր է որդի մարդոյ և շաբաթու:

ԳԼՈՒԽ Գ.

1. Եւ եմուտ միւսանգամ ի ժողովուրդն. և էր անդ այր սի՛ որոյ ձեռն գօսացեալ էր. ք):

2. Եւ սպասէին նմա՝ եթէ բժշկիցէ զնա ի շաբաթուն՝ զի չարախօսեսցեն զնմանէ:

3. Եւ ասէ ցայլն՝ որոյ ձեռն գօսացեալ էր. արի անց ի մէջ:

4. Եւ ասէ ցնոսա. զի՞նչ արժան է ի շաբաթու. բարի ինչ գործել՝ եթէ չար առնել. ոգի՞ մի ապրեցուցանել՝ եթէ կորուսանել. և նորա լուեցին:

5. Եւ հայեցեալ Յիսուսի զնորք լի ցասմամբ, որոտմեալ վասն

ա. Մատ. ԺԲ. 1. — Ղուկ. 2. 1.
բ. Ա. Թադ. ԻԱ. 6.
գ. Ղեւտ. ԻԳ. 9.
դ. Մատ. ԺԲ. 10. — Ղուկ. 2. 6.

կուրու/թեան սրտից նոցա, ասէ ցայրն. ձգեա՛ զձեռն քո. և նա ձգեաց, և ողջացաւ ձեռն նորա:

6. Եւ ելեալ արտաքս վաղվաղակի փարիսեցիքն հերովդիա- նոսօքն հանդերձ, խորհուրդ առնէին վասն նորա՝ թէ զիարդ կորուսցեն զնա. և):

7. Իսկ Յիսուս աշակերտօքն իւրովք զնաց ի ծովեզրն. և բա- զում՝ ժողովուրդ ի Գալիլեացւոց երթային զհետ նորա, և ի Հրէաստանէ:

8. Եւ յերուսաղէմէ, և յայնկոյս Յորդանանու, և որք ի Տիւ- րոսէ և ի Սիղովնէ, բազում ժողովուրդ՝ իբրև լսէին՝ որչափ ինչ առնէր, գային առ նա:

9. Եւ ասէ ցաշակերտսն իւր, զի նաւակ մի պատրաստական կայցէ նմա վասն ամբօխին՝ զի մի նեղեցցեն զնա:

10. Քանզի զբազումս բժշկեաց. մինչ գալ և խռնիլ զնովաւ՝ զի մերձեսցին առ նա, որք ունէին ախտս ինչ:

11. Եւ այսք պիղծք յորժամ տեսանէին զնա, անկանէին ա- ռաջի նորա, աղաղակէին և ասէին:

12. Թէ դու ես որդին Աստուծոյ. և նա յոյժ սաստէր նոցա, զի մի յայանի առնիցեն զնա:

13. Ելանէ ի լեառն՝ և կոչէ առ ինքն զորս ինքն կամեցաւ, և չոգան առ նա. ք):

14. Եւ արար երկոտասանս՝ զի իցեն զնովաւ, և զի առաքես- ցէ զնոսա քարողել:

15. Եւ ունիլ իշխանութիւն բժշկելոյ զցաւս՝ և հանելոյ ըզ- զւս:

16. Եւ եղ անուն Սիմովնի՝ Պետրոս:

17. Եւ Յակովբու Զեբեդեայ, և Յովհաննու եղբօրն Յակովբայ՝ եզ նոցա անուանս բաներեգէս, որ է՝ որդիք որոտման:

ա. Մատ. ԺԲ. 14:
բ. Մատ. Ժ. 1. — Ղուկ. 2. 13:

18. Եւ զԱնդրէաս, և զՓիլիպոս, և զԲարթոլոմէոս և ըզ- Մատթէոս զմաքսաւորն, և զԹովմաս և զՅակովբոս Սլփեայ, և զԹադէոս և զՍիմոն Կանանացի:

19. Եւ զՅուդա Սկարիոտացի, որ և մատնեացն զնա:

20. Քան ի տուն, և գայ միւսանգամ՝ ընդ նոսա ժողովուր- դրն, մինչ զի և հաց և ս ոչ ժամանել ուտել նոյա:

21. Եւ իբրև լուան՝ որ իւրքն էին՝ ելին ունել զնա, զի հա- մարէին թէ, մոլեղնեալ իցէ:

22. Եւ դպիրքն՝ որ յերուսաղէմէ իջեալ էին, ասէին թէ, բե- հեղգեբուզ գոյ ի դմա, և իշխանաւ դիւացն հանէ դա զղւս. և):

23. Եւ կոչեցեալ զնոսա առ ինքն, առակօք խօսէր ընդ նոսա. զիարդ կարէ սատանայ զսատանայ հանել:

24. Եւ արդ՝ եթէ թագաւորութիւն յանձն իւր բաժանեսցի, ոչ կարէ կալ թագաւորութիւնն այն:

25. Եւ եթէ տուն յանձն իւր բաժանեսցի, ոչ կարէ կալ տունն:

26. Եւ եթէ սատանայ ի վերայ անձին իւրոյ յարեաւ, և բա- ժանեալ իցէ, ոչ կարէ կալ, այլ վախճանեալ է:

27. Այլ ոչ որ կարէ զկարասի հզօրի մտեալ ի տուն նորա ա- ւար հարկանել, եթէ ոչ նախ զհզօրն կապիցէ, և ապա զտուն նորա աւար հարկանիցէ:

28. Ամէն ասեմ՝ ձեզ, զի ամենայն թողցի որդւոց մարդկան մեղք և հայհոյութիւնք՝ որչափ և հայհոյիցեն. ք)

29. Բայց որ հայհոյեսցէ զհոգին սուրբ, ոչ ունիցի թողու- թիւն յաւիտեան, այլ պարտապան լիցի յաւիտենիցն մեղաց:

30. Զի ասէին՝ թէ այս պիղծ գոյ ի նմա:

31. Քան եղբարքն և մայր նորա, և արտաքոյ կացեալ՝ յղե- ցին և կոչէին զնա. ք):

ա. Մատ. Թ. 34.
բ. Մատ. ԺԲ. 31. — Ղուկ. ԺԲ. 10. — Ա. Յօհ. Ե. 16:
գ. Մատ. ԺԲ. 46. — Ղուկ. Ը. 20:

- 32. Եւ անդ ժողովուրդն շուրջ զնովաւ նստէր. և իբրև ասացին ցնա, ահաւասիկ մայր քո և եղբարք քո կան արտաքոյ, և խնդրեն զքեզ:
- 33. Պատասխանի՛ ետ նոցա և ասէ. ո՛վ է իմ մայր, կամ եղբարք:
- 34. Հայեցաւ շուրջ զիւրև յաշակերտան, զի նստէին. և ասէ, ահաւասիկ մայր իմ և եղբարք իմ:
- 35. Զի որ առնէ զկամս Աստուծոյ, նա է իմ եղբայր, և քոյր և մայր:

ԳԼՈՒԽ Դ.

- 1. **Ի**արձեալ սկսաւ ուսուցանել առ ծովեղերքն, և խրոնեցան զնովաւ ժողովուրդք բազումք, մինչև ի նաւ մտանել նմա և նստել ի ծովուն. և ամենայն ժողովուրդն ըզծովեղերքն զցամաքն ունէին. աս):
- 2. Եւ ուսուցանէր զնոսա առակօք բազում ինչ. և ասէր նոցա ի վարդապետութեան իւրում:
- 3. Լսէք. ահաւասիկ եւ սերմանող ի սերմանել:
- 4. Եւ եղև ի սերմանելն, ոմն անկաւ առ ճանապարհաւ, և եկն թռչուն և եկեր զնա:
- 5. Եւ այլն անկաւ յապառաժի, ուր ո՛չ գոյր հող բազում, և վաղվաղակի բուսաւ, քանզի ո՛չ գոյր հիւթ երկրին:
- 6. Եւ յորժամ ծագեցաւ արև՝ ջեռաւ. և զի ո՛չ գոյրն արմատք՝ ցամաքեցաւ:
- 7. Եւ այլն անկաւ ի մէջ փշոց. ելին փուշքն՝ և հեղձուցին զնա, և պտուղ ո՛չ ետ:
- 8. Եւ այլն անկաւ յերկիր բարւոք, և ելեալ աճեցեալ տայր զպտուղ, և բերէր ընդ միոյ երեսուն, ընդ միոյ վաթսուն, և ընդ միոյ հարիւր:

աս. Մատ. ԺԳ. 1. — Ղուկ. Ը. 5:

- 9. Եւ ասէր. որ ունիցի ականջս լսելոյ՝ լուիցէ:
- 10. **Ե**ւ իբրև եղև առանձինն, հարցին ցնա՝ որ զնովաւն էին աշակերտօքն հանդերձ՝ զառակսն:
- 11. Եւ ասէ ցնոսա. ձեզ տուեալ է զիտել զխորհուրդ արքայութեան Աստուծոյ. բայց նոցա՝ որ ի արտաքինքն են՝ ամենայն ինչ առակօք լինի:
- 12. Զի տեսանելով տեսցեն՝ և մի տեսցեն. և լսելով լուիցեն՝ և մի իմասցին. զի մի երբէք դարձցին՝ և թողցի նոցա. աս):
- 13. Եւ ասէ ցնոսա. ո՛չ զիտէք զառակս զայս, և զիմարդ զամենայն առակսն զիտիցէք:
- 14. Որ սերմանէն՝ զբանն սերմանէ:
- 15. Եւ նոքա են՝ որ առ ճանապարհաւն, ուր բանն սերմանի. և յորժամ լսեն զնա, գայ սատանայ և հանէ զսերմանեալն ի սիրտս նոցա:
- 16. Եւ նոքա են որ յապառաժին սերմանեցան, որք յորժամ լսիցեն զբանն, վաղվաղակի խնդութեամբ ընդունին:
- 17. Եւ զի ո՛չ ունին արմատս յանձինս, այլ առ ժամանակ մի են, ապա ի հատանել նեղութեան կամ հալածման վասն բանին, վաղվաղակի գայթաղին:
- 18. Իսկ որ ի մէջ փշոցն սերմանեցան, նոքա են՝ որ իբրև զբանն լսեն:
- 19. Եւ հոգք աշխարհիս, և պատրանք մեծութեան մտանեն, և հեղձուցանեն զբանն՝ և անպտուղ լինի. ք):
- 20. Եւ նոքա են՝ որ յերկիրն բարւոք սերմանեցան, որք լսեն զբանն և ընդունին, և տան ցպտուղ, ընդ միոյ երեսուն, ընդ միոյ վաթսուն, և ընդ միոյ հարիւր:
- 21. **Ե**ւ ասէ ցնոսա. միթէ գայ ճրագ, զի ընդ գրուանաւ զնիցի, կամ ընդ մահճօք. ո՛չ ապաքէն ի վերայ աշտանակի զնիցի. ք):

աս. Եսայ. 2. 9. — Մատ. ԺԳ. 14. — Յօհ. ԺԲ. 40. — Գործ. ԻԸ. 26. —
 Հուով. ԺԱ. 8.
 բ. Ա. Տիմ. 2. 17.
 Գ. Մատ. Ե. 15. — Ղուկ. Ը. 16. ԺԱ. 33.

- 22. Զի չէ ինչ ի ծածուկ, որ թէ ոչ յայտնեսցի. և ոչ եղև ինչ գաղտնի, եթէ ոչ ի յայտ գայցէ. ա):
- 23. Եթէ որ ունիցի ականջս լսելոյ՝ լուիցէ:
- 24. Եւ ասէ ցնոսա. տեսէք զինչ լսէքդ, և յաւելցի ձեզ՝ որոց լսէքդ. որով չափով չափէք՝ նովին չափեսցի ձեզ. ք):
- 25. Որ որ ունիցի՝ տացի նմա. և որ ոչն ունիցի, և զոր ունին՝ բարձցի ի նմանէ. գ):
- 26. Եւ ասէր. այսպէս է արքայութիւն Աստուծոյ. որպէս զի այր մի արկանիցէ սերմանիս յերկիր:
- 27. Եւ ննջիցէ և յառնիցէ զցայգ և զցերեկ. և սերմանիքն բուսանիցին և աճիցին, և նա ոչ գիտէ:
- 28. Թէ երկիրն ինքնին բերէ զպտուղ. նախ զխոտն, և ապա զհասկն, ապա ցորեանն ատոր ի հասկին:
- 29. Եւ յորժամ տայցէ զպտուղն, վազվազակի առաքի մանգաղ, զի հասեալ են հունձք:
- 30. Եւ ասէր. ո՛ւմ նմանեցուցուք զարքայութիւնն Աստուծոյ. կամ որով առակաւ առակեսցուք զնա:
- 31. Որպէս հատն մանանխոյ՝ որ յորժամ սերմանիցի յերկրի, փորրագոյն է քան զամենայն սերմանիս՝ որք են յերկրի. ր):
- 32. Յորժամ սերմանիցի, բուսանի և լինի մեծ քան զամենայն բանջար, և արձակէ ոստս մեծամեծս, մինչև բաւական լինիլ ընդ հովանեաւ նորա թռչնոց երկնից բնակիլ:
- 33. Եւ այնպիսի առակօք խօսէր ընդ նոսա զբանն, որպէս կարող լինէին լսել:
- 34. Եւ առանց առակի ոչ ինչ խօսէր ընդ նոսա. բայց առանձինն աշակերտացն իւրոց մեկնէր զամենայն:
- 35. Եւ ասէ ցնոսա յաւուրն յայնմիկ՝ իբրև ընդ երեկս լիներ. եկայք անցցուք յայն կողմն:

ա. Մատ. Ժ. 26. — Ղուկ. Ը. 17.
 բ. Մատ. Է. 2. — Ղուկ. Զ. 38.
 ր. Մատ. ԺԳ. 12. ԻԵ. 29. — Ղուկ. Ը. 18. ԺԹ. 26.
 ց. Մատ. ԺԳ. 31. — Ղուկ. ԺԳ. 19.

- 36. Թողուն զժողովուրդն, և առնուն զնա նաւան հանդերձ, և զայլ ևս նաւսն որք էին ընդ նմա. ա):
- 37. Եւ լինէր մրրիկ մեծ հողմոյ, և զայլսն ի նաւն զեղոյր, մինչ գրեթէ լի իսկ լինիլ:
- 38. Եւ ինքն ննջէր ի խելս նաւին ի վերայ բարձի. զարթուցանէին զնա և ասէին. վարդապետ, ոչինչ է քեզ փոյթ, զի կորնչիմք աւասիկ:
- 39. Եւ զարթուցեալ սաստեաց հողմոյն, և ծովուն և ասէ. դադարեա՛, կարկեաց. և դադարեաց հողմն, և եղև խաղաղութիւն մեծ:
- 40. Եւ ասէ ցնոսա. ընդէ՞ր այդպէս վատասիրք էք. չև ևս ունիք հաւատս. և երկեան երկիւղ մեծ, և ասէին ցմիմեանս. ո՞ որք արգեօք իցէ սա, զի և հողմն և ծով հնազանդին սմա:

ԳԼՈՒԽ Ե.

- 1. Եւ եկն յայնկոյս ծովուն յաշխարհն Գերգեսացոց. ք):
- 2. Եւ ընդ ելանելն նորա ի նաւէ անտի, պատահեցաւ նմա այր մի ի գերեզմանացն՝ զոր ունէր այս պիղծ:
- 3. Որոյ բնակութիւն իւր իսկ ի գերեզմանս էր. և ոչ շրջթայիւք որ ևս կարէր կապել զնա:
- 4. Վասն բազում անգամ ոտնակապօք և շղթայիւք կապելոյ, և խզելոյ ի նմանէ զշղթայսն, և զոտնակապսն խորտակելոյ. և ոչ որ կարէր պարտել զնա:
- 5. Քանզի հանապազ զցայգ և զցերեկ ի գերեզմանս և ի լեբինս աղաղակէր, և կոծեր զանձն իւր քարամբք:
- 6. Իբրև ետես զՅիսուս ի հեռաստանէ, ընթացաւ և երկիր եպագ նմա:

ա. Մատ. Ը. 23. — Ղուկ. Ը. 22.
 բ. Մատ. Ը. 28. — Ղուկ. Ը. 26.

7. Աշաղակեաց ի ձայն մեծ և ասէ. զի կայ իմ և քո, Յիսուս որդի Աստուծոյ բարձրելոյ. երդմնեցուցանեմ զքեզ յԱստուած, մի տանջեր զիս:
8. Քանզի ասէր ցնա. ել այսդ պիղծ ի մարդոյ այտի:
9. Եւ հարցանէր ցնա՝ թէ զի՞նչ անուն է քո, և ասէր ցնա. լէգէովն անուն է իմ, քանզի բազումք եմք:
10. Եւ աղաչէին զնա յոյժ, զի մի առաքեսցէ զնոսա արտաքս քան զաշխարհն:
11. Եւ անդ էր առ լերամբն երամակ մի խողաց՝ արօտական մեծ:
12. Աղաչեցին զնա ամենայն դեքն և ասեն. առաքեա՛ զմեզ ի խողան, զի մտցուք ի նոսա:
13. Եւ հրամայեաց նոցա, և իբրև ելին այսքն պիղծ՝ մտին ի խողան, և դիմեաց երամակն ի դարէ անտի ի ծովն. էին իբրև երկու հազարք, և հեղձնուին ի ծովուն:
14. Եւ խողարածքն փախեան, և պատմեցին ի քաղաքին և յազարակս. և ելին տեսանել զինչ իցէ որ գործեցաւն:
15. Քան առ Յիսուս, և տեսանեն զդիւահարն, զի նստէր ըզգեցեալ և զգատտացեալ, որ ունէր զլէգէովնն, և զահի հարան:
16. Եւ պատմեցին նոցա՝ որոց տեսեալն էր. թէ զինչ եղև այսահարին, և զինչ վասն խողիցն:
17. Եւ սկսան աղաչել զնա՝ գնալ ի սահմանաց նոցա:
18. Եւ իբրև եմուտ նա ի նաւն, աղաչէր զնա դիւահարն՝ զի ընդ նմա իցէ:
19. Եւ Յիսուս ոչ ետ նմա թոյլ, այլ ասէ ցնա. երթ ի տուն քո առ ընտանիս քո, և պատմեա՛ նոցա, զոր ինչ միանգամ տէր արար քեզ՝ և ողորմեցաւ քեզ:
20. Եւ չոգաւ և սկսաւ քարոզել ի Ռեկապօլին զոր ինչ արար նմա Յիսուս. և ամենեքին զարմանային:
21. Եւ իբրև անց Յիսուս միւսանգամ յայն կողմն՝ ժողովեցաւ առ նա ժողուրդ բազում. և էր առ ծովեզերքն:

22. Եւ ահա մի ի ժողովրդապետացն զայր, որում անուն էր Յայրոս. իբրև ետես զնա՝ անկաւ առ ոտս նորա. *):
23. Աղաչէր զնա յոյժ և ասէր, թէ դուստր նորա մերձ է ի մահ, զի եկեալ դնիցէ նմա ձեռն. որպէս զի ասրեսցի և կեցցէ:
24. Եւ գնաց ընդ նմա. երթայր և ժողովուրդ բազում զհետ նորա, և նեղէին զնա:
25. Եւ կին մի էր ի տեռատեսութեան արեան զերկոտասան ամ:
26. Եւ յոյժ վշտացեալ ի բազում բժշկաց, և ծախեալ զինչս իւր զամենայն, և չէր ինչ օգտեալ, այլ ևս առաւել զայրացեալ:
27. Իբրև լուաւ զՅիսուսէ, եկն ի մեջ ամբօխն յետոյ՝ և բուռն եհար զհանդերձէ նորա:
28. Քանզի խորհէր ի մտի, թէ միայն մերձեցայց ի հանդերձս նորա՝ փրկեցայց:
29. Եւ վաղվաղակի ցամաքեցաւ աղբիւր արեան նորա, և գիտաց ի մարմին իւր՝ թէ բժշկեցաւ ի տանջանացն:
30. Եւ անդէն վաղվաղակի գիտաց Յիսուս յայձն իւր զգորութիւնն՝ որ ել ի նմանէ, դարձաւ յամբօխն և ասէ. ո՛վ մերձեցաւ ի հանդերձս իմ:
31. Եւ ասեն ցնա աշակերտքն. տեսանես զի ամբօխդ նեղէ զքեզ, և ասես՝ թէ ո՛վ մերձեցաւ ի հանդերձս իմ:
32. Եւ շուրջ հայէր տեսանել՝ թէ ո՛վ զայն արար:
33. Եւ կինն զարհուրեալ և զողացեալ վասն որոյ գաղան արար. քանզի գիտէր՝ զինչ եղև, եկն, անկաւ առաջի նորա, և ասաց զամենայն իրն ստուգութեամբ:
34. Եւ Յիսուս ասէ ցնա. դուստր, հաւատք քո կեցուցին ըզքեզ. երթ ի խաղաղութիւն, և եղիջիք ողջ ի տանջանաց քոց. †):

*. Մատ. Թ. 18. — Ղուկ. Ը. 41.

†. Ղուկ. Է. 50. — Ը. 48.

- 35. Մինչդեռ նա զայն խօսէր, գան ոմանք ի ժողովրդապետէն և ասեն. թէ դուստրն քո մեռաւ, զի՞ ևս աշխատառնես զվարդապետդ:
- 36. Իսկ Յիսուս իբրև լուաւ զբանն ասացեալ, ասէ ցժողովրդապետն. մի՛ երկնչիր, բայց միայն հաւատա՛:
- 37. Եւ ոչ զոք եթող ընդ իւր երթալ, բայց միայն զպետրոս և զՅակովբոս և զՅովհաննէս զեղբայրն Յակովբայ:
- 38. Գայ ի տուն ժողովրդապետին, և տեսանէ ամբոխ յոյժ և լալականս, և աղաղակ յոյժ:
- 39. Եւ մտեալ ի ներքս՝ ասէ ցնոսա. զի՞ խռովեալ էք և լայք. մանուկն ո՛չ է մեռեալ, այլ ննջէ:
- 40. Եւ ծաղր առնէին զնա. և նորա հանեալ արտաքս զամենեսեան, առնու ընդ իւր զհայր մանկանն և զմայր, և զնոսա՝ որ ընդ նմայն էին, և մտանէ՝ ուր դնիւր մանուկն:
- 41. Եւ կալեալ զձեռանէ մանկանն՝ ասէ ցնա. տալիթակումի որ թարգմանի, աղջիկ դու՛ քեզ ասեմ՝ արի:
- 42. Եւ վաղվաղակի՛ յարեաւ աղջիկն և գնայր, քանզի էր ամաց իբրև երկոտասանից. և զարմացան մեծաւ զարմանալեալ:
- 43. Եւ պատուէր տայր նոցա յոյժ, զի մի՛ ոք գիտացէ զայն. և ասաց տալ նմա ուտել:

ԳԼՈՒԽ Զ.

- 1. Եւ ել անտի, եկն ի գաւառ իւր, և երթային զհետնորա աշակերտքն իւր. և):
- 2. Եւ եղև ի շաբաթուն, սկսաւ ուսուցանել ի ժողովրդեանն. և բազումք իբրև լսէին՝ զարմանային ընդ վարդապետութիւնն նորա, և ասէին. ուստի՞ իցէ սմա այս, կամ՞ զինչ իցէ իմաստութիւնս, որ տուեալ է սմա, զի զօրութիւնք այսպիսիք ի ձեռաց սորա լինին:

ա. Մատ. ԺԳ. 54. — Ղուկ. Գ. 16.

- 3. Ո՛չ սա է մանուկ հիւստնն, և որդին Մարեմայ, եղբայր Յակովբայ և Յովսեայ և Յուզայի և Սիմովնի. և չիցե՞ն քորքըն դորա աստ առ մեզ, և գայթակղէին ի նա. և):
- 4. Եւ ասէ ցնոսա Յիսուս. ո՛չ է մարգարէ անարգ, բայց եթէ ի գաւառի իւրում և յազգատոհմի, և ի տան իւրում. ք):
- 5. Եւ ոչ կարէր անդ և ոչ մի ինչ զօրութիւն առնել, բայց սակաւ ինչ հիւանդաց ձեռն եղեալ բժշկէր զնոսա:
- 6. Եւ զարմանայր վասն սնհաւատութեան նոցա:
Եւ շրջէր շուրջ զգաւառօքն, և ուսուցանէր:
- 7. Եւ կոչեաց առ ինքն զերկոտասանն, և սկսաւ առաքել զնոսա երկուս երկուս. և տայր նոցա իշխանութիւն ի վերայ այսոց պղծոց. ք):
- 8. Եւ պատուիրեաց նոցա՝ զի մի ինչ բարձցեն ի ճանապարհի, բայց միայն գաւազան. մի՛ պարկ, մի՛ հաց. մի՛ պղինձ ի գօտիս:
- 9. Այլ ազանել հողաթափս, և մի՛ զգենուցուք, ասէ, երկուս պարեգօտս. ք):
- 10. Եւ ասէր ցնոսա. յոր տուն մտանիցէք, անդէն օթեվանըս կալջիք՝ մինչև ելանիցէք անտի:
- 11. Եւ որք ո՛չ ընկալցին զձեզ, և ո՛չ լուիցեն ձեզ, յորժամ ելանիցէք անտի՛ թօթափեսջիք զփոշի ոտից ձերոց ի վկայութիւն նոցա. է):
- 12. Եւ ելեալ քարոզէին՝ զի ապաշխարեսցեն:
- 13. Եւ գևս բազումս հանէին, և օժանէին իւրով զբազում հիւանդս, և բժշկէին զնոսա. ւ):

ա. Յօհ. Զ. 42, 43:
բ. Մատ. ԺԳ. 57. — Ղուկ. Գ. 24. — Յօհ. Գ. 44:
գ. Մատ. Ժ. 1. — Ղուկ. Թ. 1:
դ. Գործ. ԺԲ. 8:
է. Մատ. Ժ. 14. — Ղուկ. Թ. 5. — Գործ. ԺԳ. 51. ԺԸ. 6:
զ. Յակ. Ե. 14.

- 14. Եւ լուաւ արքայ հերովդէս, քանզի յայտնի եղև անուն նորա. և ասէր, թէ Յովհաննէս Մկրտիչ յարեալ ի մեռելոց, և վասն այնորիկ զօրութիւնք լինին նովաւ. ւ) :
- 15. Այլք ասէին՝ թէ եղիա է. իսկ այլքն՝ թէ մարգարէ է, կամ թէ իբրև զմի ի մարգարէից :
- 16. Իբրև լուաւ Հերովդէս՝ ասէ. զորոյ ես զգլուխն հատիւլ-Յովհաննու՝ սա է, նա յարեալ ի մեռելոց :
- 17. Զի ինքն Հերովդէս առաքեաց՝ կալաւ զՅովհաննէս, և կապեաց զնա և եզ ի բանտի վասն Հերովդիայ կնոջ Փիլիպպոսի եղբօր նորա. զի նա կին արար զնա. ք) :
- 18. Քանզի ասէր Յովհաննէս ցՀերովդէս, թէ ո՛չ է օրէն քեզ ունել զկին եղբօր քո. ւ) :
- 19. Եւ Հերովդիայ ոխացեալ էր ընդ նմա, և կամէր սպանանել զնա, և ո՛չ կարէր :
- 20. Զի Հերովդէս երկնչէր ի Յովհաննէ. քանզի զիտէր զնա այր արդար և սուրբ, և սպասէր նմա և լուեալ ի նմանէ բազում ինչ՝ առնէր, և քաղցրութեամբ լսէր նմա :
- 21. Իբրև օր մի լինէր պարսպոյ, յորժամ ընթրիս տայր Հերովդէս յառուր ծննդոց իւրոց՝ նախարարաց իւրոց և հազարապետաց՝ և մեծամեծաց Գալիլեացոց :
- 22. Եւ ի մտանել զստերն Հերովդիայ և ի կաքաւել, հանոյ եղև Հերովդի և բազմականացն, ասէ թագաւորն ցաղջիկն. ինդրեա՛ յինէն զոր ինչ կամիս, և տաց քեզ :
- 23. Եւ երգուաւ նմա բազում անգամ, թէ զոր ինչ և խը՛դ-րեսցես դու յինէն, տաց քեզ, մինչև ցկէս թագաւորութեան իմոյ :
- 24. Նա ելեալ ասէ ցմայր իւր. զի՛նչ խնդրեցից. և նա ասէ. զգլուխն Յովհաննու Մկրտչի :

ւ. Մատ. ԺԳ. 1. 2. — Ղուկ. Թ. 7.
 բ. Ղուկ. Գ. 19.
 ք. Ղուկ. ԺԸ. 16.

- 25. Եւ մտեալ անդրեն փութանակի առ թաղաւորն՝ ասէ. կամիմ՝ զի տացես ինձ վազվազակի ի վերայ սկսեղ զգլուխն Յովհաննու Մկրտչի :
- 26. Եւ տրամեցաւ յոյժ թագաւորն, այլ վասն երգմանցն և կոչնականացն՝ ո՛չ կամեցաւ անարգել զնա :
- 27. Եւ առաքեաց վաղվազակի թագաւորն դահիճ և հրամայեաց բերել զգլուխն նորա, և չոգաւ գլխատեայ զնա ի բանտին :
- 28. Եւ եբեր զգլուխն նորա սկտեղբ՝ և ետ ցաղջիկն, և աղջիկն տարաւ և ետ մօր իւրում :
- 29. Իբրև լուան աշակերտքն նորա, եկին, բարձին զմարմինն և եղին ի գերեզմանի :
- 30. Ժողովեցան առաքեալքն առ Յիսուս, և ստամեցին ճրմա զամենայն ինչ՝ զոր արարին, և զոր ուսուցին :
- 31. Եւ ասէ ցնոսա Յիսուս. եկայք դուք առանձինն յանապատ տեղի, և հանգիջիք սակաւ մի. զի էին բազումք՝ որ երթային և գնային, և հաց անգամ չժամանէին ուտել. ւ) :
- 32. Եւ գնացին նաւու յանապատ տեղի առանձինն :
- 33. Եւ տեսին զնոսա՝ զի երթային, և զգացին բազումք, և հետի յամենայն քաղաքաց խուռն ընթանային անդ, և մերձենային առ նոսա :
- 34. Եւ ելեալ ետես ամբօխ բազում, և գթացաւ ի նոսա. զի էին իբրև ոչխարք՝ որոց ոչ իցէ հովիւ. և սկսաւ ուսուցանել զնոսա յոյժ. ք) :
- 35. Եւ իբրև բազում ժամ եղև, մատուցեալ աշակերտքն ասէին. տեղիս անապատ է, մինչդեռ առուր կայ :
- 36. Արձակեա՛ զժողովուրդսդ, զի երթեալ շուրջ յագարակս և ի գետոս՝ գնեսցեն իւրեանց զինչ ուտիցեն, զի ասա ուտել ինչ ո՛չ ունին. ւ) :

ւ. Մատ. ԺԳ. 13. — Ղուկ. Թ. 10.
 բ. Մատ. Թ. 36. — ԺԳ. 14.
 ք. Ղուկ. Թ. 12.

- 37. Նա պատասխանի ետ և ասէ ցնոսա. դուք տո՛ւք դոցա ուտել. ասեն ցնա, երթիցուք զնեսցուք երկերիւր դահեկանի հաց, և տացուք դոցա ուտել:
- 38. Ասէ ցնոսա. քանի՛ նկանակ ունիք, երթայք և տեսէք, իբրև գիտացին, ասեն ցնա. հինգ, և երկուս ձկունս:
- 39. Եւ հրամայեաց նոցա բազմիլ երախանս՝ երախանս ի վերայ գալար խոտոյ. ա):
- 40. Եւ բազմեցան դասք՝ դասք, ուր հարիւր՝ և ուր յիսուն:
- 41. Եւ առեալ զհինգ նկանակն և զերկուս ձկունսն՝ հայեցաւ յերկինս, օրհնեաց՝ մանրեաց զնկանակսն, և ետ ցաշակերտսն՝ զի արկցեն նոցա, և զերկուս ձկունսն բաշխեաց ամեցուն:
- 42. Կերին ամենեքեան և յագեցան:
- 43. Եւ բարձին զնշխարսն երկոտասան սակառի լի, և ի ձրկանց անտի:
- 44. Եւ էին՝ որք կերինն՝ իբրև արք հինգ հազար:
- 45. **Ե**ւ նոյն ժամայն ճեպեաց զաշակերտսն մտանել ի նաւ, և յառաջագոյն քան զնա երթալ յայնկոյս ի Բեթսայիդա, մինչ ինքն զժողովուրդսն արձակիցէ:
- 46. Եւ հրաժարեալ ինոցանէ՝ ել ի լեառն կալ յաղօթս:
- 47. Եւ իբրև երեկոյ եղև՝ էր նաւն ի մէջ ծովուն, և ինքն ի ցամաքի:
- 48. Եւ ետես ցնոսա հողմակոծեալս ի վարելն. զի էր հողմն ընդդէմ նոցա. և զչորրորդ պահու գիշերոյն գայ առ նոսա գնալով ի վերայ ծովուն. և կամէր զանց առնել առ նորօք. ք):
- 49. Նորա իբրև տեսին՝ զի գնայր ի վերայ ծովուն, համարեցան թէ առաջօք ինչ լինիցի, և զաղաղակ բարձին:
- 50. Քանզի ամենեքեան տեսին զնա՝ և խռովեցան. և նա անդէն վազվազակի խօսեցաւ ընդ նոսա և ասէ. քաջալերացացուք, ես եմ, մի՛ երկնչիք:

ա. Յօհ. 2. 10.
բ. Մատ. ԺԳ. 25.

- 51. Եւ ել ի նաւն առ նոսա, և զաղարեաց հողմն. և առաւել ևս յիմարեալ էին ի միտս իւրեանց, և զարմանային յոյժ:
- 52. Քանզի և ի վերայ հացին ոչ իմացան, զի էր սիրտ նոցա թմրեալ:
- 53. Եւ իբրև անցին յայնկոյս, եկին յերկիրն Գեննեսարէթ. ա):
- 54. Եւ իբրև ելին ի նաւէ անտի, իսկ և իսկ ծանեան զնա արք տեղւոյն այնորիկ:
- 55. Եւ ընթացեալ այսր անդր ընդ ամենայն գաւառն, սկսան մահճօք բերել զամենայն հիւանդս, ուր լսէին թէ անդ իցէ:
- 56. Եւ ուր և մտանէր՝ ի գեօղսն կամ ի քաղաքս կամ յագարակս, ի հրապարակս զնէին զախտաժէտս, և աղաչէին զնա՝ զի գտնէ ի քղանցս հանդերձի նորա մերձենայցեն. և որք միանգամ մերձեցանն՝ փրկեցան:

ԳԼՈՒԽ Է.

- 1. **Ե**ւ ժողովեցան առ նա փարիսեցիքն, և ոմանք ի գրուրացն՝ որք եկեալ էին յերուսաղէմէ:
- 2. Եւ տեսեալ զոմանս աշակերտաց անտի՝ զի խառնակ ձեռօք, այսինքն է՝ անյուայ ուտէին զհաց, բամբասեցին. ք):
- 3. Զի փարիսեցիքն և ամենայն Հրեայք՝ եթէ ոչ բռնալիր լուանան զձեռս, զհաց ոչ ուտեն. քանզի ունին զաւանդութիւն ծերոյն:
- 4. Եւ ի հրապարակէ մտեալ՝ եթէ ոչ նախ մկրտիցին, ոչ ուտեն. և այլ ինչ բազում է, զոր ընկալան ունիլ, մկրտութիւնս բաժակաց՝ և ստոմանայ և պղնձեաց և մահճաց:
- 5. Ապա հարցանեն ցնա փարիսեցիքն և գպիրք, թէ ընդէր աշակերտքն քո ոչ գնան ըստ աւանդութեան ծերոյն, այլ խառնակ ձեռօք զհաց ուտեն:

ա. Մատ. ԺԳ. 34.
բ. Մատ. ԺԵ. 2:

- 6. Նա պատասխանի ետ և ասէ ցնոսա, թէ բարևոք մարգարէացաւ Նսայի վասն ձեր կեղծաւորաց, որպէս ասաց ժողովուրդս այս ըթամք մեծարէ զիս, և սիրոք նոցա հեռացեալ ի բացեայ են յինէն. ւ):
- 7. Զուր պաշտեն զիս, ուսուցանեն վարդապետութիւնս ըզմարդկան պատուիրեալս:
- 8. Թողեալ զպատուիրանն Աստուծոյ, ունիք զմարդկան աւանդութիւնս. միրտութիւնս սոտմանաց և բաժակաց, և այլոց նմանեաց սոցին՝ առնէք բազումս:
- 9. Եւ ասէ ցնոսա. բարևոք խոտէք զպատուիրանն Աստուծոյ, զի զձեր աւանդութիւնն հաստատիցէք:
- 10. Զի Մովսէս ասէ. պատուեա՛ զհայր քո և զմայր, և որ չարախօսեսցէ զհօրէ, կամ զմօրէ, մահու վախճանեսցի. ք):
- 11. Եւ դուք ասէք. եթէ ասիցէ որ ցհայր կամ ցմայր՝ կորբան, որ է պատարագ, զոր յինէն օգտեսցիս:
- 12. Եւ ոչ ևս տայք թող նմա առնել ինչ՝ հօրն, կամ մօր:
- 13. Եւ անարգէք զբանն Աստուծոյ ձերով աւանդութեամբն, զոր աւանդեցիք. և բազում ինչ՝ որ այսմ՝ նման է՝ առնէք:
- 14. Եւ կոչեալ առ ինքն զամենայն ժողովուրդն՝ ասէ ցնոսա. լուարոք ինձ ամենեքեան՝ և ի միտ առէք. ց):
- 15. Այլնչ արտաքուստ ի մարդ մտեալ՝ եթէ կարիցէ պղծել զնա, այլ որ ելանէ ի նմանէ՝ այն է՝ որ պղծէ զմարդն:
- 16. Որ ունիցի ականջս լսելոյ՝ լուիցէ:
- 17. Եւ իբրև եմուտ ի տուն յամբոխէ անտի, հարցանէին ցնա աշակերտքն վասն առակին:
- 18. Եւ ասէ ցնոսա. այդպէս և դուք անմիտք էք. ոչ իմանայք, եթէ ամենայն որ արտաքուստ ի ներքս մտանէ ի մարդ, ոչ կարէ պղծել զնա:

ւ. Եսայ. Իթ. 13:
 բ. Եւեց. Ի. 12. — Բ. Օրին. Ե. 16. — Եփես. 2. 2. — Գեւա. Ի. 9. —
 Առակ. Ի. 20:
 Գ. Մատ. ԺԵ. 10:

- 19. Զի ոչ եթէ ի սիրտն նորա մտանէ, այլ յորովայն՝ և արտաքս ելանէ. և սրբէ զամենայն կերակուրսն:
- 20. Եւ ասէր, թէ որ ինչ ի մարդոյն ելանէ՝ այն պղծէ զմարդ:
- 21. Զի ի ներքուստ ի սրտէ մարդկան խորհուրդք չարութեան ելանեն. շուութիւնք, պտունկութիւնք. ւ):
- 22. Գողութիւնք, սպանութիւնք, ագահութիւնք, չարութիւնք, նենգութիւնք, գիջութիւնք, չարակնութիւն, հայհոյութիւն, ամբարտաւանութիւն, անզգամութիւն:
- 23. Այս ամենայն չարիք ի ներքուստ ելանեն, և պղծեն ըզմարդ:
- 24. Եւ անտի յարուցեալ՝ եկն ի սահմանս Տիւրոսի և Սիդոնի. և մտեալ ի տուն՝ ոչ ումեք կամէր յայտնել, և ոչ կարաց ծածկել. ք):
- 25. Լուաւ կին մի զնմանէ, որոյ դուստր իւր նեղեալ էր յայտոյ պղծոյ, եկն անկաւ առաջի նորա:
- 26. Եւ կինն էր հեթանոս՝ Փիւնիկ Ասորի յաղգէ. և ազաչէր զնա՝ զի զգւեն հանցէ ի դստերէ նորա:
- 27. Եւ Յիսուս ասէ ցնա. թող տուր՝ զի նախ յագեսցին մանկուք. զի ոչ է բարևոք առնուլ զհաց մանկանց՝ և արկանել շանց:
- 28. Նա պատասխանի ետ և ասէ. տէր, և շունք ի փշրանաց սեղանոյ մանկանցն կերակրին:
- 29. Եւ ասէ ցնա. վասն այդր բանի՝ երթ, ել դեն ի դստերէ քումմէ:
- 30. Գնաց ի տուն իւր, և եզիտ ելեալ զգւեն, և զդուստրն, զի անկեալ զնիւր ի մահիծս:
- 31. Եւ ելեալ միւսանգամ ի սահմանացն Տիւրոսի և Սիդոնի, և եկն ի ծովեզրն Գալիլեացոց ի մէջ սահմանացն ի Գեկաօլիս:

ւ. Իննդ. 2. 5:
 բ. Մատ. ԺԵ. 21:

- 32. Եւ բերին առաջի նորա խուլ մի և համր, և աղաչէին, զի ձեռն զիցէ ի վերայ նորա. ւ) :
- 33. Եւ առեալ զնա մեկուսի յամբօխէ անտի, արկ զմատու- նրս իւր ընդ ականջս նորա՝ և եթուք անդր. և կալաւ զե- զուէ նորա :
- 34. Հայեցաւ յերկինս՝ յողոց եհան և ասէ. Եփփաթա, որ է բացիր :
- 35. Եւ նոյն ժամայն բացան լսելիք նորա, և լուծան կապանք լեզուի նորա, և խօսէր ուղիղ :
- 36. Եւ պատուիրեաց նոցա՝ զի մի ումեք ասիցեն, և որչափ նա պատուիրէր նոցա, նոքա ևս առաւել քարոզէին :
- 37. Եւ ևս քան զևս զարմանային և ասէին. զամենայն ինչ բարուք գործեաց սա, զի խլից լսել տայ, և համերց խօսիլ. ք) :

ԳԼՈՒԽ Ը.

- 1. **Յ**առուրսն յայնոսիկ զարձեալ ժողովուրդ բազում էր, և ինչ ոչ ունէին ուտել. կոչեաց զաշակերտսն իւր և ասէ ցնոսա. Գ) :
- 2. Գթամ ես ի վերայ ժողովրդեանդ. զի արդ երեք աւուրք են՝ զի առ իս են, և ոչ ունին զինչ ուտիցեն :
- 3. Եւ եթէ արձակեմ զդոսա նօթիս ի տունս իւրեանց, նըք- թիցին ի ճանապարհի. զի ոմանք ի զոցանէ ի հեռաստանէ եկեալ են :
- 4. Պատասխանի ետուն նմա աշակերտքն նորա. ուստի՞ կա- րես յագեցուցանել զդոսա հացիւ՝ յանապատի աստ :
- 5. Եւ հարցանէր զնոսա. քանի՞ նկանակ հաց ունիք, և նոքա ասեն՝ եօթն :

ա. Մատ. Թ. 32. — Ղուկ. ԺԱ. 14.
բ. Գննդ. Ա. 31.
գ. Մատ. ԺԵ. 32.

- 6. Եւ հրամայեաց ժողովրդեանն բազմիլ ի վերայ երկրի. և առեալ զեօթն նկանակսն՝ զոհացաւ, երեկ՝ և տայր ցաշա- կերտսն զի արկցեն. և արկին առաջի ժողովրդեանն :
- 7. Եւ ձկուսս սակաւս ունէին. և զայն ևս օրհնեաց, և հը- րամայեաց արկանել :
- 8. Կերին և յագեցան, և բարձին զնշխարս կոտորոցն եօթն զամբիւղ :
- 9. Եւ էին՝ որ կերինն՝ իբրև չորք հազարք. և արձակեաց ըզ- նոսա :
- 10. **Ե**ւ նոյնժամայն մտեալ ի նաւ հանդերձ աշակերտօքն՝ ե- կրն ի սահմանս Գաղմանունեայ :
- 11. Եկին փարիսեցիքն՝ և սկսան վիճել ընդ նմա. և խնդրէին ի նմանէ նշան յերկնից՝ փորձելով զնա. ւ) :
- 12. Եւ զայրացաւ յոգի իւր և ասէ. զի՞ է՞ զի ազգս այս նշան ինդրէ. ամէն ասեմ ձեզ, թէ տացի նշան սոգգիս այսմիկ :
- 13. Եթող զնոսա, և զարձեալ եմուտ ի նաւ և գնաց յայնկոյս :
- 14. Եւ մոռացան զհաց բառնալ. բայց միայն մի նկանակ ու- նէին ընդ իւրեանս ի նաւին. ք) :
- 15. Եւ պատուիրէր նոցա և ասէր. զգոյշ եղբրուք ի խմորոյ անտի փարիսեցւոց և ի խմորոյ հերովդիանոսաց :
- 16. Եւ խորհէին ընդ միմեանս և ասէին. թէ զի հաց ոչ ու- նիմք :
- 17. Գիտաց Յիսուս՝ և ասէ ցնոսա. զի՞ խորհիք ի սիրտս ձեր, թերահաւատք, թէ զհաց ոչ ունիք. տակաւին ոչ իմանայք՝ և ոչ յիշէք. ասչու թիւն ունի զսիրտս ձեր :
- 18. Աչք գոն՝ և ոչ տեսանէք. ականջք են՝ և ոչ լսէք. և ոչ իմանայք տակաւին, և ոչ յիշէք :

ա. Մատ. ԺԶ. 1. — Ղուկ. ԺԲ. 54.
բ. Մատ. ԺԶ. 5.

- 19. Յորժամ զհինգ նկանակն ի հինգ հազարոն, և քանի՞ սակառի լի բարձիք զկոտորոցն. և ասեն ցնա՝ երկոտասան. և
- 20. Եւ յորժամ զեօթն նկանակն ի չորս հազարոն, և քանի՞ դամբիւղ լի բարձիք զկոտորոցն. և նորա ասեն, եօթն:
- 21. Եւ ասէ ցնոսա. իսկ զիարդ ոչ իմանայք:
- 22. Գան ի Բեթսայիդա. և ածեն առաջի նորա կոյր մի. և աղաչէին զնա՝ զի մերձեսցի ի նա:
- 23. Եւ առեալ զձեռանէ կուրին՝ եհան արտաքոյ շինին, եթուք յաչս նորա, և ձեռն եդ ի վերայ նորա. և հարցանէր ցնա՝ թէ տեսանիցէ՞ ինչ:
- 24. Բացաւ՝ և ասէր. տեսանեմ զմարդիկս՝ զի շրջին իբրև զճառս:
- 25. Կարձեալ եդ զձեռն ի վերայ աչաց նորա, եբաց՝ և տեսանէր. ողջացաւ և տեսանէր համարձակ զամենայն:
- 26. Արձակեաց զնա ի տուն իւր և ասէ. ի շէնդ մի մտանիցես, այլ երթ ի տուն քո. և յորժամ ի շէնն մտանիցես, մի ումեք ասիցես ի շինին:
- 27. Եւ ել Յիսուս աշակերտօքն հանդերձ ի շէնս Կեսարեայ Փիլիպպեայ. և ի ճանապարհին հարցանէր ցաշակերտոն և ասէր. զո՞ ուստէք ասեն զինէն մարդիկս թէ իցեմ. ք):
- 28. Նորա ետուն պատասխանի և ասեն. զՅովհաննէս մկրտտիչ. և այլք զԵղիա, և այլք զմի ոք ի մարգարէից անտի:
- 29. Ասէ ցնոսա. իսկ դուք զո՞ ուստէք ասէք զինէն թէ ից՞ մ. պատասխանի ետ Պետրոս, և ասէ ցնա. դու ես Քրիստոսն:
- 30. Եւ սաստեաց ի նոսա՝ զի մի ումեք ասիցեն զնմանէ:
- 31. Եւ սկսաւ ուսուցանել զնոսա, թէ պարտ է որդւոյ մարդոյ բազում չարչարանս ընդունիլ, և անարգիլ յերիցանց և ի քահանայապետից և ի դպրաց. և մեռանիլ և յերկր աւուր յառնել:

ա. Յոհ. 2. 11:
բ. Մատ. Ժ2. 13. — Ղուկ. Թ. 18:

- 32. Եւ համարձակ զբանն խօսեցաւ. և առեալ զնա մեկուսի Պետրոսի՝ սկսաւ սաստել նմա:
- 33. Եւ նա դարձաւ՝ և ետես զաշակերտոն, սաստեաց Պետրոսի և ասէ. երթ յետս իմ, սատանայ, զի ոչ խորհիս դու զՍասուծոյսն՝ այլ զմարդկանս:
- 34. Եւ կոչեցեալ առ ինքն զժողովուրդն աշակերտօքն հանդերձ ասէ ցնոսա. եթէ ոք կամի գալ զինի իմ, աւրացի զանձրն իւր. և բարձցէ զխաչ իւր, և եկեսցէ զինի իմ. և
- 35. Զի որ կամի ապրեցուցանել զանձն իւր, կորուսցէ զնա. և որ կորուսցէ զանձն իւր վասն աւետարանին, ապրեցուցէ զնա. ք):
- 36. Զինչ օգուտ է մարդոյ՝ եթէ զաշխարհ ամենայն շահեսցի, և զանձն իւր տուժեսցէ:
- 37. Քանզի զինչ տացէ մարդ փոխանակ անձին իւրոյ:
- 38. Զի որ ոք ամօթ համարեսցի զիս և զբանս իմ ի շնացող և ի մեղաւոր ազգիս այսմիկ, և որդի մարդոյ յամօթ արացէ զնա՝ յորժամ՝ եկեսցէ փառօք հօր իւրոյ՝ և հրեշտակաց սրբոց. ք):
- 39. Եւ ասէ ցնոսա. ամէն ասեմ ձեզ. զի են ոմանք ի սոցանէ որք աստ կան, որք մի ճաշակեսցեն զմահ, մինչև տեսցեն զարքայութիւն Աստուծոյ եկեալ զօրութեամբ. ք):

ԳԼՈՒԽ Թ.

1. Եւ յետ վեց աւուր առնու ընդ իւր Յիսուս զՊետրոս, և զՅակոբոս, և զՅովհաննէս, և հանէ զնոսա ի լեառն մի բարձր առանձինն. և յայլակերպս եղև առաջի նոցա. ք):

ա. Մատ. Ժ. 38. — Ժ2. 24. — Ղուկ. Թ. 23. ԺԳ. 27.
բ. Ղուկ. ԺԵ. 33. — Յոհ. ԺԲ. 25.
գ. Մատ. Ժ. 33. — Ղուկ. Թ. 26. ԺԲ. 9.
դ. Մատ. Ժ2. 28. — Ղուկ. Թ. 27.
ե. Մատ. ԺԵ. 1. — Ղուկ. Թ. 28.

- 2. Եւ ճորձք նորա եղեն փայլուն սպիտակ յոյժ, որպէս թափիչք երկրի՝ ոչ կարեն այնպէս սպիտակացուցանել:
- 3. Եւ երեւեցաւ նոցա Եղիա Մովսէսիւ հանդերձ, որք խօսէին ընդ Յիսուսի:
- 4. Պատասխանի ետ Պետրոս՝ և ասէ ցՅիսուս. ուաբբի, բարւոք է մեզ աստ լինիլ. և արասցուք երիս տաղաւարս, մի քեզ, և մի Մովսէսի և մի Եղիայի:
- 5. Քանզի ոչ գիտէր զինչ խօսէր, զի զարհուրեալ էին:
- 6. Եւ եղև ամպ մի հովանի ի վերայ նոցա. ձայն եղև յամպոյ անտի և ասէ. դա է որդի իմ սիրելի, դմա լուարուք:
- 7. Եւ յանկարծակի հայեցեալ այսր անդր, ոչ ևս զոք ուրեք տեսին. բայց միայն զՅիսուս ընդ իւրեանս:
- 8. Եւ մինչդեռ իջանէին ի լեռնէ անտի, պատուիրեաց նոցա, զի մի ումեք պատմեսցեն զոր տեսինն, բայց յորժամ որդի մարդոյ ի մեռելոց յարիցէ. և):
- 9. Եւ նոքա զբանն ի մտի ունէին, և խնդրէին ընդ միմեանս՝ թէ զինչ իցէ ի մեռելոցն յառնել:
- 10. Հարցին ցնա և ասեն. զի՞նչ է այն՝ զոր դպիրքն ասեն, եթէ նախ Եղիայի պարտ է գալ. ք):
- 11. Նա պատասխանի ետ նոցա և ասէ. Եղիա նախ եկեալ յարգարեսցէ զամենայն, իսկ զիսորդ գրեալ է զորդւոյ մարդոյ, զի բազում ինչ չարչարեսցի և անգոսնեսցի. ք):
- 12. Այլ ես ասեմ ձեզ. եթէ Եղիա եկն, և արարին ընդ նլմա զինչ և կամեցան. որպէս և գրեալ է վասն նորա. ք):
- 13. Եւ եկեալ առ աշակերտսն՝ տեսին ամբոխ շուրջ զնորք, և զգպիրսն՝ զի վիճէին ընդ նոսա:
- 14. Եւ վաղվաղակի ամենայն ժողովուրդն իբրև տեսին զնա՝

ա. Մատ. Ժ. 9:
բ. Մաղաք. Գ. 5:
գ. Եսայ. ԾԳ. 3:
դ. Մատ Ժ. 12:

- զարմացան, և ընդ առաջ ընթացեալ ողջոյն տային նմա:
- 15. Եւ եհարց ցնոսա՝ թէ զի՞նչ վիճէիք ընդ նոսա:
- 16. Պատասխանի ետ մի ոմն ի ժողովրդեանէն և աս՝. վարդապետ, ածի զորդի իմ առ քեզ, զոր ունի այս համր. և):
- 17. Եւ ուր հասանէ՝ զարկուցանէ զնա, և փրփրէ, և կրճտէ զատամուկս իւր՝ և ցամաքի. և ասացի ցաշակերտսն քո, զի հանցեն, և ոչ կարացին հանել զնա:
- 18. Պատասխանի ետ նոցա և ասէ. ո՞ր ազգ անհաւատ, մինչև յերբ իցեմ առ ձեզ, մինչև ցերբ անայցեմ ձեզ. ածէք զնա առիս:
- 19. Եւ ածին զնա առ նա. իբրև ետես զնա այսն, վաղվաղակի շարժեաց զնա, և անկեալ յերկիր թաւալէր և փրփրայր:
- 20. Եհարց ցհայր նորա և ասէ. քանի՞ ժամանակք են յորմէ հեռէ այդ եղև դմա. և նա ասէ. ի մանկութենէ:
- 21. Բազում անգամ ի հուր արկանէ զգա և ի ջուր՝ զի կորուսցէ. արդ՝ եթէ կարող ինչ ես, օգնեա՛ մեզ, տէր, քթացեալ ի վերայ մեր:
- 22. Եւ Յիսուս ասէ ցնա. ասացեր՝ թէ կարող ես. ամենայն ինչ հնարաւոր է այնմ, որ հաւատայն:
- 23. Եւ վաղվաղակի աղաղակեաց հայր մանկանն և ասէ. հաւատամ, տէր, օգնեա՛ անհաւատութեանս իմում:
- 24. Իբրև ետես Յիսուս՝ եթէ կուտի ժողովուրդն ի վերայ, սաստեաց այսոյն պղծոյ և ասէ. համրդ և խուլ այս. ես տամ քեզ հրաման, ել ի դմանէ, և այլ ևս մի մտանիցես ի դա:
- 25. Եւ աղաղակեաց և յոյժ լլկեաց զնա՝ և ել, և եղև պատանեակն իբրև զմեռեալ, մինչև բազմաց իսկ ասել թէ՛ մեռաւ:
- 26. Եւ Յիսուս կալաւ զձեռանէ նորա՝ յարոյց զնա. և կանգնեցաւ:

ա. Գուկ. Թ. 38:

- 27. Եւ իբրև եմուտ նա ի տուն, աշակերտքն առանձինն, հարցին ցնա. մեք ընդէր ոչ կարացաք հանել զնա:
- 28. Եւ ասէ ցնոսա. այդ աղօք ոչ իւրք ելանէ, եթէ ոչ պահօք և աղօթիք:
- 29. Եւ անտի երեւալ անցանէին առ գալիլիացւոյք. և ոչ կամէր եթէ որ գիտացէ:
- 30. Քանզի ուսուցանէր զաշակերտան իւր՝ և ասէր ցնոսա՝ թէ որդի մարդոյ մասնեոց է ի ձեռս մարդկան. և սպանցեն զնա. և իբրև սպանցի, յերիւ աւուր յարիցէ. ք):
- 31. Եւ նոքա ոչ գիտէին զբանն, և երկնչէին հարցանել ցնա:
- 32. Եկն ի Կաթառնայում, և իբրև եմուտ ի տուն, հարցանէր զնոսա. զի՞նչ վիճէիք զճանապարհայն ընդ միմեանս:
- 33. Եւ նոքա լուռ լինէին, քանզի ընդ միմեանս վիճէին ի ճանապարհին՝ թէ ո՞վ մեծ իցէ. ք):
- 34. Եւ իբրև նստաւ կոչեաց զերկոտասանն և ասէ ցնոսա. եթէ որ կամի առաջին լինիլ, եղիցի ամենեցուն կրտսեր՝ և ամենեցուն պաշտօնեայ:
- 35. Առեալ մանուկ մի կացոյց ի մէջ նոցա, և ընկալեալ ըզնա ի գիրկս իւր՝ ասէ ցնոսա:
- 36. Ար միանգամ յայսպիսոյ մանկաւոյ ընկալցի յանուն իմ, զիս ընդունի. և որ զլսն ընդունի, ոչ զիս ընդունի՝ այլ զայն՝ որ առաքեացն զիս:
- 37. Պատասխանի ետ նմա Յովհաննէս և ասէ. վարդապետ, տեսաք զոմն, զի յանուն քո գեւս հանէր՝ և զմեր կնի ոչ շրջէր, և արգելաք զնա. ք):
- 38. Եւ նա ասէ. մի արգելուք զնա. զի ոչ որ է, որ առնէ զօրութիւնս յանուն իմ, և կարիցէ հայհոյել զիս. ք):
- 39. Զի որ ո՛չն է ընդ մեզ հակառակ, ի մեր կոյս է:

ա. Մատ. Ժ. 21. — Ղուկ. Թ. 22. 44.
 բ. Մատ. Ժ. 1. — Ղուկ. Թ. 46.
 գ. Ղուկ. Թ. 49.
 դ. Ա. Կորնթ. Ժ. 3.

- 40. Եւ որ որ արբուցէ ձեղ ջուր բաժակաւ յանունս յայտ թէ գուք Քրիստոսի էք, ամէն ասեմ՝ ձեզ՝ մի կորուցէ ըզվարձս իւր. ք):
- 41. Եւ որ որ գայթակղեցուցէ զմի ի փոքրկանցս, որք հաւատան յիս, լաւ էր նմա առաւել՝ եթէ արկեալ էր ընդ պարանոց նորա երկան իշոյ, և ընկեցեալ ի ծով. ք):
- 42. Եւ եթէ գայթակղեցուցէ զքեզ ձեռն քո, հատ՝ ընկեալ ի քէն. զի լաւ իցէ քեզ խեղ ի կեանսն յաւիտենից, քան երկուս ձեռս ունիլ՝ և երթալ ի գեհենն ի հուրն անշէջ. ք):
- 43. Աւր որդն նոցա ոչ մեռանի և հուրն ոչ շիջանի. ք):
- 44. Եւ եթէ ոտն քո գայթակղեցուցէ զքեզ, հատ՝ ընկեալ զնա ի քէն. լաւ իցէ քեզ կաղ մասնել ի կեանսն յաւիտենից, քան երկուս ոտս ունիլ՝ և անկանել ի գեհենն ի հուրն անշէջ:
- 45. Աւր որդն նոցա ոչ մեռանի և հուրն ոչ շիջանի:
- 46. Եւ եթէ ակն քո գայթակղեցուցէ զքեզ, հան զնա ի բաց. լաւ իցէ քեզ միտլ ախամբ մտանել յարքայութիւն Աստուծոյ, քան երկուս աչս ունիլ՝ և անկանել ի գեհենն:
- 47. Աւր որդն նոցա ոչ մեռանի. և հուրն ոչ շիջանի:
- 48. Զի ամենայն ինչ հրով յաղեսցի, և ամենայն ողջակէզ աղիւ յաղեսցի. ք):
- 49. Բարուք է աղ. և եթէ աղն անհամեսցի, ի՞նչ համեմեսցի. արդ՝ զուք կալարուք յանձինս ձեր զաղն, և խաղաղութիւն արարէք ընդ միմեանս. զ):

ա. Մատ. Ժ. 42.
 բ. Մատ. Ժ. 6. — Ղուկ. Ժ. 1. 2.
 գ. Մատ. Ե. 30. Ժ. 8.
 դ. Եսայ. 42. 24.
 ե. Ղեւտ. Բ. 13.
 զ. Մատ. Ե. 13. — Ղուկ. Ժ. 34.

1. **Ե**ւ անտի յարուցեալ գայ ի սահմանս հրէաստանի՝ յայն-
կոյս Յորդանանու. և երթայր դարձեալ խոնեալ ժո-
ղովորդն առ նա՝ և որպէս սովոր էր միւսանգամ ուսուցա-
նէր զնոսա. ւ) :
2. Իսկ փարիսեցիքն մատուցեալ՝ փորձելով հարցանէին զնա՝
և ասէին, եթէ արժան իցէ առն զկին իւր արձակել :
3. Նա պատասխանի ետ նոցա և ասէ. զի՞նչ պատուիրեաց
ձեզ Մովսէս :
4. Եւ նորա ասեն. Մովսէս հրաման ետ զգիր մեկնելոյ գրել,
և արձակել. ք) :
5. Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ ցնոսա. վասն խտասր-
տութեան ձերոյ գրեաց զպատուիրանն զայն :
6. Այլ ի սկզբանէ արարածոյ, արու և էգ արար զնոսա Աս-
տուած, և ասէ. Գ) :
7. Վասն այսորիկ թողցէ այր զհայր իւր և զմայր, և երթի-
ցէ զհետ կնոջ իւրոյ. Դ) :
8. Եւ եղիցին երկուքն ի մարմին մի. և այնուհետև ոչ են
երկու, այլ մարմին մի :
9. Արդ՝ զոր Աստուած զուգեաց, մարդ մի մեկնեացէ :
10. Եւ ի տան դարձեալ աշակերտքն զնոյն հարցին ցնա :
11. Եւ ասէ ցնոսա. եթէ այր արձակեաց զկին իւր՝ և ա-
րասցէ այլ, շնայ :
12. Եւ կին եթէ ելցէ յառնէ իւրմէ՝ և եղիցի առն այլում,
շնայ :

ւ. Մատ. ԺԹ. 1.
բ. Բ. Օրե. ԻԳ. 1.
ց. Եննդ. Ա. 27.
դ. Եննդ. Բ. 24. — Մատ. ԺԹ. 5. — Ա. Կորնթ. Է. 10. 2. 16. — Եփես.
Ե. 31.

13. **Ե**ւ մատուցանէին առ նա մանկտի՝ զի ձեռն զիցէ նոցա.
Իսկ աշակերտքն սաստէին այնոցիկ որ մատուցանէին :
14. Իբրև ետես Յիսուս, բարկացեալ սաստեաց նոցա և ասէ.
Թողլ տուք մանկտոյդ գալ առ իս, և մի արգելուք զգոսա. զի
այդպիսեացդ է արքայութիւն Աստուծոյ :
15. Ամէն ասեմ ձեզ, որ ոչ ընկալցի զարքայութիւն Աստու-
ծոյ իբրև զմանուկ, ոչ մտցէ ի նա :
16. Եւ առեալ զնոսա ի գիրկս՝ ձեռն եդ ի վերայ և օրհնեաց
զնոսա :
17. Եւ ընդ ելանել նորա անտի ի ճանապարհ, ահաւասիկ
ովն մեծատուն ընթացեալ ի ծունր իջանէր, հարցանէր ցնա
և ասէր. վարդապետ բարի, զի՞նչ արարից՝ զի զկեանս յաւի-
տենականս ժառանգեցից. ւ) :
18. Եւ Յիսուս ասէ ցնա. զի՞ ասես զիս բարի, չիք ոք բարի՝
բայց մի Աստուած :
19. Զպատուիրանս գիտես. մի շնար, մի սպանաներ, մի գո-
ղանար, մի սուտ վկայեր, պատուեա զհայր քո և զմայր. ք) :
20. Նա պատասխանի ետ և ասէ ցնա. վարդապետ, զայդ
ամենայն արարի ի մանկութենէ իմմէ, արդ՝ զի՞նչ ևս պակաս
իցեմ :
21. Եւ Յիսուս հայեցեալ ի նա՝ սիրեաց զնա, և ասէ ցնա.
մի ինչ պակաս է ի քէն. եթէ կամիս կատարեալ լինիլ, երթ
զոր ինչ ունիս վաճառեա և տուր աղքատաց, և ունիցիս
զանձս յերկինս. և առ զիսաչն և եկ զկնի իմ :
22. Եւ նա խոժոռեալ ընդ բանն՝ գնաց տրտում, զի ունէր
ինչս բազումս :
23. Եւ հայեցեալ յայսկոյս յայնկոյս Յիսուս, ասէ ցաշակերտ-
սն. զիմրդ գժուարին է՝ որ զինչսդ ունին, մտանել յարքա-
յութիւն Աստուծոյ :

ւ. Մատ. ԺԹ. 16. — Ղուկ. ԺԸ. 18.
բ. Եւեց. Ի. 13.

24. Եւ աշակերտքն զարմացեալ էին ի վերայ բանիցն նորա. իսկ Յիսուս զարձեալ պատասխանի ետ նոցա և ասէ, որդեակրք, ո՞րչափ դժուարին է յուսացելոց յինչս՝ մտանել յարքայութիւն Աստուծոյ:

25. Դիւրին է մալխոյ ընդ ծակ ասղան անցանել, քան մեծատան յարքայութիւն Աստուծոյ մտանել:

26. Եւ նոքա առաւել ևս զարմանային՝ և ասէին ընդ միմեանրս. իսկ ո՞վ կարացցէ ապրիլ:

27. Հայեցեալ ընդ նոսա Յիսուս՝ ասէ. առ ի մարդկանէ այդ անհնարին է, այլ ո՞չ առ յԱստուծոյ, զի ամենեքեան կարելիք են առ Աստուած:

28. Ակսաւ ասել ցնա Պետրոս. ահաւասիկ մեք թողաք զամենայն, և եկաք զինի քո. ասէ Պետրոս. ասէմ ձեզ, ոչ որ է որ եթող զտունս, կամ զեղբարս կամ զքորս, կամ ըզհայր կամ զմայր, կամ զորդիս, կամ զազարակս՝ վասն իմ կամ վասն աւետարանին:

29. Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ. ամէն ասեմ՝ ձեզ, ոչ որ է որ եթող զտունս, կամ զեղբարս կամ զքորս, կամ ըզհայր կամ զմայր, կամ զորդիս, կամ զազարակս՝ վասն իմ կամ վասն աւետարանին:

30. Եթէ ոչ առնուցու հարիւրապատիկ այժմ՝ յայսմ ժամանակի՝ տունս, և եղբարս, և քորս, և մայր, և որդիս, և ազարակս հալածանօք հանդերձ, և յաշխարհին՝ որ զաւրոց է՝ զկեանսն յաւիտենականս:

31. Զի բազումք եղիցին առաջինք յետինք, և յետինք՝ առաջինք. ասէ Պետրոս. ասէմ ձեզ, ոչ որ է որ եթող զտունս, կամ զեղբարս կամ զքորս, կամ ըզհայր կամ զմայր, կամ զորդիս, կամ զազարակս՝ վասն իմ կամ վասն աւետարանին:

32. Եւ էին ի ճանապարհի մինչդեռ ելանէին յերուսաղէմ, և երթայր Յիսուս առաջի քան զնոսա, և զարմացեալ էին որ զհետն երթային, և երկնչէին:

Եւ առեալ միւսանգամ զերկոտասանսն առանձինն՝ սկսաւ ասել նոցա որ ինչ անցք անցանելոց իցեն ընդ նա. ասէ Պետրոս. ասէմ ձեզ, ոչ որ է որ եթող զտունս, կամ զեղբարս կամ զքորս, կամ ըզհայր կամ զմայր, կամ զորդիս, կամ զազարակս՝ վասն իմ կամ վասն աւետարանին:

33. Թէ ահաւասիկ ելանեմք յերուսաղէմ, և որդի մարդոյ

ա. Մատ. ԺԹ. 27. — Ղուկ. ԺԸ. 28.
բ. Մատ. ԺԹ. 30.
գ. Ղուկ. ԺԸ. 31.

մտանեսցի քահանայապետիցն և զսրբաց, և դատապարտեսցեն զնա ի մահ, և մտանեսցեն զնա հեթանոսաց:

34. Եւ կատակեսցեն ցնովաւ, և հարկանիցեն զնա, և թըքանիցեն ի նա, և սպանցեն, և յերկր առուր յարիցէ:

35. Եւ երթային առ նովաւ Յակովբոս և Յովհաննէս՝ որդիքըն Զեբեդեայ, և ասեն ցնա. վարդապետ, կամիմք զի զորինչ խնդրեսցուք իքէն՝ արացես մեզ. ասէ Պետրոս. ասէմ ձեզ, ոչ որ է որ եթող զտունս, կամ զեղբարս կամ զքորս, կամ ըզհայր կամ զմայր, կամ զորդիս, կամ զազարակս՝ վասն իմ կամ վասն աւետարանին:

36. Եւ նա ասէ ցնոսա. զի՞նչ կամիք յինէն, զի արարից ձեզ:

37. Եւ նոքա ասեն ցնա. տուր մեզ՝ զի նստոցուք մի յաջմէ քումմէ և մի յահեկէ ի փառսն քում:

38. Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ ցնոսա. ո՞չ զիտէք զինչ խնդրէք. կարէք ըմպել զբաժակն՝ զոր ես ըմպելոց եմ, կամ զմկրտութիւնն մկրտիլ՝ զոր ես մկրտելոց եմ:

39. Եւ նոքա ասեն ցնա, կարեմք. և Յիսուս ասէ ցնոսա. ըզբաժակն՝ զոր ես ըմպելոց եմ՝ ըմպիցէք, և զմկրտութիւնն՝ զոր ես մկրտելոց եմ՝ մկրտիցիք:

40. Այլ նստուցանել ընդ աջմէ իմմէ և ընդ ահեկէ՝ ո՞չ է իմ տալ, այլ որոց պատրաստեալ իցէ:

41. Եւ լուեալ զայն տասանցն, սկսան բարկանալ Յակովբայ և Յովհաննու:

42. Եւ Յիսուս կոչեաց զնոսա առ ինքն, և ասէ ցնոսա. զիտէք՝ զի որ յանուան իշխանքն են հեթանոսաց, տիրեն նոցա. և մեծամեծք նոցա՝ իշխեն նոցա. ասէ Պետրոս. ասէմ ձեզ, ոչ որ է որ եթող զտունս, կամ զեղբարս կամ զքորս, կամ ըզհայր կամ զմայր, կամ զորդիս, կամ զազարակս՝ վասն իմ կամ վասն աւետարանին:

43. Ո՞չ նոյնպէս իցէ և ի ձերում միջի. այլ որ կամիցի ի ձէնջ մեծ լինիլ, եղիցի ձեր պաշտօնեայ:

44. Եւ որ կամիցի ի ձէնջ առաջին լինիլ, եղիցի ամենեցուն ծառայ:

45. Քանզի և որդի մարդոյ ո՞չ եկն առնուլ պաշտօն, այլ պաշտել, և տալ զանձն իւր փրկանս փոխանակ բազմաց:

ա. Մատ. Ի. 20.
բ. Ղուկ. ԻԲ. 25.

46. Եւ քան յերկրով. և ընդ ելաներն նորա յերկրովէ աշա-
կերտօքն և բազում ժողովրդով. որդի Տիմէի Բարտիմէոս կոյր՝
նստէր մուրացիկ յանցս ճանապարհի. ւ) :

47. Իբրև լուաւ թէ Յիսուս նազովրեցի է, սկսաւ աղաղա-
կել և ասել. որդի Դաւթի Յիսուս, ողորմեաց ինձ :

48. Եւ սաստէին նմա բազումք՝ զի լուեսցէ. և նա առաւել
ևս աղաղակէր. որդի Դաւթի, ողորմեաց ինձ :

49. Զտեղի էառ Յիսուս, և հրամայեաց կոչել զնա. կոչեն ըզ-
կոյրն՝ և ասեն ցնա. քաջալերեաց, արի՛ կոչէ զքեզ :

50. Եւ նորա ընկեցեալ զձորձս իւր, յարեաւ եկն առ Յի-
սուս :

51. Պատասխանի ետ նմա Յիսուս և ասէ. զի՞նչ կամիս թէ
արարից քեզ, ասէ ցնա կոյրն. ուբբունի, զի բացայց :

52. Եւ Յիսուս ասէ ցնա. երթ, հաւատք քո կեցուցին զքեզ,
և վազվազակի բացաւ, և երթայր զհետ նորա ի ճանապար-
հին :

ԴԼՈՒԽ ԺԱ.

1. Եւ յորժամ մերձ եղեն յերուսաղէմ ի Բեթփագէ և
ի Բեթանիա մօտ ի լեառն ձիթենեաց, առաքէ եր-
կուս յաշակերտաց անտի. ք) :

2. Եւ ասէ ցնոսա. երթայք դուք ի գեօղդ՝ որ ընդդէմ ձեր կայ.
և նոյնժամայն իբրև մտանէք ի նա, գտանիցէք յաւանակ
մի կապեալ, յորոյ վերայ ոչ ոք ի մարդկանէ նստաւ, լուծէք
զնա և ածէք :

3. Եւ եթէ ոք ասացէ ցձեզ՝ եթէ զի՞ լուծանէք զյաւանա-
կըդ. ասաջիք, եթէ տեսառն իւրում պիտոյ է. և վազվազակի
առաքեսցէ զնա այսր :

ւ. Մատ. Ի. 29. — Ղուկ. ԺԸ. 35.
բ. Մատ. ԻԱ. 1. — Ղուկ. ԺԹ. 29.

4. Զողան և գտին զյաւանակն կապեալ առ դուրս արտաքոյ
ի փողոցի անդ, և լուծին զնա :

5. Եւ ոմանք յորոց անդն կային, ասեն ցնոսա. զի՞ գործէք,
զի՞ լուծանէք զյաւանակդ :

6. Եւ նոքա ասեն ցնոսա, որպէս սասցն Յիսուս. և թոյլ ե-
տուն նոցա :

7. Ածեն զյաւանակն առ Յիսուս. և արկանեն ի վերայ նո-
րա հանդերձս, և նստաւ ի վերայ նորա. ւ) :

8. Եւ բազումք զհանդերձս իւրեանց տարածանէին ի վերայ
ճանապարհին, և այլք ոսոս ի ծառոց հատանէին՝ և արկա-
նէին զճանապարհան :

9. Եւ որ առաջին և զկնի երթային՝ ալաղակէին և ասէին.
ուխաննա բարձրելոյն :

10. Օրհնեալ որ գասդ յանուն տեսուն, օրհնեալ թագաւո-
րութիւնդ եկեալ հօր մերոյ Դաւթի. խաղաղութիւն յերկինս
և փառք ի բարձունս. ք) :

11. Եւ եմուտ Յիսուս յերուսաղէմ ի տաճարն, և հայեցաւ
շուրջ զամենեքումքք. և զի էր երեկոյացեալ ժամն, ել ի Բե-
թանիա երկոտասանիւքն հանդերձ. ց) :

12. Եւ ի վաղիւ անդր մինչդեռ ելանէին ի Բեթանիա՝ քաղ-
ցեաւ :

13. Եւ ետես թղենի մի ի բացուստ տերեւալից. և եկն՝ թէ
գտանիցէ ինչ ի նմա. և իբրև եկն ի նա, սչինչ եգիս՝ բայց
միայն տերև. զի ոչ էր իսկ ժամանակ թղոյ. ր) :

14. Պատասխանի ետ և ասէ ցնա. մի ևս ոք յաւիտեան ի
քէն պտուղ կերիցէ, և լսէին աշակերտքն նորա :

15. Դան յերուսաղէմ. և մտեալ ի տաճարն՝ սկսաւ հանել

ւ. Յոհ. ԺԲ. 14.
բ. Սաղ. ձԺԵ. 26. — Մատ. ԻԱ. 9. — Ղուկ. ԺԹ. 38.
գ. Մատ. ԻԱ. 10.
դ. Մատ. ԻԱ. 19.

զվածառականն և զգնողս՝ որք էին ի տաճարին. և զսեղանս
հատալածառացն յրուեաց, և զաթոռս աղանէվածառացն
կործանեաց:

16. Եւ ոչ թողոյր՝ եթէ որ սնօթ ինչ անցուցանիցէ ընդ տա-
ճարն:

17. Ուսուցանէր զնոսա և ասէր. թէ գրեալ է, տուն իմ՝ տուն
աղօթից կոչեսցի ամենայն հեթանոսաց, և դուք արարէք
զդա այրս աւազակաց. ք):

18. Լուան քահանայապետքն և դպիրք, և խնդրէին թէ՛ որ-
պէս կորուսեն զնա, բայց երկնչէին ի նմանէ. զի ամենայն
ժողովուրդն զարմացեալ էր ընդ ուսումն նորա:

19. Եւ իբրև երեկոյ լինէր՝ արտաբոյ քան զքաղաքն ելա-
նէին:

20. Եւ մինչդեռ այգուցն առ նովաւ անցանէին, տեսին զթը-
զենին ցամաքեալ յարմատոյ:

21. Եւ յիշեաց Պետրոս և ասէ ցնա. ուաբբի ահաւասիկ թզե
նին՝ զոր անիծեր՝ ցամաքեցաւ:

22. Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ ցնոսա. եթէ ունիցիք
զհաւատոն Աստուծոյ. ք):

23. Ամէն ասեմ՝ ձեզ, որ զք ասիցէ լերինս այսմիկ՝ բարձիր
և անկիր ի ծով, և ոչ երկմտիցէ ի սրտի իւրում, այլ հաւա-
տայցէ՝ թէ զոր ասէն լինի, եղիցի նմա՝ զոր ինչ և ասիցէ:

24. Վասն այսորիկ ասեմ՝ ձեզ. զամենայն ինչ վասն որոյ ա-
ղօթս արարեալ խնդրիցէք և հաւատայցէք թէ առնուցուք՝
եղիցի ձեզ. ք):

25. Եւ յորժամ յաղօթս կայցէք, թողուցուք եթէ ունիցիք
ինչ զուժեքէ. զի և հայրն ձեր՝ որ յերկինս է, թողցէ ձեզ ըզ-
յանցանս ձեր. ք):

ա. Եսայ Ե. 7. — Երեմ. Է. 11.
բ. Մատ. ԻԱ. 21.
գ. Մատ. Է. 7. ԻԱ. 22
դ. Մատ. Զ. 14. ԺԸ. 35.

26. Զի եթէ դուք ոչ թողուցուք, և ոչ հայրն ձեր՝ որ յերկի-
նս է՝ թողցէ ձեզ զյանցանս ձեր):

27. Քան միւսանգամ յերուսաղէմ. և մինչդեռ ի տաճարի
անդ զգնայր, գան առ նա քահանայապետքն և դպիրքն և
ծերք. ք):

28. Եւ ասեն ցնա. որո՞ւ իշխանութեամբ առնես զայդ, և
ո՞վ ետ քեզ իշխանութիւնդ զայդ:

29. Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ ցնոսա. հարցից և ես
զձեզ բան մի, տուք ինձ պատասխանի, և ես ասացից ձեզ
որով իշխանութեամբ առնեմ զայս:

30. Մկրտութիւնն Յովհաննու յերկնից էր՝ եթէ ի մարդկա-
նէ, տուք ինձ պատասխանի:

31. Խորհէին ընդ միմեանս՝ և ասէին. եթէ ասեմք, եթէ
յերկնից, ասէ ցմեզ՝ իսկ ընդէ՞ր ոչ հաւատացէք նմա:

32. Այլ եթէ ասեմք՝ ի մարդկանէ, երկնչիմք ի ժողովրդե-
նէն. զի ամենեքին գիտէին զՅովհաննէս՝ թէ մարգարէ էր:

33. Պատասխանի ետուն և ասեն ցՅիսուս. չգիտեմք, և Յի-
սուս ետ նոցա պատասխանի և ասէ. և ոչ ես ասեմ ձեզ՝ ո-
րով իշխանութեամբ առնեմ զայս:

ԳԼՈՒԽ ԺԲ.

1. Եւ սկսաւ խօսել ընդ նոսա առաիօք և ասել, այր մի
տնկեաց այգի, և ած շուրջ զնովաւ ցանգ, և գուք
հնձան փորեաց, և շինեաց աշտարակ, և ետ զնա ցմշակս,
և գնաց ի տար աշխարհ. ք):

2. Եւ առաքեաց առ մշակսն ի ժամանակի ծառայ մի, զի ի
մշակաց անտի աուցէ ի պտոյ այգւոյն:

3. Եւ նոցա կալեալ՝ գան հարին զնա, և արձակեցին ունայն:

ա. Ղուկ. Ի. 1.
բ. Եսայ. Ե. 1. — Երեմ. Բ. 21. — Մատ. ԻԱ. 33. — Ղուկ. Ի. 9.

- 4. Իարձեալ՝ առաքեաց առ նոսա այլ ծառայ, և զնա կառափնատեցին՝ և արձակեցին անարգեալ:
- 5. Եւ դարձեալ՝ այլ առաքեաց, և զնա սպանին. և զբազումս այլս, զոմանս հարկանէին և զոմանս սպանանէին:
- 6. Ապա որդի մի էր սիրելի, զնա առաքեաց առ նոսա յետոյ, և ասէ. թերևս ամուսնացեն յորդոյ աստի իմմէ:
- 7. Իսկ մշակքն իբրև տեսին զնա թէ գայ, ասեն ցմխմեանս. սա է ժառանգն, եկայք սպանցուք զսա, և մեր լիցի ժառանգութիւնն:
- 8. Եւ կալեալ զնա սպանին, և հանին արտաքոյ այգւոյն:
- 9. Արդ՝ զի՞նչ արասցէ տէր այգւոյն, եկեսցէ և կորուսցէ ըզմշական, և սացէ զայգին ի ձեռս այլոց:
- 10. Եւ ոչ զգլին զայն իցէ ընթերցեալ ձեր, թէ զլէմն զոր անարգեցին շինողքն, նա եղև գլուխ անկեան. և):
- 11. Ի տեառնէ եղև այս և է սքանչելի յաչս մեր:
- 12. Եւ խնդրէին զնա ունիլ, և երկեան ի ժողովրդենէ անտի, զի գիտացին թէ առ նոսա ասաց զառակն. և թողին զնա և գնացին:
- 13. Եւ առաքեն առ նա զոմանս ի փարիսեցւոց անտի և ի հերովդիանոսաց, զի զնա որսացեն բանիւ. ք):
- 14. Եւ նորա եկեալ հարցանէին զնա նենգութեամբ և ասէին. վարդապետ, գիտեմք զի ճշմարիտ ես, և ոչ ինչ փոյթ է քեզ զումեքէ. զի ոչ հայիս յերեսս մարդկան, այլ ճշմարտութեամբ զճանապարհն Աստուծոյ ուսուցանես. արդ՝ ասա մեզ արժան է հարկս տալ կայսեր՝ թէ ոչ. տացմուք՝ եթէ ոչ տացուք:
- 15. Եւ Յիսուս գիտաց զկեղծաւորութիւն նոցա, ասէ ցնոսա. զի՞ փորձէք զիս, կեղծաւորք. բերէք ինձ դահեկան մի՝ զի տեսից:

ա. Մառ. ձձէ. 22. — Եսայ. ԻԸ. 16. — Մատ. ԻԱ. 42. Գործ. Գ. 11. —
 Հառմ. Թ. 33. Ա. Պետ. Բ. 7.
 բ. Մատ. ԻԲ. 15. — Ղուկ. Ի. 20.

- 16. Եւ նորա բերին, և ասէ ցնոսա. ո՞յր է պատկերս այս՝ կամ զիր. և նորա ասեն ցնա, կայսեր:
- 17. Պատասխանի ետ Յիսուս, և ասէ ցնոսա. երթայք տուք զկայսերն՝ կայսեր, և զԱստուծոյն՝ Աստուծոյ, և զարմացան ընդ նա. և):
- 18. Գան առ նա սաղուկեցիքն՝ որք ասեն թէ չիք յարութիւն. հարցանէին ցնա և ասէին. ք):
- 19. Վարդապետ, Մովսէս գրեաց մեզ. եթէ ուրուք եղբայր մեռանիցի, և թողուցու կին՝ և զորդի ոչ թողուցու, առցէ եղբայր նորա զկին նորա և յարուսցէ զաւակ եղբոր իւրում. ք):
- 20. Արդ՝ եղբարք եթէն էին առ մեզ. առաջինն է առ կին և մեռաւ, և ոչ եթող զաւակ:
- 21. Եւ երկրորդն առ զնոյն, և մեռաւ, և ոչ նա եթող զաւակ. նոյնպէս և երրորդն առ զնոյն:
- 22. Եւ եթաներեան իսկ, և ոչ թողին զաւակ. յետ ամենեցուն մեռաւ և կինն:
- 23. Արդ՝ ի յարութեանն յորժամ՝ յառնիցեն, ո՞յր ի նոցանէ լինիցի կինն, զի եթաներեան կալան զնա կին:
- 24. Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ ցնոսա. ո՞չ վասն այդորիկ իսկ մտորեալ էք, զի ոչ գիտէք զգիրս՝ և ոչ զգորութիւնն Աստուծոյ:
- 25. Զի յորժամ ի մեռելոց յարիցեն, ոչ արք կանայս առնեն, և ոչ կանայք արանց լինին. այլ իբրև զհրեշտակս իցեն՝ որ յերկինս են:
- 26. Այլ վասն յարութեան մեռելոց, զի յառնեն, ո՞չ իցէ ընթերցեալ ձեր ի զիրոն Մովսէսի՝ ի մորենուոյն. որպէս ասաց

ա. Հառմ. ԺԳ. 7.
 բ. Մատ. ԻԲ. 23. — Ղուկ. Ի. 27.
 գ. Բ. Օրե. ԻԵ. 5.

ցնա Աստուած. ես եմ, ասէ, Աստուած Աբրահամու, Աստուած Իսահակայ, և Աստուած Յակոբայ. ւ):

27. Եւ ոչ է Աստուած մեռելոց՝ այլ կենդանեաց. և արդ՝ դուք յոյժ մոլորեալ էք:

28. Եւ մատուցեալ մի ոմն ի դպրացն՝ լսէր նոցա մինչ վրձելինն. իբրև ետես եթէ բարուք ետ նոցա զպատասխանին, եհարցց ցնա և ասէ. ո՞ր պատուիրան է առաջին. ք):

29. Եւ Յիսուս ասէ ցնա. առաջին քան զամենայն. լուր խորայէլ, տէր Աստուած մեր՝ տէր մի է. ք):

30. Եւ սիրեցես զտէր Աստուած քո յամենայն սրտէ քումմէ, և յամենայն անձնէ քումմէ. և յամենայն զօրութենէ քումմէ. այս է առաջին պատուիրան:

31. Եւ երկրորդ նման սմին. սիրեցես զընկերքո իբրև զանձըն քո. մեծ քան զսոսա այլ պատուիրան ոչ գոյ. ք):

32. Եւ ասէ ցնա դպիրն. բարուք է վարդապետ, ճշմարտութեամբ ասացեր՝ թէ մի է Աստուած, և ոչ գոյ այլ բաց ի նլմանէ:

33. Եւ սիրելն զնա յամենայն սրտէ, և յամենայն զօրութենէ, և յամենայն մտաց. և սիրելն զընկերն իբրև զանձն, առաւել է քան զողջակէզս և զզոհս:

34. Եւ տեսեալ Յիսուսի թէ իմաստութեամբ ետ պատասխանին՝ ասէ ցնա. չես հեռի յարքայութենէ Աստուծոյ, և ոչ ևս որ իշխէր ինչ հարցանել ցնա:

35. Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ՝ մինչ ուսուցանէր ի տաճարին. զիմարդ ասեն դպիրքն՝ եթէ Քրիստոսն որդի Դաւթի է:

36. Եւ ինքն Դաւիթ հոգւովն սրբով ասէ. ասաց տէր ցտէր

ա. Եւեց. Գ. 6. — Մատ. ԻԲ. 32.
բ. Մատ. ԻԲ. 35.
գ. Բ. Օրեն. 2. 4.
դ. Ղեւտ. ԺԹ. 18. — Մատ. ԻԲ. 39. — Հուսմ. ԺԳ. 9. — Գաղ. Ե. 14. — Յակ. Բ. 8.

իմ, նիտտ ընդ աջմէ իմմէ՝ մինչև եդից զթշնամիս քո պատուանդան ոտից քոց. ւ):

37. Սրդ՝ եթէ ինքն իսկ Դաւիթ զնա տէր կոչէ, զիմարդ իցէ որդի նորա, և բազում ժողովուրդ լսէր նմա քաղցրութեամբ:

38. Եւ ասէր ուսուցանելով ի վարդապետութեան իւրում. զգոյշ լերուք ի դպրաց անտի, որ կամին ի հանդերձս երևելիս շրջիլ, զնախողջոյնս խնդրել ի հրապարակս. ք):

39. Եւ զնախաթուս ի ժողովուրդս, և զգահագլուխս յընթրիս:

40. Որք ուտեն զտունս այրեաց, պատճառանօք յերկարեն զագօթս, զի աւելի ևս դատասաանս ընկալցին. ք):

41. Կայր Յիսուս ընդդէմ գանձանակին, տեսանէր թէ զիմարդ ժողովուրդն արկանէր պղինձ ի գանձանակն. և բազում մեծատունք արկին բազում ինչ. ք):

42. Եկն այրի մի՝ և էարկ երկուս լումայս, որ է նաքարակիտ մի:

43. Եւ կոչեալ առ ինքն զաշակերտսն՝ ասէ ցնոսա. ամէն ասեմ ձեզ, զի այրին այն տառապեալ՝ շատ էարկ քան զամենեսեան՝ ի գանձանակն:

44. Քանզի ամենեքին յաւելորդաց իւրեանց արկին, այլ նա ի չքաւորութենէ իւրմէ՝ զամենայն ինչ զոր ունէր էարկ, գոյիւ չափ զկեանս իւր:

ԳԼՈՒԽ ԺԳ.

1. Եւ յելանելն նորա ի տաճարէ անտի, ասէ ցնա մի յաշակերտացն նորա, վարդապետ. տես որպիսի են քարինքս, և որպիսի շինուածք. է):

ա. Սաղ. ճԹ. 1. — Մատ ԻԲ. 44. — Ղուկ. Ի. 42.
բ. Մատ. ԻԳ. 5. — Ղուկ. ԺԱ. 43. Ի 46.
գ. Մատ. ԻԳ. 14.
դ. Ղուկ. ԻԱ. 1.
ե. Մատ. ԻԳ. 1.

- 2. Պատասխանի ետ նմա Յիսուս և ասէ. տեսանէ՞ս զայդ ամենայն շինուած. ամէն ասեմ ձեզ՝ եթէ ոչ թողցի քար ի քարի վերայ՝ որ ոչ քահտեսցի. ք) :
- 3. Եւ մինչ նստէր նա ի լերինն ձիթենեաց յանդիման տաճարին, հարցանէին ցնա առանձինն՝ Պետրոս՝ և Յակովբոս՝ և Յովհաննէս՝ և Անդրէաս :
- 4. Ասա մեզ՝ ե՞րբ լինիցի այդ, և զի՞նչ նշան է՝ յորժամ կատարելոց իցէ այդ ամենայն :
- 5. Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ ցնոսա. զգոյշ կացէք, մի որ զձեզ խաբեսցէ. ք) :
- 6. Զի բազումք եկեսցեն յանուն իմ և ասիցեն՝ թէ ես եմ Քրիստոսն, և զբազումն մոլորեցուցեն :
- 7. Այլ յորժամ լսիցէք պատերազմունս և համբաւս պատերազմաց՝ մի խռովիցիք, զի պարտ է լինիլ. բայց չե՛ք կատարած :
- 8. Զի յարիցէ ազգ յազգի վերայ, և թագաւորութիւն ի թագաւորութեան վերայ, և եղիցին շարժմունք ի տեղիս տեղիս, սովք և սրածուծիւնք, և խռովութիւնք. այլ այն ամենայն սկիզբն է երկանց :
- 9. Եւ զձեզ իսկ մատնեսցեն յատեանս, և ի ժողովուրդս ասանջիցիք, և առաջի դատաւորաց և թագաւորաց կայցէք վասն իմ ի վկայութիւն նոցա :
- 10. Եւ սմնայն հեթանոսաց. բայց նախ պարտ է աւետարանիս քարոզել :
- 11. Այլ յորժամ տանիցին զձեզ մատնել, մի յառաջագոյն հոգայցէք, և մի զմտաւ ածիցէք, թէ զի՞նչ խօսիցիք. այլ որ ինչ տացի ձեզ ի ժամուն յայնմիկ՝ զայն խօսիցիք. զի ոչ գուք էք որ խօսիցիքն՝ այլ հոգին սուրբ. ք) :

ա. Ղուկ. թ. 44: ԻԱ. 6:
բ. եփես. Ե. 6: — Բ. Թես. Բ. 3:
գ. Մատ. թ. 19: — Ղուկ. թ. 11: ԻԱ. 14:

- 12. Մատնեսցէ եղբայր զեղբայր ի մահ, և հայր՝ զորդի. և յարիցեն որդիք ի վերայ հարց՝ և սպանանիցեն զնոսա :
- 13. Եւ եղիջիք ատեցեալք յամենեցունց վասն անուան իմոյ. այլ որ համբերեսցէն խաղաւ՝ նա կեցցէ :
- 14. Եւ յորժամ տեսանիցէք զպղծութիւն աւերածին, զի կայցէ ի տեղսջ՝ ուր չիցէ արժան. որ ընթեռնուեն ի միտաւցէ. յայնժամ որ ի հրէաստանի իցեն՝ վախիցեն ի լերինս. ք) :
- 15. Եւ որ ի վերայ տանեսցն իցէ՝ մի իջցէ ի տուն, և մի մոցէ բառնալ ինչ ի տանէ իւրմէ :
- 16. Եւ որ յագարակին իցէ՝ մի դարձցի յետս առեալ զձորձրս իւր :
- 17. Բայց վա՛յ իցէ յղեաց և սանտուաց յաւուրսն յայնսսիկ :
- 18. Յաղօթս կացէք՝ զի մի ձմերանի լինիցի :
- 19. Եղիցին աւուրքն այնորիկ նեղութեանց, որպիսի ո՛չ եղեն երբէք այնպիսիք ի սկզբանէ արարածոց մինչև ցայժմ, և մի այլ լիցին :
- 20. Եւ եթէ ոչ էր կարճեալ Աստուծոյ զաւուրսն զայնոսիկ՝ վասն ընտրելոց իւրոց, ոչ սպրիւր ամենայն մարմին. այլ վասըն ընտրելոցն, զորս ընտրեաց՝ կարճեաց զաւուրսն զայնոսիկ :
- 21. Յայնժամ եթէ որ ասիցէ ձեզ. եթէ ահաւասիկ է Քրիստոսն կամ աւանիկ, մի հաւատայցէք. ք) :
- 22. Զի յարիցեն սուտ Քրիստոսք, և սուտ մարգարէք, և տացեն նշանս և արուեստս՝ առ ի մոլորեցուցանելոյ թէ հրնար ինչ իցէ և զընտրեալսն :
- 23. Բայց զուր զգոյշ լերուք. ահաւասիկ յառաջագոյն ասացի ձեզ զամենայն :
- 24. Այլ յաւուրսն յայնոսիկ յետ նեղութեան այնորիկ՝ ա-

ա. Գան. Թ. 27: — Մատ. ԻԳ. 15: — Ղուկ. ԻԱ. 20:
բ. Մատ. ԻԳ. 23: — Ղուկ. ԺԵ. 23:

րեգալն խաւարեսցի և լուսին ո՛չ տացէ զլոյս իւր. ւ) :

25. Եւ աստեղք յերկնից թօթալիեսցին, և զօրութիւնք յերկինս՝ շարժեսցին :

26. Եւ յայնժամ տեսցեն զօրդի մարդոյ եկեալ ամպովք՝ զօրութեամբ և փառօք բազմօք :

27. Եւ յայնժամ առաքեսցէ զհրեշտակս իւր, և ժողովեսցէ զընարեալս իւր ի չորից հողմոց, ի ծագաց երկրի մինչև ի ծագս երկնից. ք) :

28. Բայց դուք ի թղենուոյ անտի ուսջիք զառակն. յորժամ տակաւ ոստքն նորա կակղանայցեն, և տերև արձակիցի ի նըմա, գիտէք թէ մերձ է ամառն :

29. Նոյնպէս և դուք՝ յորժամ տեսանիցէք զայս ամենայն եղեալ, գիտասջիք թէ մերձ է առ դուրս :

30. Ամէն ասեմ՝ ձեզ, թէ ո՛չ անցցէ ազգս այս՝ մինչև այս ամենայն եղիցի :

31. Երկինք և երկիր անցցեն, և բանք իմ ո՛չ անցանիցեն :

32. Այլ վասն առուրն այնորիկ և ժամու՝ ոչ որ գիտէ, ո՛չ հրեշտակք յերկինս՝ և ո՛չ որդի բայց հայր միայն :

33. Զգոյշ եղերուք, սկեցէք և կացէք յաղօթս. զի ո՛չ գիտէք երբ ժամանակն իցէ. Գ) :

34. Որպէս այր մի գնացեալ ի տար աշխարհ, թողնուցու ըզտուն իւր, և տացէ ծառայից իւրոց իշխանութիւն, և իւրաքանչիւր զգործս իւր, և դռնապանին պատուէր տայցէ, զի արթուն լինիցի :

35. Արդ՝ արթուն կացէք, զի ո՛չ գիտէք երբ տէր տանն գայցէ, յերեկորեայ, եթէ ի մէջ գիշերի, եթէ ի հաւախօսի, եթէ ընդ առաւօտս :

36. Գուցէ եկեալ յանկարծակի՝ գտանիցէ զձեզ ի քուն :

37. Բայց զոր ձեզդ ասեմ. ամենեցուն ասեմ՝ արթուն կացէք :

ւ. Եզեկ. 1. Բ. 7. — Եսայ. ԺԳ. 10.
բ. Մատ. ԻԳ. 31.
գ. Մատ. ԻԳ. 42.

ԳԼՈՒԽ ԺԳ.

1. Եւ էր զատիկ և բազարձակերք, յետ երկուր աւուրց. խնդրէին քահանայապետքն և դպիրք՝ եթէ զիարդ զնա նենգութեամբ կալեալ սպանանիցեն. ւ) :

2. Բայց ասէին՝ թէ մի ի տօնի աստ. զի մի խռովութիւն լինիցի ի ժողովրդեանն :

3. Եւ մինչ էր ի Բեթանիա ի տան Սիմոնի բորտոի բազմեալ եկն կին մի՝ որ ունէր շիշ իւղոյ նարդեան աղնուի մեծագնոյ, և բեկեալ զշիշն՝ եհեղ ի վերայ գլխոյ նորա. ք) :

4. Եւ աշակերտքն դչարէին և ասէին. ընդէ՞ր եղև կորուստ իւղոյդ այդորիկ :

5. Մարթ էր զայդ իւղ վաճառել աւելի քան երեքհարիւր դահեկանի, և տալ աղքատաց. և զայրանային նմա յոյժ :

6. Եւ Յիսուս ասէ ցնոսա. թոյլ տուք դմա. զի՞ աշխատ առնէք, զի գործ մի բարի գործեաց դա յիս :

7. Յամենայն ժամ զաղքատս ընդ ձեզ ունիք, և յորժամ կամիր՝ կարող էք առնել նոցա բարիս. այլ զիս ո՛չ յամենայն ժամ ընդ ձեզ ունիք :

8. Դա զոր ունէր՝ արար. յառաջագոյն խնկեաց զմարմին իմ ի նշան պատանաց :

9. Ամէն ասեմ՝ ձեզ. ուր և քարողեսցի աւետարանս այս ընդ ամենայն աշխարհ. և զոր արար դա՝ խօսեսցի վասն յիշատակի դորա :

10. Եւ Յուդայ Սկարիտլտացի՝ մի յերկոտասանից անտի՝ գընաց առ քահանայապետն՝ զի մատնեցէ զնա նոցա. Գ) :

11. Նոքա իբրև լուան՝ խնդացին, և խոստացան տալ նմա արծաթ. և խնդրէր՝ թէ զիարդ պարապով մասնեսցէ զնա :

ւ. Մատ. ԻԶ. 2. — Ղուկ. ԻԲ. 1.
բ. Մատ. ԻԶ. 6. — Յօհ. ԺԲ. 1.
գ. Մատ. ԻԶ. 14.

- 12. Եւ յառաջնում առուր քաղաքը շախերացն յորում զպատեքն զենուին, ասեն ցնա աշակերտքն. ո՛ր կամիս՝ երթիցուք՝ պատրաստեցուք, զի կերիցես զզատիկն. ւ) :
- 13. Եւ առաքէ երկուս յաշակերտաց անտի՝ և ասէ ցնոսա. երթայք ի քաղաք՝ և իբրև մտանիցէք ի քաղաքն՝ պատահեցի ձեզ այր մի, որ ստիտը ջրոյ յուսն ունիցի, երթայք զհետ նորա :
- 14. Եւ յոր տուն մտանիցէք, ասասցիք ցտանուտէրն. վարդապետն ասէ՝ ո՛ր են իջեւանքն, ուր աշակերտօքս ուտիցեմ զզատիկն :
- 15. Եւ նա ցուցցէ ձեզ վերնատուն մի մեծ զարդարեալ. անդ պատրաստեսցիք մեզ :
- 16. Եւ գնացին պատրաստել աշակերտքն նորա. եկին ի քաղաքն, և գտին որպէս ասացն նոցա. և պատրաստեցին զզատիկն :
- 17. Եւ իբրև երեկոյ եղև՝ գայ երկոտասանիւքն հանդերձ. ք) :
- 18. Եւ իբրև բազմեցան և դեռ ուտէին, ասէ Յիսուս. ամէն ասեմ ձեզ՝ զի մի ոմն ի ձեռն մատնելոց է զիս. որ ուտէ իսկ ընդ իս. գ) :
- 19. Եւ նորա սկսան տրտմել և ասել մի ըստ միջէ՝ միթէ ես իցեմ, և միւսն՝ միթէ ես իցեմ :
- 20. Նա պատասխանի ետ և ասէ ցնոսա. մի յերկոտասանից այտի, որ միեաց ընդ իս ի սկաւառակդ :
- 21. Այլ որդի մարդոյ երթայ՝ որպէս գրեալ է վասն նորա. բայց վայ իցէ մարդոյն այնմիկ՝ յոյր ձեռս որդին մարդոյ մատնեցի. լաւ էր նմա՝ թէ չէր իսկ ծնեալ մարդն այն :
- 22. Եւ մինչդեռ ուտէին, առեալ Յիսուսի հաց՝ օրհնեաց և երեկ՝ ետ նոցա, և ասէ. առէք, այդ է մարմին իմ. զ) :

ւ. Մատ. ԻԶ. 17. — Ղուկ. ԻԲ. 7.
 բ. Մատ. ԻԶ. 20. — Ղուկ. ԻԲ. 14.
 գ. Յոհ. ԺԳ. 21.
 դ. Մատ. ԻԶ. 26. — Ա. Կորն. ԺԱ. 24.

- 23. Եւ առեալ բաժակ՝ գոհացաւ, ետ նոցա. և արբին ի նրմանէ ամենեքեան :
- 24. Եւ ասէ ցնոսա. այս է արիւն իմ նորոյ ուխտի. որ փոխանակ բազմաց հեղանի :
- 25. Ամեն ասեմ ձեզ. թէ ոչ ևս յաւելից ըմպել ի բերոյ որթոյ մինչև ցօրն ցայն՝ յորժամ արբից զնա նոր յարքայութեան Աստուծոյ :
- 26. Եւ գոհացեալ՝ ելին ի լեառն ձիթենեաց :
- 27. Եւ ասէ ցնոսա Յիսուս. ամենեքեան գայթակղելոց էք յինէն յայսմ գիշերի, զի գրեալ է, թէ հարից զհողիւն, և ոչ խաբքն ցրուեսցին. ւ) :
- 28. Այլ յետ յարութեան իմոյ՝ յառաջագոյն երթայց քան զձեզ ի Գալիլեա :
- 29. Պատասխանի ետ Պետրոս և ասէ ցնա. թէ ոչ և ամենեքեան գայթակղեսցին, այլ ես՝ ոչ :
- 30. Եւ ասէ ցնա Յիսուս. ամեն ասեմ քեզ. թէ դու իսկ յայսմ գիշերի մինչև հաւու խօսեալ իցէ՝ երիցս ուրացիս զիս :
- 31. Իսկ Պետրոս առաւել ևս սնդէր և ասէր. եթէ մեռանել ևս հասանիցի ընդ քեզ, զքեզ ոչ ուրացայց. նոյնպէս և ամենեքեան ասէին :
- 32. Գան ի գեօզն՝ որում անուն էր Գեթսեմանի. և ասէ ցաշակերտան. նստարձք աստ՝ մինչ ես յաղօթս կացից. ք) :
- 33. Եւ առնու ընդ իւր զՊետրոս, և զՅակոբոս և զՅովհաննէս, և սկսաւ տխրել և հոգալ :
- 34. Յայնժամ ասէ ցնոսա. տրտում է անձն իմ մինչև ի մահ. մնացէք աստ և արթուն կացէք :
- 35. Եւ մատուցեալ սակաւիկ մի յառաջ, անկաւ ի վերայ ե-

ւ. Յոհ. ԺԶ. 32. — Չաք. ԺԳ. 7.
 բ. Մատ. ԻԶ. 36. — Ղուկ. ԻԲ. 40.

րեօաց իւրոց յերկիր. և կայր յաղօթս, զի եթէ հնար ինչ է՝ անցցէ ի նմանէ ժամն:

36. Եւ ասէ. Սբբա հայր, ամենայն ինչ քեզ հնարաւոր է, անցնո՞ղբաժակս զայս յինէն. բայց ո՞չ որպէս ես կամիմ, այլ որպէս դու կամիս:

37. Եւ գայ՝ գտանէ զնոսա, զի ննջէին, և ասէ ցՊետրոս. Սիմոն, ննջես. ո՞չ կարացեր ժամ մի արթուն կալ:

38. Արթուն կացէք և յաղօթս կացէք, զի մի մտջիք ի փորձութիւն. ոգիս յօժար է՝ բայց մարմինս տկար:

39. Եւ դարձեալ չոգաւ եկաց յաղօթս, և զնոյն բան ասաց:

40. Իարձաւ միւսանգամ անդրէն, և եգիտ զնոսա ի քուն. քանզի էին աչք նոցա ծանրացեալ. և ոչ զիտէին թէ զինչ պատասխանի տայցեն նմա:

41. Գայ երրորդ անգամ, և ասէ ցնոսա. ննջեցէք այսուհետեւ, և հանգերուք, զի հասեալ է վախճան. եկն ժամ՝ և ասա մատնի որդի մարդոյ ի ձեռս մեղաւորաց:

42. Օ՛ն արիք գնասցուք, զի ահաւասիկ մերձեցաւ՝ որ մատնելոցն է զիս:

43. Եւ մինչդեռ նա զայն խօսէր, գայ Յուզա Իսկարիտլտացի՝ մի յերկրտասանից անտի. և ընդ նմա ամբոխ սուսերօք և բրբօք՝ ի քահանայապետիցն և ի դպրաց և ի ծերոց. և):

44. Տուեալ էր նշան մատնչին՝ և ասէր. ընդ որում ես համբուրեցից՝ նա է, կալջիք զնա և տարջիք զգուշութեամբ:

45. Եւ մատուցեալ վաղվաղակի՝ ասէ ցնա. ռաբբի, ռաբբի. և համբուրեաց զնա:

46. Եւ նորա արկին ի նա ձեռս՝ և կալան զնա:

47. Եւ մի ոմն յայնցանէ՝ որ զնովաւն կային՝ ձգեաց սուր և եհար զճառայ քահանայապետին, և ի բաց եհան զունկն:

48. Պատասխանի ես Յիսուս և ասէ ցնոսա իբրև ի վերայ աւազակի ելիք սուսերօք և բրբօք ունիլ զիս:

ա. Մատ. ԻԶ. 47. — Ղուկ. ԻԲ. 47. — Յօհ. ԺԸ. 3.

49. Հանապաղ առ ձեզ էի և ուսուցանէի ի տաճարին, և ոչ կալայք զիս. այլ զի լցցին գիրք մարգարէիցն:

50. Յայնժամ թողին զնա աշակերտքն ամենեքին և փախեան. և):

51. Եւ ոմն երիտասարդ զհետ երթայր նորա՝ արկեալ զիւրեաւ զկտաւ մի ի մերկուց. ունէին զնա երիտասարդքն:

52. Եւ նորա թողեալ զկտաւն՝ փախեաւ մերկ ի նոցանէ:

53. Եւ տարան զՅիսուս առ քահանայապետն Կայիափայ. և գային ընդ նմա ամենայն քահանայապետքն և գալիք և ծերք. և):

54. Եւ Պետրոս երթայր ի հեռաստանէ զհետ նորա մինչև ի ներքս խակ ի գաւիթ քահանայապետին, և նստէր ընդ սպասարան, և ջեռնոյր առ լուռովն:

55. Իսկ քահանայապետքն և ամենայն ատեանն խնդրէին հակառակ Յիսուսի վկայութիւն ինչ, զի չարախօսեցցեն զնա. և ոչ գտանէին. և):

56. Զի բաղումք սուտ վկայութիւն վկայէին զնմանէ, և նրման միմեանց ոչ էին վկայութիւնք:

57. Այլք յարուցեալ վկայէին սուտ զնմանէ և ասէին:

58. Թէ մէք լուաք ի դմանէ զի ասէր. ես քակեցից զտաճարդ զայդ ձեռագործ, և զերիս աւուրս շինեցից այլ, առանց ձեռագործի. և):

59. Սակայն և այնպէս չէր նման վկայութիւնն նոցա:

60. Ապա յարուցեալ քահանայապետն, ի մէջ՝ հարցանէր զՅիսուս և ասէր. ո՞չ ինչ տաս պատասխանի, զինչ դժբազէն վկայեն:

61. Եւ Յիսուս լուս և եթ կայր, և չտայր ինչ պատասխանի.

ա. Մատ. ԻԶ. 55.
բ. Մատ. ԻԶ. 57. — Ղուկ. ԻԲ. 54. — Յօհ. ԺԸ. 13.
գ. Մատ ԻԶ. 59.
դ. Յօհ. Բ. 19.

գարձեալ քահանայապետն հարցանէր ցնա կրկին անգամ և ասէր. դ՞ու ես Քրիստոս որդի Աստուծոյ օրհնելոյն:

62. Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ ցնա. դու ասացեր, թէ ես եմ. բայց տեսանիցէք զորդի մարդոյ նստեալ ընդ աջմէ զօրութեանն Աստուծոյ, և եկեալ ընդ ամպս երկնից. աս):

63. Եւ քահանայապետն պատուեաց վաղվազակի զպատմուճան իւր և ասէ. զի՞նչ ևս պիտոյ են մեզ վկայք:

64. Ահա լուաք ամենեքեան զհայհոյութիւն ի բերանոյ դորա, զիմարդ թուի ձեզ. և ամենեքեան դատապարտեցին զնա թէ մահապարտ է:

65. Եւ ոմանք սկսան թքանել ընդ երեսս նորա. ձորձ զգլխով արկանել՝ կռփել և ասել, մարգարեաց մեզ, Քրիստոսդ, ո՞վ է այն որ եհարն զքեզ. և սպասաւորքն ապտակս հանէին նմա:

66. Եւ Պետրոս մինչդեռ էր ի խոնարհ ի գաւթին, գայ ալախին մի քահանայապետին. ք):

67. Եւ տեսանէ զնա՝ զի ջեռնոյր. հայեցաւ ընդ նա և ասէ. և դու ընդ Յիսուսի նազովրեցոյ էիր:

68. Նա ուրացաւ և ասէ. ոչ ճանաչեմ և ոչ գիտեմ զինչ դուդ ասես. և իբրև ել յարտաքին գաւթին, և հաւ խօսեցաւ:

69. Գարձեալ ետես զնա աղախինն, և սկսաւ ասել ցայնոսիկ, որ շուջն կային, թէ և սա ի նոցանէ է. ք):

70. Եւ նա դարձեալ ուրացու. և յետ սակաւ միոյ՝ դարձեալ որ շուրջն կային, ասեն ցպետրոս. արդարև և դու ի նոցանէ ես. քանզի Գալիլեացի ես. և խօսքդ իսկ քո՝ նման են. ք):

71. Եւ սկսաւ նզովել՝ երգնուլ և ասել, թէ ոչ գիտեմ զորմէ դուքդ ասէք:

ա. Մատ. ԻԳ. 30: ԻԶ. 64:
բ. Մատ. ԻԶ. 69:— Ղուկ. ԻԲ. 56:— Յոզ. ԺԸ. 17:
գ. Մատ. ԻԶ. 71:
դ. Ղուկ. ԻԲ. 59:— Յոզ. ԺԸ. 25:

72. Եւ նոյն ժամայն կրկին հաւ խօսեցաւ. և յիշեաց Պետրոս զբանն՝ զոր ասաց ցնա Յիսուս, թէ չե իցէ հաւու երկիցս խօսեալ՝ զի դու երկցս ուրացիս զիս. և սկսաւ լալ. աս):

ԳԼՈՒԽ ԺԵ.

1. Եւ վաղվազակի ընդ առաւօտն խորհուրդ արարեալ քահանայապետիցն հանդերձ ծերովքն և զպրօք՝ և ամենայն ատեանն, կապեցին զՅիսուս և տարան մատնեցին Պիղատոսի. ք):

2. Եհարց զնա Պիղատոս և ասէ. դ՞ու ես թագաւորն Հրէից. նա պատասխանի ետ նմա և ասէ. դու ասես:

3. Եւ չարախօսէին զնմանէ յոյժ քահանայապետքն, և նա ոչ ինչ տայր պատասխանի. ք):

4. Իսկ Պիղատոս դարձեալ հարցանէր զնա. ոչ ինչ տաս պատասխանի. տես քանի՛ ամբաստանեն զքէն:

5. Եւ Յիսուս այնուհետև ոչինչ ետ պատասխանի, մինչև զարմանալ յոյժ Պիղատոսի:

6. Բայց ըստ տօնի արձակէր նոցա զմի որ զկապեալ՝ զոր ինքեանք խնդրէին:

7. Եւ էր՝ որում անուն էր Բարաբբայ կապեալ ընդ խռովիչան, որոց ի խռովելն՝ զայր մի սպանեալ էր:

8. Ի ձայն բարձր սկսաւ աղաղակել ամբօխն և խնդրել՝ որպէս սուրբ էր, զի արձակեսցէ նոցա զԲարաբբայն:

9. Պատասխանի ետ Պիղատոս և ասէ ցնոսա. կամի՞ք զի արձակեցից ձեզ զարքայն հրէից:

10. Քանզի գիտէր՝ թէ առ նախանձու մատնեցին զնա քահանայապետքն:

ա. Մատ. ԻԶ. 75:— Յոզ. ԺԳ. 38:
բ. Մատ. ԻԵ. 1:— Ղուկ. ԻԲ. 66:— Յոզ. ԺԸ. 28:
գ. Մատ. ԻԵ. 12:— Ղուկ. ԻԳ. 3:

- 11. Որք և զամբոխն հաւանեցուցին՝ զի արձակեսցէ նոցա զԲարաբբայն:
- 12. Դարձեալ պատասխանի ետ Պիղատոս և ասէ ցնոսա. իսկ զի՞նչ կամիք թէ արարից զարքայն Հրէից: Թ)
- 13. Եւ նորա դարձեալ աղաղակէին յուզեալք ի քահանայապետիցն, ի խաչ հան զգա. Բ):
- 14. Ասէ ցնոսա Պիղատոս. զի՞նչ ինչ չար արարեալ իցէ դորա. և նորա առաւել ևս աղաղակէին և ասէին. ի խաչ հան զգա:
- 15. Իսկ Պիղատոս իբրև զմիտս կամեցաւ հաճել ամբոխին: արձակեաց նոցա զԲարաբբայն, և զՅիսուս զան հարեալ՝ ետ ի ձեռս, զի ի խաչ ելանիցէ:
- 16. Եւ զինուորքն տարան զնա ի ներքս ի գաւիթն՝ ուր հրապարակն էր. և կոչեն միանգամայն զամենայն զգուռնոյն. Գ)
- 17. Եւ զգեցուցանեն նմա քղամիզ կարմիր և ծիրանիս, և եզին ի գլուխ նորա պսակ արարեալ ի փշոց:
- 18. Եւ սկսան ողջոյն տալ նմա և ասել. ո՞ղջ եր, արքայդ Հրբէից:
- 19. Եւ ծեծէին զգլուխն եղեգամբ: և թքանէին ընդ երեսս, և ի ծունր իջեալ երկիրպագանէին նմա:
- 20. Եւ իբրև կատակեցին զնա, մերկացուցին զքղամիզն և զծիրանիս, և զգեցուցին նմա զիւր հանգերձն, և ածին արտաքս՝ զի ի խաչ հանիցեն զնա:
- 21. Եւ ունէին պահակ զՍիմոն Կիւրենացի՝ որ ընդ այն անցանէր եկեալ յազարակէ, զհայրն Աղէքսանդրի և Ռուփայ, զի բարձցէ զխաչափայտն նորա. Դ):
- 22. Եւ ածեն զնա ի Գողգոթայ՝ տեղի մի՝ որ թարգմանի տեղի կառափելոյ:

Թ. Մատ. ԻԵ. 22. — Ղուկ. ԻԳ. 3.
 Բ. Յօհ. ԺԸ. 40.
 Գ. Մատ. ԻԵ. 27. — Յօհ. ԺԹ. 2.
 Դ. Մատ. ԻԵ. 32. — Ղուկ. ԻԳ. 26.

- 23. Եւ տային նմա գինի զմուսեալ, և նա ոչ առ. և հանին զնա ի խաչ:
- 24. Եւ իբրև խաչեցին զնա, բաժանեցին զհանդերձս նորա, արկեալ վիճակս ի վերայ՝ թէ ո՞ զի՞նչ առնուցու. Ե):
- 25. Եր ժամ երրորդ և հանին զնա ի խաչ:
- 26. Եւ էր գիր վնասու նորա գրեալ, թէ թագաւոր է հրէից:
- 27. Եւ ընդ նմա հանին ի խաչ երկուս աւաղակս, մի ընդ աջմէ և մի ընդ ահեկէ նորա:
- 28. Եւ լցաւ գիրն որ ասէ, թէ ընդ անորէնս համարեցաւ. Բ):
- 29. Եւ որք անցանէինն՝ հայհոյէին զնա, շարժեալ զգլուխս իւրեանց, և ասէին. վա՛հ, որ քակէիր զտաճարն՝ և զերիս աւուրս շինէիր:
- 30. Ապրեցո՞ զանձն քո և էջ ի խաչէդ:
- 31. Նոյնպէս և քահանայապետիցն այսն արարեալ՝ ընդ միմեանս հանդերձ զպրօքն ասէին. զայլս ապրեցոյց՝ զանձն ո՞չ կարէ ապրեցուցանել:
- 32. Քրիստոսը արքայդ Խորայէլի, իջցէ այժմ՝ ի խաչէ այտի, զի տեսցուք և հաւատասցուք զմա. և որք ընդ նմա ի խաչն ելեալ էին՝ նախատէին զնա:
- 33. Եւ իբրև վեց ժամ եղև՝ խաւար կալաւ զամենայն երկիր մինչև ցինն ժամ:
- 34. Եւ յիններորդ ժամուն աղաղակեաց Յիսուս ի ձայն մեծ, և ասէ. էլի, էլի, լամա սարաքթանի. որ թարգմանի, Աստուած իմ, Աստուած իմ, ընդէ՞ր թողեր զիս.
- 35. Եւ ոմանք ի նոցանէ՝ որ շուրջն կային զնովաւ՝ իբրև լըւան, ասէին՝ թէ զնղիա կարգայ:
- 36. Եւ ընթացեալ մի ոմն՝ ելից սպունգ մի քացախով, և հարեալ յեղեգան՝ տայր ըմպել նմա, և ասէ. թոյլ տուք, տեսցուք՝ զայ եղիա իջուցանել զգա:

Ե. Մատ. ԻԵ. 35. — Ղուկ. ԻԳ. 34. — Յօհ. ԺԹ. 23.
 Բ. Եսայ. ԾԳ. 12.

- 37. Եւ Յիսուս արձակեաց զձայն մեծ՝ և եհան զողի:
- 38. Եւ վարագոյր տաճարին պատուեցաւ յերկուս՝ ի վերուստ մինչև ի խոնարհ:
- 39. Եւ տեսեալ հարիւրապետին՝ որ կայր անդ՝ եթէ ազազա- կեաց և եհան զողի, ասէ. արդարեւ այրս այս որդի Աստու- ծոյ էր:
- 40. Էին և կանայք՝ որ հայէին ի հեռաստանէ, յորս էր Մա- րիամ Մագդաղենացի, և Մարիամ Յակոբու փոքրկան և Յովսեայ մայրն, և Սաղովմէ. *):
- 41. Որք յորժամ էրն ի Գալիլեա՝ զհետ շրջէին նորա և պաշ- տէին զնա. և այլ բազում կանայք՝ որք ընդ նմա իսկ եկեալ էին յերուսաղէմ. †):
- 42. Եւ իբրև երեկոյ եղև, քանզի ուրբաթ էր՝ որ ի շաբա- թըն մտանէր. ‡):
- 43. Եկեալ Յովսէփ՝ որ Յարեմաթեայն էր, այր պարկեշտ, նախարար, որ և ինքն իսկ ակն ունէր արքայութեան Աստու- ծոյ, համարձակեցաւ՝ եմուտ առ Պիղատոս, և խնդրեաց ըզ- մարմինն Յիսուսի. §):
- 44. Եւ Պիղատոս զարմացաւ թէ այնչափ վաղ մեռաւ. և կո- չեցեալ առ ինքն զհարիւրապետն, եհարց զնա և ասէ. ի՞նչ արդարեւ այնչափ վաղ մեռաւ:
- 45. Եւ իբրև ստուգեաց ի հարիւրապետէ անտի, շնորհեաց զմարմինն Յովսէփայ:
- 46. Եւ Յովսէփ զնեաց կտաւ, և իջուցեալ զնա՝ պապեաց կտաւովն, և եղ ի գերեզմանի՝ զոր էր փորեալ ի վիմէ, և թաւալեցոյց զվէմ մի ի դուռն գերեզմանին:
- 47. Իսկ Մարիամ Մագդաղենացի և Մարիամ Յակովբայ և Յովսեայ տեսին զտեղին ուր եղաւ:

*. Մատ. ԻԵ. 55:
 †. Ղուկ. Ը. 2:
 ‡. Մատ. ԻԵ. 57. — Ղուկ. ԻԳ. 50:
 §. Յոհ. ԺԹ. 38:

- 1. Եւ իբրև անց շաբաթն, Մարիամ Մագդաղենացի և Մարիամ Յակովբայ և Սողովմէ և չոգան պատրաստե- ցին խուճկս, զի եկեցցեն, օժցեն զնա. *):
- 2. Եւ ընդ առաւօտս միաշաբաթուն գան ի գերեզմանն ընդ արեւագալն:
- 3. Եւ ասէին ցմիմեանս. ո՞վ թաւալեցուցէ մեզ զվէմն ի դը- րանց գերեզմանին:
- 4. Եւ հայեցեալ տեսին՝ զի թաւալեցուցեալ էր վէմն ի գե- րեզմանէն. քանզի էր մեծ յոյժ:
- 5. Եւ մտեալ ի ներքս ի գերեզմանն տեսին զերիտասարդ մի՝ զի նստէր ընդ աջմէ կողմանէ՝ զգեցեալ պատմուճան սպիտակ. և զարհուրեցան. †):
- 6. Եւ նա ասէ ցնոսս. մի՛ երկնչիք. զՅիսուս խնդրէք զնա- զոյրեցի զխաչելեալն, յարեալ՝ չէ աստ. ահաւաղիկ տեղին ուր եղին զնա:
- 7. Այլ երթայք, ասացէք ցաշակերոս նորա և ցՊետրոս, թէ ահա յառաջագոյն երթայ քան զձեզ ի Գալիլեա, անդ տեսանիցէք զնա՝ որպէս ասացն ձեզ:
- 8. Եւ իբրև լուան՝ ելին և փախեան ի գերեզմանէն, քանզի զահի հարեալ էին. և ո՛չ ումէք ինչ ասացին. զի երկնչէին:
- 9. Յարուցեալ Յիսուս առաւօտուն, առաջին միաշաբա- թուն՝ երեւեցաւ Մարիամու Մագդաղենացոյ, յորմէ հանեալ էր զեօթն դևսն. ‡):
- 10. Եւ նա երթեալ պատմեաց այնոցիկ՝ որ ընդ նմայն էին, մինչդեռ լային և սգային:

*. Մատ. ԻԸ. 1. — Ղուկ. ԻԳ. 1. — Յոհ. Ի. 1:
 †. Մատ. ԻԸ. 5. — Ղուկ. ԻԳ. 4. — Յոհ. Ի. 12:
 ‡. Յոհ. Ի. 16:

- 11. Նորա իբրև լուան թէ կենդանի է և երևեցաւ նմա, ո՛չ հաւատացին:
- 12. Յետոյ երևեցաւ այլով կերպարանաւ՝ որք երթային յանդատան. Թ):
- 13. Նորա չոգան պատմեցին այլոց, և ոչ նոցա հաւատացին,
- 14. Յետոյ մինչդեռ բազմեալ էին մետասանքն, երևեցաւ նոցա, և թշնամանեաց զանհաւատութիւն նոցա և զխտասըրտութիւնն. զի որ երևեցաւ նոցա՝ յարուցեալ ի մեռելոց, և նորա ո՛չ հաւատացին:
- 15. Եւ ասէ ցնոսա, երթայք յաշխարհ ամենայն, և քարոզեցէք զաւետարանն արքայութեան ամենայն արարածոց:
- 16. Որ հաւատայ և մկրտիցի՝ կեցցէ, և որ ոչն հաւատայ՝ դատապարտեսցի:
- 17. Նշանք այնոցիկ՝ որ հաւատանն, երթիցեն զհետ այնոցիկ. յանուն իմ՝ դեւս հանցեն, լեզուս խօսեսցին. Է):
- 18. Ի ձեռս իւրեանց օձս բարձցեն, և եթէ մահացու դեղ ինչ արբցեն՝ նոցա ինչ ո՛չ վնասեսցէ. ի վերայ հիւանդաց ձեռքս դիցեն և բժշկեսցեն. Գ):
- 19. Եւ ինքն տէր Յիսուս յետ խօսելոյն ընդ նստա՝ համբարձաւ յերկինս, և նստաւ ընդ աջմէ հօր. Դ):
- 20. Եւ նորա ելեալ քարոզէին ընդ ամենայն երկիր՝ տեսան գործակցութեամբ. և զբանն հաստատէին ամենայն նշանօք՝ որք երթային զհետ նոցա:

ՆԱԽՍԿԻՐՈՒԹԻՒՆ

ՂՈՒԿԱՍՈՒ ԱԻԵՏԱՐԱՆԻ

Աւետարանս՝ որ ըստ Ղուկայ գրեալ է: Նոյն ինքն Ղուկաս աշակերտ էր Պետրոսի, և ձեռնադրեցաւ ընթացակից Պաղոսի, և վկայեցաւ ի նմանէ. սա գրեաց զաւետարանս զայս: Սկիզբն առնէ ի ծննդենէն Յովհաննու, և զոր ըստ նմին պատմէ և զմարմնանալ Փրկչին. ազգաթիւ առնէ՝ և ելանէ ի Յալսէփայ ի Դաւիթ, և ի Դաւթայ մինչև յԱդամ: Պատմէ սա և զմկրտութիւնն Յովհաննու. և լինելով ի լեռունն զփորձիլն ի սատանայէ. և զընտրութիւն աշակերտացն. և այլ եօթանասուունս. եցոյց նշանս և արուեստս բազումս եղեալս. և զխորհուրդ մատնութեան, և զկատարածն՝ որ մատնեցաւ Պիղատոսի Պոնտացւոյ, և խաչեցաւ մարմնով. զի զինուորքն բաժանեցին զհանդերձս նորա. և որք խաչեցան յերկուց աւազակացն մին ապաշխարեաց խոստովանութեամբ: Եւ զի մարմին նորա եղաւ ի գերեզմանի, և յարեալ յերրորդ աւուրըն, և յետ այսորիկ համբարձաւ յերկինս՝ տեսանելով հրեշտակացն:

Ղուկաս արուեստիւ բժիշկ գոլով, սա աշակերտեցաւ Փրկչին, և համարեալ կոչեցաւ ի թիւս եօթանասնիցն: Իսկ յետոյ աշակերտեցաւ Պաղոսի. վասն որոյ ասի գովութիւն սորա յաւետարանին: Սա հրամանաւ Պաղոսի գրեաց զաւետարան իւր յԱնտիօք քաղաքի ի լեզու ասորի՝ զկնի թէ՛ ամի համբառնալոյ Փրկչին:

Ղուկաս՝ Յարութիւն:

ա. Ղուկ. ԻԳ. 13:
 բ. Պործ. Բ. 4. Ժ. 46. ԺԶ. 18:
 գ. Պործ. ԻԸ. 5. Ես 8:
 զ. Ղուկ. ԻԳ. 50:

ՍԿԻՋԲՆ ԳԼԽՈՅ

ԱՒԵՏԱՐԱՆԻՆ ՈՐ ԸՍՏ ՂՈՒԿԱՍՈՒՒ

	ԳԼ	ՀՖ.
Վասն աշխարհագրին	Բ	1
Վասն բացօթեայ հովուացն	Բ	8
Վասն Սիմէոնի	Բ	25
Վասն մարգարէին Աննայի	Բ	36
Վասն լինելոյ բանին Աստուծոյ առ Յովհաննէս	Գ	2
Վասն՝ որոց հարցանէինն զՅովհաննէս	Գ	10
Վասն փորձութեանց Փրկչին	Գ	2
Վասն՝ որ ունէր զհոգին զիւրեան	Գ	33
Վասն զորքանչին Պետրոսի	Գ	38
Վասն՝ որոց բժշկէին ի պէս պէս հիւանդութեանց	Գ	40
Վասն որոց ձկանց	Ե	4
Վասն բորոտին	Ե	12
Վասն անդամալուծին	Ե	25
Վասն Ղևեայ մարտաւորին	Ե	27
Վասն գօսացեալ ձեռինն	Զ	6
Վասն առաքելոցն համարոյ	Զ	13
Վասն երանութեանցն	Զ	20
Վասն հարիւրապետին	Ե	2
Վասն որդւոյ այրւոյն	Ե	12
Վասն՝ որոց առաքեցանն ի Յովհաննէ	Ե	19
Վասն օճանելոյ զՏէրն	Ե	38
Վասն առակի սերմնացանին	Ը	5
Վասն սաստելոյ ջուրցն	Ը	25
Վասն՝ որ ունէր զէգէտովնն	Ը	27
Վասն դատեր ժողովրդապետին	Ը	41
Վասն տեւատես կնոջն	Ը	43

Վասն առաքելոյ զերկոտասանն	Թ	2
Վասն հինգ հացիցն և երկու ձկանցն	Թ	13
Վասն ցաշակերտան հարցանելոյ	Թ	18
Վասն այլակերպութեան Յիսուսի	Թ	29
Վասն լուսնահարին	Թ	39
Վասն խորհելոյն՝ թէ ո՞վ մեծ իցէ	Թ	46
Վասն չտալոյն հրաման զինի երթալ	Թ	57
Վասն երեւեցուցանելոյ զեօթանասուռնն	Ժ	1
Վասն հարցանելոյ օրինականին	Ժ	25
Վասն անկելոյն ի ձեռս աւազակաց	Ժ	30
Վասն Մարիամու և Մարթայի	Ժ	38
Վասն յաղօթս կալոյն	ԺԱ	1
Վասն խուլ զիւրեան	ԺԱ	14
Վասն՝ որ կինն ձայն եբարձ ի ժողովրդեանն	ԺԱ	27
Վասն նշան խնդրելոյն	ԺԱ	29
Վասն՝ որ փարիսեցին կոչեաց զՏէրն	ԺԱ	37
Վասն վայ տալոյ օրինականացն	ԺԱ	46
Վասն խմորոյ փարիսեցւոցն	ԺԲ	1
Վասն բաժանելոյ զինչսն ընդ եղբօրն	ԺԲ	13
Վասն պտղաբերելոյ անդոյ մեծատանն	ԺԲ	16
Վասն Գալիլեացւոցն՝ և որոց ի Սելուլամ և վասն թղենւոյն	ԺԳ	1
Վասն կարկամեալ կնոջն այսահարի	ԺԳ	11
Վասն առակացն	ԺԳ	19
Վասն՝ թէ սակաւք իցեն՝ որ ապրելոց իցեն	ԺԳ	23
Վասն՝ որք ասացին ցՅիսուս զՀերովդէէ	ԺԳ	31
Վասն՝ որ ջրգողեալ էր	ԺԳ	2
Վասն՝ որք սիրեն զնախագահսն	ԺԳ	7
Վասն կոչելոյ յընթրիան	ԺԴ	12
Վասն շինելոյ աշտարակին	ԺԴ	28
Վասն հարիւր ոչխարացն	ԺԵ	4
Վասն անառակ որդւոյն	ԺԵ	11

Վասն անիրաւ տնտեսին	ԺԶ	1
Վասն մեծատանն և Ղազարու	ԺԶ	19
Վասն տասն բորոտացն	ԺԷ	12
Վասն անիրաւ դատաւորին	ԺԸ	2
Վասն՝ փարիսեցւոյն և մաքսաւորին	ԺԸ	10
Վասն Հարցանելոյ մեծատանն զՅիսուս	ԺԸ	13
Վասն կուրին	ԺԸ	35
Վասն Զարէոսի	ԺԹ	2
Վասն գնալոյ առնուլ իւր թագաւորութիւն		
և դառնալ	ԺԹ	12
Վասն առնլոյ զտասն մնասն	ԺԹ	13
Վասն յաւանակին	ԺԹ	30
Վասն Հարցանելոյ քահանայիցն զՏէր	Ի	1
Վասն առակի այգւոյն	Ի	9
Վասն դահեկանին	Ի	24
Վասն սաղուկեցւոցն	ԻԿ	27
Վասն՝ թէ զիւրդ է որդի Դաւթի Գրիստոս	Ի	41
Վասն երկու լումայի այրւոյն	ԻԱ	2
Վասն Հարցման կատարածին	ԻԱ	7
Վասն զատկին	ԻԲ	1
Վասն վիճելոյն թէ ուլ մեծ իցէ	ԻԲ	23
Վասն խնդրելոյն սատանայի փորձել զՍիմոն	ԻԲ	31
Վասն նախատանաց Հերովդի զՏէրն	ԻԳ	11
Վասն կոծելոյ կանանցն	ԻԳ	27
Վասն ապաշխարելոյ աւազակին	ԻԳ	40
Վասն խնդրելոյ զտէրունական մարմինն	ԻԳ	52
Վասն իւզաբեր կանանցն	ԻԴ	1
Վասն Կղէովպեանցն	ԻԴ	13
Վասն Համբառնալոյն Տեառնն	ԻԴ	50

ԱՒԵՏԱՐԱՆ

Ը Ս Տ

ՉՈՒԿԱՍՈՒ

ԳԼՈՒԽ Ա.

1. **Ք**անզի բազումք յօժարեցին վերստին կարգել զպատմութիւնն վասն իրացն Հաստատելոց ի մեզ:
2. Որպէս աւանդեցին մեզ՝ որ ի սկզբանէ ահանատեսք և ըսպասաւորք եղեն բանին:
3. Կամ եղև և ինձ որ ի սկզբանէ զհետ երթեալ էի ամենայնի ճշմարտութեամբ, կարգաւ զրել քեզ, քանչ Թէոփիլէ:
4. Զի ծանիցես զբանիցն, որոց աշակերտեցար՝ զճշմարտութիւն:
5. **Ե**ւ եղև յաւուրս Հերովդի արքայի հրէաստանի, քահանայ ոմն՝ անուն Զաքարիա ի զասակարգէ Աբիայ, և կին նորա ի զստերաց Ահարովնի, և անուն նորա Եղիսաբեթ. (»):
6. Եւ էին արդարք երկոքին առաջի Աստուծոյ. զնային յամենայն պատուիրանս և յիրաւունս տեառն անարատք:
7. Եւ ոչ գոյր նոցա որդեակ, քանզի Եղիսաբեթ ամուլ էր, և երկոքեան անցեալ էին զաւուրքք իւրեանց:
8. Եւ եղև ի՞քահանայանալն նորա ըստ կարգի աւուրցն հասանելոյ առաջի Աստուծոյ:
9. Ըստ օրինի քահանայութեանն՝ Եհաս նմա խունկ արկանել մտեալ ի տաճարն տեառն:

- 10. Եւ ամենայն բազմութիւն ժողովրդեանն կային յաղօթս արտաքոյ՝ ի ժամ խնկոցն. ւ) :
- 11. Եւ երևեցաւ նմա հրեշտակ տեառն, զի կայր ընդ աջմէ սեղանոյ խնկոցն :
- 12. Եւ խռովեցաւ Զաքարիա՝ իբրև ետես, և անկաւ ահ ի վերայ նորա :
- 13. Ասէ ցնա հրեշտակն տեառն. մի՛ երկնչիր, Զաքարիա, զի լսելի եղեն աղօթք քո, և կին քո Եղիսաբեթ ծնցի քեզ որդի, և կոչեսցես զանուն նորա Յովհաննէս :
- 14. Եւ եղիցի քեզ ուրախութիւն և ցնծութիւն, և բազումք ի ծննդեան նորա խնդասցեն :
- 15. Զի եղիցի մեծ առաջի տեառն. և գինի և օղի մի արբեցէ. և հոգևոյ սրբով լցցի անդատին յորովայնէ մօր իւրոյ :
- 16. Եւ զբազումս յորգւոցն Իսրայէլի դարձուցէ ի տէր Աստուած իւրեանց :
- 17. Եւ ինքն եկեսցէ առաջի նորա հոգևոյ զօրութեամբ Եղիայի. դարձուցանել զսիրտս հարց յորդիս, և զգանհաւանս յիմաստութիւն արդարոց. պատրաստել տեառն ժողովուրդ կազմեալ. ք) :
- 18. Եւ ասէ Զաքարիա ցհրեշտակն. և ի՞նչ գիտացից զայդ. զի ես ծեր եմ, և կին իմ անցեալ զաւուրբք իւրովք :
- 19. Պատասխանի ետ հրեշտակն և ասէ ցնա. ես եմ Գաբրիէլ՝ որ կամ առաջի Աստուծոյ, և առաքեցայ խօսել ընդ քեզ և աւետարանել քեզ զայդ :
- 20. Եւ ահա եղիցես համր, և մի կարասցես խօսիլ մինչև ցօրն՝ յորում այդ լինիցի. փոխանակ զի ո՛չ հաւատացեր բանից իմոց՝ որք լցցին ի ժամանակի իւրեանց :
- 21. Եւ ժողովուրդն ակն ունէր Զաքարիայ, և զարմանային ընդ յամեն նորա ի տաճարին :

ւ. Եւեց. Լ. 8. — Ղեւտ. ԺԶ. 17.
բ. Մաղաք. Գ. 6. — Մատ. ԺԱ. 14.

- 22. Եւ իբրև ել՝ ո՛չ կարէր խօսել ընդ նոսա. և իմացան թէ տեսիլ ետես ի տաճարին, և նա նշանացի խօսէր ընդ նոսա, և կայր պապանձեալ :
- 23. Եւ եղև իբրև լցան աւուրք պաշտաման նորա, զնաց ի տուն իւր :
- 24. Եւ յետ աւուրցն այնոցիկ յղացաւ Եղիսաբեթ՝ կին նորա, և թագուցանէր զանձն ամիսս հինգ, և ասէր :
- 25. Զի՞նչ գործ գործեաց ընդ իս տէր յաւուրս՝ յորս հայեցաւ յիս բառնալ զնախատինս իմ ի մարդկանէ :
- 26. Եւ յամենանն վեցերորդի առաքեցաւ Գաբրիէլ հրեշտակ յԱստուծոյ ի քաղաք մի Գալիլեացոց, որում անուն էր Նազարէթ :
- 27. Առ կոյս խօսեցեալ առն՝ որում անուն էր Յովսէփ՝ ի տանէ Դաւթի. և անուն կուսին Մարիամ :
- 28. Եւ եկեալ առ նա հրեշտակն՝ ասէ. ուրախ լեր բերկրեալդ, տէր ընդ քեզ :
- 29. Եւ նա ընդ բանսն խռովեցաւ. և խորհէր ընդ միտս՝ թէ որպիսի՛ ինչ իցէ ողջոյնս այս :
- 30. Եւ ասէ ցնա հրեշտակն. մի երկնչիր Մարիամ, զի գըտեր շնորհս յԱստուծոյ :
- 31. Եւ ահա յղասջիր, և ծնցիս որդի. և կոչեսցես զանուն նորա Յիսուս. ւ) :
- 32. Նա եղիցի մեծ, և որդի բարձրելոյ կոչեսցի. և տացէ նմա տէր Աստուած զաթոռն Դաւթի հօր նորա, և թագաւորեսցէ ի վերայ տանն Յակովբայ ի յաւիտեան. ք) :
- 33. Եւ թագաւորութեան նորա վախճան մի՛ լիցի :
- 34. Եւ ասէ Մարիամ ցհրեշտակն. զիմրդ լինիցի ինձ այդ, քանզի զայր ո՛չ գիտեմ :

ւ. Եսայ. Է. 14.
բ. Դան. Է. 14. 27. — Մկր. Գ. 7.

- 35. Պատասխանի ետ հրեշտակն և ասէ ցնա. Հոգին սուրբ եկեացէ ի քեզ, և զօրութիւն բարձրելոյն հալանի լիցի ի վերայ քո. քանզի և որ ծնանելոցն է ի քէն՝ սուրբ է, և որդի Աստուծոյ կոչեսցի:
- 36. Եւ ահա Եղիսաբեթ ազգական քո՝ և նա յղի է ի ծերութեան իւրում. և այս վեցերորդ ամիս է նորա՝ որ ամուլն կոչեսցեալն է:
- 37. Զի ոչ տկարացցի առ յԱստուծոյ ամենայն բան:
- 38. Եւ ասէ Մարիամ. ահաւասիկ կամ աղախին տեառն եղիցի ինձ ըստ բանի քում. և զնաց ի նմանէ հրեշտակն:
- 39. Յարուցեալ Մարիամ յաւուրն յայնոսիկ՝ զնաց ի լեռնակողմն փութապէս՝ ի քաղաքն Յուզայ:
- 40. Եւ եմուտ ի տուն Զաքարիայ, և ետ ողջոյն Եղիսաբեթի:
- 41. Եւ եղև իբրև լուաւ զողջոյնն Մարիամու Եղիսաբեթ, խաղաց մանուկն յորովայնի նորա. և լցաւ Եղիսաբեթ Հոգւով սրբով:
- 42. Եւ ի ձայն բարձր աղաղակեաց և ասէ. օրհնեալ ես դու ի կանայս. և օրհնեալ է պտուղ որովայնի քո:
- 43. Եւ ուստի է ինձ այս, զի եկեացէ մայր տեառն իմոյ առ իս:
- 44. Զի ահաւասիկ իբրև եղև ձայն ողջունի քո յականջս իմ, խաղաց ցնձալով մանուկս յորովայնի իմում:
- 45. Եւ երանի, որ հաւատացցէ՝ եթէ եղիցի կատարումն ասացելոցս նմա ի տեառնէ:
- 46. Եւ ասէ Մարիամ. մեծացուցէ անձն իմ զտէր:
- 47. Եւ ցնծացաւ հոգի իմ յԱստուած փրկիչ իմ:
- 48. Զի հայեցաւ ի խոնարհութիւն աղախնոյ իւրոյ, զի ահա յայամ հետէ երանեսցեն ինձ ամենայն ազգք:
- 49. Զի արար ինձ մեծամեծս հզօրն. և սուրբ է անուննորա:
- 50. Եւ ողորմութիւն նորա ազգաց յազգս երկիւղածաց իւրոց:

- 51. Արար զզօրութիւն բաղկաւ իւրով. ցրուեաց զամբարտաւանս մտօք սրտից իւրեանց. *):
- 52. Եւ քակեաց զհզօրս յաթոռոց, և բարձրացոյց զխոնարհս:
- 53. Զքաղցեալս լցոյց բարութեամբ. և զմեծատունս արձակեաց ունայնս. †):
- 54. Պաշտպանեաց Իսրայէլի ծառայի իւրում՝ յիշեալ զողորմութիւնս:
- 55. Որպէս խօսեցաւ առ հարս մեր՝ Աբրահամու և զաւակի նորա յաւիտեան. ‡):
- 56. Եկաց Մարիամ առ նմա իբրև ամիսս երիս, և դարձաւ ի տուն իւր:
- 57. Եւ Եղիսաբեթի լցան ժամանակք ծնանելոյ, և ծնաւ զորդի:
- 58. Եւ լուան որ շուրջ զնովաւ էին և աղգատոհմ նորա, զի մեծ արար տէր զողորմութիւն իւր ընդ նմա, և ինդային ընդ նմա:
- 59. Եւ եղև յաւուրն ութերորդի եկին թլիստել զմանուկն. և կոչէին զնա յանուն հօր իւրոյ Զաքարիա:
- 60. Պատասխանի ետ մայր նորա և ասէ. ոչ այլ կոչեսցի Յովհաննէս:
- 61. Եւ ասեն ցնա. քանզի ոչ ոք է յազգի քում՝ որոյ կոչի անուն Յովհաննէս:
- 62. Ակնարկէին հօրն նորա՝ թէ զինչ կամիցի կոչել զնա:
- 63. Եւ ինդրեաց զտախտակ, գրեաց և ասէ. Յովհաննէս է անուն զորա. և զարմացան ամենեքին:
- 64. Եւ բացաւ բերան նորա վաղվաղակի և լեզու նորա, և խօսէր և օրհնէր Զաստուած:
- 65. Եւ եղև ահ ի վերայ ամենեցուն՝ որք լսէին զայս, և որք

*. Եսայ. ԾԱ. 9. — Սաղմ. ԼԲ. 10.
 †. Ա. Թագ. Բ. 5. — Սաղմ. ԼԳ. 11.
 ‡. Ծննդ. ԺԵ. 9. — Իբ. 19. — Սաղմ. ՃԼԱ. 11. — Եսայ. ԽԱ. 8.

- 10. Եւ ասէ ցնոսա հրեշտակն՝ մի երկնչիք, զի ահաւասիկ աւետարանեմ ձեզ ուրախութիւն մեծ, որ եղիցի ամենայն ժողովրդեանն:
- 11. Զի ծնաւ ձեզ այսօր փրկիչ, որ է օծեալ տէր, ի քաղաքի Գաւթի:
- 12. Եւ այս նշանակ ձեզ. գտանիցէք մանուկ պատեալ ի խան-ձարուրս, և եղեալ ի մնուր:
- 13. Եւ յանկարծակի եղև ընդ հրեշտակին ընդ այնմիկ բազմութիւն զօրաց երկնաւորաց, որ օրհնէին զԱստուած և ասէին:
- 14. Փառք ի բարձունս Աստուծոյ, և յերկիր խաղաղութիւն, ի մարդիկ հաճութիւն:
- 15. Եւ եղև իբրև վերացան ի նոցանէ հրեշտակքն յերկինս. ասեն ցմիմեանս հովիւքն. եկայք երթիցուք մինչև ցեթզեհէմ, և տեսցուք զինչ է բանս այս զոր տէր եցոյց ձեզ:
- 16. Եւ եկին փութանակի, և գտին զՄարիամ և զՅովսէփ, և զմանուկն եղեալ ի մնուր:
- 17. Եւ ծանեան վասն բանին՝ որ ասացաւ նոցա զմանկանէն:
- 18. Եւ ամենեքեան, որ լսէին՝ զարմանային վասն բանիցն՝ զոր խօսեցան ընդ նոսա հովիւքն:
- 19. Եւ Մարիամ զամենայն զբանս զայստօսիկ պահէր և խելամուտ լինէր ի սրտի իւրում:
- 20. Եւ զարձան հովիւքն՝ փառաւոր առնէին և օրհնէին զԱստուած՝ վասն ամենայնի զոր լուան և տեսին, որպէս պատմեցաւ նոցա:
- 21. Եւ իբրև լցան աւուրք ութ թլփատել զնա՝ և կոչեցաւ անուն նորա Յիսուս՝ որ կոչեցեալն էր ի հրեշտակէն, մինչև յղացեալ էր զնա յորովայնի. *):
- 22. Եւ իբրև լցան աւուրք սրբութեան նորա ըստ օրինացն

*. Ծննդ. Ժ. 12. - Ղեւտ. ԺԹ. 3.

- Մովսէսի, ածին զնա յերուսաղէմ՝ յանդիման առնել տեառն. *):
- 23. Որպէս և գրեալ է յօրէնս տեառն, թէ ամենայն արու՝ որ բանայ զարգանդ՝ սուրբ տեառն կոչեսցի. ք):
- 24. Եւ տալ պատարագս՝ ըստ ասացելոյն յօրէնս տեառն, զոյգս տատրակաց կամ երկուս ձագս աղանեաց:
- 25. Եւ ահա էր այր մի յերուսաղէմ, որոյ անուն էր Սիմէոն. և էր այրն այն արդար և երկիւղած, և ակն ունէր մխիթարութեանն Խորայէլի, և Հոգի սուրբ էր ի նմա:
- 26. Եւ էր նորա հրաման առեալ ի Հոգւոյն սրբոյ՝ մի տեսանել զմահ, մինչև տեսցէ զօծեալն տեառն:
- 27. Եւ եկն հոգւովն ի տաճարն. և իբրև ածին ծնողքն ըզմանուկն Յիսուս՝ առնել նոցա ըստ սովորութեան օրինացն ի վերայ նորա:
- 28. Եւ նա առ ընկալաւ զնա ի գիրկս իւր, և օրհնեաց զԱստուած և ասէ:
- 29. Արդ՝ արձակեա՞ զժառայս քո տէր, ըստ բանի քում ի խաղաղութիւն:
- 30. Զի տեսին աչք իմ զփրկութիւն քո:
- 31. Զոր պատրաստեցեր առաջի ամենայն ժողովրդոց:
- 32. Լոյս ի յայտնութիւն հեթանոսաց, և փառս ժողովրդեան քում Խորայէլի:
- 33. Եւ էին հայր և մայր նորա զարմացեալ ի վերայ բանիցն, որ խօսէին զնմանէ:
- 34. Եւ օրհնեաց զնոսա Սիմէոն, և ասէ յՄարիամ մայր նորա. ահա սա կայ ի գլորումն և ի կանգնումն բազմաց ի մէջ Խորայէլի, և ի նշան հակառակութեան. ք):

*. Մատ. Ա. 21. - Ղեւտ. ԺԲ. 6:
 բ. Եւեց. ԺԳ. 2. - Թուոց. Ը. 16. - Ղեւտ. ԺԲ. 8:
 ք. Եսայի. Ը. 14. - Հուով. Թ. 33. - Ա. Պետ. Բ. 7:

- 35. Եւ ընդ քո խիկ անձն անցցէ սուր. զի յայտնեսցին ի բազում սրտից խորհուրդք:
- 36. Եւ անդ էր Աննա մարգարէ՝ դուստր Փանուելի՝ յազգէ Ասերայ. սա ինքն անցեալ էր զաւուրքք բազմօք, կեցեալ ընդ առն ամն եօթն ի կուսութենէ իւրմէ:
- 37. Եւ էր այրի ամաց իբրև ութսուն և չորից, որ ոչ մեկնէր ի տաճարէն, այլ պահօք և աղօթիւք պաշտէր զցայգ և ըզցերեկ:
- 38. Եւ սա ի նմին ժամու յարուցեալ գոհանայր զտեսառնէ, և խօսէր զնմանէ ընդ ամենեսին՝ որք ակն ունէին փրկութեանըն նրուսաղէմի:
- 39. Եւ իբրև կատարեցին զամենայն ըստ օրինացն տեսառն, Կարձան անդրէն ի Գալիլեա ի քաղաքն իւրեանց Նազարէթ:
- 40. Եւ մանուկն աճէր և զօրանայր լի իմաստութեամբ, և շնորհք Աստուծոյ էին ի վերայ նորա:
- 41. Եւ երթային ծնողք նորա ամի ամի յերուսաղէմ ի տօնի զատկին. *):
- 42. Եւ իբրև եղեն նորա ամբ երկոտասան, յելանել նոցա յերուսաղէմ ըստ սովորութեան տօնին:
- 43. Եւ կատարել զաւուրսն՝ և դառնալ անդրէն, մնաց Յիսուս մանուկն յերուսաղէմ. և ոչ գիտացին ծնողքն նորա:
- 44. Կարծէին զնմանէ՝ թէ ընդ ուղեկիցսն իցէ. եկին իբրև աւուր միոյ ճանապարհ, և խնդրէին զնա ընդ դրացիսն և ընդ ծանօթս:
- 45. Եւ իբրև ոչ գտին, դարձան անդրէն յերուսաղէմ խընդրել զնա:
- 46. Եւ եղև յետ երից աւուրց՝ գտին զնա ի տաճարին. զի նստէր ընդ վարդապետսն, լսէր ի նոցանէ և հարցանէր ըզնոսա:
- 47. Զարմանային ամենեքեան, որ լսէին ի նմանէ՝ ընդ իմաստութիւնն և ընդ պատասխանիս նորա:

*. Եւեց ԻԳ. 15. ԼԳ. 18. — Բ. Օքն. ԺԶ. 1.

- 48. Եւ իբրև տեսին զնա՝ սքանչացան. և ասէ զնա մայրն իւր. որդեակ, զի ոչ գործ գործեցեր դու ընդ մեզ. ահաւասիկ հայր քո և ես տառապէաք և խնդրէաք զքեզ:
- 49. Եւ ասէ զնոսա. զի խնդրէիք զիս, ոչ գիտէիք եթէ ի տան հօր իմոյ պարտ է ինձ լինիլ:
- 50. Եւ նոքա ոչ իմացան զբանն. զոր խօսեցաւ ընդ նոսա:
- 51. Եւ էջ ընդ նոսա, և գնաց ի Նազարէթ. և էր նոցա հընազանդ, և մայրն նորա պահէր զամենայն զբանսն ի սրտի իւրում:
- 52. Եւ Յիսուս զարգանայր իմաստութեամբ և հասակաւ, և շնորհօք յԱստուծոյ և ի մարդկանէ:

ԳԼՈՒԽ Գ.

- 1. **Ի** հնգետասաներորդի ամի տէրութեանն Տիրբերեայ կայսեր, ի դատաւորութեան Հրէաստանի Պիլատոսի Պոնտացոյ, և ի չորրորդ պետութեան Գալիլեացոց Հերովդի, և ի Փիլիպպոսի եղբօր նորա չորրորդ պետութեան Իսուրացոց և ի Տրաքոնացոց աշխարհին, և ի չորրորդ պետութեանն Լիւսանեայ Աբիլենացոյ:
- 2. Եւ ի քահանայապետութեան Աննայի և Կայիափայ. եղև բան Աստուծոյ ի վերայ Յովհաննու որդւոյ Զաքարիայ յանապատի անդ. *):
- 3. Եւ եկն յամենայն կողմն Յորդանանու՝ քարոզել մկրտութիւն ապաշխարութեան ի թողութիւն մեղաց. †):
- 4. Որպէս և գրեալ է ի գիրս պատգամաց Յսայեայ մարգարէի. ձայն բարբառոյ յանապատի. պատրաստ արարէք զճանապարհ տեսառն, և ուղիղ արարէք զշաւիղս նորա. ‡):

ա. Գործ. Գ. 6.
բ. Մատ. Գ. 1. — Մարկ. Ա. 4.
գ. Եսայի. Խ. 3.

- 5. Ամենայն ձորք լցցին, և ամենայն լերինք և բլուրք խոնարհեցցին, և եղիցին դժուարինքն ի դիւրինս, և առապարքըն ի հարթ ճանապարհս:
- 6. Եւ տեսցէ ամենայն մարմին զփրկութիւն Աստուծոյ:
- 7. Եւ ասէր ցժողովուրդսն ելեալս մկրտիլ քնմանէ. ծնունդք իժից, ո՞ր եղոյց ձեզ վախճիլ ի բարկութենէն՝ որ գալոց է. (ա):
- 8. Արարէք այսուհետեւ պտուղս արժանի ապաշխարութեան. և մի՛ սկսանիցիք ասել՝ եթէ ունիմք հայր զԱբրահամ. զայս ասեմ ձեզ, եթէ կարող է Աստուած ի քարանցս յայսցանէ յարուցանել որդիս Աբրահամու:
- 9. Բայց ահաւասիկ տապար առ արմին ծառոց կայ, ամենայն ծառ՝ որ ոչ առնէ զպտուղ բարի, հատանի և ի հուր արկանի:
- 10. Հարցանէին զնա ժողովուրդքն և ասէին. իսկ արդ՝ զի՞նչ գործեսցուք:
- 11. Պատասխանի ետ և ասէ ցնոսա. ոյր իցեն երկու հանդերձք՝ տացէ զմին այնմ՝ ոյր ոչ գուցէ, և ոյր կայցէ կերակուր՝ նոյնպէս արասցէ. (բ):
- 12. Եկին և մաքսաւորք մկրտիլ, և ասեն ցնա. վարդապետ, զի՞նչ գործեսցուք:
- 13. Եւ նա ասէ ցնոսա. մի՛ ինչ աւելի քան զհրամայեալն ձեզ առնիցէք:
- 14. Հարցանէին զնա և զինուորքն և ասէին. և մեք զի՞նչ գործեսցուք. ասէ ցնոսա. մի զոք խուրիցէք՝ և մի զոք զրպարտիցէք, շատ լիցին ձեզ թոշակքն ձեր:
- 15. Մինչ ակն ունէր ժողովուրդն, և խորհէին ամենեքեան ի սիրտս իւրեանց վասն Յովհաննու՝ միթէ սա՞ իցէ Քրիստոսն:
- 16. Պատասխանի ետ ամենեցուն և ասէ. ես մկրտեմ զձեզ

ա. Մատ. Գ. 7. ԻԳ. 33:
 բ. Յակ. Բ. 15:

- ջրով. բայց գայ զօրագոյն քան զիս. զորոյ չեմ բաւական բառնալ զկողշիկս, նա մկրտեսցէ զձեզ հոգւով սրբով և հրով. (ա):
- 17. Որոյ հեծանոցն ի ձեռին իւրում սրբել զկալ իւր և ժողովել զցորեանն ի շտեմարանս իւր, և զյարգն այրեսցէ անշէջ հրով. (բ):
- 18. Բազում և այլ ինչ մխիթարութեամբ աւետարանէր ժողովրդեանն:
- 19. Բայց Հերովդէս չորրորդապետ յանդիմանեալ ի նմանէ վասն Հերովդիայ կնոջ եղբօր իւրոյ, և վասն ամենայն չարեացըն զոր գործեաց Հերովդէս. (գ):
- 20. Յաւել և զայն ևս ի վերայ ամենայնի, և եզ ի բանտի զՅովհաննէս:
- 21. Եւ եղև ի մկրտիլ ամենայն ժողովրդեանն, և ընդ Յիսուսի մկրտիլն և կալ յաղօթս, բանալ երկնից. (դ):
- 22. Եւ իջանել Հոգւոյն սրբոյ մարմնաւոր տեսեամբ իբրև զաղանի ի վերայ նորա, և գալ ձայն յերկնից՝ որ ասէր. գուես որդի իմ սիրելի, ընդ քեզ հաճեցայ:
- 23. Եւ ինքն Յիսուս էր ամաց իբրև երեսնից, սկսեալ՝ որսց որպէս կարծիւր որդի Յովսեփայ, որ Յակովբայն, որ Հեղեայն, որ Մատաթեայն:
- 24. Որ Ղևեայն, որ Մեղքեայն, որ Յաննեայն, որ Յովսեփեայն:
- 25. Որ Մատթեայն, որ Ամոսեայն, որ Նաուումայն, որ Էսղեայն, որ Նանգեայն:
- 26. Որ Մատթեայն, որ Մատաթեայն, որ Սեմեայն, որ Յովսեփեայն, որ Յովղայն:

ա. Մատ. Գ. 11. — Մարկ. Ա. 7. — Յոհ. Ա. 26. Գործ. Ա. 5. ԺԱ. 16. ԺԲ. 4.
 բ. Մատ. Գ. Գ. 4.
 գ. Մարկ. 2. 17.
 դ. Մատ. Գ. 17. — Մարկ. Ա. 11. — Յոհ. Ա. 32. — Բ. Պետ. Ա. 17.

- 27. Որ Յովնանայն, որ Բեսայն, որ Զօրաբարելին, որ Սաղաթիէլին, որ Ներեայն:
- 28. Որ Մեղքեայն, որ Ադդեայն, որ Կովսամայն, որ Եղմոգադայն, որ Երայն:
- 29. Որ Յեսուայն, որ Եղիազարեայն, որ Յովրամայն, որ Մատթայն, որ Ղևեայն:
- 30. Որ Սիմէովնին, որ Յուզային, որ Յովսեփայն, որ Յովնամայն, որ Եղիակիմայն:
- 31. Որ Մեղթեայն, որ Մեննայն, որ Մատթայն, որ Նաթանայն, որ Դաւթին:
- 32. Որ Յեսսեայն, որ Ուրէզայն, որ Բոոսայն, որ Սաղմանայն, որ Նասսուլնին:
- 33. Որ Ամենադաբայն, որ Արամայն, որ Ադմեայն, որ Առնեայն, որ Եսրովմայն, որ Փարէսին, որ Յուզային:
- 34. Որ Յակովբայն, որ Իսահակայն, որ Աբրահամուն, որ Թարային, որ Նաքուրայն:
- 35. Որ Սերուքայն, որ Ռազաւայն, որ Փաղեկայն, որ Երբերայն, որ Սաղային:
- 36. Որ Կայնանայն, որ Արփաքսադայն, որ Սեմայն, որ Նոյին, որ Ղամեքայն:
- 37. Որ Մաթուսաղային, որ Ենուքայն, որ Յարեդին, որ Մաղաղիէլին, որ Կայնանայն:
- 38. Որ Ենուսայն, որ Սեթայն, որ Ադամայն, որ Աստուծոյն:

ԳԼՈՒԽ Դ.

- 1. **Ե**ւ Յիսուս լի Հոգևով սրբով դարձաւ ի Յորդանանէ. և վարէր Հոգևովն յանապատ. և
- 2. Առուրս քառասուն փորձեալ ի սատանայէ. և ոչ եկեր և ոչ արբ յառուրսն յայնոսիկ, և ի կատարելն նոցա՝ քաղցեաւ:
- 3. Եւ ասէ ցնա սատանայ. եթէ որդի ես Աստուծոյ, ասա՛ քարիդ այդմիկ՝ զի Հաց լիցի:

Մատ. Գ. 1. — Մարկ. Ա. 12.

- 4. Պատասխանի ետ նմա Յիսուս և ասէ. գրեալ է, եթէ ոչ Հացիւ միայն կեցցէ մարդ, այլ ամենայն բանիւ Աստուծոյ. և
- 5. Եւ Հանեալ զնա ի լեառն մի բարձր՝ եցոյց նմա զամենայն Թագաւորութիւնս աշխարհի ի վայրկեան ժամանակի:
- 6. Եւ ասէ ցնա սատանայ. քեզ տաց զայս ամենայն իշխանութիւն և զվառս սոցա. զի ինձ տուեալ է, և ում կամիմ՝ տամ զսա:
- 7. Արդ՝ դու եթէ անկեալ երկիր պագանիցես առաջի իմ, քեզ եղիցի ամենայն:
- 8. Պատասխանի ետ նմա Յիսուս և ասէ. գրեալ է, երկիր պագցես տեսուն Աստուծոյ քում, և զնա միայն պաշտեսցես. ք):
- 9. Եւ էա՞ծ զնա յերուսաղէմ, և կացոյց ի վերայ աշտարակի տաճարին, և ասէ ցնա. եթէ որդի ես Աստուծոյ, արկ զքեզ աստի ի վայր:
- 10. Զի գրեալ է, եթէ Հրեշտակաց իւրոց պատուիրեալ է վասն քո՝ պահել զքեզ. ք):
- 11. Զի ի վերայ ձեռաց բարձցեն զքեզ, մի երբէք Հարցես զքարի զոտն քո:
- 12. Պատասխանի ետ նմա Յիսուս և ասէ. ասացեալ է, թէ ոչ փորձեսցես զոտէր Աստուած քո. ք):
- 13. Եւ կատարեալ զամենայն փորձութիւնս սատանայի, ի բաց եկաց ի նմանէ առ ժամանակ մի:
- 14. **Ե**ւ դարձաւ Յիսուս զօրութեամբ Հոգւոյն ի Գալիլեա, և ել Համբաւ զնմանէ ընդ ամենայն կողմանս զաւառին. և
- 15. Եւ նա ուսուցանէր ի ժողովուրդս նոցա փառաւորեալ յամենեցունց:

ա. Բ. Օրեն. Ը. 3. — Մատ. Գ. 4.
 բ. Բ. Օրեն. 2. 13. Ժ. 20.
 գ. Սաղ. Ղ. 11.
 դ. Բ. Օրեն. 2. 16.
 յ. Մատ. Գ. 1. — Մարկ. Ա. 14.

- 16. Եւ եկին ի Նազարէթ՝ ուր սնեալն էր, և եմուտ ըստ սովորութեան իւրում՝ յաւուր շաքաթու ի ժողովուրդն. ւ) :
- 17. Եւ ետուն նմա գիրս զՆասայեայ մարգարէի, և յարեաւ ընթեռնուլ, և իբրև եբաց զգիրսն՝ եգիտ զայն տեղի՝ յորում գրեալն էր :
- 18. Հոգի տեառն ի վերայ իմ՝ վասն որոյ և էօծ իսկ զիս. աւետարանել աղքատաց առաքեաց զիս, բժշկել զբեկեալս սրբախւ. ք) :
- 19. Քարոզել գերեաց զթողութիւն, և կուրաց տեսանել, արձակել զվիրաւորս ի թողութիւն, քարոզել զտարեկան տեառն ընդունելի և զօր հասուցման :
- 20. Եւ խփեալ զգիրսն՝ ետ ցպաշտօնեայն, և նստաւ. (և ամենեցուն՝ որք ի ժողովրդեանն էին, աչք՝ ի նա հայէին :
- 21. Եւ սկսաւ ասել ցնոսա. այսօր լցան գիրքս այս յահանջս ձեր :
- 22. Եւ ամենքին վկայէին նմա, և զարմանային ընդ բանս շնորհացն՝ որք ելանէին ի բերանոյ նորա, և ասէին. ոչ սա է որդին Յովսեփայ :
- 23. Եւ ասէ ցնոսա. ապաքէն ասիցէք առ իս զառակս զայս. բժիշկի, բժշկեա զանձն քո. որչափ լուար, զոր արարեր ի Կափառնայում, արա և ատո ի քում գաւառի :
- 24. Եւ ասէ. ամէն ասեմ ձեզ, թէ չէ մարգարէ ընդունելի ի քաղաքի իւրում :
- 25. Արդարև ասեմ ձեզ, զի բազում այրիք էին յաւուրս եղիայի ի մէջ Իսրայէլի, յորժամ փակեցան երկինք զերևաման և զվեց ամիս, և եղև սով մեծ ընդ ամենայն երկիր :
- 26. Եւ ոչ առ մի ի նոցանէ առաքեցաւ եղիա, բայց միայն ի Սարեփթայ Սիդոնացոցոյ՝ առ կին մի այրի. ց) :

ա. Մատ. ԺԳ. 54. — Մարկ. 2. 1
բ. Եսայի. ԿԱ. 1.
գ. Գ. Թագ. ԺԵ. 9.

- 27. Եւ բազում բարոտք էին յԻսրայէլի առ եղիսէիւ մարգարէի. և ոչ որ ի նոցանէ սրբեցաւ, բայց միայն Նէեման ասորի. ւ) :
- 28. Եւ լցան ամենքին բարկութեամբ ի ժողովրդեանն՝ իբրև լսէին զայս :
- 29. Եւ յարուցեալ հանին զնա արտարոյ քաղաքին, և ածին զնա մինչև յարտեան լերինն՝ յորոյ վերայ քաղաքն նոցա շինեալ էր, գահալէժ առնել զնա :
- 30. Եւ նա անցեալ ընդ մէջ նոցա՝ ցնայր :
- 31. Եւ էջ ի Կափառնայում ի քաղաքն Գալիլեացոց, և ուսուցանէր զնոսա ի շաքաթան. ք) :
- 32. Եւ զարմանային ընդ վարդապետութիւնն նորա, զի իշխանութեամբ էր բանն նորա. ց) :
- 33. Եւ էր ի ժողովրդեանն այր մի, զոր ունէր այս դիւի պրզծոյ, և աղաղակեաց ի ձայն մեծ. ր) :
- 34. Ասէ. թուլացո՞, զի՞ կայ մեր և քո, Յիսուս Նազովրեցի, եկիր կորուսանել զմեզ. գիտեմք զքեզ սլ ես գու, սուրբդ Աստուծոյ :
- 35. Սաստեաց ինա Յիսուս և ասէ. պապանձեանց և էլ ի դրմանէ. զգետնեաց զնա դւն ի միջի անդ և ել ի նմանէ, և ինչ ոչ վնասեաց նմա :
- 36. Եւ եղեն զարմանալիք ի վերայ ամենեցուն, խօսէին ընդ միմեանս և ասէին. զի՞ ոչ է բանս այս, զի իշխանութեամբ և զօրութեամբ սաստէ այսոց պղծոց՝ և ելանեն :
- 37. Եւ երթայր հռչակ զնմանէ ընդ ամենայն տեղիս շուրջ զգաւառան :

ա. Գ. Թագ. Ե. 14.
բ. Մատ. Գ. 13.
գ. Մարկ. Ա. 22.
դ. Մարկ. Ա. 23.

- 38. Եւ յարուցեալ ի ժողովրդենէ անտի, եմուտ ի տուն Սիմոնի:
- 39. Զորանչ Սիմոնի տագնապէր ջերմամբ մեծաւ, և աղօջեցին զնա վասն նորա. և):
- 40. Եկաց առ նմա, սաստեաց ջերմանն, և եթող զնա. և վաղվաղակի յարեաւ և պաշտէր զնոսա:
- 41. Եւ ընդ արևուն մտանել՝ ամենեքեան, որոց էին Հիւանդք ի պէսպէս ցաւս, բերէին զնոսա առ նա. և նա իւրաքանչիւր ումեք ի նոցանէ դնէր ձեռս՝ և բժշկէր զնոսա. ք):
- 42. Ելանէին զեք ի բազմաց, աղաղակէին և ասէին. եթէ դու ես որդի Աստուծոյ, և նա սաստէր՝ և ո՛չ տայր նոցա թոյլ խօսիլ, զի գիտէին զնա թէ Գրիստոսն է:
- 43. Եւ իբրև տիւ եղև, ել գնաց յանապատ տեղի, և ժողովուրդքն խնդրէին զնա. եկին մինչև առ նա, և արգելուն զնա՝ զի մի գնացէ ի նոցանէ:
- 44. Եւ նա ասէ ցնոսա. և այլոց քաղաքաց պարտ է ինձ աւետարանել զարքայութիւնն Աստուծոյ, զի յայն իսկ առաքեցայ:
- 45. Եւ քարոզէր ի ժողովուրդսն Գալիլեացոց:

ԳԼՈՒԽ Ե.

- 1. Եւ եղև ի խոնիլ զնովաւ ժողովրդեանն և լսել զբանն Աստուծոյ, և ինքն կայր առ ծովակին Գենեսարեթայ:
- 2. Եւ ետես երկուս նաւս զի կային առ ծովակին, և ձկնորսքն ելեալ ի նոցանէ՝ լուանային զգործիսն. ք):
- 3. Եւ նա ի մի նաւուցն՝ որ էր Սիմոնի, և աղաչեաց զնա՝

ա. Մատ. Ը. 14. — Մարկ. Ա. 30.
 բ. Մարկ. Ա. 34.
 գ. Մատ. Գ. 18. — Մարկ. Ա. 16.

- սակաւիկ մի տանել ի ներքս ի ցամաքէն. նստաւ և ուսուցանէր ի նաւէ անտի զժողովուրդսն:
- 4. Եւ իբրև լուեաց ի խօսիցն, ասէ ցՍիմոն. խաղացո՞ ի խորըն, և արկէք զգործիս ձեր յորս:
- 5. Պատասխանի ետ Սիմոն և ասէ ցնա. վարդապետ, զամենայն զիշերս աշխատ եղեաք՝ և ոչ ինչ կալաք. բայց վասն քո բանիդ արկցուք զգործիսս:
- 6. Զայս իբրև արարին՝ փակեցին ի ներքս բազմութիւն ձրկանց յոյժ, մինչև պարպատէին ուռկանք նոցա:
- 7. Եւ ակնարկէին որսակցացն ի միւս նաւն՝ գալ օգնել նոցա. և եկին. և լցան երկոքին նաւքն՝ մինչև մերձ յընկղմիլ նոցա:
- 8. Իբրև ետես Սիմոն Պետրոս, անկաւ առ ծունկսն Յիսուսի և ասէ. ի բաց գնա յինէն, տէր, զի այր մեղաւոր եմ ես:
- 9. Քանզի ահ պատեաց զնա և զամենեսեան՝ որ ընդ նմայն էին՝ վասն որոյ ձկանցն՝ զոր ըմբռնեցին:
- 10. Նոյնպէս և զՅակովբոս, և զՅովհաննէս՝ զորդիսն Զերեզեայ, որք էին որսակիցք Սիմոնի. և ասէ ցՍիմոն Յիսուս. մի՛ երկնչիր, յայսմ՛հետէ զմարդիկ որսայցես ի կեանս:
- 11. Եւ հանեալ զնաւն ի ցամաք՝ թողին զամենայն, և գնացին զհետ նորա:
- 12. Եւ եղև ի հասանելն նորա ի մի ի քաղաքացն, ահա այր մի լի բորոտութեամբ, իբրև ետես զՅիսուս՝ անկեալ ի վերայ երեսոց՝ աղաչեաց զնա, և ասէ. տէր, եթէ կամիս, կարող ես զիս սրբել. և):
- 13. Զգեաց զձեռն իւր՝ հասոյց ի նա և ասէ. կամիմ սրբեաց. և վաղվաղակի գնաց ի նմանէ բորոտութիւնն:
- 14. Եւ նա պատուիրեաց նմա՝ մի՛ ումեք ասել, այլ թէ երթցոյց զանձն քո քահանային, և մատն զպատարագ վասն սրբոց:

ա. Մատ. Ը. 2. — Մարկ. Ա. 40.

բուժեան քո, որդէս և հրամայեաց Մովսէս՝ ի վկայութիւն նոցա. ւ) :

15. Եւ յորդէր առաւել բանն զնմանէ. և ժողովէին ժողովուրդք բազումք լսել՝ և բժշկիլ ի հիւանդութենէ իւրեանց :

16. Եւ նա խոյս տայր յանապատ տեղիս. և կայր յաղօթս :

17. Եւ եղև ի միում՝ առուրց՝ և ինքն ուսուցանէր, և Փարիսեցիքն և օրինացն վարդապետք նստէին. որք ժողովեալ էին յամենայն քաղաքաց Իսրայէլեացոց և հրէաստանի և Երուսաղէմի. և զօրութիւն տեառն էր ի բժշկել զնոսա :

18. Եւ ահա արք բերէին մահճօք զայր մի, որ էր անդամալոյծ, և խնդրէին զնա մոլծանել ի ներքս, և զնել առաջի նորա. ք) :

19. Եւ իբրև ոչ գտանէին, թէ ընդ ո՞ր մոլծանիցեն զնա ի ներքս՝ վասն ամբոխին, ելին ի տանիս, և ի ցուոցն կախեցին զնա, և իջուցին մահճօքն հանդերձ ի մէջ՝ առաջի Յիսուսի :

20. Եւ տեսեալ զհաւատոսն նոցա՝ ասէ ցնա. այր զու, թողեալ լիցին քեզ մեզք քո :

21. Սկսան խորհել դպիրքն և Փարիսեցիքն, և ասեն. ո՞ է սա՞ որ խօսի զհայհոյութիւնս. ո՞վ կարէ թողուլ զմեզս, բայց միայն Աստուած :

22. Իբրև գիտաց Յիսուս զխորհուրդս նոցա, պատասխանի ետ և ասէ ցնոսա. զի՞ խորհիք ի սիրտս ձեր :

23. Զի՞նչ դիւրագոյն է. ասել՝ թողեալ լիցին քեզ մեզք քո, եթէ ասել՝ արի և զնա :

24. Այլ զի գիտասցիք՝ թէ իշխանութիւն ունի որդի մարդոյ յերկրի թողուլ զմեզս. ասէ ցանդամալոյծն, քեզ ասեմ. արի՛, առ զմահիճս քո, և երթ ի տուն քո :

25. Եւ առժամայն յարուցեալ առաջի ամենեցուն՝ է՛առ զիւրև՝ յորոյ վերայ անկեալ զնիւր, զնաց ի տուն իւր, և փառաւոր առնէր զԱստուած :

ւ. Ղեւտ. Ժ. 4.
բ. Մատ. Թ. 2. - Մարկ. Բ. 3.

26. Զարմանք կալան զամենեսին. և փառաւոր առնէին զԱստուած. լի եղեն ահիւ և ասեն, եթէ տեսաք այսօր նոր նշան :

27. Եւ յետ այնորիկ ել անտի, և ետես մաքսաւոր մի՝ որում՝ անուն էր Ղևի, զի նստէր ի մաքսաւորութեան. և ասէ ցնա. եկ զինի իմ. ւ) :

28. Եւ թողեալ զամենայն, յարեալ և զնաց զինի նորա :

29. Եւ արար ընդունելութիւն մեծ նմա Ղևի ի տան իւրում. և էր ժողովուրդ բազում մաքսաւորաց և այլոց՝ որք էին բաղմեալ ընդ նոսա :

30. Եւ տրանջէին Փարիսեցիքն և դպիրքն նոցա զնմանէ առ աշակերտսն նորա՝ և ասէին. ընդէ՞ր ընդ մաքսաւորս և ընդ մեղաւորս ուտէք և ըմպէք. ք) :

31. Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ ցնոսա, ոչ ինչ են պիտոյ բժիշկ ողջոց, այլ հիւանդաց :

32. Եւ ոչ եկի կոչել զարդարս, այլ զմեղաւորս յապաշխարութիւն :

33. Եւ նոքա ասեն ցնա. ընդէ՞ր աշակերտքն Յովհաննու պահեն ստէպ, և խնդրուածս առնեն, նոյնպէս և Փարիսեցոցն, և քոյքդ ուտեն, և ըմպեն. գ) :

34. Եւ նա ասէ ցնոսա. միթէ կարո՞ղ էք մանկանց առաջատի, մինչ փեսայն ընդ նոսա իցէ, հրաման տալ պահել :

35. Եկեսցեն առուրք՝ յորժամ բարձցի ի նոցանէ փեսայն, ապա պահեսցեն յառուրսն յայնոսիկ :

36. Ասաց և առակ մի առ նոսա. թէ ոչ որ արկանէ ի նոր հանդերձէ ի վերայ հնացեալ ձորձոյ. ապա թէ ոչ՝ և զնորն պատառէ, և ընդ հնոյն չմիաբանի կապերուն, որ ի նորոյն :

37. Եւ ոչ որ արկանէ գինի նոր ի տիկս հինս. ապա թէ ոչ՝

ւ. Մատ. Թ. 9. - Մարկ. Բ. 14.
բ. Մարկ. Բ. 16.
գ. Մարկ. Բ. 18.

պայթուցանէ գինին նոր զտիկան հինս. ինքն հեղու, և տիկ-
քըն կորնչին:

38. Այլ գինի նոր ի տիկս նորս արկանելի է. և երկոքին պա-
հին:

39. Եւ ոչ որ ըմպէ զհինն՝ և կամիցի զնորն. քանզի ասէ՝ ե-
թէ հինն քաղցրագոյն է:

ԳԼՈՒԽ Զ.

1. Եւ եղև ի շաբաթու յերկրորդում՝ առաջնոյն՝ անցա-
նել նմա ընդ արտորայսն, և աշակերտքն նորա կոր-
զէին հասկ՝ շփէին ընդ ամն և ուտէին. և):

2. Եւ ոմանք ի փարիսեցւոցն ասեն ցնոսա. զի՞նչ գործէք՝
զոր չէ օրէն ի շաբաթու:

3. Պատասխանի ետ նոցա Յիսուս և ասէ. չիցէ՞ ընթերցեալ
ձեր՝ զոր արարն Դաւիթ, յորժամ քաղցեաւն ինք և որ ընդ
նմայն էին:

4. Զիմարդ եմուտ նա ի տունն Աստուծոյ, և զհացն առա-
ջաւորութեան եկեր՝ և ետ այնոցիկ՝ որք ընդ նմայն էին. զոր
ոչ էր օրէն ումեք ուտել, բայց միայն քահանայապետիցն. և):

5. Եւ ասէ ցնոսա. տէր է որդի մարդոյ և շաբաթու:

6. Եւ եղև ի միւսում շաբաթուն մտանել նմա ի ժողովուր-
դըն և ուսուցանել. և էր անդ այր մի, որոյ ձեռն իւր աջ գօ-
սացեալ էր. և):

7. Եւ սպասէին նմա դպիրքն և փարիսեցիք՝ թէ ի շաբաթուն
բժշկիցէ, զի գտանիցեն չարախօսութիւն զնմանէ:

8. Եւ նա զիտէր զիտրհուրդս նոյա. ասէ ցայրն՝ որոյ ձեռնն
գօսացեալ էր, արի՛ անց ի մէջ. և նա յարուցեալ եկաց:

ա. Մատ. թ. 1. — Մարկ. Բ. 23.

բ. Ա. թագ. ԻԱ. 6. — Եւեց. ԻԹ. 32. — Ղեւտ. ԻԳ. 9.

գ. Մատ. թ. 10. — Մարկ. Գ. 1.

9. Ասէ ցնոսա Յիսուս՝ հարցից ինչ ձեզ. ի՞նչ արժան է ի
շաբաթու, բարի՞ ինչ առնել՝ եթէ չար գործել. ոգի մի ապ-
րեցուցանել՝ թէ կորուսանել:

10. Եւ հայեցեալ շուրջ զամենեքումք զայրագին՝ ասէ ցնա-
ձգեա՛ զձեռն քո. և նա ձգեաց, և հաստատեցաւ ձեռն նո-
րա իբրև զմիւսն:

11. Նոքա լցան յիմարութեամբ, և խօսէին ընդ միմեանս՝
թէ զի՞նչ առնիցեն Յիսուսի:

12. Եւ եղև ընդ աւուրսն ընդ այնոսիկ ել ի լեառն կալ յա-
ղօթս, և հանէր զգիշերն ի գլուխ յաղօթսն Աստուծոյ:

13. Եւ իբրև այգ եղև՝ կոչեաց զաշակերտսն իւր, և ընտ-
րեաց ի նոցանէ երկոտասանս, զորս և առաքեալս անուան-
եաց. և):

14. Զսիմոն՝ զոր և Պետրոս անուանեաց, և զԱնդրէաս
եղբայր նորին, և զՅակովբոս, և զՅովհաննէս, և զՓիլիպ-
պոս, և զԲարթուղիմէոս:

15. Եւ զՄատթէոս, և զԹովմաս, և զՅակովբոս Ալիեայ, և
զՍիմոն՝ զկոչեցեալն նախանձայոյդ:

16. Եւ զՅուզա Յակովբայ, և զՅուզա Խկարիովտացի՝ որ ե-
ղև իսկ մատնիչ:

17. Եւ իջեալ նոքօք հանդերձ ի տեղի մի տափարակ, և ժո-
ղով աշակերտացն նորա, և բազմութիւն յոյժ ժողովրդեանն
յամենայն հրէաստանէ և յերուսաղէմէ, և յայնմ կողմանէ,
և ի ծովեզերէն Տիւրոսի և Սիդոնի:

18. Որք եկին լսել ի նմանէ, և բժշկել ի հիւանդութենէ իւր-
եանց. և նեղեալքն յայսոց պղծոց՝ բժշկէին:

19. Եւ ամենայն ժողովուրդն խնդրէր մերձենալ ի նա՝ զի
զօրութիւն բազում ելանէր ի նմանէ՝ և բժշկէր զամենեալն:

20. Եւ նա ամբարձ զաչս իւր յաշակերտսն իւր՝ և ասէ. ե-

ա. Մատ. Ժ. 1. — Մարկ. Գ. 13. 14.

- րանի՝ աղքատացդ հոգւով, զի ձեր է արքայութիւնն Աստուծոյ. ւ) :
21. Երանի որք քաղցեալ են այժմ, զի յագեացին. երանի որք լան այժմ, զի ծիծաղեացին :
22. Երանի է ձեզ՝ յորժամ նախատիցեն զձեզ մարդիկ, և յորժամ որոշիցեն զձեզ և նախատիցեն, և հանիցեն անուն չար զձէնջ վասն որդւոյ մարդոյ. ք) :
23. Ուրախ լիջիք յաւուր յայնմիկ և ցնծասջիք. զի ահա վարձք ձեր բազում են յերկինս, ըստ դմին օրինակի առնէին մարգարէիցն հարբ իւրեանց :
24. Բայց վայ ձեզ մեծատանցդ, զի ընկալայք զմխիթարութիւն ձեր. Կ) :
25. Վայ ձեզ՝ որ յագեալդ էք այժմ, զի քաղցիցիք. վայ ձեզ՝ որք ծիծաղիք այժմ, զի սգայցէք և լայցէք. Դ) :
26. Վայ ձեզ՝ յորժամ բարի ասիցեն զձէնջ ամենայն մարդիկ. զի այդպէս առնէին սուտ մարգարէիցն հարբ նոցա :
27. Այլ ձեզ ասեմ՝ որ լսէքդ. սիրեցէք զթշնամիս ձեր, բարի արարէք ատելեաց ձերոց. Ե) :
28. Օրհնեցէք զանիծիչս ձեր. աղօթս արարէք ի վերայ նեղչաց ձերոց :
29. Որ հարկանէ զճնօտ քո, մատո՞ նմա և գմիւսն. և որ հանէ ի քէն զբաճկոն քո, մի՞ արգելուր ի նմանէ և զշապիկս. Զ) :
30. Ամենայն, որ խնդրէ ի քէն՝ տուր, և զոր ինչ հանէ որ ի քէն, մի՞ պահանջեր :
31. Եւ որպէս կամիք թէ արասցեն ձեզ մարդիկ, այնպէս արասջիք և դուք նոցա. Է) :

ա. Մատ. Ե. 2.
 բ. Մատ. Ե. 11.
 Գ. Սիրաք. 11. 8.
 Դ. Ամոս. 2. 1. — Եսայի. Կե. 13.
 Ե. Մատ. Ե. 44.
 Զ. Ա. Կորն. 2. 7.
 Է. Տօբ. Գ. 16. — Մատ. Ե. 12.

32. Եթէ սիրէք դուք զսիրելիս ձեր, զի՞նչ շնորհ է ձեր. զի և մեղաւորք սիրեն զսիրելիս իւրեանց. ւ) :
33. Եւ եթէ բարի առնէք բարերարաց ձերոց, ո՞ր շնորհ է ձեր. զի և մեղաւորք զնոյն գործեն :
34. Եւ եթէ տայք փոխ այնոցիկ՝ յորոց ակն ունիցիք առնուլ, ո՞ր շնորհ է ձեր. քանզի և մեղաւորք մեղաւորաց փոխ տան, զի առցեն անդրէն զկշիռն. ք) :
35. Բայց սիրեցէք զթշնամիս ձեր, և բարի արարէք ատելեաց ձերոց. և տուք փոխ՝ ուստի ոչ ակն ունիցիք առնուլ. և եղիցին վարձք ձեր բազումք, և եղիջիք որդիք բարձրելոյ. զի նա քաղցր է ի վերայ չարաց և ապաշնորհաց :
36. Եւ եղերուք զթածք՝ որպէս և հայրն ձեր գթած է :
37. Մի՞ դատիր՝ և ոչ դատիցիք. մի՞ պատժէք՝ և ոչ պատժիցիք. արձակեցէք, և արձակիցիք. Գ) :
38. Տուք՝ և տացի ձեզ. չափ բարուք, թաթաղուն, շարժուն, զեղուն տացին ի զոգս ձեր. նովին չափով՝ որով չափէք՝ չափեսցի ձեզ. Դ) :
39. Ասաց և առակ մի առ նոսա. միթէ կարիցէ՞ կոյր կուրի առաջնորդել, ոչ ապաքէն երկոքին ի խորխորատ անկանիցին :
40. Ոչ է աշակերտ լաւ քան զվարդապետ իւր. ամենայն կատարեալն եղիցի իբրև զվարդապետ իւր. Ե) :
41. Զի՞ տեսանես զշուղ յական եղբօր քո. և ի քում՝ ական զգերանդ ոչ նշմարես. Զ) :
42. Կամ զիմրդ կարես ասել ցեղբայր քո. եղբայր թող հանից զշուղդ յականէ քումմէ, և դու ի քում՝ ական զգե-

ա. Մատ. Ե. 46.
 բ. Բ. Օրեն. Ժ. 8. — Մատ. Ե. 42.
 Գ. Մատ. Ե. 1.
 Դ. Մատ. Ե. 2. — Մարկ. Գ. 24.
 Ե. Մատ. Ժ. 24. — Յով. Ժ. 16.
 Զ. Մատ. Ե. 3.

րանդ ոչ տեսանես. կեղծաւոր, հան նախ զգերանդ յականէ քումմէ և ապա հայեսլիր հանել զշիւղ յականէ եղբոր քո: 43. Զի ոչ է ծառ բարի՝ որ առնէ պտուղ չար. և ոչ դարձեալ ծառ չար՝ որ առնէ պտուղ բարի. աս):

44. Զի իւրաքանչիւր ծառ ի պտղոյ իւրմէ ճանաչի, և ոչ եթէ ի փշոց քաղեն թուղ, և ոչ ի մորենոյ կթեն խաղող:

45. Մարդ բարի՝ ի բարի գանձուց սրտի իւրոյ բղխէ զբարի, և մարդ չար՝ ի չարէ բղխէ զչար. քանզի ի յաւելուածոյ սրտին խօսի բերան նորա:

46. Զի՞ կոչէք զիս, տէր՝ տէր, և զոր ասեմն ոչ առնէք. ք):

47. Ամենայն որ գայ առ իս, և լսէ զբանս իմ և առնէ զնոսա, ցուցից ձեզ, ում նման է:

48. Նման է առն՝ որ շինիցէ տուն, որ փորեաց և խորեաց, և եղ զհիմն ի վերայ վիմի. ի յառնել հեղեղաց բաղխեաց գետ գտունն, և ոչ կարաց շարժել զնա. զի հաստատեալ էր հիմնն ի վերայ վիմի:

49. Իսկ որ լսէ զբանս իմ և ոչ առնէ, նման է առն՝ որ շինիցէ գտուն ի վերայ հողոյ առանց հիման. զոր բաղխեաց գետ. և վաղվաղակի անկաւ, և եղև կործանումն տանն այնորիկ մեծ:

ԳԼՈՒԽ Է.

1. Եւ իբրև կատարեաց զամենայն զբանս իւր ի լսելիս ժողովրդեանն, եմուտ ի Կափառնայում. ք):
2. Հարիւրապետի ուրումն ծառայ չարաչար հիւանդացեալ մերձ էր ի վախճանիլ, որ էր նմա պատուական:
3. Եւ իբրև լուաւ զՅիսուսէ, առաքեաց զճերան ի հրէից, աղաչէր զնա՝ զի եկեսցէ և ասրեցուցէ զճառայն նորա:

ա. Մատ. Է. 18: ԺԲ. 33:
բ. Մատ. Է. 21:— Հուով. Բ. 13:— Յակ. Ա. 22:
գ. Մատ. Ը. 5:

4. Եւ նորա եկեալ առ Յիսուս՝ աղաչէին զնա ստէպ և ասէին. թէ արժանի է՝ որում զշնորհս զայս առնես:

5. Զի սիրէ զազգս մեր, և զժողովրդանոցն նա շինեաց մեզ:

6. Եւ Յիսուս գնաց ընդ նոսա. իբրև ոչ ինչ կարի հեռի էր ի տանէն, յղեաց առ նա հարիւրապետն բարեկամն, և ասէ ցնա. տէր, մի՛ ինչ աշխատ լինիր, զի չեմ բաւական եթէ ընդ յարկաւ իմոյ մտանիցես. աս):

7. Վասն որոյ և ոչ զանձն համարեցայ արժանի առ քեզ գալոյ. այլ ասա՛ բանիւ՝ և բժշկեսցի մանուկս իմ:

8. Քանզի և ես այր մի եմ՝ կարգեալ ընդ իշխանութեամբ. ունիմ ընդ ինև զինուորս, և ասեմ սմա՝ երթ, և երթայ. և այլում՝ թէ եկ, և գայ. և ծառայի իմում՝ թէ արա՛ զայս և առնէ:

9. Եւ իբրև լուաւ զայս Յիսուս՝ զարմացաւ, դարձաւ առ ժողովուրդն՝ որք երթային զհետ նորա և ասէ. ամէն ասեմ ձեզ, թէ և ոչ յիսրայէլի այսչափ հաւատոս գտի:

10. Եւ դարձան անդրէն պատգամաւորքն ի տուն, և գտին զճառայն հիւանդ՝ բժշկեալ:

11. Եւ եղև ի վաղիւն երթայր ի քաղաք մի, որում անուն էր Նային. երթային ընդ նմա և աշակերտքն նորա և ժողովուրդ բազում:

12. Իբրև մերձ եղև ի դուռն քաղաքին, և ահա ելանէր մեռեալ մի՝ որդի միամօր մօր իւրոյ, և նա էր այրի. և ժողովուրդ բազում քաղաքին՝ էր ընդ նմա:

13. Իբրև ետես զնա տէր, գթացաւ ի նա և ասէ՝ մի՛ լար:

14. Եւ մատուցեալ մերձեցաւ ի դագաղն. և որք բարձեալ տանէին՝ զտեղի առին. և ասէ. պատանի՛ դու, քեզ ասեմ, արի՛:

ա. Մատ. Ը. 8:

- 15. Կանգնեցաւ, և նստաւ մեռեալն, և սկսաւ խօսիլ, և ետ զնա ցմայր իւր:
- 16. Եւ ահ կալաւ զամենեսին, և փառաւոր առնէին զԱստուած՝ և ասէին, թէ մարգարէ ոմն մեծ յարուցեալ է ի միջի մերում: և թէ՛ այց արար Աստուած ժողովրդեան իւրում ի բարութիւն. ա):
- 17. Եւ ել զրոյցս այս ընդ ամենայն հրէաստան վասն նորա, և ընդ ամենայն կողմանս աշխարհին:
- 18. Եւ պատմեցին Յովհաննու աշակերտքն իւր վասն ամենայնի այսորիկ:
- 19. Եւ կոչեաց առ ինքն երկուս ոմանս յաշակերտացն իւրոց Յովհաննէս, առաքեաց առ տէր և ասէ. դ՞ո՞ւ ես, որ գալոցն ես, եթէ այլում ակն կալցուք. ք):
- 20. Եւ եկեալ առ նա արքն ասեն. Յովհաննէս մկրտիչ առաքեաց զմեզ առ քեզ՝ և ասէ, դ՞ո՞ւ ես, որ գալոցն ես, եթէ այլում ակն կալցուք:
- 21. Եւ ի նմին ժամու բժշկեաց զբազումս ի հիւանդութեանց և ի հարուածոց և յայսոց չարաց, և կուրաց բազմաց շնորհեաց տեսանել:
- 22. Պատասխանի ետ նոցա և ասէ, երթայք, պատմեցէք Յովհաննու՝ զոր տեսէքդ և լուայք. զի կոյրք տեսանեն, և կաղք գնան, բորոտք սրբին, խուլք լսեն, մեռեալք յառնեն, աղքատք աւետարանին. Գ):
- 23. Եւ երանի՛ իցէ՛ որ ոչ գայթակղեսցի յիս:
- 24. Եւ իբրև գնացին հրեշտակքն Յովհաննու, սկսաւ խօսել ընդ ժողովուրդսն վասն Յովհաննու. զի՛նչ ելէք յանապատն տեսանել. եղէ՞գն շարժուն ի հողմոյ:
- 25. Այլ զի՛նչ ելէք տեսանել. այլ ի հանդերձս փափկու-

... Յոհ. Գ. 19:
 Բ. Մատ. ԺԱ. 2:
 Գ. Եսայի. 1, 6. 5:

- թեան զարգարեալ. ահաւանիկ որ ի հանդերձս երևելիս և ի փափկութեան են՝ յարքունիս են:
- 26. Այլ զի՛նչ ելէք տեսանել. մարգարէ՞. այո՛, ասեմ՝ ձեզ՝ առաւել ևս քան զմարգարէ:
- 27. Զի սա է՝ վասն որոյ գրեալն է, թէ ահա առաքեմ զհրեշտակ իմ՝ առաջի քոյ, որ յարդարեսցէ զճանապարհս քո առաջի քո. ա):
- 28. Ամէն ասեմ ձեզ. մեծ ի ծնունդս կանանց մարգարէքան զՅովհաննէս ոչ որ է. բայց փոքրիկն յարքայութեան Աստուծոյ՝ մեծ է քան զնա:
- 29. Եւ ամենայն ժողովուրդն իբրև լուաւ՝ և մաքսաւորքն արդարացուցին զԱստուած, զի մկրտեցան ի մկրտութիւն Յովհաննու:
- 30. Իսկ փարիսեցիքն և օրինականք զխորհուրդն Աստուծոյ անարգեցին յանձինս իւրեանց, զի ոչ մկրտեցան ի նմանէ:
- 31. Արդ՝ ո՞ւմ նմանեցուցից զմարդիկ ազգիս այսորիկ, և ո՞ւմ իցեն նմանողք. ք):
- 32. Նման են մանկաւոյ՝ որ ի հրապարակս նստիցին, կարգայցեն զմիմեանս և ասիցեն. փողս հարաք ձեզ՝ և ոչ կաքաւիցէք, որբսոցաք՝ և ոչ լացէք:
- 33. Եկն Յովհաննէս մկրտիչ՝ ոչ ուտէր՝ և ոչ ըմպէր, և ասէիք՝ դե գոյ ի նմա. Գ):
- 34. Եկն որդի մարդոյ՝ ուտէ և ըմպէ, և ասէք, ահա այր կերող և արբեցող, բարեկամ մաքսաւորաց և մեղաւորաց:
- 35. Եւ արդարացաւ իմաստութիւն յորդոց իւրոց:
- 36. Աղաչէր զնա ոմն ի փարիսեցուցն՝ զի կերիցէ ձաշ ընդ նմա, և մտեալ ի տուն փարիսեցուցն՝ բազմեցաւ:
- 37. Եւ կին մի էր ի քաղաքին մեղաւոր, իբրև գիտաց թէ բազմեալ է ի տան փարիսեցուցն, բերեալ շիշ մի՝ նարդեան իւղոյ ազնուի. Դ):

... Մաղաք. Գ. 1: - Մատ. ԺԱ. 10: - Մարկ. Ա. 2:
 Բ. Մատ. ԺԱ. 16:
 Գ. Մատ. Գ. 4: - Մարկ. Ա. 6:
 Դ. Մատ. ԻԶ. 7: - Մարկ. ԺԳ. 3: - Յզ. ԺԲ. 3:

38. Կայր յետոյ առ ոտս նորա, լայր. և արտասուօքն սկսաւ թանալ զոտս նորա, և հերով գլխոյ իւրոյ ջնջէր, և համբուրէր զոտս նորա, և օծանէր իւրովն:

39. Եւ տեսեալ փարիսեցւոյն՝ որ կոչեացն զնա, ասէ ընդ միտքս իւր. սա թէ մարգարէ որ էր, ապա գիտէր թէ ո՞վ և ո՞ր պիտի որ կին մերձենայ ի սա. զի մեղաւոր է:

40. Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ ցնա. Սիմոն, ունիմ ինչ ասել քեզ. և նա ասէ. աստ՛ վարդապետ:

41. Եւ ասէ. երկու պարտապանք էին ուրումն փոխատուի մին՝ պարտէր հինգ հարիւր դահեկան, և միւսն յիսուն:

42. Եւ իրրւ ոչ գոյր նոցա հատուցանել, երկոցունց շնորհեաց. արդ՛ աստ՛ ո՞վ առաւել սիրեսցէ զնա:

43. Ասէ Սիմոն. ինձ այսպէս թուի՛ եթէ որում զբազումն շնորհեաց. և նա ասէ ցնա, ուղիղ դատեցար:

44. Եւ դարձեալ ի կինն կողմն, ասէ ցՍիմոն. տեսանե՞ս զայս կին. մտի ի տուն քո, ջուր օտից խնոց ոչ ետուր. իսկ սա արտասուօք իւրովք եթաց զոտս իմ, և հերով իւրով ջրնջեաց:

45. Համբոյր մի դու ոչ ետուր ինձ, սա աւասիկ յորմէ հետէ մտեալ եմ՝ ոչ դադարեաց ի համբուրելոյ զոտս իմ:

46. Իւրով զգլուխ իմ՝ ոչ օծեր. սա իւրով անուշիւ էօծ:

47. Վասն որոյ ասեմ քեզ. թողեալ լիցին սմա մեզք իւր բազում, զի յոյժ սիրեաց. զի որում շատ թողուցու՛ շատ սիրէ, և որում սակաւ՝ սակաւ:

48. Եւ ասէ ցնա. թողեալ լիցին քեզ մեզք քո. ք):

49. Եւ սկսան՝ որք բազմեալն էին ընդ նմա՝ ասել ընդ միտս իւրեանց, ո՞վ է սա՛ որ զմեզս թողու:

50. Եւ նա ասէ ցկինն. հաւատք քո կեցուցին զքեզ, երթ ի խաղաղութիւն:

ա. Մատ. Թ. 2.

ԳԼՈՒԽ Ը.

1. Եւ եղև յետ այնորիկ. և ինքն շրջէր ընդ քաղաքս և ընդ գետոս, քարոզէր և աւետարանէր զարքայութիւն Աստուծոյ, և երկոտասանքն ընդ նմա:

2. Եւ կանայք ոմանք՝ որ բժշկեալ էին յայտոց չարաց և ի հիւանդութեանց, Մարիամ՝ որ կոչիւր Մագդաղենացի, յորմէ եօթն զւարն ելեալ էին. ք):

3. Եւ Յովհաննա կին Քուզայ հազարապետին Հերովդի, և Նուշան, և այլք բազումք, որք պաշտէին զնա յընչից իւրեանց:

4. Եւ ի ժողովել բազում ժողովրդոց, և ըստ քաղաքաց քաղաքաց եկելոցն առ նա, ասէ առակաւ:

5. Եւ սերմանացան սերմանել զսերմանիս իւր. և ի սերմանելն իւրում՝ էր որ անկաւ առ ճանապարհաւ և եղև կոխան, և թռչունք երկնից կերին զնա. ք):

6. Եւ այլն անկաւ յապառաժի. և ընդ բուսանիլն չորացաւ՝ առ ի չգոյէ հիւթոյ:

7. Եւ այլն անկաւ ի մէջ փշոց. և ընդ նմին բուսեալ փշոցն՝ հեղձուցին զնա:

8. Եւ այլն անկաւ յերկիր բարի և պարարտ. և բուսեալ՝ արար պտուղ հարիւրապատիկ. զայս իրրւ խօսեցաւ՝ ասէ. որ ունիցի ականջս լսելոյ՝ լուիցէ:

6. Հարցանէին զնա աշակերտքն, թէ զինչ իցէ առակն:

10. Եւ նա ասէ. ձեզ տուեալ է գիտել զխորհուրդս արքայութեան Աստուծոյ, բայց այլոցն՝ առակօք, զի տեսցեն՝ և մի տեսցեն, և լուիցեն՝ և մի խմասցին. ք):

11. Բայց առակն այս ինչ է. սերմն՝ բանն Աստուծոյ է:

ա. Մարկ. ԺԶ. 9.
բ. Մատ. ԺԳ. 4. - Մարկ. Գ. 3.
գ. Եսայի. 2. 9. - Մատ. ԺԳ. 14. - Մարկ. Գ. 12. - Յօհ ԺԲ. 40. - Գործ. ԻԲ. 26. - Հռոմ. ԺԱ. 8.

- 12. Եւ որք առ ճանապարհաւն, այնորիկ են, որ լսենն, և ապա գայ օթսանայ և հանէ զբանն ի սրտից նոցա, զի մի հաւատասցեն և ապրենցին:
- 13. Եւ որք յապառափին, որք յորժամ լսիցեն խնդութեամբ ընդունին զբանն, և արմատս ոչ ունին, որք առ ժամանակ մի հաւատան, և ի ժամանակի փորձութեան հեռանան:
- 14. Իսկ որ ի մեջ փշոցն անկաւ՝ նորա են, որք իբրև լսեն ըզբանն՝ և ի հոգս և ի մեծութիւն և ի ցանկութիւն աշխարհիս զբաղեալ հեղձնուն և անպտուղ լինին:
- 15. Իսկ որ յերկիրն պարարտ, որոց բարւոք և զուարթագին սրտիւ լուեալ զբանն՝ ընդունին, և տան զպտուղ համբերութեամբ:
- 16. Ոչ ոք լուցանէ ճրագ և թագուցանէ ընդ կարասեալ, կամ դնէ ընդ մահճօք, այլ ի վերայ աշտանակի դնէ, զի որք մտանեն՝ զլոյս տեսցեն. և):
- 17. Զիք ինչ ծածուկ՝ որ ոչ յայտ լիցի, և ոչ գաղտնի՝ որ ոչ ծանիցի և եկեսցէ ի յայտ. ք):
- 18. Տեսէք այսուհետև զխորդ լսէքդ. զի ոյր գուցէ՝ տացի նմա. և ոյր ոչն գուցէ՝ զոր կարծեն թէ ունիցի՝ բարձցի ի նըմանէ. գ):
- 19. Եկին առ նա մայրն և եղբարք իւր, և ոչ կարէին հասանել ի նա վասն բազմութեանն. ր):
- 20. Ազգ եղև նմա և ասեն. մայր քո և եղբարք քո կան արտաքոյ՝ և կամին զքեզ տեսանել:
- 21. Եւ ասէ ցնոսա. մայր իմ և եղբարք իմ սոքա են, ոլք ըզբանն Աստուծոյ լսեն և առնեն:
- 22. Եւ եղև ի միում՝ յաւուրց՝ ինքն ել ի նաւ և աշակերտ-

ա. Մատ. Ե. 15. — Մարկ. Գ. 21.
 բ. Մատ Ժ. 26. — Մարկ. Գ. 22.
 գ. Մատ. Ժ. Գ. 12. — Ի. Ե. 29.
 զ. Մատ. Ժ. Բ. 46. — Մարկ. Գ. 32.

- քըն նորա. և ասէ ցնոսա. եկայք անցցուք յայնկոյս ծովակին. և գնացին. ւ):
- 23. Եւ մինչդեռ նաւէին՝ ի քուն եմուտ. և էջ մրրիկ հողմոց ի ծովակն՝ և ուռնոյր, և տազնապէին:
- 24. Մտուցեալ զարթուցին զնա և ասեն. վարդապետ, վարդապետ, կորնչիմք աւասիկ. և նա յարուցեալ սաստեաց հողմոյն և խուփութեան ջուրցն, և հանդարտեցան, և եղև խաղաղութիւն:
- 25. Ասէ ցնոսա. ո՛ր եմ հաւատք ձեր. և զահի հարեալ զարմացան, և ասէին ցմիմեանս. ո՛վ արդեօք իցէ սա՞ զի և հողմոց և ջրոց հրաման տայ, և հնազանդին սմա:
- 26. Եւ նաւեցին՝ իջին յաշխարհն Փերգեսացոց, որ է յայնկոյս հանդէպ Գալիլեայ:
- 27. Եւ ընդ ելանելն նորա ի ցամաք՝ պատահեաց այր մի ի քաղաքէն, յորում էին դեք, և բազում ժամանակս չէր հանդերձ զգեցեալ և ոչ ի տան բնակեալ, այլ ի գերեզմանս:
- 28. Եւ տեսեալ զՅիսուս, աղաղակեաց և անկաւ առաջի նորա, և ասէ մեծաձայն. զի՛ կայ իմ և քոս Յիսուս՝ որդի Աստուծոյ բարձրելոյ. աղաչեմ՝ զքեզ՝ մի՛ տանջեր զիս:
- 29. Քանզի հրաման տայր այսոյն պղծոյ ելանել ի մարդոց անտի. զի բազում ժամանակս յափշտակեալ էր զնա, և կապէր ի շղթայս, և պահէր յերկաթս. և խզէր զկապանսն և վարիւր ի դիւէն յանապատս:
- 30. Եհարց ցնա Յիսուս և ասէ. զի՛նչ անուն է քեզ. և նա ասէ. լեգէովն. զի դեք բազումք մտեալ էին ի նա:
- 31. Եւ աղաչէին զնա՝ զի մի՛ հրաման տացէ նոցա երթալ յանդունդս:
- 32. Եւ էր անդ երամակ մի խողից բազմաց արօտական ի լերինն. և աղաչեցին զնա, զի հրաման տացէ նոցա մտանել ի նոսա. և հրամայեաց նոցա:

ա. Մատ. Ը. 23. — Մարկ. Գ. 36.

- 33. Եւ ելեալ զԼքն յառնէն՝ մտին ի խողեանն, և զիմեաց երամակն ի դարէ անտի ի ծովակն՝ և հեղձաւ:
- 34. Իբրև տեսին խողարածքն զիրան՝ որք եղեն, փախեան, և պատմեցին ի քաղաքին և յագարակսն:
- 35. Եւ իբրև ելին տեսանել զգործսն, և եկին առ Յիսուս, և գտին զայրն՝ ուստի զԼքն ելեալ էին, զգեցեալ և զգաստացեալ նստէր առ ոտսն Յիսուսի, և երկեան:
- 36. Պատմեցին նոցա՝ որոց տեսեալն էր՝ թէ զիւրդ փրկեցաւ զիււհարն:
- 37. Եւ աղաչէր զնա ամենայն բողոմութիւնն շուրջ զկողմամբքն Գերգեսացոց՝ զնալ ի սահմանացն նոցա. քանզի ահիւ մեծաւ աագնապէին. և նա մտեալ ի նաւ՝ դարձաւ անդրէն:
- 38. Աղաչէր զնա այրն, ուստի զԼքն ելեալ էին՝ շրջել ընդ նրմա. արձակեաց զնա և ասէ:
- 39. Դարձ ի տուն քո, և պատմեա զոր միանգամ արար քեզ Աստուած. զնաց ի քաղաքն և քարոզէր, զոր ինչ արար նմա Յիսուս:
- 40. Եւ իբրև դարձաւ անդրէն Յիսուս, ընկալաւ զնա ժողովուրդն. քանզի ամենեքեան ակն ունէին նմա:
- 41. Եւ ահա եկն այր մի՝ որում անուն էր Յայրոս, և նա էր իշխան ժողովրդեանն. անկեալ առ ոտսն Յիսուսի՝ աղաչէր զնա մտանել ի տուն նորա. և):
- 42. Զի դուստր միամօր էր նորա, ամաց իբրև երկոտասանից, և էր մերձ ի մահ. և ընդ երթալն նորա՝ ժողովուրդքն նեղէին զնա:
- 43. Եւ կին մի էր ի տեռատեսութեան արեան յամաց երկոտասանից, որ ի բժիշկս ծախեալ էր զամենայն ինչս իւր. որում ոչ էր լեալ հնար յումեքէ բժշկիլ. ք):
- 44. Մատուցեալ յետոյ մերձեցաւ ի քղանցս հանդերձի նո-

... Մատ. Թ. 18: — Մարկ. Ե. 22.
 բ. Մատ. Թ. 20: — Մարկ. Ե. 25:

- րա, և նոյնժամայն եկաց զլիսումն արեան նորա:
- 45. Եւ ասէ Յիսուս. ո՞վ է՝ որ մերձեցաւն յիս. իբրև ամենեքեան ուրանային, ասէ Պետրոս՝ և որք ընդ նմա էին. վարդապետ, ժողովուրդք պնդեն և նեղեն զքեզ:
- 46. Եւ ասէ Յիսուս. ոմն մերձեցաւ յիս, քանզի գիտացի՝ եթէ զօրութիւն ել յինէն:
- 47. Իբրև ետես կինն՝ եթէ ոչ ծածկեցաւ ի նմանէ, եկն դողալով և անկաւ առաջի նորա, թէ վասն որոյ իրաց մերձեցաւ ի նա՝ պատմեաց առաջի ամենայն ժողովրդեանն, և թէ որպէս բժշկեցաւ առժամայն:
- 48. Եւ ասէ. քաջալերեաց, դուստր, հաւատք քո կեցուցին զքեզ, երթ ի խողաղութիւն:
- 49. Եւ մինչդեռ նա խօսէր, գայ ոմն ի տանէ ժողովրդապետին և ասէ ցնա. մեռաւ դուստրն քո, մի՛ ինչ աշխատ առնէր զդա:
- 50. Իսկ Յիսուս իբրև լուաւ, պատասխանի ետ նմա և ասէ. մի՛ երկնչիր, միայն հաւատա՛ և կեցցէ:
- 51. Եւ մտեալ իտունն՝ ոչ զոք եթող մտանել՝ բայց միայն ըզՊետրոս և զՅակոբոս և զՅովհաննէս, և զհայր մանկանն և զմայր նորա:
- 52. Լային ամենեքեան՝ և կոծէին զնա. և նա ասէ. մի՛ լայք, զի չէ մեռեալ՝ այլ ննջէ:
- 53. Եւ նոքա ծաղր առնէին զնա, զի գիտէին թէ մեռաւ:
- 54. Եւ նորա հանեալ զամենեսին արտաքս:
- 55. Կալաւ զձեռանէ նորա, բարբառեցաւ և ասէ. արի՛ կ'աց մանուկ դու:
- 56. Եւ դարձաւ ոգի նորա, և կանգնեցաւ վաղվազակի. և հրամայեաց տալ նմա ուտել:
- 57. Եւ զարմացան ծնողքն նորա. և նա պատուիրէր՝ մի՛ ումեք ասել՝ որ ինչ եղևն:

1. Եւ կոչեցեալ զերկոտասան առաքեալսն, ետ նոցա զօրութիւն և իշխանութիւն ի վերայ ամենայն զիւաց և բժշկել զհիւանդութիւնս. (ա):
2. Եւ առաքեաց զնոսա քարողել զարքայութիւնն Աստուծոյ, և բժշկել զախտաժէտս:
3. Եւ ասէ ցնոսա. մի՛ ինչ բառնայք ի ճանապարհի, մի՛ գաւազան, և մի՛ մախազ, մի՛ հաց, և մի՛ արծաթ, և մի՛ երկուս հանդերձս ունիցիք. (բ):
4. Եւ յոր տուն մտանիցէք՝ անդ ազջիք, և անտի զնայցէք:
5. Եւ որք ոչ ընդունիցին զձեզ, յորժամ՝ ելանիցէք ի քաղաքէն յայնմանէ, զփոշի օտից ձերոց թօթափեսջիք ի վկայութիւն նոցա. (գ):
6. Եւ ելեալ շրջէին ընդ քաղաքս և ընդ գետոս, աւետարանէին և բժշկէին ընդ ամենայն տեղիս:
7. Լուաւ Հերովդէս չորրորդապետ զգործսն ամենայն. և զարմանայր վասն ասելոյն յոմանց. (դ):
8. Եթէ Յովհաննէս յարեաւ ի մեռելոց, և յոմանց՝ թէ Եղիա յայտնեցաւ, և յայլոց՝ թէ մարգարէ ոմն յառաջնոցն յարեաւ:
9. Ասէ Հերովդէս. զՅովհաննէս ես գլխատեցի. իսկ սա ո՞վ իցէ, զորմէ այսպիսի իրս լսեմ. և խնդրէր տեսանել զնա:
10. Դարձան առաքեալքն, և պատմեցին նմա զամենայն, զոր արարին. և առեալ զնոսա՝ խուսեաց առանձինն ի տեղի առնապատ քաղաքի միոյ, որում անուն էր Բեթսայիղա:
11. Եւ ժողովուրդքն իբրև գիտացին, գնացին զհետ նորա.

ա. Մատ. Ժ. 1:
 բ. Մատ. Ժ. 9. — Մարկ. 2. 8.
 գ. Գործ. ԺԳ. 51.
 դ. Մատ. ԺԳ. 1. — Մարկ. 2. 14.

- և ընկալեալ զնոսա՝ խօսէր ընդ նոսա վասն արքայութեանն Աստուծոյ. և որոց պէտք էին բժշկութեան՝ բժշկէր:
12. Եւ օրն սկսաւ տարաժամիլ. մատեան երկոտասանքն և ասեն ցնա. արձակեա՛ զժողովուրդսդ, զի երթեալ շուրջ ի գետոսն և յագարակս՝ հանգիցեն և գտցեն կերակուր. զի աստ յանապատի տեղւոջ եմք. (ա):
 13. Ասէ ցնոսա. դուք տուք դոցա ուտել. և նորա ասեն. ոչ գոյ մեր աւելի քան զհինգ նկանակ և զերկուս ձկունս. բայց եթէ երթիցուք, զնեսցուք բաւական ժողովրդեանդ կերակուր. (բ):
 14. Քանզի էին արք իբրև հինգ հազարք. ասէ ցաշակերտսն. բազմեցուցէ՛ք զգոսս դասս դասս, յիսուն յիսուն:
 15. Եւ արարին այնպէս, և բազմեցուցին զամենեսեան:
 16. Եւ առեալ զհինգ նկանակսն և զերկուս ձկունսն, հայեցաւ յերկինս՝ օրհնեաց, և երեկ, և տայր ցաշակերտսն արկանել ժողովրդեանն:
 17. Կերին և յագեցան ամենեքեան, և բարձին զնշխարս կոտորոցն երկօտասան սակառի:
 18. Եւ եղև ի կալն նորա յաղօթս առանձինն՝ էին ընդ նմա և աշակերտքն նորա. եհարց զնոսա և ասէ. զո՞ ոք ասեն զինէն ժողովուրդքն թէ իցեմ. (գ):
 19. Եւ նոցա պատասխանի տուեալ ասեն. զՅովհաննէս մկրրտիչ, և այլք՝ զԵղիա, իսկ այլք՝ թէ մարգարէ ոք յառաջնոցն յարեաւ:
 20. Ասէ ցնոսա. դուք՝ զո՞վ ոք ասէք զինէն, թէ իցեմ. պատասխանի ետ Պետրոս և ասէ. զՔրիստոսն Աստուծոյ:
 21. Նա սաստեաց ի նոսա, և պատուիրեաց, մի ումեք ասել զայն:

ա. Մատ. ԺԳ. 15. — Մարկ. 2. 36.
 բ. Յօհ. 2. 9.
 գ. Մատ. ԺԳ. 13. — Մարկ. Ը. 27.

22. Եւ ասէ, թէ պարտ է որդւոյ մարդոյ բազումն չարչարիլ՝
և անարգիլ ի քահանայապետից և ի ծերոց և ի դարաց, և
սպանանիլ, և յերիր առւեր յառնել. *):

23. Եւ ասէր առ ամենեսին. եթէ որ կամի զկնի իմ՝ գալ,
ուրացի զանձն, և առցէ զխաչ իւր հանապաղ, և եկեսցէ
զհետ իմ: †):

24. Զի որ կամիցի զանձն իւր կեցուցանել՝ կորուսցէ զնա. և
որ կորուսցէ զանձն իւր վասն իմ՝ կեցուցցէ զնա. ‡):

25. Զի՞նչ օգուտ է մարդոյ եթէ զաշխարհ շահեսցի, և զան-
ձըն իւր կորուսցէ կամ տուժեսցի: §):

26. Զի որ ամօթ համարեսցի զիս և զբանս իմ, զնա և որդի
մարդոյ յամօթ արացցէ՝ յորժամ գայցէ փառօք իւրովք և
հօր՝ և հրեշտակաց սրբոց. ¶):

27. Բայց արդարև ասեմ ձեզ, եթէ են ոմանք ի դոցանէ, որ
այգր կան, որք մի ճաշակեսցեն զմահ, մինչև տեսցեն զար-
քայութիւն Աստուծոյ. †):

28. Եւ եղև յետ այսց բանից իբրև առւրք ութ, առեալ
զՊետրոս՝ և զՅակոբոս՝ և զՅովհաննէս՝ ել ի լեառն կալ յաղօ-
թըս. ‡):

29. Եւ ի կալն նմա յաղօթս՝ եղև տեսիլ երեսաց նորա այ-
լակերպ, և փոխեցաւ հանդերձ նորա և եղև սպիտակ փայ-
լուն: §):

30. Եւ ահա արք երկու խօսէին ընդ նմա, որք էին Մովսէս և
Եղիա: ¶):

31. Երևեալ փառօք և ասէին զելիցն նորա՝ զոր կատարե-
լոց էր յերուսաղէմ: †):

*. Մատ. Ժ. 21. — Մարկ. Թ. 30.
†. Մատ. Ժ. 38. — Ժ. 24.
‡. Յօհ. Ժ. 25.
§. Մատ. Ժ. 33. — Մարկ. Ը. 38. — Բ. Տեմ. Բ. 12.
¶. Մատ. Ժ. 28. — Մարկ. Ը. 39.
†. Մատ. Ժ. 1. — Մարկ. Թ. 1:

32. Իսկ Պետրոս՝ և որք ընդ նմայն էին՝ ծանրացեալք ի բնոյ
զարթեան, տեսին զփառան նորա և զերկուս արսն և որ կա-
յին առ նմա: †):

33. Եւ եղև ի մեկնիլն նոցա ի նմանէ, ասէ Պետրոս ցՅի-
սուս. վարդապետ, բարւոք է մեզ աստ լինիլ, և արացուք
երիս տաղաւարս. մի քեզ, և մի Մովսէսի, և մի Եղիայի. և
ոչ գիտէր զինչ խօսէր: ‡):

34. Եւ իբրև զայս ասաց, եկն ամպ, և հովանի եղև ի վերայ
նոցա. և երկեան ի մտանելն նոցա ընդ ամպովն: §):

35. Զայն եղև յամպոյն և ասէ. դա է որդի իմ՝ ընտրեալ,
դմա լուարուք. *):

36. Եւ ընդ լինիլ բարբառոյն՝ գտաւ Յիսուս միայն. և ինք-
եանք լուեցին, և ոչ ումեք պատմեցին յառւորսն յայնոսիկ և
ոչինչ՝ յորոց տեսինն: †):

37. Եւ եղև ի վաղիւն մինչ իջանէին նոքա ի լեռնէ անտի՝
ընդ առաջ եղև նմա Ժողովուրդ բազում: ‡):

38. Եւ ահա այր մի ի Ժողովրդենէ անտի աղաղակեաց և ա-
սէ. վարդապետ. աղաչեմ զքեզ, հայեաց յորդի իմ, զի մի-
ամօր է ինձ. §):

39. Եւ ահա այս հարկանի ի նմա, և յանկարծ գոչէ, և զար-
կուցանէ, և թաւալեցուցանէ զնա և փրփրեցուցանէ, և հա-
զիւ մեկնի ի նմանէ խորտակեալ զնա: †):

40. Եւ աղաչեցի զաշակերտսն քո, զի հանցեն զնա, և ոչ կա-
րացին: ‡):

41. Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ. ո՛վ ազգ անհաւատ և
թիւր, մինչև յերբ եղէց ընդ ձեզ, և անսայցեմ ձեզ. մատո՛
այսր զորդին քո: †):

42. Եւ մինչդեռ մատչէր, զարկոյց զնա դէն՝ և շարժեաց:

43. Սաստեաց Յիսուս այսոյն պղծոյ, և բժշկեաց զմանուկն,
և ետ զնա ցհայր իւր: ‡):

*. Բ. Պետ. Ա. 17.
†. Մատ. Ժ. 14. — Մարկ. Թ. 16:

44. Եւ զարմանային ամենեքեան ի վերայ մեծամեծացն Աստուծոյ. և ի զարմանալն ամենեցուն ի վերայ ամենայնի՝ զոր առնէր, ասէ ցաշակերտսն իւր. զիք դուք ի լսելիս ձեր զբանս զայստսիկ, զի որդի մարդոյ մատնելոց է ի ձեռս մարդկան:

45. Եւ նորա ոչ գիտէին զբանն. և էր ծածկեալ ի նոցանէ՞ զի մի՛ գիտասցեն. և երկնչէին հարցանել ցնա վասն բանին այնորիկ:

46. Եմուտ խորհուրդ ի նոսա, թէ ո՞ր արդեօք մեծ իցէ ի նոցանէ. աս):

47. Յիսուս իբրև ծանեալ զխորհուրդս սրտից նոցա, առ մանուկ մի, կացոյց ի մէջ նոցա առ իւր:

48. Եւ ասէ ցնոսա. որ որք ընկալցի զմանուկս զայս յանուն իմ՝ զիս ընդունի, և որ զիս ընդունիցի՝ ընդունի զառաքիչն իմ. զի որ փոքրիկն է յամենեսին ի ձեզ՝ նա եղիցի մեծ:

49. Պատասխանի ետ Յովհաննէս և ասէ. վարդապետ, տեսաք զոմն, որ յանուն քո դէս հանէր, և արգելաք զնա, զի ոչ շրջի ընդ մեզ:

50. Ասէ ցնոսա Յիսուս. մի՛ արգելուք զնա, զի որ ոչն է ձեր թշնամի, ի ձեր կողմն է:

51. Եւ եղև ի կատարել աւուրց Վերանալոյ նորա՝ և ինքն գերեսս հաստատեաց երթալ յԵրուսաղէմ:

52. Եւ առաքեաց հրեշտակս առաջի երեսաց իւրոց. և իբրև չոգան, մտին ի գեօղ մի Սամարացոց՝ պատրաստել ինչ նմա:

53. Եւ ոչ ընկալան զնա. զի դէմ՝ եղեալ էր նորա երթալ յԵրուսաղէմ:

54. Իբրև տեսին աշակերտքն Յակովբոս և Յովհաննէս՝ ասեն. տէր, կամիս զի ասասցուք և իջցէ հուր յերկնից և սատակեացէ զնոսա:

55. Կարձաւ սաստեաց ի նոսա և ասէ. ոչ գիտէք որո՞յ հոգւոյ էք դուք:

ա. Մատ. ԺԲ. 1. — Մարկ. Թ. 33.

56. Զի որդի մարդոյ ոչ եկն զողիս մարդկան կորուսանել՝ այլ կեցողանել. և գնացին յայլ գեօղ. աս):

57. Եւ մինչդեռ երթային նորա ի ճանապարհի, ասէ ոմն ցնա. և ես եկից զինի քո՞ յոր վայր և երթիցես:

58. Ասէ ցնա Յիսուս. աղուխուց որջք գոն, և թուշնոց երկնից դադարք, և որդւոյ մարդոյ ոչ գոյ՝ ուր գիցէ զգլուխ. ք):

59. Ասէ ցմիւս և ս. Եկ զինի իմ. և նա ասէ. տէր, հրամանս տուր ինձ՝ երթալ նախ թաղել զհայր իմ:

60. Ասէ ցնա Յիսուս. թող զմեռեալսն՝ թաղել զմեռեալս իւրեանց, և դու երթ և պատմեա զարքայու թիւնն Աստուծոյ:

61. Ասէ և այլ ոմն. եկից զինի քո՞, տէր. բայց նախ հրամանս տուր ինձ հրաժարել ի տանէ իմմէ:

62. Ասէ ցնա Յիսուս. ոչ որ արկանէ ձեռն զմաճով և հայիցի յետս, եթէ յաջողեալ իցէ արքայութեան Աստուծոյ:

ԳԼՈՒԽ Ժ.

1. Ետ այսորիկ երևեցոյց տէր և այլ և սոթանասուն և երկուս. և առաքեաց զնոսա երկուս երկուս առաջի իւր յամենայն քաղաքս և ի տեղիս՝ ուր ինքն երթալոց էր:

2. Եւ ասէ ցնոսա. հունձք բազումք են և մշակք սակաւ. արդ՝ աղաչեցէք զտէր հնձոց, զի հանցէ մշակս ի հունձս իւր. ք):

3. Երթայք, ասա առաքեմ զձեզ իբրև զգաւիսն ի մէջ գայլոց. ք):

4. Մի՛ բառնայք զքսակ, և մի՛ մախաղ, մի՛ կօշիկս. և ի ճանապարհի ումեք որջոյն մի՛ տայցէք. է):

ա. Յօհ. Գ. 17. — ԺԲ. 47.
բ. Մատ. Ը. 20.
գ. Մատ. Թ. 37.
դ. Մատ. Ժ. 16.
է. Մարկ. 2. 8. — Գ. Թագ. Գ. 29.

5. Յոր տուն մտանիցէք՝ նախ ասասլիք թէ ողջոյն տանս այսմիկ:

6. Եւ եթէ իցէ անդ որդի ողջունի, հանգիցէ ի վերայ նորա ողջոյնն ձեր, ապա թէ ոչ՝ ի ձեզ դարձցի:

7. Եւ ի նմին տան ագանիջիք. ուտիջիք և ըմպիջիք ի նոցանէ. զի արժանի է մշակն վարձու իւրոյ. մի՛ փոխիցիք ի տանէ ի տուն. աս):

8. Յոր քաղաք մտանիցէք՝ և ընդունիցին զձեզ, ուտիջիք զինչ առաջի դնիցեն ձեր:

9. Եւ բժշկեսլիք՝ որ ի նմա հիւանդք իցեն. և ասասլիք նոցա, մերձեալ է ի վերայ ձեր արքայութիւն Աստուծոյ:

10. Իսկ յոր քաղաք մտանիցէք և ոչ ընդունիցին զձեզ, իբրև ելանիցէք ի հրապարակս նորա, ասասլիք. ք):

11. Եւ զփոշիս՝ որ կռուեալ է ի քաղաքէ ձերմէ յետս մեր՝ թօթափեսցուք ի ձեզ. բայց զայս գիտասլիք՝ զի մերձեալ է արքայութիւն Աստուծոյ:

12. Ասեմ՝ ձեզ, զի Սողոմոնացոց ընդարձակագոյն լիցի յաւուրն յայնմիկ՝ քան քաղաքին այնմիկ:

13. Վայ քեզ, Քորազին, վայ քեզ, Բեթսայիդա. զի եթէ ի Տիւրոս և ի Սիդովն եղեալ էին զօրութիւնքն՝ որ եղեն ի ձեզ, վազու ևս արդեօք ի խորգ և ի մոխիր նստեալ ապաշխարեալ էր. ք):

14. Բայց Տիւրոսի և Սիդովնի ընդարձակագոյն լիցի ի գատաստանի քան ձեզ:

15. Եւ դու, Կափառնայում, որ մինչև յերկինս բարձրացեալ ես, մինչև ի գոթիս իջես:

16. Որ ձեզ լսէ, ինձ լսէ. և որ զձեզ անարգէ, զիս անարգէ. և որ զիս անարգէ, զառաքիչն իմ անարգէ. և որ ինձ լսէ:

... Մատ. թ. 10.— Ո. Տեմ. Ե. 18.
բ. Գործ. թ. 51.
գ. Մատ. թ. 21.

լսէ այնմիկ՝ որ զիսն առաքեաց. աս):

17. Դարձան եօթանասուն և երկուքն խնդութեամբ և ասեն. Տէր, և զևք հնազանդին մեզ յանուն քո:

18. Եւ ասէ ցնոսա. տեսանէի զստանայ անկեալ յերկնից իբրև զփայլակն:

19. Ահա ետու ձեզ իշխանութիւն կոխել զօձս և զկարիճս, և զամենայն զօրութիւն թշնամոյն, և ձեզ ոչինչ մեզանչիցեն:

20. Բայց ընդ այն մի խնդայք՝ եթէ այսք հնազանդին ձեզ, այլ խնդացէք՝ զի անուանք ձեր գրեալ են յերկինս:

21. Ի նմին ժամու ցնծացաւ Յիսուս հոգւովն սրբով և ասէ. գոհանամ զքէն, հայր, տէր երկնի և երկրի, զի ծածկեցեր զայս յիմաստնոց և ի գիտնոց, և յայտնեցեր զայս տրդայոց. այո՛, հայր, զի այսպէս հաճոյ եղև առաջի քո. ք):

22. Ամենայն ինչ տուաւ ինձ ի հօրէ իմմէ. և ոչ որ գիտէ թէ ո՞ր է որդի՝ եթէ ոչ հայր, և ո՞ր է հայր՝ եթէ ոչ որդի, և ում կամիցի որդին յայտնել:

23. Եւ դարձեալ առանձինն առ աշակերտսն ասէ. երանի աչաց՝ որ տեսանիցեն՝ զոր տեսանէք. ք):

24. Ասեմ՝ ձեզ, զի բազում մարգարէք և թագաւորք կամեցան տեսանել՝ զոր դուք տեսանէք՝ և ոչ տեսին, և լսել զոր լսէք՝ և ոչ լուան:

25. Եւ ահա յարեաւ ոմն օրինական՝ փորձէր զնա և ասէր. վարդապետ, զի՞նչ գործեցից՝ զի զկեանս յաւիտենականս ժառանգեցից. ք):

26. Եւ նա ասէ ցնա. յօրէնս զի՞նչ գրեալ է. սրպէս լինի երեսու:

... Մատ. թ. 40.— Յօհ. թ. 20.
բ. Մատ. թ. 25.
գ. Մատ. թ. 16.
դ. Մատ. ԻԲ. 35.— Մարկ. թ. 28.

- 27. Նա պատասխանի ետ և ասէ. սիրեսցես զոտէր Աստուած քո յամենայն սրտէ քումմէ և յամենայն անձնէ քումմէ, և յամենայն զօրութենէ քումմէ, և յամենայն մտաց քոց, և զընկեր քո իբրև զանձն քո. աս) :
- 28. Եւ ասէ ցնա. ուղիղ ետուր զպատասխանիդ. զայդ արա՛, և կեցցես :
- 29. Նա իբրև կամեցաւ զանձն արդարացուցանել՝ ասէ ցՅիսուս. և ո՛վ է իմ ընկեր :
- 30. Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ. այր մի իջանէր յերուսաղէմէ յԵրիքով, և անկաւ ի ձեռս աւագակաց, որք մերկացուցին զնա, և վէրս ի վերայ եղին. թողին կիսամահ՝ և գնացին :
- 31. Իէպ եղև քահանայի միոջ իջանել ընդ նոյն ճանապարհ, և տեսեալ զնա՝ զանց արար :
- 32. Նոյնպէս և Աւտացի մի եկեալ ընդ նոյն տեղի, ետես՝ և զանց արար :
- 33. Սամարացի ոմն ճանապարհորդեալ՝ եկն ընդ նոյն առ նովաւ, և տեսեալ զնա՝ գլծացաւ :
- 34. Եւ մատուցեալ պատեաց զվէրս նորա՝ արկեալ ի վերայ ձէթ և գինի. և եղեալ ի վերայ գրաստու իւրոյ՝ էած զնա ի պանդոկ մի, և դարմանեաց զնա :
- 35. Եւ ի վաղիւ անդր իբրև ելանէր անտի, հանեալ ետ ցպանդոկապետն երկուս դահեկանս և ասէ. դարման տար դմա՛, և զոր ինչ ծախեսցես ի դա, ի միւսանգամ գալստեան իմում հատուցից քեզ :
- 36. Արդ՝ ո՞ յերեսցունց ի նոցանէ թուի քեզ մերձաւոր լեալ անկելոյն ի ձեռս աւագակաց :
- 37. Եւ նա ասէ. որ արար զողորմութիւնն ի վերայնորա. ասէ ցնա Յիսուս. երթ և զու արա նոյնպէս :
- 38. Եւ եղև ի գալն նոցա, և ինքն եմուտ ի գետոյ մի. և կին ոմն անուն Մարթա՝ ընկալաւ զնա ի տան իւրում :

... Բ. Օրին. 2. 5.

- 39. Եւ նորա էր քոյր մի, որում անուն էր Մարիամ, որ և եկն նստաւ առ ոտն Տեառն, և լսէր զբանս նորա :
 - 50. Եւ Մարթա զբաղեալ էր ի բազում սպասու. եկն եկաց առ նմա և ասէ. տէ՛ր, ոչինչ է փոյթ քեզ, զի քոյրդ իմ միայն եթող զիս ի սպասու. արդ՝ ասա՛ դմա զի օգնեսցէ ինձ :
 - 41. Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ. Մարթա Մարթա, զու հոգաս և զբազում իւրք զբաղեալ ես :
 - 42. Բայց աստ սակաւ ինչ պիտոյ է. Մարիամ մասն բարի ընտրեաց, որ ոչ բարձցի ի սմանէ :
- ԳՂՈՒԽ ԺԱ.
- 1. **Ե**ւ եղև ի տեղուջ ուրեք կալ յալօթս. և իբրև դարեաց՝ ասէ ցնա ոմն յաշակերտացն իւրոց. Տէ՛ր, ուսո՞ մեզ յաղօթս կալ, որպէս Յովհաննէս ուսոյց աշակերտացն իւրոց :
 - 2. Ասէ ցնոսա. յորժամ կայցէք յաղօթս, ասասջիք. Հայր մեր, սուրբ եղիցի անուն քո. եկեսցէ արքայութիւն քո. աս) :
 - 3. Զհաց մեր հանապազորդ տո՛ւր մեզ զօրըստօրէն :
 - 4. Եւ թող մեզ զմեզս մեր, զի և մեք թողումք ամենայնի՛ որ պարտիցի մեզ. և մի՛ տանիր զմեզ իփորձութիւն :
 - 5. Եւ ասէ ցնա. ո՛վ է ի ձէնջ՝ որոյ իցէ բարեկամ. և երթայցէ առ նա ի մէջ գիշերի, և ասիցէ ցնա, բարեկամ, տուր ինձ փոխ երիս նկանակս :
 - 6. Զի բարեկամ իմ եկն առ իս յուղոյ. և ոչ ինչ ունիմ դնել առաջի նորա :
 - 7. Եւ նա ի ներքուստ տայցէ պատասխանի և ասիցէ. մի՛ աշխատ առներ զիս, զի դուրքդ փակեալ են, և մանկունքս ընդ ինև կան յանկողնի. ոչ կարեմ յառնել և տալ քեզ :
 - 8. Ասեմ ձեզ, եթէ ոչ յարուցեալ տայցէ նմա վասն բարե-

... Մատ. 2. 9.

կամութեանն, սակայն վասն ժողովեանն յարուցեալ տայ-
ցէ նմա՝ զինչ և պիտոյ իցէ:

9. Եւ ես ասեմ ձեզ. խնդրեցէք և տացի ձեզ. հայցեցէք՝ և
գողջիք. բաղխեցէք՝ և բացցի ձեզ. և):

10. Զի ամենայն որ խնդրէ՝ առնու, և որ հայցէ՝ գտանէ, և
որ բաղխէ՝ բացցի նմա:

11. Յո՞ որ ի ձէնջ հայր՝ խնդրիցէ որդի իւր ձուկն, միթէ
փոխանակ ձկան օձ տայցէ նմա. ք):

12. Եւ կամ խնդրիցէ ձու, միթէ կարի՞՞ տայցէ նմա:

13. Իսկ եթէ դուք՝ որ չարքդ էք՝ գիտէք պարզեւս բարիս
տալ որդւոց ձերոց, սրչափ ևս առաւել հայր ձեր յերկնից
տայցէ բարիս այնոցիկ, որ խնդրեն ի նմանէ:

14. Եւ հանէր դե մի համր. և եղև յելանել դիւին խօսե-
ցաւ համրն, և զարմացան ամենայն ժողովուրդքն. ք):

15. Եւ ոմանք ի նոցանէ ասեն. բէեղզեբուղաւ իշխանաւն
դիւաց հանէ դա զգլուս. ք):

16. Եւ այլք փորձէին, և նշան յերկնից խնդրէին ի նմանէ:

17. Իսկ նորա գիտացեալ զխորհուրդս նոցա, ասէ ցնոսա. ամենայն
թագաւորութիւն բաժանեալ յանձն՝ աւերի, և տուն
բաժանեալ յանձն՝ կործանի:

18. Ապա եթէ և սատանայ բաժանեցաւ յանձնէ, զիւրդ
կայցէ թագաւորութիւն նորա. զի ասէք զինէն թէ բէեղ-
զեբուղաւ իշխանաւն դիւաց հանէ դա զգլուս:

19. Եթէ ես բէեղզեբուղաւ հանեմ զգլուս, որդիքն ձեր իւ
հանիցեն. վասն այդորիկ նոքին եղիցին ձեր զատուորք:

20. Իսկ եթէ մատամբ Աստուծոյ հանեմ զգլուս, ապա հաս-
եալ է ի վերայ ձեր արքայութիւն Աստուծոյ:

ա. Մատ. է. 7. — Իւ. 22. — Մարկ. ժ. 24. — Յօհ. ժ. 13.
Յակ. Ա. 5:

բ. Մատ. է. 9:

գ. Մատ. թ. 32. — ժ. 22:

դ. Մատ. թ. 34. Մարկ. Գ. 22:

21. Յորժամ հզօր վառեալ պահիցէ զտուն իւր, ի խողա-
ղութեան են ինչք նորա:

22. Բայց եթէ հզօրագոյն քան զնա ի վերայ եկեալ յաղթես-
ցէ նմա. զսպառազինութիւնն նորա հանէ՝ յոր յուսացեալ
էր. և զաւար նորա բաշխեսցէ:

23. Որ ոչ է ընդ իս, հակառակ իմ է. և որ ոչ ժողովէ ընդ
իս, ցրուէ:

24. Յորժամ այսն ելանիցէ ի մարդոյ՝ շրջի ընդ անջրդին
տեղին խնդրէ հանգիստ. և իբրև ոչ գտանէ, ասէ. զարձայց
անդրէն ի տուն իմ ուստի ելի:

25. Եւ գայ գտանէ մաքրեալ և յարգարեալ:

26. Յայնժամ երթայ և առնու եօթն այլ այստ չար ևս քան
զինքն, և մտեալ բնակի՝ անդ. և լինի յետինն մարդոյն այ-
նորիկ չար քան զառաջինն:

27. Եւ եղև մինչդեռ խօսէր զայս, ձայն եբարձ կին մի ի ժո-
ղովրդենէ անտի և ասէ. երանի է որովայնին՝ որ կրեացն ըզ-
քեզ, և ստեանցն՝ որ դիեցուցին զքեզ:

28. Եւ նա ասէ. նա՛ երանի այնոցիկ է, որ լսեն զբանն Աս-
տուծոյ, և առնիցեն:

29. Եւ ի դիզանել ի վերայ նորա ժողովրդոցն՝ սկսաւ
ասել. ազգս այս՝ ազգ չար է. նշան խնդրէ, և նշան յերկնից
ոչ տացի սմա՝ բայց նշանն Յովնանու. և):

30. Զի որպէս եղև Յովնան նշան Նինուէացւոց, այսպէս ե-
ղիցի և որդի մարդոյ ազգիս այսմիկ. ք):

31. Դշխոյն հարաւից յարիցէ ի դատաստանի ընդ արս ազգիս
այսորիկ, և դատապարտեսցէ զսոսա. զի եկն ի ծագաց երկ-
րի լսել զիմաստութիւնն Սաղոմովնի. և ահա առաւել քան
զՍաղոմովն է աստ. ք):

ա. Մատ. ժ. 39:

բ. Յօհան. Բ. 1:

գ. Գ. թագ. ժ. 1. — Բ. Մնաց. թ. 1.

32. Արք Նինուէացիք յարիցեն ի դատաստանի ընդ ազգիս ընդ այսմիկ, և դատապարտեսցեն զսա. զի ապաշխարեցին ի քարոզութեանն Յովնանու, և ահա առաւել քան զՅովնան է աստ. ւ):

33. Ո՛չ ուրուք լուցեալ զճրագ՝ դնէ ի թաքստեան և ոչ ընդ գրուանաւ, այլ ի վերայ աշտանակի. զի որ մտանենն՝ լոյս տեսանիցեն. ք):

34. Ճրագ մարմնոյ ակն է, յորժամ՝ ակնն առատ է ամենայն մարմինն լուսաւոր եղիցի. և երբ ակնն չար է, և մարմինն խաւարին եղիցի. 4):

35. Արգ՝ զգոյշ լեր, գուցէ լոյսդ՝ որ ի քեզ է՝ խաւար իցէ:

36. Եթէ մարմինդ քո ամենայն լուսաւոր է, և չգուցէ մասն ինչ խաւարին, եղիցի լուսաւոր ամենայն՝ որպէս յորժամ ճրագն նշուղիւք լուսաւորիցէ զքեզ:

37. Եւ մինչդեռ խօսէր զայս, աղաչէր զնա ոմն փարիսեցի՝ զի ճաշ կերիցէ առ նմա. և նա մտեալ բազմեցաւ:

38. Իբրև ետես փարիսեցին՝ զարմացաւ. զի նախ ոչ մկրտեցաւ յառաջ քան զճաշ:

39. Ասէ ցնա տէր. այժմ՝ դուք փարիսեցիք զարտաքին զբաժակին և զսնակին սրբէք, և ներքինն ձեր լի է յափշտակութեամբ և չարութեամբ. 7):

40. Ա՛նմիտք, ո՛չ ապաքէն որ զարտաքինն արար՝ և զներքինն նոյն արար:

41. Բայց անդէ զարժանն իսկ՝ տուք ողորմութիւն, և ահա ամենայն սուրբ է ձեր. և):

42. Այլ վայ ձեզ փարիսեցւոց, զի տասանորդէք զանանուխ և զփեգենայ և զամենայն բանջար. և անցանէք զիրաւամբք

ւ. Յօնան. 4. 5.
բ. Մատ. 6. 15. — Մարկ. 7. 21.
գ. Մատ. 2. 22.
դ. Մատ. 14. 25.
ե. Մատ. 14. 23.

և զսիրովն Աստուծոյ. զայս արժան էր առնել՝ և զայնու ոչ անցանել. ւ):

43. Վայ ձեզ փարիսեցւոց. զի սիրէք զբարձրագահս ի ժողովուրդս, և զնախողջոյնս ի հրապարակս. ք):

44. Վայ ձեզ, զի էք դուք իբրև զգերեզմանս անյայտս, և մարդիկ գնան ի վերայ և ոչ գիտեն:

45. Պատասխանի ետ ոմն յօրինականացն և ասէ ցնա. վարդապետ, զայդ բան ասելով և զմեզ թշնամանես:

46. Եւ նա ասէ. և ձեզ վայ յօրինականացդ, զի բառնայք մարդկան բեռինս զժուլարակիրս, և դուք մատամբ միով ի բեռինսն ոչ մերձենայք:

47. Վայ ձեզ, զի շինէք զշիրիմս մարգարէիցն, և հարքն ձեր սպանին զնոսա:

48. Ապա ուրեմն՝ վկայէք՝ եթէ կամակիցք էք գործոց հարցն ձերոց. զի նոքա կոտորեցին զնոսա, և դուք զգերեզմանս նոցա շինէք:

49. Վասն այնորիկ իմաստութիւնն Աստուծոյ ասաց. առաքեցից ի նոսա մարդարէս և առաքեալս, և ի նոցանէ սպանանիցեն և հալածիցեն:

50. Չի խնդրեսցի արիւնն ամենայն մարգարէից հեղեալ ի սկզբանէ աշխարհի՝ յազգէ յայդմանէ:

51. Յարենէն Աբէլի մինչև յարիւնն Զաքարիայ կորուսելոյ ընդ սեղանն և ընդ տաճարն. այո՛, ասեմ՝ ձեզ, խնդրեսցի յազգէ յայդմանէ:

52. Վայ ձեզ օրինականացդ, զի թագուցանէք զփականս գիտութեանն. դուք ոչ մտանէք, և որք մտանելոցն են՝ արգելուք:

53. Եւ ի խօսիլն զայս ամենայն առ նոսա առաջի ամենայն ժողովրդեանն, զամօթի հարկանէին. և սկսան դպիրքն և

ւ. Մարկ. 16. 39.
բ. Մատ. 14. 6.
գ. Եննդ. 7. 8. — Բ. Մնաց. 14. 22.

փարիսեցիք զչարել և գրգռել ընդ նմա վասն բազում իրաց : 54. Եւ սպասել որսալ ինչ բանս ի բերանոյ նորա, զի չարախօսեսցեն զնմանէ :

ԳԼՈՒԽ ԺԲ.

1. **Ո**րովք ի կուտիլ բիւրաւորաց ժողովրդեանն՝ մինչև կոխել զմիմեանս, սկսաւ ասել ցաշակերտսն իւր. նախ՝ զգոյշ լերուք անձանց ի խմորոյ փարիսեցւոցն, որ է կեղծաւորութիւն. **ա**) :

2. Զի ոչինչ է ի ծածուկ՝ որ ոչ յայտնեսցի, և գաղտնի՝ որ ոչ ծանիցի. **բ**) :

3. Վասն այտորիկ զոր ինչ ասիցէք ի խաւարի, լսելի լիցի ի լոյս. և զոր յունկանէ խօսեցարուք ի շտեմարանս, քարօղեսցի ի վերայ տանեաց :

4. Բայց ձեզ ասեմ սիրելեաց իմաց. մի՛ զարհուրիցիք յայնցանէ, որ սպանանեն զմարմին, և յիտ այնորիկ աւելի ինչ ոչ ունիցին առնել :

5. Այլ ցուցից ձեզ յումմէ՝ երկնչիցիք. երկերուք յայնմանէ՝ որ յետ սպանանելոյ ունի իշխանութիւն արկանել ի գեհեն. այո՛, ասեմ ձեզ, յայնմանէ երկնչիցիք :

6. Ո՛չ ապաքէն հինգ ձագ՝ երկուց դանգաց վաճառի, և մի ի նոցանէ ոչ է մուսցեալ առաջի Աստուծոյ :

7. Այլ ձեր և ամենայն իսկ հեր գլխոյ թուեալ է. մի՛ երկընչիք, զի քան զբազում ձագս լաւ էք դուք :

8. Ասեմ ձեզ, զի ամենայն որ խոստովանեսցի յիս առաջի մարդկան, և որդի մարդոյ խոստովանեսցի զնմանէ առաջի հրեշտակաց Աստուծոյ. **գ**) :

ա. Մատ. Ժ. 6. — Մարկ. Ը. 15.
բ. Մատ. Ժ. 26. — Մարկ. Գ. 22.
գ. Մատ. Ժ. 32. — Մարկ. Ը. 38. — Բ. Տիմ. Բ. 12.

9. Եւ որ ուրացի զիս առաջի մարդկան, ուրացեալ լիցի առաջի հրեշտակաց Աստուծոյ :

10. Եւ ամենայն որ ասէ բան զորդւոյ մարդոյ՝ թողցի նմա. բայց որ զհոգին սուրբ հայհոյիցէ, մի՛ թողցի նմա. **ա**) :

11. Այլ յորժամ տանիցին զձեզ ի ժողովուրդս և ի պետութիւնս և յիշխանութիւնս, մի՛ հոգայցէք՝ որպէս թէ զի՛նչ պատասխանի տայցէք, կամ զի՛նչ ասիցէք :

12. Զի հոգին սուրբ ուսուսցէ ձեզ ինմին ժամու՝ զի՛նչ պարտիցէ խօսիլ :

13. **Ա**սէ մի ոմն ի ժողովրդենէն ցնա. վարդապետ, ասացեղբայր իմ, բաժանել ընդիս զժառանգութիւնն :

14. Եւ նա ասէ ցնա. այր դու, ո՞ կացոյց զիս գատաւոր, կամ բաժանարար ի վերայ ձեր :

15. Եւ ասէ ցնոսա. տեսէ՛ք, և զգոյշ լերուք յամենայն ագահութենէ. զի ոչ եթէ ի մթերից ընչից ուրուք իցեն կեանք նորա :

16. Խօսեցաւ առ նոսա զառակ մի՛ և ասէ. առն ուրումն մեծատան ետուն անդք տոհմականս. **բ**) :

17. Եւ խորհէր ի միտս իւր՝ և ասէր. զի՛նչ գործեսցից՝ զի ոչ գոյ տեղի ուր ժողովեցից զարդիւնս իմ :

18. Եւ ասէ, գիտեմ զի՛նչ արարից. քակեցից զշտեմարանս իմ, և ևս մեծամեծս շինեցից, և անգր ժողովեցից զցորեան և զամենայն բարութիւնս իմ :

19. Եւ ասացից ցանձն իմ. անձն, ունիս բազում բարութիւնքս, համբարեալ ամաց բազմաց, հանգիւր, կեր, արք, և ուրախ լեր :

20. Ասէ ցնա Աստուած. անմիտ, յայսմ գիշերի զոգիգ իքէն ի բաց պահանջիցեն. իսկ զոր պատրաստեսցին ո՛ւմ լինիցի :

ա. Մատ. ԺԲ. 32. — Մարկ. Գ. 29.
բ. Սեր. ԺԱ. 19. 20.

- 21. Նոյնպէս և որ գանձէ անձին, և ոչ յԱստուած մեծա- նայցէ:
- 22. Ասէ ցաշակերտսն իւր. վասն այդորիկ ասեմ ձեզ. մի՛ հոգայք ընդ ոգւոյ՝ թէ զինչ ուտիցէք, և մի՛ ընդ մարմնոյ՝ թէ զինչ զգենուցուք. և):
- 23. Զի ոգի առաւել է քան զկերակուր, և մարմին քան ըզ- հանդերձ:
- 24. Հայեցարուք ընդ ազուաւս, զի ոչ սերմանեն՝ և ոչ հնձեն, որոց ոչ գոն շտեմարանք, և ոչ համբարանոցք, և Աստուած կերակրէ զնոսա. ո՞րչափ ևս առաւել զձեզ՝ որ լաւ էք քան զթռչունս:
- 25. Ո՞վ ի ձէնջ առ հոգալ՝ կարիցէ յաւելուլ ի հասակ իւր կանգուն մի:
- 26. Իսկ արդ՝ եթէ ի փոքուն չէք բաւական, վասն այլոցն զի՞ հոգայք:
- 27. Հայեցարուք ընդ շուշանն, որպէս աճէ. ոչ ջանայ՝ և ոչ նիւթէ. ասեմ ձեզ՝ և ոչ սաղովմոն յամենայն՝ ի փառսն իւր զգեցաւ իբրև զմի ի նոցանէ:
- 28. Իսկ եթէ զխոտն՝ որ այսօր ի բացի է, և վաղիւ ի հնոց արկանելի՝ Աստուած այնպէս զգեցուցանէ. ո՞րչափ ևս առա-ւել զձեզ, թերահաւատք:
- 29. Եւ դուք մի՛ խնդրէք՝ զինչ ուտիցէք կամ զինչ ըմպի-ցէք, և մի՛ զբաղնուք:
- 30. Զի զայն ամենայն՝ հեթանոսք աշխարհի խնդրեն. այլ ձեր հայր գիտէ՝ զի պիտոյ է այն ամենայն:
- 31. Բայց խնդրեցէք նախ՝ զարքայութիւն Աստուծոյ, և զար-դարութիւն նորա, և այն ամենայն յաւելցի ձեզ:
- 32. **Մ**ի՛ երկնչիր հօտ փոքրիկ, զի հաճեցաւ հայր ձեր տալ ձեզ զարքայութիւն:
- 33. Վաճառեցէք զինչս ձեր, և տո՛ւք զողորմութիւն. և ա-

... Մատ. ԵԳ. 23. — Մատ. 2. 25. — Ա. Պետ. Ե. 7.

- բարէք ձեզ քոակս առանց հնանսւրոյ, գանձ անպակաս յեր-կինս. ուր ոչ գող մերձենայ, և ոչ ցեց ապականէ. և):
- 34. Զի ուր գանձն ձեր է, անդ և սիրտք ձեր եղիցին:
- 35. Եղիցին գօտիք ձեր պնդեալ ընդ մէջս, և ճրագունք լու-ցեալք:
- 36. Եւ դուք նմանողք մարդկան՝ որք ակն ունիցին տեառն իւրեանց՝ թէ երբ դառնայցէ ի հարսանեաց. զի յորժամ գայ-ցէ և բաղխիցէ, վաղվաղակի բանայցեն նմա:
- 37. Երանի իցէ ծառայիցն այնոցիկ՝ զորս եկեալ տէրն գտցէ արթունս, ամէն ասեմ ձեզ, զի գօտի ընդ մէջ ածցէ, և բաղմեցուցէ զնոսա, և անցեալ պաշտիցէ զնոսա:
- 38. Եւ եթէ յերկրորդ, կամ յերրորդ պահու եկեսցէ և գտցէ այնպէս, երանելիք են ծառայքն այնոցիկ:
- 39. Բայց զայն գիտասջիք. եթէ գիտէր տանուտէրն՝ յորում ժամու գող գայ, հսկէր, և չտայր թոյլ ական հատանել ի տան իւրում. ք):
- 40. Եւ դուք եղերուք պատրաստք, զի յորում ժամու ոչ կարծիցէք՝ գայ որդի մարդոյ. ք):
- 41. Ասէ Պետրոս. տէր, առ մե՞զ ասացիր զառակդ զայդ՝ թէ առ ամենեսեան:
- 42. Եւ ասէ տէր. ո՞վ իցէ հաւատարիմ տնտես և իմաստուն, զոր կացոյց տէր իւր ի վերայ գերդաստանի իւրոյ՝ տալ ի ժա-մու զկերակուրս:
- 43. Երանի իցէ ծառային այնմիկ՝ զոր եկեալ տէր իւր գտա-նիցէ արարեալ այնպէս:
- 44. Արդարև ասեմ ձեզ, զի ի վերայ ամենայն ընչից իւրոց կացուցէ զնա:
- 35. Ապա եթէ ասիցէ ծառայն այն ի սրտի իւրում, յամէ-

... Մատ. 2. 20. — ԺԹ. 21.

բ. Մատ. ԻԳ. 43.

բ. Յայտ. ԺԶ. 15.

տէր իմ ի գալ. և սկսանիցի հարկանել զծառայս և զազախնայս, ուտել՝ և ըմպել՝ և արբենալ:

46. Եկեսցէ տէր ծառային այնորիկ՝ յաւուր, յորում ակն ոչ ունիցի, և ի ժամու, յորում ոչ գիտիցէ. ընդ մէջ կտրեսցէ զնա, և զմասն նորա ընդ անհաւատս դիցէ:

47. Եւ ծառայ՝ որ գիտիցէ զկամս տեառն իւրոյ, և ոչ պատրաստեսցէ ըստ կամաց նորա, արբցէ գան բազում:

48. Եւ որ ոչն գիտիցէ՝ և արժանի գանի ինչ գործիցէ, արբցէ գան սակաւ. ամենայնի՝ որում շատ տուաւ, շատ խընդրեսցի ի նմանէ. և որում բազում աւանդեցաւ, առաւել և ս պահանջեսցեն ի նմանէ:

49. Հուր եկի արկանել յերկիր. և զի՛նչ, կամիմ թէ արգէն իսկ բորբոքիւր:

50. Եւ մկրտութիւն մի ունիմ մկրտիլ. և զի՛արդ, փութամ մինչև կատարեսցի:

51. Համարիք, եթէ խաղաղութիւն եկի տալ յերկիր. ոչ. ասեմ ձեզ, այլ բաժինս. աս):

52. Զի եղիցին յայսմ՛հետէ հինգ ի տան միում բաժանեալք, երեքն՝ յերկուց, և երկուքն՝ յերկց:

53. Բաժանեսցի հայր յորդոյ՝ և որդի ի հօրէ, մայր ի զրտտերէ՝ և դուստր ի մօրէ. սկեսուր ի հարսնէ՝ և հարսն ի ըսկեսրէ իւրմէ:

54. Ասաց և ցժողովուրդսն. յորժամ տեսանիցէք ամպ ծագեալ յարեւմտից, իսկոյն ասէք թէ անձրև գայ. և լինի այնպէս. ք):

55. Եւ յորժամ հարաւ շնչեալ, ասէք, թէ խորշակ լինի. և լինի այնպէս:

56. Կեղծաւորք, զերեսս երկնի և երկրի գիտէք փորձել. իսկ զժամանակս զայս զի՛արդ ոչ փորձէք:

... Մատ. Ժ. 34.
... Մատ. Ժ. 2. 2.

57. Ընդէ՛ր և յանձանց իսկ ոչ ընտրէք զարժանն:

58. Յորժամ երթայցես ընդ ոտխի քում՝ առ իշխան, ի ծանապարհի տո՛ւր զհաշիւն զերծանիլ ի նմանէ. զի գուցէ քարշիցէ զքեզ առ դատաւորն, և դատաւորն մատնիցէ զահճի, և դահիճն արկանիցէ ի բանտ. աս):

59. Ասեմ քեզ, ոչ ելանիցես անտի՝ մինչև հատուցանիցես զյետին ընխոնն:

ԳԼՈՒԽ ԺԳ.

1. Եկին ոմանք ի նմին ժամանակի, և պատմեսցին նմա վասն Քալիլեացւոցն, որոց զարիւնն Պիղատոս խառնեաց ընդ զոհսն նոցա:

2. Պատասխանի ետ և ասէ ցնոսա. Համարիք եթէ այն Քալիլեացիք եղեն մեղաւորք քան զամենայն Քալիլեացիս, զի զայնպիսի անցս կրեսցին:

3. Ոչ. ասեմ ձեզ, այլ եթէ ոչ ապաշխարիցէք, ամենեքին նոյնպէս կորնչիջիք:

4. Կամ նոքա ութուտասանքն՝ յորոց վերայ աշտարակն անկաւ ի Սիլովամ և սպան զնոսա. Համարիք թէ նոքա պարտապահքն եղեն քան զամենայն մարդիկ, որք բնակեալ են յերուսաղէմ:

5. Ոչ. ասեմ ձեզ, այլ եթէ ոչ ապաշխարիցէք, ամենեքեան նոյնպէս կորնչիջիք:

6. Ասաց և զառակս զայս. թղենի մի էր ուրումն տնկեալ յայգւոջ իւրում, և եկն խնդրել զպտուղ ի նմանէ՝ և ոչ եգիտ:

7. Ասէ ցայգեգործն. ահա երեք ամք են յորմէ հետէ գամ ինդրել զպտուղ ի թղենւոջդ՝ և ոչ գտանեմ, արդ՝ կտրեա՞ զդա, ընդէ՛ր և զերկիրդ խափանէ:

... Մատ. Ե. 25.

- 8. Նա պատասխանի ետ և ասէ. տէր, թող զբա յայս ամ ևս, մինչև շուրջ զգոլաւ բրեցից՝ և արկից աղբ:
- 9. Թերևս արասյէ զպտուղ. ապա թէ ոչ՝ յամէ ևս հատցես զդա:
- 10. Եւ ուսուցանէր ի միում ժողովրդանոցացն ի շաբաթս:
- 11. Եւ ահա կին մի՝ զոր ունէր այս հիւանդութեան, ամս ութուտասն. և էր կարկամեալ, և ոչ կարէր ամենևին ի վեր հայել:
- 12. Եւ տեսեալ զնա Յիսուսի՝ կոչեաց առ ինքն, և ասէ ցնա. կին դու, արձակեալ ես ի հիւանդութենէ քումմէ:
- 13. Եւ եղ ի վերայ նորա ձեռն, և առ ժամայն ուղղեցաւ. և փառաւոր առնէր զԱստուած:
- 14. Պատասխանի ետ ժողովրդապետն ցասուցեալ՝ թէ ընդէր ի շաբաթու բժշկեաց Յիսուս. և ասէ ցժողովուրդն. վեց օր է՝ յորս արժան է գործել, յայնս եկայք և բժշկեցարուք, և մի՛ յաւուր շաբաթու:
- 15. Պատասխանի ետ նմա տէր, և ասէ. կեղծաւորք, իւրաքանչիւր որ ի ձէնջ ի շաբաթու ոչ արձակէ զեզն իւր կամ զէշ ի մերոյ, և տանի տայ ջուր:
- 16. Իսկ այս զուստր Աբրահամու էր, զոր կապեաց սատանայ՝ ահաւաղիկ ութուտասն ամ, ոչ էր արժան արձակել ի կապանաց անտի ի շաբաթու:
- 17. Եւ զայս իբրև ասաց, յամօթ լինէին ամենքեան, որ հակառակն կային նմա. և ամենայն ժողովուրդն ուրախ լինէր ի վերայ ամենայն փառաւորութեանցն՝ որ գործէին ի նմանէ:
- 18. Եւ ասէր. ո՛ւմ նման է արքայութիւն Աստուծոյ, և որ ո՛ւմ նմանութեան նմանեցուցից զնա:
- 19. Նման է հատոյ մանանխոյ, զոր առեալ մարդոյ՝ արկ ի պարտէզ իւր. աճեաց և եղև ծառ. և թռչունք երկնից բընակեալ էին յոստո նորա. ւ)

ա. Մատ. ԺԳ. 31. — Մարկ. Դ. 31.

- 20. Եւ դարձեալ ասէ. ո՛ւմ նմանեցուցից զարքայութիւն Աստուծոյ:
- 21. Նման է խմորոյ, զոր առեալ կնոջ՝ թագոյց յալեր երից գրուաց՝ մինչև խմորեցաւ ամենայն. ւ):
- 22. Եւ շրջէր ընդ քաղաքս և ընդ գետոս, ուսուցանէր, և ճանապարհ արարեալ յերուսաղէմ:
- 23. Ասէ ոմն ցնա. տէր, եթէ սակաւք իցեն, որք ապրելոց իցեն. և նա ասէ ցնոսա:
- 24. Զանացարուք մտանել ընդ դուռն նեղ. ասեմ՝ ձեզ, զի բազումք խնդրեսցեն մտանել՝ և ոչ կարացեն. ք):
- 25. Յորմէ հետէ մտցէ տանուտէրն՝ և փակեսցէ զդուռնն, և սկսանիջիք կալ արտաքոյ՝ և բաղխել զդուռնն, և ասել, տէր, տէր, բաց մեզ. և պատասխանի տուեալ ասիցէ ձեզ. ոչ գիտեմ զձեզ ուստի էք:
- 26. Յայնժամ սկսանիջիք ասել. կերաք առաջի քո, և արբաք՝ և ի հրապարակս մեր ուսուցեր:
- 27. Եւ ասիցէ. ասեմ ձեզ, ոչ գիտեմ զձեզ ուստի էք. ի բաց կացէք յինէն ամենայն մշակըդանիրաւութեան. Գ):
- 28. Անդ եղիցի լալ և կրճել ատամանց, յորժամ տեսանիցէք զԱբրահամ, և զԻսահակ և զՅակովբ՝ և զամենայն մարգարէս յարքայութեան Աստուծոյ, և զձեզ հանեալ արտաքս:
- 29. Եւ եկեսցեն յարևելից, և յարևմտից, և ի հիւսիսոյ, և ի հարաւոյ, և բազմեսցին յարքայութեան Աստուծոյ:
- 30. Եւ ահա յետինք՝ որք եղիցին առաջինք, և իցեն առաջինք՝ որք լինիցին յետինք. Կ):
- 31. Ի նմին աւուր մատեան ոմանք փարիսեցիք, և ասեն ցնա. ել և զնա աստի, զի չերովդէս կամի սպանանել զքեզ:

ա. Մատ. ԺԳ. 33.
 բ. Մատ. Է. 13.
 Գ. Մատ. Է. 23. — ԻԵ. 41. — Սաղ. 2. 9.
 Դ. Մատ. ԺԹ. 30. — Ի. 16. — Մարկ. Ժ. 31.

32. Եւ ասէ ցնոսա. երթայք ասացէք աղուխուն այնմիկ. ահաւասիկ հանեմ դեւս. և բժշկութիւնս կատարեմ այսօր, և վաղիւ, և յերկր աւուր կատարիմ:

33. Բայց պարտ է այսօր և վաղիւ և ի միւսում աւուր գընալ. զի ոչ է մարթ մարգարէի կորնչիլ արտաքոյ քան զերուսաղէմ:

34. Երուսաղէմ, Երուսաղէմ, որ կոտորէիր զմարգարէս, և քարկոծ առնէիր զառաքեալսն առ քեզ. քանիցս անգամ կամեցայ ժողովել զօրդիս քո, որպէս հաւ՝ զձագս իւր ընդ թւովք, և ոչ կամեցայք. ւ):

35. Ահա թողեալ լիցի ձեզ տունդ ձեր. բայց ասեմ ձեզ, եթէ ոչ ևս տեսանիցէք զիս, մինչև ասիցէք՝ օրհնեալ եկեալ յանուն Տեառն:

ԳԼՈՒԽ ԺԴ.

1. Եւ եղև ի մտանելն նորա ի տուն ուրումն իշխանացն փարիսեցւոց ի շաբաթու ուտել հաց, և նոքա սպասէին նմա:

2. Եւ ասա՛ այր ոմն էր անդ ջրգողեալ առաջի նորա:

3. Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ ցօրինաւորսն և ցփարիսեցիս, եթէ արժան իցէ ի շաբաթու բժշկել:

4. Եւ նոքա լուռ եղեն. և բուն հարեալ զնմանէ՛ բժշկեաց զնա և արձակեաց:

5. Եւ ասէ ցնոսա. ո՞յր ուրուք ի ձէնջ էջ կամ եզն անկանիցի ի ջրհոր, և ոչ վաղվաղակի հանիցէ զնա յաւուր շաբաթու:

6. Եւ ոչ կարացին տալ նմա պատասխանի առ այն:

7. Ասաց և առ կոչնականսն առակ մի. հայեցեալ եթէ զիարդ բարձրնաիր լինէին, ասէ ցնոսա:

8. Յորժամ կոչիցէ որ զքեզ ի հարսանիս, կամ ի կոչունս,

ւ. Մատ. ԻԳ. 37.

մի բաղմիցիս յառաջին բարձին, գուցէ պատուականագոյն եւս քան զքեզ իցէ կոչեցեալն ի նմանէ:

9. Եւ եկեալ՝ որ զքեզն և զնա կոչեաց՝ ասիցէ ցքեզ. տուր ամա տեղի. և ապա սկսանիցիս ամօթով զյետին տեղին ունիլ:

10. Այլ յորժամ կոչիցիս, երթիջիր, բաղմիջիր ի յետին տեղուջ. զի յորժամ գայցէ՝ որ կոչեացն զքեզ, ասիցէ ցքեզ. բարեկամ ի վեր մատիր. յայնժամ եղիցին քեզ փառք առաջի բարձակցացն քոց. ւ):

11. Զի ամենայն որ բարձրացուցանէ զանձն, խոնարհեցի. և որ խոնարհեցուցանէ զանձն բարձրացի. ք):

12. Ասէ և ցկոչնատէրն. յորժամ առնիցես ճաշ՝ կամ ընթրիս. մի կոչեր զբարեկամս քո, և մի զեղբարս քո, և մի զազգականս քո. և մի զգրացիս քո, և մի զմեծամեծս. զի մի և նորա փոխարէն կոչեսցեն զքեզ. և լինիցի քեզ հատուցումն:

13. Այլ յորժամ առնիցես ընդունելութիւն, կոչեա՛ զազգատս՝ և զխեղս՝ և զկաղս՝ և զկոյրս. գ):

14. Եւ երանելի լինիցիս, զի ոչ ունին փոխարէն հատուցանելոյ քեզ. և հատուցի քեզ փոխարէն ի յարութեան արգարոց:

15. Իբրև լուաւ զայս ոմն ի բաղմականացն՝ ասէ ցնա. երանի որ կերիցէ ճաշ յարքայութեան Աստուծոյ:

16. Եւ նա ասէ. այր ոմն գործեաց ընթրիս, և հրաւիրեաց զբազումս. ւ):

17. Եւ առաքեաց զճառայ իւր ի ժամու ընթրեացն կոչել զհրաւիրեալսն՝ թէ եկայք. զի ահաւասիկ պատրաստ է ամենայն ինչ:

ւ. Առակ. ԻԵ. 7.
բ. Մատ. ԻԳ. 12.
գ. Տօբ. Գ. 7. — Առակ. Գ. 9.
դ. Մատ. ԻԲ. 2. — Յայտ. ԺԹ. 9.

- 18. Եւ սկսան մի ըստ միողէ ամենեքեան հրաժարիլ. առաջինն ասէ. ագարակ գնեցի, և հարկ է ելանել տեսանել զնա. աղաչեմ զքեզ՝ կալ զիս հրաժարեալ:
- 19. Եւ միւսն ասէ. լուծս հինգ եզանց գնեցի, և երթամ փորձել զնոսա. աղաչեմ զքեզ՝ կալ զիս հրաժարեալ:
- 20. Եւ միւսն ասէ. կին ածի, և վասն այնորիկ ոչ կարեմ գալ:
- 21. Եւ եկեալ ծառայն պատմեաց զայն՝ տեսառն իւրում, յայնժամ բարկացեալ տանուտէրն՝ ասէ ցծառայն իւր. ել վաղ-վաղակի ի հրապարակս և ի փողոցս քաղաքիդ, և զաղքատս և զխեղս և զկաղս և զկոյրս մոյժ այսր:
- 22. Եւ ասէ ծառայն. տէր, եղև զոր հրամայեցերն, և կայ ևս տեղի:
- 23. Եւ ասէ տէրն ցծառայն. ել ի ճանապարհս և ի ցանկս, և արա այսր մտանել՝ զի լցցի տունս իմ:
- 24. Ասեմ ձեզ, զի ոչ որ յայնց կոչեցելոց ճաշակեսցէ յընթրեաց իմոց:
- 25. **Ե**ւ երթային ընդ նմա ժողովուրդք բազում. զարձաւ և ասէ ցնոսա:
- 26. Եթէ որ գայ առ իս, և ոչ ատեայ զհայր իւր և զմայր, և զկին և զորդիս, և զեղբարս և զքորս, նա՛ և զանձն ևս իւր, ոչ կարէ իմ՝ աշակերտ լինել. ^ա):
- 27. Զի որ ոչ բառնայ զխաջ իւր, և գայ զկնի իմ, ոչ կարէ իմ՝ աշակերտ լինել. ^բ):
- 28. Ո՞վ որ ի ձէնջ կամիցի շինել աշտարակ, և ոչ նախ նըստեալ համարիցի զծախսն՝ եթէ ունիցի բաւական ի կատարումն:
- 29. Զի գուցէ իբրև արկանիցէ հիմն՝ և ոչ կարիցէ կատարել, ամենեքին՝ որ տեսանիցեն՝ սկսանիցին ծաղր առնել զնա:

... Մատ. Ժ. 37.
բ. Մատ. Ժ. 33. — Ժ. 24. — Մարկ. Ը. 34.

- 30. Եւ ասել. թէ այս այր սկսաւ շինել՝ և ոչ կարաց կատարել:
- 31. Կամ ո՞ր թագաւոր երթեալ տայցէ պատերազմ՝ ընդ այլում թագաւորի. և ոչ նստեալ նախ խորհիցի, եթէ կարօղ իցէ տասն հազարաւ զգէմ՝ ունիլ զայնորիկ՝ որ գայցէ ի վերայ նորա քսան հազարաւ:
- 32. Ապա թէ ոչ մինչդեռ հեռագոյն իցէ, հրեշտակութիւն առաքեալ՝ աղաչեսցէ ի խաղաղութիւն:
- 33. Արդ՝ այսպէս ամենայն որ ի ձէնջ, որ ոչ հրաժարեսցէ յամենայն ընչից իւրոց, ոչ կարէ իմ՝ աշակերտ լինել:
- 34. Բարևոք է աղ. ապա թէ աղն անհամեսցի, ի՞նչ համեմեսցի. ^ա):
- 35. Ոչ յերկիր՝ և ոչ յաղբ է պիտանացու, այլ ընկենուլ զնա արտաքս որ ունիցի ականջս լսելոյ՝ լուիցէ:

ԳԼՈՒԽ ԺԵ .

- 1. **Ե**ւ էին մերձ առ նա ամենայն մաքսաւորք և մեղաւորք՝ լսել ի նմանէ:
- 2. Տրտնջէին փարիսեյիքն և դպիրք՝ և ասէին. ընդէ՞ր սա՛ զմեղաւորս ընդունի, և ուտէ ընդ նոսա:
- 3. Ասաց առ նոսա զառակս զայս:
- 4. Ո՞վ որ իցէ ի ձէնջ մարդ՝ որոյ իցէ հարիւր ոչխար, և կորուսանիցէ մի ի նոցանէ, ոչ թողուցու զիննսուն և զինն յանապատի, և երթայցէ զհետ կորուսելոյն՝ մինչև գտանիցէ զնա. ^բ):
- 5. Եւ իբրև գտանէ, զնէ զնա ի վերայ ուսոց իւրոց ինդալով:
- 6. Եւ երթայ ի տուն, կոչէ զբարեկամս և զգրացիս, և ասէ ցնոսա. ուրախ եղերուք ընդ իս, զի գտի զոչխարս իմ՝ զկորուսեալ:

... Մատ. Ե. 13. — Մարկ. Թ. 49.
բ. Մատ. ԺԸ. 12.

- 7. Ասեմ ձեզ՝ զի այսպէս է ուրախութիւն յերկինս վասն միոյ մեղաւորի որ ապաշխարիցէ՝ քան վասն իննսուն և ինն արգարոց՝ որոց չիցէ պիտոյ ապաշխարութիւն:
- 8. Կամ ո՞վ իցէ կին, որոյ իցեն զբամբ տասն, և եթէ կորուսանիցէ զբամ մի, ո՞չ լուցանէ ճրագ, և ածիցէ աւել ի տան, և ինդրիցէ ստէպ՝ մինչև գտանիցէ:
- 9. Եւ իբրև գտանէ, կոչէ զբարեկամս և զգրացիս և ասէ՝ ուրախ լերուք ընդ իս, զի գտի զգրամս իմ՝ զոր կորուսի:
- 10. Այնպէս՝ ասեմ ձեզ, ուրախութիւն եղիցի առաջի հրեշտակաց Աստուծոյ ի վերայ միոյ մեղաւորի՝ որ ապաշխարիցէ:
- 11. Եւ ասէ. առն միոջ էին երկու որդիք:
- 12. Ասէ կրտսերն ի նոցանէ ցհայրն. հայր, տուր ինձ բաժին, որ անկանի յընչիցդ. և նա բաժանեաց նոցա զկեանսն:
- 13. Եւ յետ ոչ բազում աւուրց՝ ժողովեալ զամենայն՝ կրտսեր որդւոյն՝ գնաց յաշխարհ հեռի. և անդ վատնեաց զինչս իւր, զի կեայր անառակութեամբ:
- 14. Եւ իբրև սպառեաց զամենայն, եղև սով սաստիկ յաշխարհին յայնմիկ. և սկսաւ ինքն չքաւորել:
- 15. Եւ գնացեալ յարեցաւ ի մի ոմն քաղաքացւոց աշխարհին այնորիկ, և յղեաց զնա յագարակ իւր արածել խողս:
- 16. Եւ ցանկայր ընու զորոյցն իւր յեղջերէն, զոր խողքն ուտէին, և ոչ ոք տայր նմա:
- 17. Եւ եկեալ ի միտս իւր՝ ասէ. քանի՞ վարձկանք իցեն ի տան հօր իմոյ հացալիցք, և ես աստ սովամահ կորնչիմ:
- 18. Յարուցեալ գնացից առ հայր իմ, և ասացից ցնա. հայր, մեղայ յերկինս՝ և առաջի քո:
- 19. Եւ ոչ ևս եմ արժանի կոչել որդի քո, արա զիս իբրև զմի ի վարձկանաց քոց:
- 20. Եւ յարուցեալ եկն առ հայր իւր, և մինչդեռ հեռագոյն էր, ետես զնա հայրն՝ և զթացաւ, յարեաւ և ընթացաւ ընդ առաջ. անկաւ զպարանոցաւն նորա, և համբուրեաց զնա:
- 21. Եւ ասէ ցնա որդին. հայր, մեղայ յերկինս և առաջի քո. ոչ ևս եմ արժանի կոչիլ որդի քո:

- 22. Ասէ հայրն ցճառայսն իւր. վաղվաղակի հանէք զպատմութեանն առաջին, և ագուցէք նմա. և տուք զմատանին ի ձեռն նորա և կօշիկս յոտս նորա:
- 23. Եւ ածէք զեզն պարարակ՝ զենէք, կերիցուք և ուրախ լիցուք:
- 24. Զի այս որդի իմ մեռեալ էր՝ և եկեաց, կորուսեալ էր և գտաւ. և սկսան ուրախ լինել:
- 25. Եւ էր երէց որդին նորա յագարակի, և մինչդեռ գայր և մերձ եղև ի տունն, լուաւ զձայն երգոցն և զպարուց:
- 26. Եւ կոչեցեալ առ ինքն զմի ի ծառայիցն՝ հարցանէր թէ ի՞նչ իցէ այն:
- 27. Եւ նա ասէ ցնա. զի եղբայր քո եկեալ է, և եղեն հայր քո զեզն պարարակ, զի ողջամբ ընկալաւ զնա:
- 28. Բարկացաւ և ոչ կամէր մտանել. և հայրն ելեալ արտաքս՝ աղաչէր զնա:
- 29. Պատասխանի ետ և ասէ ցհայրն. այս քանի՞ ամբ են՝ զի ծառայեմ քեզ, և երբէք զպատուիրանաւ քով ոչ անցի. ուլ մի երբէք ո՞չ ետուր ինձ՝ զի ուրախ եղէց ընդ բարեկամս իմ:
- 30. Յորժամ եկն որդիք քո՝ այդ, որ եկեր զկեանս քո ընդ պոռնիկս, զեներ զմա զեզն պարարակ:
- 31. Եւ ասէ ցնա. որդեակ, դու հանապազ ընդ իս ես, և ամենայն որ ինչ իմ է՝ քո է:
- 32. Այլ ուրախ լինիլ և խնդալ պարտ էր. զի եղբայր քո այս՝ մեռեալ էր և եկեաց. կորուսեալ էր՝ և գտաւ:

ԳԼՈՒԽ ԺԶ.

- 1. **Ե**ւ ասէ առ աշակերտան. այր մի էր մեծատուն. որոյ էր տնտես. և եղև զնմանէ ամբաստանութիւն՝ որպէս թէ վատնիցէ զինչս նորա:
- 2. Կոչեաց և ասէ ցնա. զի՞նչ է այս, զոր լտեմս զքէն. տուր զհամար տնտեսութեան քո, զի ոչ ևս կարես լինիլ տնտես:
- 3. Ասէ ընդ միտս իւր անասն. զինչ գործեցից. զի տէր իմ

Հանէ զտնտեսութիւնս. գործել ոչ կարեմ՝ մուրանալ ա-
մաչեմ :

4. Գիտեմ զինչ արարից. զի յորժամ ի բաց լինիցիմ ի տըն-
տեսութենէս՝ ընկալցին զիս ի տունս իւրեանց :

5. Եւ կոչեցեալ առ ինքն մի ըստ միովէ ի պարտապանաց
տեառն իւրոյ, ասէ ցառաջինն. քանի՞ ինչ պարտիս տեառն
իմում :

6. Եւ նա ասէ. Հարիւր մար ձիթոյ, ասէ ցնա. կա՞ զգիր քո,
և նիստ գրեա վազվազակի յիսուն :

7. Դարձեալ ասէ ցմիւսն՝ դու քանի՞ ինչ պարտիս. և նա ա-
սէ՝ Հարիւր քու ցորենոյ. և ասէ ցնա. կա՞ զգիր քո, և նիստ
գրեա ութսուն :

8. Եւ գովեաց տէրն զտնտեսն անիրաւութեան, զի իմաստու-
թեամբ արար. զի որդիք աշխարհիս այսորիկ իմաստնագոյնք
են քան զորդիս լուսոյ յազգս իւրեանց :

9. Եւ ես ձեզ ասեմ. արարէք ձեզ բարեկամս ի մամոնայէ ա-
նիրաւութեան. զի յորժամ պակասիցէ այն, ընկալցին զձեզ
ի յարկսն յաւիտենականս :

10. Ար ի փոքուն հաւատարիմ է, և ի բազմին հաւատարիմ
է. և որ ի փոքուն անիրաւ է, և ի բազմին անիրաւ է :

11. Իսկ արգ՝ եթէ յանիրաւ մամոնային չեղէք հաւատա-
րիմք, զճշմարիտն ձեզ ո՞ հաւատասցէ :

12. Եւ եթէ յօտարին չեղէք հաւատարիմք. զձերն ո՞ տացէ
ձեզ :

13. Ոչ որ կարէ երկուց տերանց ծառայել. զի եթէ զմին ա-
տիցէ, զմիւսն սիրիցէ. կամ զմին մեծարիցէ, և զմիւսն
արհամարհիցէ. ո՞չ կարէք Աստուծոյ ծառայել և մա-
մոնայի. աս) :

14. Իբրև լսէին զայս ամենայն փարիսեցիքն՝ քանզի արծա-
թասէրք էին, անգոսնէին զնա :

ա. Մատ. 2. 24:

15. Եւ ասէ ցնոսա. դուք էք որ արդարացուցանէք զանձինս
առաջի մարդկան, սակայն Աստուած գիտէ զսիրտս ձեր. զի
որ առաջի մարդկան բարձր է, պիղծ է առաջի Աստուծոյ :

16. Օրէնքն և մարգարէք մինչև ցՅովհաննէս. յայնմ հե-
տէ արքայութիւն Աստուծոյ աւետարանի, և ամենայն որ ըզ-
նա բռնաբարէ. աս) :

17. Դիւրին իցէ երկնից և երկրի անցանել, քան յօրինացն
միոյ նշանախեցի անկանիլ. Է) :

18. Ամենայն որ արձակէ զկին իւր, և առնէ այլ՝ շնայ. և որ
զարձակեալն առնէ՝ շնայ. Գ) :

19. Այր ոմն էր մեծատուն, և ագանէր բեհեզս և ծիրանիս,
և ուրախ լինէր հանապազ առատապէս :

20. Եւ աղքատ ոմն անուն Ղազարոս՝ անկեալ զնէր առ
զրան նորա վիրաւորեալ :

21. Եւ ցանկայր յագել ի փշրանացն՝ որք անկանէին ի սեղա-
նոյ մեծատանն. այլ և շունք ևս գային, և լիզուին զվէրս
նորա :

22. Եղև մեռանիլ աղքատին, և տանիլ հրեշտակացն զնա ի
գոգն Աբրահամու. մեռաւ և մեծատունն և թաղեցաւ :

23. Եւ ի գժոխսն ամբարձ զաջս իւր մինչ ի տանջանսն էր,
ետես զԱբրահամ ի հեռաստանէ, և զՂազարոս ի գոգ նորա
հանգուցեալ :

24. Եւ նա աղաղակեաց և ասէ. Հայր Աբրահամ, ողորմեաց
ինձ, և առաքեա՛ զՂազարոս, զի թացցէ զճագ մատին
իւրոյ ի ջուր, և զովացուցէ զլեզու իմ. զի պապակիմ ի
տապոյ աստի :

25. Եւ ասէ ցնա Աբրահամ. որդեակ, յիշեա՛ զի ընկալար ան-
դէն զբարիս քո ի կեանսն քում, և Ղազարոս նոյնպէս ըզ-

ա. Մատ. ԺԱ. 13.
բ. Մատ. Ե. 18.
գ. Մատ. Ե. 32: — Մարկ. Ժ. 2: — Ա. Կորնթ. Ե. 10:

չարչարանսն. արդ՝ սա տստ մխիթարի, և դու այդր պապակիս:

26. Եւ ի վերայ այսր ամենայնի՝ վիհ մեծ է ընդ մեզ և ընդ ձեզ. եթէ կամիցին աստի առ ձեզ անցանել՝ ոչ կարեն, և ոչ այտի որ առ մեզ անցանել:

27. Եւ ասէ, արդ՝ աղաչեմ զքեզ հայր, զի արձակեսցես զբա ի տուն հօր խնայ:

28. Են իմ անդ եղբարք հինգ, որպէս զի տացէ նոցա վկայութիւն. զի մի և նորա զայցեն յայս տեղի տանջանաց:

29. Եւ ասէ Աբրահամ. ունին զՄովսէս և զմարգարէսն, նոցա լուիցեն:

30. Եւ նա ասէ. ոչ՝ հայր Աբրահամ. բայց թէ ի մեռելոց որ երթիցէ առ նոսա, և ապաշխարիցեն:

31. Եւ ասէ ցնա. եթէ Մովսիսի և մարգարէիցն ոչ լսեն, և ոչ թէ ի մեռելոց որ յառնիցէ՝ հաւատասցեն:

ԳԼՈՒԽ ԺԷ.

1. **Ս**ոաց և առ աշակերտսն իւր. ոչ է մարթ չգալ գայթակղութեան. բայց վայ այնմիկ է՝ յոյր ձեռն գայցէ. աս):

2. Լաւ էր նմա՝ թէ վէմ երկանաքար կախէր զպարանոցէ նորա՝ և անկանէր ի ծով, քան թէ գայթակղեցուցանիցէ զմի որ ի փոքրկանցս յայսցանէ:

3. Զգոյշ կացէք անձանց. եթէ մեղիցէ եղբայր քո, սաստեա նմա. և եթէ ապաշխարիցէ՝ թող նմա. ք):

4. Եւ եթէ եօթն անգամ մեղիցէ քեզ, և եօթն անգամ գարձցի ի քեզ՝ և ասիցէ՝ ապաշխարեմ, թողցես նմա:

5. Եւ ասեն առաքեալքն ցՏէր. յաւել մեզ հաւատոս:

6. Եւ ասէ Տէր. եթէ ունիցիք հաւատոս քան զհատն մանան-

... Մատ. թ. 7: - Մարկ. թ. 41:
բ. Ղեւտ. թ. 13: - Սերաբ. թ. 14: - Մատ. թ. 19:

խոյ, և ասիցէք թթենւոյս այսմիկ. իլեաց և տնկեաց ի ծովու, և հնազանդեսցի ձեզ. աս):

7. Իսկ ո՞վ որ ի ձէնջ, որ ունիցի զծառայ հողագործ կամ հովիւ, որ իբրև մտանիցէ յագարակէ՝ ասիցէ ցնա վաղվաղակի, թէ անց, բազմեաց:

8. Այլ ոչ ասիցէ ցնա, թէ պատրաստեա զինչ ընթերելոց իցեմ, և գօտի ածեալ պաշտեա զիս՝ մինչև կերից, և արբից, և ապա կերիցես և արբցես դու:

9. Միթէ շնորհ ինչ ունիցի ծառային այնմիկ, զի արար զամենայն հրամանսն:

10. Նոյնպէս և դուք յորժամ առնիցէք զամենայն հրամայեալսն ձեզ, ասասջիք՝ թէ ծառայք անպիտանք եմք, զոր պարտէաքն առնել՝ արարաք:

11. Եւ եղև մինչ երթայր նա յԵրուսաղէմ. և ինքն անցանէր ընդ մէջ Սամարեայ և Գալիլեացոց:

12. Եւ մինչդեռ մտանէր ի գեօղ ուրումն, պատահեցան նմա տասն արք բորոտք, որք կացին ի հեռաստանէ:

13. Բարձին զձայնս և ասեն. Յիսուս վարդապետ, ողորմեաց մեզ:

14. Եւ իբրև ետես զնոսա, ասէ ցնոսա. երթայք, ցուցէք զանձինս քահանայիցն. և եղև իբրև գնացին, առժամայն սրբեցան. ք):

15. Մի ոմն ի նոցանէ իբրև ետես՝ թէ բժշկեցաւ, զարձաւ անդրէն՝ ի ձայն մեծ փառաւոր առնէր զՍատուած:

16. Անկաւ առ ոտս նորա, ի վերայ երեսաց իւրոց՝ և գոհանայր զնմանէ, և ինքն էր Սամարացի:

17. Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ. ոչ տասն սոքա սրբեցան, իսկ արդ՝ իննուներն ո՞ւր են:

... Մատ. թ. 19:
բ. Ղեւտ. թ. 2:

- 18. Ձի ոչ գտան դառնալ և տալ փառս Աստուծոյ, բայց միայն այլազգիս այս:
- 19. Եւ ասէ ցնա. արի՛, գնա՛. զի հաւատք քո կեցուցին զքեզ:
- 20. Իբրև հարցաւ ի փարիսեցւոցն՝ թէ երբ զայցէ արքայութիւն Աստուծոյ. պատասխանի ետ նոցա և ասէ. ոչ զայ արքայութիւն Աստուծոյ խտրանօք:
- 21. Եւ չասիցեն, թէ ահաւասիկ աստ է՝ կամ անդ. զի ահա արքայութիւն Աստուծոյ ի ներքս ի ձեզ է:
- 22. Ասաց և առ աշակերտսն. եկեսցեն աւուրք ցանկանալոյ ձեզ մի յաւուրցն որդւոյ մարդոյ տեսանել՝ և ոչ տեսանիցէք:
- 23. Եւ եթէ ասիցեն ձեզ, եթէ ահաւասիկ է՝ կամ անդ. մի երթայցէք զհետա՞):
- 24. Ձի որպէս փայլակն փայլատակեալ ի ներքոյ երկնից՝ ընդ երկնիւք ծագիցի, նոյնպէս և որդի մարդոյ յաւուրն իւրում:
- 25. Բայց նախ պարտ է նմա բազումն չարչարիլ՝ և խոտիլ յազգէս յայսմանէ:
- 26. Եւ որպէս եղև յաւուրսն նոյի. նոյնպէս եղիցի և յաւուրս որդւոյ մարդոյ. ք):
- 27. Ուտէին, ըմպէին, կանայս առնէին, և արանց լինէին. մինչև յօրն՝ յորում եմուտ նոյ ի տապանն, և եկն ջրհեղեղն՝ և կորոյս զամենեսեան:
- 28. Նոյնպէս՝ և որպէս յաւուրսն Ղովտայ եղև. ուտէին, ըմպէին, վաճառէին, տնկէին, շինէին. ք):
- 29. Եւ յորում աւուր ել Ղովտ ի Սողոմայ, տեղաց հուր և ծծումք յերկնից, և կորոյս զամենեսին:
- 30. Ըստ նմին օրինակի եղիցի և յաւուրն՝ յորում որդի մարդոյ յայտնելոց իցէ:
- 31. Յայնմ աւուր՝ որ կայցէ ի տանիս՝ և կարասի իւր իտան, մի իջցէ առնուլ զայն. և որ յանդի իցէ, նոյնպէս մի զարձցի յետս:

ա. Մատ. ԻԳ. 23. — Մարկ. ԺԳ. 21.
բ. Երնդ. Ե. 7. — Մատ. ԻԳ. 37.
գ. Երնդ. ԺԲ. 25.

- 32. Յիշեցէք զկինն Ղովտայ:
- 33. Որ խնդրիցէ զանձն իւր ապրեցուցանել, կորուսցէ զնա. և որ կորուսցէ, ապրեցուցէ զնա. ա):
- 34. Ասեմ ձեզ, յայնմ գիշերի, թէ եղիցին երկու ի մի մահիճս, մին առցի, և միւսն թողցի. ք):
- 35. Եւ եթէ եղիցին երկու աղալ ի միասին, մին առցի՝ և միւսն թողցի. և եթէ իցեն երկու յանդի, մին առցի՝ և միւսն թողցի:
- 36. Պատասխանի ետուն և ասեն ցնա. յո՞ Տէր:
- 37. Եւ նա ասէ ցնոսա. ուր մարմին է, անդր և արծուիք ժողովեցին:

ԳԼՈՒԽ ԺԸ.

- 1. Ասաց և առակ մի նոցա՝ առ այն, թէ պարտ է յամենայն ժամ կալ նոցա յաղօթս և մի ձանձրանալ. ք):
- 2. Ասէ. դատաւոր մի էր ի քաղաքի ուրումն, յԱստուծոյ ոչ երկնչէր, և ի մարդկանէ ոչ ամաչէր:
- 3. Եւ այրի մի էր ի նմին քաղաքի՝ զայր առ նա և ասէր, դատարա ինձ յոտիս իմմէ:
- 4. Եւ ոչ կամէր ի բազում ժամանակս. յետ այնորիկ ասէ ի մտի իւրում, թէ և յԱստուծոյ ոչ երկնչիմ, և ի մարդկանէ ոչ ամաչեմ:
- 5. Գոնէ վասն աշխատ առնելոյ զիս այրւոյն՝ արարից նմա դատ. զի մի իսպառ եկեալ թախանձիցէ զիս:
- 6. Եւ ասէ Տէր. լուարուք զինչ դատաւորն անիրաւութեան ասէր:
- 7. Իսկ Աստուած ոչ առնիցէ՝ զվրէժխնդրութիւն ծառայից

ա. Մատ. Ժ. 39. — Մարկ. Ը. 35. — Յոհ. ԺԲ. 25.
բ. Մատ. ԻԳ. 40.
գ. Սիրաք. ԺԸ. 22. — Ա. Թեո. Ե. 17.

իւրոց, որք աղաղակեն առ նա ի տուէ և ի գիշերի, և երկայնամիտ միայն լինիցի առ նոսա:

8. Այ՛ս. ասեմ ձեզ, զի արասցէ զվրէժխնդրութիւն նոցա վաղվաղակի, իսկ որդի մարդոյ եկեալ գտանիցէ՞ արդեօք հաւատս յերկրի:

9. Ասաց և առ ոմանս պանծացեալս յանձինս՝ թէ արդարք իցեն և խոտիցեն զբազումս, զառակս զայս:

10. Արք երկու ելին ի տաճարն կալ յաղօթս, մին փարիսեցի և միւսն մաքսաւոր:

11. Փարիսեցին կայր մեկուսի և զայս առանձինն աղօթս մատուցանէր. Աստուած իմ, գոհանամ զքէն. զի ոչ եմ իբրև զայլս ի մարդկանէ՛, զյափշտակողս՝ և զանիրաւս և զշունս, կամ իբրև զայս մաքսաւոր:

12. Այլ պահեմ երկիցս ի շաբաթու, և տամ տասանորդս յամենայն ստացուածոց իմոց:

13. Եւ մաքսաւորն կայր մեկուսի, և ոչ կամէր և ոչ զայս ընդ երկինս ամբառնալ, այլ կոծէր զկուրծս իւր՝ և ասէր. Աստուած, քաւեա՛ զիս զմեղաւորս:

14. Ասեմ ձեզ, էջ սա արդարացեալ ի տուն իւր քան զնա, զի ամենայն որ բարձրացուցանէ զանձն իւր, խոնարհեսցի. և որ խոնարհեսցուցանէ զանձն, բարձրասցի. »):

15. **Մ**ատուցանէին առ նա և մանկտի՛ զի մերձենայցէ ի նոսա. իբրև տեսին աշակերտքն՝ սաստէին նոցա. ք):

16. Իսկ Յիսուս կոչեցեալ զնոսա առ ինքն՝ ասէ. թոյլ տուք մանկուոյդ գալ առ իս, և մի արգելուք զդոսա. զի այդպիսեացդ է արքայութիւն Աստուծոյ:

17. Ամէն ասեմ ձեզ, որ ոչ ընդունիցի զարքայութիւն Աստուծոյ իբրև զմանուկ՝ ոչ մտցէ ի նա:

«. Մատ. ԻԳ. 12:
բ. Մատ. ԺԹ. 13. — Մարկ. Ժ. 13:

18. Եւ եհարց զնա ոմն իշխան և ասէ. վարդապետ բարի, զի՞նչ գործեցից, զի զկեանսն յաւիտենականս ժառանգեցից. »):

19. Ասէ ցնա Յիսուս. զի՞ ասես զիս բարի, չիք որ բարի՛ բայց մի Աստուած:

20. Զպատուիրանս գիտես. մի շնար, մի գողանար, մի սուտ վկայեր, պատուեա՛ զհայր քո և զմայր. ք):

21. Եւ նա ասէ. զայդ ամենայն պահեցի ի մանկութենէ իմմէ:

22. Իբրև լուաւ զայս Յիսուս՝ ասէ ցնա. միւս ևս պակաս է քեզ. զամենայն ինչ՝ զոր ունիս՝ վաճառեա՛ և տուր աղքատաց. և ունիցիս գանձս յերկինս. և եկ զկնի իմ:

23. Նա իբրև լուաւ զայս՝ տրտմեցաւ. քանզի էր մեծատուն յոյժ:

24. Իբրև ետես զնա Յիսուս տրտմեալ, ասէ. հրպէս դժուարա՛ւ որ ինչս ունիցին՝ մտանիցեն յարքայութիւն Աստուծոյ:

25. Իւրագոյն իցէ մալխոյ ընդ ծակ ասղան անցանել, քան մեծատան յարքայութիւն Աստուծոյ մտանել:

26. Եւ որք լուանն՝ ասէին. և ո՞ կարիցէ ապրիլ:

27. Եւ նա ասէ. անհնարինք առ ի մարդկանէ՛ հնարաւորք են յԱստուծոյ:

28. Եւ ասէ Պետրոս. ահաւասիկ մեք թողաք զամենայն ինչս մեր, և եկաք զկնի քո:

29. Եւ նա ասէ ցնոսա. ամէն ասեմ ձեզ, եթէ ոչ որ է ի թող զտունս, կամ զծնողս, կամ զեղբարս, կամ զկին, կամ զորդիս՝ վասն արքայութեան Աստուծոյ:

30. Եթէ ոչ առնուցու բազմապատիկ ի ժամանակի յայսմիկ. և յաշխարհին՝ որ գալոցն է՝ զկեանսն յաւիտենականս ժառանգեսցէ:

«. Մատ. ԺԹ. 16:
բ. Եւեց. Ի. 13:

- 31. Եւ առեալ զերկոտասանսն առանձինն՝ ասէ ցնոսա. ահա-
լատիկ ելանեմք յԵրուսաղէմ, և կատարեսցին ամենայն
գրեալքն մարգարէիւք՝ վասն որդւոյ մարդոյ. Թ) :
- 32. Զի մասնեսցի հեթանոսաց, և կատակեսցի, և հարկա-
նիցի և թքանիցի :
- 33. Եւ իբրև հարկանիցեն և սպանանիցեն զնա, և յերբ
աւուր յարիցէ :
- 34. Եւ նորա ոչ ինչ իմացան յայնցանէ, այլ էր բանն ծած-
կեալ ի նոցանէ, և ոչ գիտէին զասացեալսն :
- 35. Եւ եղև ի մօտիլն նորա յԵրիքով, կոյր ոմն նստէր առ
ճանապարհաւն մուրացիկ. Է) :
- 36. Իբրև լուաւ զանցանել ժողովրդեանն՝ հարցանէր թէ
զի՞նչ իցէ այն :
- 37. Եւ պատմեցին նմա, թէ Յիսուս նազովրեցի անցանէ :
- 38. Աղաղակեաց և ասէ. Յիսուս որդի Դաւթի, ողորմեաց
ինձ :
- 39. Եւ որք առաջին երթային՝ սաստէին նմա զի լռեսցէ. և
նա ևս առաւել աղաղակէր. որդի Դաւթի, ողորմեաց ինձ :
- 40. Զտեղի էառ Յիսուս, և հրամայեաց ածել զնա առ իւր.
և իբրև մերձ եղև առ նա, եհարց զնա և ասէ :
- 41. Զի՞նչ կամիս դու՞ զի արարից քեզ. և նա ասէ. Տէր,
զի բացցին աչք իմ, և տեսից :
- 42. Եւ Յիսուս ասէ ցնա. հայեաց, հաւատք քո կեցուցին
զքեզ :
- 43. Եւ առ ժամայն ետես. և երթայր զհետ նորա՝ և փա-
ռաւոր առնէր զԱստուած. և ամենայն ժողովրդեանն ատե-
եալ՝ տայր զօրհնութիւն Աստուծոյ :

ա. Մատ. Ի. 17. — Մարկ. Ժ. 32.
բ. Մատ. Ի. 29. — Մարկ. Ժ. 46.

- 1. Եւ մտեալ շրջէր ընդ Երիքով :
- 2. Եւ ահա այր մի անուն կոչեցեալ Զաքէոս, և նա էր մաք-
սապետ, և ինքն մեծատուն :
- 3. Եւ խնդրէր տեսանել՝ թէ ո՞վ իցէ Յիսուս, և ոչ կարէր ի
բազմութենէն, զի կարճ էր հասակաւ :
- 4. Եւ ընթացեալ յառաջ, ել ի ժանտաթղենին, զի տեսա-
նիցէ զնա. քանզի ընդ այն իսկ անցանելոց էր :
- 5. Իբրև եկն ի տեղին, հայեցաւ ի վեր Յիսուս՝ և ասէ ցնա.
Զաքէ՛, փութա՛, էջ այտի. զի այսօր ի տան քում՝ արժան է
ինձ ազանել :
- 6. Փութացաւ և էջ, և ընկալաւ զնա ուրախութեամբ :
- 7. Իբրև տեսին ամենքեան, տրտնջէին՝ և ասէին, թէ առ
առն մեղաւորի եմուտ լուծանել :
- 8. Եկն՝ եկաց Զաքէոս և ասէ ցՏէր. Տէր. ահա զկէս ընչից
իմոց տաց աղքատաց. և եթէ զքք զրկեցի, հատուցից չորեքիկն :
- 9. Եւ ասէ ցնա Յիսուս. այսօր եղև փրկութիւն տանս այս-
միկ. քանզի և սա որդի Աբրահամու էր :
- 10. Զի եկն որդի մարդոյ խնդրել և կեցուցանել զկորուս-
եալն. Թ) :
- 11. Եւ մինչդեռ նորա զայն լսէին, յաւել առակ մի՝ և ասէ.
վասն մերձենալոյ նորա յԵրուսաղէմ, և համարելոյ նոցա
եթէ առժամայն յայտնելոց է արքայութիւնն Աստուծոյ :
- 12. Ասէ. այր ոմն ազնուական զնաց յաշխարհ հեռի առ-
նուլ իւր թագաւորութիւն և դառնալ :
- 13. Եւ կոչեցեալ զճառայս իւր՝ ետ նոցա տասն մնաս, և
ասէ ցնոսա. յարգեցէք զայդ մինչև եկից :
- 14. Եւ քաղաքացիքն նորա ատէին զնա. առաքեցին հրե-

ա. Մատ. ԺԸ. 11.

տակս զկնի նորա և ասեն՝ թէ ոչ կամիմք թագաւորել դմա ի վերայ մեր:

15. Եւ եղև դառնալ նմա՝ առեալ զթագաւորութիւնն. և կոչեալ զԾառայսն՝ որոց տուեալ էր զարծաթն, զի գիտասցէ թէ ո՞ զի՛նչ շահեցաւ:

16. Եկն առաջինն և ասէ. Տէր, մնասն քո տասն մնաս արար:

17. Եւ ասէ ցնա. ազնիւ ծառայ և բարի, զի ի փոքուդ հաւատարիմ եղեր. լիջի՛ր իշխանութիւն ունիլ ի վերայ տասն քաղաքի:

18. Եկն երկրորդն և ասէ. մնասն քո արար հինգ մնաս:

19. Ասէ և ցնա. և դու լիջի՛ր ի վերայ հինգ քաղաքաց:

20. Եկն միւսն և ասէ. Տէր, ահա մնասն քո՝ զոր ունէի ծըրարեալ ի վարշամակի:

21. Երկնչէի ի քէն, զի այր ստամբակ ես, բառնաս, զոր ոչ եղեր, և հնձես, զոր ոչ սերմանեցեր:

22. Եւ ասէ ցնա. ի բերանոյ քումմէ դատեցայց զքեզ, ծառայ անհաւատ. գիտէիր թէ ես այր մի ստամբակ եմ, բառնամ, զոր ոչ եղի. և հնձեմ՝ ուր ոչ սերմանեցի:

23. Եւ ընդէր ոչ ետուր զարծաթն իմ ի սեղանաւորս, և եկեալ ես տոկոսեօք պահանջէի:

24. Եւ ասէ ցսպասաւորսն. առէ՛ք ի դմանէ զմնասն, և տարայք ասէք այնմ՝ որ ունի զտասն մնասն:

25. Եւ ասեն ցնա. Տէր, ունի տասն մնաս:

26. Ասեմ՝ ձեզ, եթէ ամենայնի՝ որ ունիցի, տացի. և յայնմանէ՝ որ ոչն ունիցի, և զոր ունիցի, բարձցի ի նմանէ. (»):

27. Բայց զթշնամիսն իմ՝ զայնոսիկ, որ ոչն կամէին զիս թագաւորել ի վերայ նոցա, ածէ՛ք այսր՝ և սպանէք առաջի իմ:

28. Եւ իբրև զայս ասաց, գնաց յառաջ՝ ելանել յերուսաղէմ:

29. Եւ եղև իբրև մերձեցաւ ի Բեթփագէ և ի Բեթանիա

» . Մատ. Ժ. 12. — Ի. 29. — Մարկ. Գ. 25.

մօտ ի լեառնն, որ կոչի Զիթենեաց, առաքեաց երկուս յաշակերտայն իւրոց և ասէ. (»):

30. Երթայք դուք ի գեօղղ՝ որ հանդէպ մեր կայ. յոր իբրև մտանէք՝ գտանիցէք յաւանակ կապեալ, յորում՝ որ իմարդկանէ երբէք ոչ նստաւ. լուծէ՛ք զնա և ածէ՛ք:

31. Եւ եթէ որ հարցանիցէ զձեզ՝ եթէ ընդէր լուծանէք. այսպէս ասասջիք ցնա, թէ տեառն իւրում պիտոյ է:

32. Իբրև չոգան, որ առաքեցանն, գտին որպէս ասացն ցնաս. կայր յաւանակն:

33. Եւ մինչդեռ լուծանէին զյաւանակն, ասեն տեարքն նորա ցնաս. զի՞ լուծանէք զյաւանակը:

34. Եւ նոքա ասեն. տեառն իւրում պիտոյ է:

35. Եւ ածին զնա առ Յիսուս. և արկին զնովաւ հանդերձս, և հեծուցին զՅիսուս. (»):

36. Եւ մինչդեռ երթայր, զհանդերձս իւրեանց տարածանէին զճանապարհաւն:

37. Եւ իբրև այն ինչ մերձ եղև ի գառ ի վայր լերինն Զիթենեաց, սկսաւ ամենայն բազմութիւն աշակերտացն ուրախութեամբ օրհնել զԱստուած ի ձայն մեծ՝ վասն ամենայն եղելոց զօրութեանցն, զորս տեսին:

38. Եւ ասէին. օրհնեալ որ գայ թագաւորդ յանուն տեառն. խաղաղութիւն յերկինս, և փառք ի բարձունս:

39. Եւ ոմանք ի փարիսեցւոցն յամբօխէ անտի ասեն ցնա. վարդապետ, սաստեա՛ աշակերտացդ քոց:

40. Պատասխանի եա և ասէ. ասեմ՝ ձեզ՝ զի եթէ դոքա լուեսցեն, քարինքդ աղաղակեսցեն:

41. Եւ իբրև մերձեցաւ, տեսեալ զքաղաքն՝ ելաց ի վերայ նորա և ասէ:

» . Մատ. ԻԱ. 1. — Մարկ. ԺԱ. 1.
» . Յօհ. ԺԲ. 14.

- 42. Եթէ գիտէիր դու գոնէ յաւուրս յայսմիկ զխաղաղութիւն քո, բայց այժմ՝ ծածկեցաւ յերեսաց քոց:
- 43. Զի եկեսցեն աւուրք ի վերայ քո, և պատեսցեն զքեւ թշնամիք քո պատնէշ, և պաշարեսցեն զքեզ, և նեղեսցեն զքեզ յամենայն կողմանց:
- 44. Եւ յատակեսցեն զքեզ, և զորդիս քո ի քեզ, և ոչ թողուցուն զքար ի քարի վերայ՝ յամենայնի ի քեզ, փոխանակ զի ոչ ծանեար զժամանակ այցելութեան քո. ւ):
- 45. Եւ մտեալ ի տաճարն՝ սկսաւ հանել զաղանէվաճառան և զգնողս, և զսեղանս հատավաճառացն ցրուեաց. ք):
- 46. Եւ ասէ ցնոսա. գրեալ է՝ և եղիցի տուն իմ տուն աղօթից, և դուք արարէք զդա այրս աւազակաց. Գ):
- 47. Եւ ուսուցանէր զնոսա հանապազ ի տաճարին. իսկ քահանայապետքն և զպիրք՝ և զլիւաւորք ժողովրդեանն խնդրէին զնա կորուսանել:
- 48. Եւ ոչ գտանէին՝ թէ զինչ արասցեն. զի ժողովուրդն ամենայն կախեալ կային զնմանէ ի լսել:

ԳԼՈՒԽ Ի.

- 1. Եւ եղեւ ի միում՝ աւուրցն յայնցանէ մինչդեռ ուսուցանէր զժողովուրդն ի տաճարի անդ՝ և աւետարանէր, հասին ի վերայ քահանայապետքն և զպիրք ծերովքն հանգերձ. Կ):
- 2. Եւ ասեն ցնա. ասա՛ մեզ, որո՞վ իշխանութեամբ գործես դու զայդ, կամ ո՞վ է՝ որ ետ քեզ զայդ իշխանութիւն:
- 3. Պատասխանի ետ և ասէ ցնոսա. հարցից և ես զձեզ բան մի, և ասացէք ինձ:

ւ. Մատ. ԻԳ. 2. — Մարկ. ԺԳ. 2.
 բ. Մատ. ԻԱ. 12. — Մարկ. ԺԱ. 15.
 Գ. Եսայի. ԾԶ. 7. — Երեմ. Է. 11.
 Դ. Մատ. ԻԱ. 23. — Մարկ. ԺԱ. 27.

- 4. Մկրտութիւնն Յովհաննու յերկնից էր՝ եթէ ի մարդկանէ:
- 5. Եւ նոքա խորհեցան ի միտս իւրեանց և ասեն:
- 6. Եթէ ասեմք յերկնից, ասէ. իսկ ընդէ՞ր ոչ հաւատացիք նմա. և եթէ ասեմք ի մարդկանէ, ամենայն ժողովուրդն քարկոծ առնեն զմեզ. զի հաստատեալ է ի միտս զՅովհաննէ, թէ մարգարէ է:
- 7. Եւ պատասխանի ետուն չգիտել թէ ուստի իցէ:
- 8. Եւ Յիսուս ասէ ցնոսա. և ոչ ես ասեմ՝ ձեզ՝ որով իշխանութեամբ առնեմ զայս:
- 9. Սկսաւ ասել առ ժողովուրդն՝ զառակս զայս. այր ոմն տնկեաց այգի, և ետ զնա մշակաց, և ինքն գնաց ի ճանապարհ ժամանակս բազումս. ւ):
- 10. Եւ ի ժամու՝ առաքեաց առ մշակսն ծառայ, զի ի պողոյ այգւոյն տացեն նմա. և մշակքն գան հարին զնա, և արձակեցին ունայն:
- 11. Եւ յաւել միւս ևս ծառայ յղել, նոքա և զնա ևս գան հարին՝ անարգեցին, և առաքեցին ունայն:
- 12. Եւ յաւել զերրորդն առաքել. նոքա և զնա վիրաւորեցին, և հանին արտաքս:
- 13. Ասէ տէր այգւոյն՝ զի՞նչ արարից, առաքեցից զորդի իմ սիրելի, թերևս ի սմանէ պատկառեսցին:
- 14. Իբրև տեսին զնա մշակքն, խորհեցան ընդ միմեանս և ասեն. սա է ժառանգն, սպանցուք զսա, զի մեր լինիցի ժառանգութիւնն:
- 15. Եւ հանին զնա արտաքս քան զայգին, և սպանին. արդ՝ զի՞նչ արասցէ ընդ նոսա տէր այգւոյն:
- 16. Ո՞չ ապաքէն զայցէ և կորուսանիցէ զմշակսն զայնոսիկ, և տայցէ զայգին այլոց, իբրև լուան՝ ասեն. քա՛ւ, մի՛ լիցի:
- 17. Եւ նա հայեցեալ ընդ նոսա՝ ասէ. իսկ զի՞նչ իցէ այն, որ

ւ. Եսայի. Է. 1. — Երեմ. Բ. 21. — Մատ. ԻԱ. 33. — Մարկ. ԺԲ. 1.

գրեալն է, թէ զվէմն, զոր անարգեցին շինողքն՝ նա եղև գլուխ անկեան. ւ) :

18. Ամենայն որ ընդհարցի ընդ վէմն ընդ այս՝ խորտակեսցի. և յորոյ վերայ անկցի՝ հոսեսցէ զնա :

19. Եւ խնդրէին դպիրքն և քահանայապետը արկանել ի նա ձեռս ի նմին ժամու, և երկեան ի ժողովրդենէն. զի զխտէին թէ առ նոսա ասաց զառակն զայն :

20. Եւ ապա սպասեցին, և առաքեցին զաւաճանս կեղծաւորեալս զանձինս առ արդարս ունիլ, զի ըմբռնեսցեն զնա բանիւք, առ ի մատնել զնա պետութեան և իշխանութեան դատաւորին. ք) :

21. Հարցին ցնա և ասեն. վարդապետ, զխտեմք եթէ ուղիղ խօսիս և ուսուցանես, և ոչ առնուս ակն. այլ ճշմարտութեամբ զճանապարհն Աստուծոյ ուսուցանես :

22. Արժան է մեզ կայսեր հարկս տալ՝ թէ ոչ :

23. Եւ նայեցեալ ընդ խորամանկութիւն նոցա՝ ասէ ցնոսա :

24. Յուցէք ինձ զդահեկանն. և նոքա ցուցին. և ասէ՝ զոյր պատկեր և զգիր ունի. պատասխանի ետուն և ասեն՝ ըզկայսեր :

25. Եւ նա ասէ ցնոսա. երթայք, տուք զկայսերն կայսեր. և զԱստուծոյն՝ Աստուծոյ. Գ) :

26. Եւ ոչ կարացին զնա ըմբռնել բանիւք առաջի ժողովրդեանն. և զարմացեալ ընդ պատասխանին նորա՝ լռեցին :

27. **Ա**ստուցեալ ոմանք ի սաղուկեցւոցն՝ որք հակառակէին զինիլ յարութեան. Դ) :

28. Հարցին ցնա և ասեն. վարդապետ, Մովսէս գրեաց մեզ եթէ ուրուք եղբայր մեռանիցի՝ որոյ իցէ կին, և նա անորդի

իցէ, զի առնուցու եղբայր նորա զկինն, և յարուսցէ զաւակ եղբոր իւրում. ւ) :

29. Արդ՝ եօթն եղբարք էին. և առաջնոյն առեալ կին՝ մեռաւ անորդի :

30. Ա՛ռ զնա և երկրորդն. մեռաւ և նա անորդի :

31. Ա՛ռ զնա և երրորդն. նոյնպէս և եօթաներին. և ոչ թողին զորդիս :

32. Մեռաւ և կինն :

33. Արդ՝ ի յարութեան ճամ ի նոցանէ լինիցի կին. զի եօթաներին կալան զնա կին :

34. Պատասխանի ետ նոցա Յիսուս և ասէ. որդիք աշխարհիս այսորիկ կանայս առնեն, և արանց լինին :

35. Իսկ որք արժանի լինիցին այնմ՝ աշխարհի հասանել և յարութեանն՝ որ ի մեռելոց, ոչ կանայս առնեն, և ոչ արանց լինին :

36. Քանզի և ոչ մեռանիլ ևս կարեն. զի հաւասար հրեշտակաց են՝ և որդիք Աստուծոյ. քանզի յարութեան որդիք են :

37. Այլ զի յառնեն մեռեալք, և Մովսէս գուշակեաց ի մորենուջն, որպէս ասէ զտեառնէ Աստուծոյ Աբրահամու, և զԱստուծոյ Սահակայ՝ և զԱստուծոյ Յակովբայ. Ե) :

38. Եւ Աստուած չէ մեռելոց՝ այլ կենդանեաց. զի ամեներին նմա կենդանիք են :

39. Պատասխանի ետուն նմա ոմանք ի զպրացն և ասեն. վարդապետ, բարուք ասացեր :

40. Եւ ոչ ևս ոք իշխէր հարցանել զնա՝ և ոչինչ :

41. **Ա**սէ և առ նոսա. զիւրդ ասեն զՔրիստոսէ՝ թէ որդի է Դաւթի :

42. Զի ինքն Դաւթի ասէ ի զիրս սաղմոսաց. ասաց տէր ցրտէր իմ. նիստ ընդ աջմէ իմմէ. Գ) :

ւ. Սաղ. ճԺ. 22. — Եսայի. ԻԸ. 16. — Մատ. ԻԱ. 42. — Գործ. Գ. 11. —
Հուսմ. Թ. 33. — Ա. Պետ. Բ. 7.
բ. Մատ. ԻԲ. 15. — Մարկ. ԺԲ. 13.
գ. Հուսմ. ԺԳ. 7.
դ. Մատ. ԻԲ. 23. — Մարկ. ԺԲ. 13.

ւ. Բ. Օրեն. ԻԵ. 5.
բ. Եւեյ. Գ. 6.
գ. Սաղ. ճԺ. 1. — Մատ. ԻԲ. 44. — Մարկ. ԺԲ. 36.

- 43. Մինչև եզրից զթշնամիս քո պատուանդան ոտից քոց:
- 44. Իսկ արդ՝ եթէ Դաւիթ զնա տէր կոչէ՝ զիմարդ որդի նորա իցէ:
- 45. Եւ լուիլու ամենայն ժողովրդեանն՝ ասէ ցաշակերտան:
- 46. Զգոյշ լերուք ի դպրացն՝ որ կամին պատմուճանօք շրջել և սիրեն ողջոյնս ի հրապարակս և զնախաթոռս ի ժողովուրդս և զբարձերէցս յընթրիս. ւ):
- 47. Որք ուտեն զտուեսս այրեաց, և պատճառանօք յերկարեն զազօթս. նորա ընկալցին աւելի դատաստանս:

ԳԼՈՒԽ ԻԱ.

- 1. **Ե**ւ հայեցեալ ետես զմեծատունան՝ որք արկանէին ըզտուրս իւրեանց ի գանձանակն. ք)
- 2. Ետես և զկին ոմն այրի աղքատ, որ էարկ անդր երկուս լուճայս:
- 3. Եւ ասէ. արգարև ասեմ՝ ձեզ. զի այրին այն աղքատ՝ աւելի էարկ քան զամենեսին:
- 4. Ամենեքին նորա ի մթերից իւրեանց արկին յընծայսն Աստուծոյ. բայց նա ի կարօտութենէ իւրմէ զամենայն զկեանս իւր զոր ունէր՝ էարկ:
- 5. **Ե**ւ յասել ոմանց զտաճարէն՝ թէ գեղեցիկ վիմօք և աշտարակօք զարդարեալ է, ասէ:
- 6. Այդ ամենայն, զոր տեսանէք, եկեսցեն աւուրք՝ յորս ոչ թողցի այդր քար ի քարի վերայ՝ որ ոչ քակտեսցի. գ):
- 7. Հարցին ցնա և ասեն. վարդապետ, երբ լինիցի այդ, և զի՞նչ նշան իցէ՝ յորժամ այդ լինելոց իցէ:
- 8. Եւ նա ասէ. զգոյշ կացէք, մի խաբիցիք. զի բազումք

- գայցեն յանուն իմ և ասիցեն՝ թէ ես եմ. և մերձեցաւ ժամանակ, մի երթայցէք զկնի նոցա:
- 9. Եւ յորժամ լսիցէք պատերազմուեսս և խուփութիւնս՝ մի՛ զարհուրիցիք, զի պարտ է նախ այնմ լինիլ, այլ ոչ աւժամայն կատարած:
- 10. Յայնժամ ասէ ցնոսա. յարիցէ ազգս յազգի վերայ, և թագաւորութիւն ի թագաւորութեան վերայ:
- 11. Եւ շարժմունք մեծամեծք. և ի տեղիս տեղիս սովք և սրածութիւնք. եղիցին արհաւիրք և նշանք մեծամեծք յերկնից:
- 12. Բայց յառաջ քան զայս ամենայն՝ մխեսցեն զձեռս իւրեանց ի ձեզ, և հալածեսցեն. և մատնեսցեն ի ժողովուրդս և ի բանոս, և տանիցին առաջի դատաւորաց և թագաւորաց վասն անուան իմոյ:
- 13. Եւ լինիցի ձեզ այն ի վկայութիւն:
- 14. Արդ՝ զիք ի սիրտս ձեր՝ մի յառաջագոյն կրթել տալոյ պատասխանի:
- 15. Զի ես տաց ձեզ բերան և խնաստութիւն, սրում ոչ կարիցեն կալ հակառակ կամ տալ պատասխանի ամենայն հակառակորդքն ձեր:
- 16. Մատնեսջիք և ի ծնողաց և յեղբարց՝ և յազգականաց և ի բարեկամաց. և սպանանիցեն ի ձէնջ:
- 17. Եւ եղիջիք ատեցեալք յամենեցունց վասն անուան իմոյ:
- 18. Եւ մազ մի ի գլխոյ ձերմէ ոչ կորիցէ:
- 19. Եւ համբերութեամբ ձերով ստասջիք զոգիս ձեր:
- 20. Այլ յորժամ տեսանիցէք շուրջ պատեալ զօրօք գերուսաղէմ, յայնժամ գիտասջիք թէ մերձ է աւեր նորա. ւ):
- 21. Յայնժամ որք ի հրէաստանի իցեն՝ փախիցեն ի լերինս. և որ ի միջի նորա իցեն՝ խուսեսցեն, և որք ի գաւառան իցեն՝ մի մոցեն ի նա:

ւ) Մատ. ԻԳ. 6. — Մարկ. ԺԲ. 38.
 բ) Մարկ. ԺԲ. 41.
 գ) Մատ. ԻԳ. 2. — Մարկ. ԺԳ. 2.

ւ) Գան. Թ. 27. — Մատ. ԻԳ. 15. — Մարկ. ԺԳ. 14.

- 22. Չի աւուրք վրէժխնդրութեան են այնքիկ՝ առ ի կատարելոյ ամենայն գրելոց:
- 23. Բայց վայ իցէ յղեաց և ստնտուաց յաւուրսն յայնոսիկ. զի եղիցի տազնապ մեծ ի վերայ երկրի, և բարկութիւն ժողովրդեանն այնմիկ:
- 24. Եւ անկցին ի սուր սուսերի, և գերեսցեն յամենայն հեթանոս. և Երուսաղէմ՝ եղիցի կոխան ազգաց՝ մինչև կատարեսցին ժամանակք հեթանոսաց:
- 25. Եւ եղիցին նշանք յարեգալն՝ և ի լուսին՝ և յաստեղս. և յերկրի տազնապ հեթանոսաց՝ յահեղ բարբառոյ իբրև ծովու՝ և խռովութեան. և):
- 26. Յելանելոյ ոգւոց մարդկան յերկիւղէ, և ի կարծեաց եկելոց ի վերայ տիեզերաց. զի զօրութիւնք երկնից շարժեսցին:
- 27. Եւ յայնժամ տեսցեն զորդի մարդոյ եկեալ ամպովք՝ զօրութեամբ և փառօք բազմօք:
- 28. Եւ յորժամ սկսանիցի այս լինիլ, ամբարձջիք և բարձրացուցիք զգլուխս ձեր. զի մերձ է փրկութիւն ձեր:
- 29. Եւ ասաց առակ մի նոցա. տեսէք զթզենիդ. և զամենայն ծառ:
- 30. Յորժամ ցուցանիցեն զպտուղ իւրեանց, տեսանէք և ի նոցանէ ճանաչէք եթէ մերձ է ամառն. ք):
- 31. Նոյնպէս և դուք՝ յորժամ տեսանիցէք զայս ամենայն եղեալ, դիտասցիք թէ մերձ է արքայութիւն Աստուծոյ:
- 32. Ամեն ասեմ ձեզ. թէ ոչ անցցէ ազգս այս, մինչև այս ամենայն եղիցի:
- 33. Երկինք և երկիր անցցեն, և բանք իմ՝ ոչ անցանիցեն:
- 34. Չգոյշ լերուք անձանց. գուցէ ծանրանայցեն սիրտք ձեր շուայտութեամբ և արբեցութեամբ և հոգովք աշխարհականօք. և յանկարծակի հասանիցէ ի վերայ ձեր օրն այն:

ա. Եսայի. ԺԳ. 10. — Եզեկ. 1Բ. 7. — Յովել. Գ. 15. — Մատ. ԻԳ. 29.
 — Մարկ. ԺԳ. 24.
 բ. Հռոմ. Բ. 23.

- 35. Չի իբրև զօրոգայթ հասանիցէ ի վերայ ամենեցուն, որ բնակեալ են ընդ ամենայն երեսս երկրի:
- 36. Արթնն կացէք այսուհետև. յամենայն ժամ աղօթս արարէք, զի արժանի լինիջիք զերձանիլ յայնմ ամենայնէ, որ լինելոց է, և կալ առաջի որդւոյ մարդոյ:
- 37. Եւ ի տուէ ի տաճարին ուսուցանէր, և զգիշերս ելեալ ագանէր ի լերինն, որ կոչիւր Ձիթենեաց:
- 38. Եւ ամենայն ժողովուրդն կանխէր ընդ առաւօտս առ նա ի տաճարն լսել ի նմանէ:

ԳՂՈՒԽ ԻԲ.

- 1. **Մ**երձեցաւ տօն բաղարջակերայն՝ որ կոչէր պատքա. և):
- 2. Եւ խնդրէին քահանայապետքն և դպիրք՝ թէ որպէս սպանանիցեն զնա. բայց երկնչէին ի ժողովրդենէ անտի:
- 3. Ապա եմուտ սատանայ ի Յուդա կոչեցեալն Եսկարիտուացի, որ էր ի թուոյ երկոտասանիցն. ք):
- 4. Չոգաւ եղ բանս ընդ քահանայապետսն և ընդ դպիրս և ընդ իշխանս ժողովրդեանն, զի մասնեսցէ զնա նոցա:
- 5. Եւ խնդացին, և խոստացան տալ նմա արծաթ:
- 6. Եւ յանձն էառ, և խնդրէր պարապ մտտնել զնա նոցա մեկուսի յամբօխէն:
- 7. Եկն օր բաղարջակերացն, յորում օրէն էր զենուլ զպատեքն:
- 8. Եւ առաքեաց զՊետրոս և զՅովհաննէս՝ և ասէ. երթայք, պարաստեցէք մեզ զպատեքն, զի կերիցուք:
- 9. Եւ նորա ասեն. ո՛ր կամիս զի պատրաստեսցուք:
- 10. Եւ ասէ զնոսա. ահա իբրև մտանիցէք ի քաղաքն, պա-

ա. Մատ. ԻԶ. 2. — Մարկ. ԺԳ. 1.
 բ. Մատ. ԻԶ. 14. 15. — Մարկ. ԺԳ. 10.

տահեսցէ ձեզ այր մի բարձեալ սափոր ջրոյ, երթիջիք զհետ նորա ի տունն՝ յոր մտանիցէ:

11. Եւ ասաջիք ցտանուտէր տանն. վարդապետ ասէ քեզ. ո՛ւր են վանքն իմ, յորում զպսեքն ուտիցեմ՝ աշակերտօքս հանդերձ:

12. Եւ նա ցուցցէ ձեզ վերնատուն մի մեծ զարդարեալ. և անդ պատրաստեսցիք:

13. Եւ զնացեալ գտին, որպէս և ասացն նոցա, և պատրաստեցին զպսեքն:

14. Եւ իբրև ժամ եղև՝ բազմեցաւ, և երկոտասան առաքեալքն ընդ նմա. և):

15. Եւ ասէ ցնոսա. ցանկանալով ցանկացայ զայս պսեք ուտել ընդ ձեզ՝ մինչեւ չարչարեալ իցեմ:

16. Բայց ասեմ ձեզ, թէ ոչ ևս կերից ի սմանէ՝ մինչեւ լցցի յարքայութեան Աստուծոյ:

17. Եւ ընկալեալ բաժակ՝ գոհացաւ և ասէ. առէք զայդ և բաժանեցէք ի ձեզ:

18. Ասեմ ձեզ. թէ յայսմ հետէ ոչ արբից ի բերոյ որթոյ՝ մինչեւ եկեսցէ արքայութիւն Աստուծոյ:

19. Եւ առեալ հաց գոհացաւ, երեկ՝ և ետ նոցա և ասէ. այս է մարմին իմ, որ վասն բազմաց տուեալ. զայս արասցիք առ իմոյ յիշատակի. և):

20. Նոյնպէս և զբաժակն յետ ընթրեացն առ և ասէ. այս բաժակ է նոր ուխտ իմով արեամբ վասն ձեր հեղոյ:

21. Բայց աւասիկ ձեռն մատնչի իմոյ ընդ իս ի սեղանս. և):

22. Եւ որդի մարդոյ ըստ սահմանելոյն երթայ. բայց վան մարդոյն այնմիկ, յոր ձեռն մատնիցի. և):

23. Եւ նորա սկսան խնդրել ընդ միմեանս, թէ ո՞վ է ի նոցանէ՝ որ զայն գործելոց իցէ:

24. Եւ եղև հակառակութիւն ի մէջ նոցա, թէ ո՞վ ի նոցանէ համարիցի մեծ:

25. Եւ նա ասէ ցնոսա. թագաւորք ավագ տիրեն նոցա. և որ իշխենն նոցա՝ բարերարք կոչին. և):

26. Այլ դուք ոչ այնպէս. այլ որ մեծն է ի ձեզ՝ եղիցի իբրև զկրտսերն, և առաջնորդն՝ իբրև սպասաւորն:

27. Ո՞վ է մեծ, բազմեալն՝ եթէ սպասաւորն. ոչ ավաքէն բազմեալն. բայց ես եմ ի միջի ձերում իբրև սպասաւոր:

28. Եւ դուք էք՝ որ ցանգ կայիք ընդ իս ի փորձութիւնս իմ:

29. Եւ ես ուխտեմ ձեզ՝ որպէս և հայր իմ՝ ուխտեաց ինձ զարքայութիւն:

30. Զի ուտիցէք և ըմպիցէք ի սեղան իմ՝ յարքայութեանն իմում: և նստիցիք յերկոտասան աթոռ՝ դատել զերկոտասան ազգն Իսրայէլի:

31. Եւ ասէ տէր. Սիմոն, Սիմոն, ահա սատանայ խնդրեաց զքեզ խարբալել իբրև զցորեան:

32. Այլ ես աղաչեցի վասն քո՝ զի մի պակասեցին հաւատք քո. և դու երբեմն զարձցիս՝ և հաստատեսցես զեղբարս քո:

33. Եւ նա ասէ ցնա. տէր, ընդ քեզ պատրաստ եմ և ի բանտ և ի մահ երթալ:

34. Եւ նա ասէ ցնա. ասեմ քեզ, Պետրէ, չիցէ այսօր հաւախօսեալ՝ մինչև երկիցս ուրասցիս զիս չգիտել. և):

35. Եւ ասէ ցնոսա. յորժամ առաքելի զձեզ առանց քսակի՝ և մախաղի և կօշկաց, միթէ կարօտացայք իմիք. և):

36. Եւ նորա ասեն. և ոչ իմիք. ապա ասէ. այլ այժմ որ ու-

ա. Մատ. Ի. 20. — Մարկ. Ժ. 17.

բ. Ա. Կորնթ. Ժ. 24.

գ. Մատ. Ի. 21. — Մարկ. Ժ. 20. — Թոմ. Ժ. 18.

դ. Մատ. Ի. 9.

ա. Մատ. Ի. 25. — Մարկ. Ժ. 42.

բ. Մատ. Ի. 34. — Մարկ. Ժ. 30.

գ. Մատ. Ժ. 9.

նիցի քասի՝ բարձցէ, նոյնպէս և մախաղ. և որ ոչն ունիցի՝ վաճառեսցէ զձորձս իւր՝ և գնեսցէ իւր սուսեր:

37. Բայց ասեմ՝ ձեզ. զի այս ևս որ գրեալ է՝ պարտ է զի կատարեսցի յիս, թէ ընդ անօրէնս համարեցաւ. զի որ վասն իմ ինչ է՝ վճարեալ է. և):

38. Եւ նոքա ասեն. տէր, ահաւասիկ են աստ երկու սուրբ. և նա ասէ ցնոսա. բաւականք են:

39. Եւ ելեալ գնաց ըստ սովորութեանն ի լեառն Զիթենեաց՝ գնացին զհետ նորա և աշակերտքն. ք):

40. Իբրև եհաս ի տեղին՝ ասէ ցնոսա. յաղօթս կացէք չմըտանել ի փորձութիւն:

41. Եւ ինքն մեկնեցաւ ի նոցանէ իբրև քարընկէց մի. եդ ծուներ, կայր յաղօթս. ք):

42. Եւ ասէր. հայր եթէ կամիս՝ անցո՞ գբաժակս զայս յինէն. բայց ոչ իմ կամք՝ այլ քոյդ լիցին:

43. Եւ երեւեցաւ նմա հրեշտակ յերկնից, և զօրացուցանէր զնա, եւ էր ի տագնապի, և մտազիւրութեամբ եւս կայր յաղօթս:

44. Եւ հոսէին ի նմանէ քրտունք իբրև զկայլակս արեան. ու լուռն ոլուռն հեղեալ յերկիր:

45. Եւ յարուցեալ յաղօթիցն՝ եկն առ աշակերտան, եգիտ գնոսա ի քուն ի տրամութենէն:

46. Եւ ասէ ցնոսա. զի՞ ննջէք, արի՞ք կացէք յաղօթս, զի մի մտանիցէք ի փորձութիւն:

47. Եւ մինչդեռ խօսէր, ահաւասիկ ամբոխ. և որ կոչուրն Յուզա մի յերկտասանիցն, առաջնորդէր նոցա. իբրև մերձեցաւ առ Յիսուս համբուրեաց զնա. քանզի զայն նշան տուեալ էր նոցա՝ թէ ընդ որում ես համբուրեցից՝ նա է՝ զնա ունիցիք. ք):

ա. Եսայի ԾԳ. 12.
բ. Մատ. ԻԶ. 36. — Մարկ. ԺԳ. 32. — Յոհ. ԺԸ. 1.
գ. Մատ. ԻԶ. 39. — Մարկ. ԺԳ. 35.
դ. Մատ. ԻԶ. 47. — Մարկ. ԺԳ. 43. — Յոհ. ԺԸ. 3.

48. Ասէ ցնա Յիսուս. Յուզա՛, համբուրելով՝ մասնես զորդի մարդոյ

49. Իբրև տեսին որ զնովաւն էին՝ որ ինչ եղևն, ասեն ցնա. տէր, հարցուք զնոսա սրով:

50. Եւ եհար մի ոմն ի նոցանէ զքահանայապետին ծառայ, և ի բաց եհան զաջոյ ունկն նորա:

51. Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ. թո՛յլ սուք մինչև ցայդ վայր. և մատուցեալ յունկն՝ բժշկեաց զնա:

52. Եւ ասէ ցեկեալսն ի վերայ նորա ցքահանայապետն՝ և ցիշխանս տաճարին և ցճերս, իբրև ի վերայ աւազակի՞ ելիք սուսերօք և բրօք:

53. Հանապաղ ընդ ձեզ էի ի տաճարին, և ոչ ձգեցիք ձեռս յիս. այլ այս է ձեր ժամ, և իշխանութիւն խաւարի:

54. Եւ կայեալ զնա՝ ածին, և մուծին ի տուն քահանայապետին. և Պետրոս երթայր զինի նորա հեռագոյն. և):

55. Իբրև լուցին զկրօսի ի մէջ գաւթին՝ և նստան շուրջ, նըստաւ եւ Պետրոս ի մէջ նոցա:

56. Ետես զնա աղախին ոմն՝ զի նստէր առ լոյսն, հայեցաւ ընդ նա և ասէ. և սա ընդ նոսա էր՝ որք ընդ նմայն էին:

57. Իսկ Պետրոս ուրացաւ և ասէ. ոչ գիտեմ զնա, կին դու:

58. Եւ յետ սակաւ միոյ այլ ոմն ետես զնա, և ասէ. և դու ի նոցանէ ես. և Պետրոս ասէ. այր դու, չեմ ի նոցանէ:

59. Եւ իբրև ժամ մի էանց ի վերայ, այլ ոմն վիճէր և ասէր, ստոյգ և սա ընդ նմա էր, քանզի Գալիլեացի է. ք):

60. Ասէ Պետրոս. այր դու, չգիտեմ զինչ խօսիսդ. և առ ժամայն մինչդեռ նա զայն ասէր՝ խօսեցաւ հաւ:

61. Իարձաւ տէր, և հայեցաւ ի Պետրոս. և յիշեաց Պետրոս զբանն տեսուն, զոր ասաց ցնա՝ մինչև հաւու խօսեալ իցէ, երկոցս ուրասցիս չգիտել զիս. ք):

ա. Մատ. ԻԶ. 57. — Մարկ. ԺԳ. 53. — Յոհ. ԺԸ. 24.
բ. Յոհ. ԺԸ. 26.
գ. Մատ. ԻԶ. 34. — Մարկ. ԺԳ. 30. — Յոհ. ԺԳ. 38.

- 62. Եւ ելեալ արտաքս՝ ելաց դառնապէս:
- 63. Եւ արքն՝ որ պահէին զնա, այսն առնէին զնովաւ, և հարկանէին:
- 64. Ծածկէին զերեսս նորա և տանջէին. և հարցանէին ցնա և ասէին. մարգարեաց՝ ո՞վ է, որ եհարն զքեզ:
- 65. Եւ այլ բազում ինչ հայհոյութեամբ խօսէին ի նա:
- 66. Եւ իբրև այգ եղև, ժողովեցաւ ծերակոյտ ժողովրդեանրն՝ քահանայապետքն և դպիրք, և հանին, ածին զնա յատեանն իւրեանց, և ասեն. եթէ դու ես Քրիստոսն, ասա մեզ. ^ա):
- 67. Ասէ ցնոսա. եթէ ասացից ձեզ, սակայն ոչ հաւատայք:
- 68. Եւ եթէ հարցից ինչ զձեզ, չտայք ինձ պատասխանի՝ կամ արձակիցէք:
- 69. Բայց յայտնէտէ նստցի որդի մարդոյ ընդ աջմէ զօրութեանն Աստուծոյ:
- 70. Եւ ասեն ամենեքեան. ուրեմն դու ես որդին Աստուծոյ. և նա ասէ ցնոսա. դուք ասէք թէ ես եմ:
- 71. Եւ նորա ասեն. զի՞նչ ևս պիտոյ է մեզ վկայութիւն. զի մեզէն իսկ լուաք ի բերանոյ դորա:

ԳԼՈՒԽ ԻԳ.

- 1. Եւ յարուցեալ ամենայն բազմութիւնն նոցա, ածին զնա առ Պիղատոս:
- 2. Եւ սկսան չարախօս լինիլ զնմանէ և ասել. գտաք զսա, զի թիւրէր զագգս մեր, և արգելոյր ի տալոյ հարկս կայսեր, և ասէր զանձնէ՝ եթէ Քրիստոսն իցէ թագաւոր. ^բ):
- 3. Իսկ Պիղատոս եհարց զնա և ասէ. զո՞ւ ես թագաւորն հրէից. նա պատասխանի ետ նմա և ասէ. դու ասացեր. ^գ):

ա. Մատ. ԻԷ. 1. — Մարկ. ԺԵ. 1. — Յոհ. ԺԸ. 28.
 բ. Մատ. ԻԲ. 21. — Մարկ. ԺԲ. 17.
 Գ. Մատ. ԻԷ. 11. — Մարկ. ԺԵ. 2. — Յոհ. ԺԸ. 33.

- 4. Ասէ Պիղատոս ցքահանայապետն, և ցժողովուրդսն. չըգտանեմ ինչ վնաս յառնս յայսմիկ:
- 5. Եւ նորա պնդէին, և ասէին, եթէ խռովէ զժողովուրդս. ուսուցանէ ընդ ամենայն հրէաստան՝ սկսեալ ի Քալիլէէ մինչև ցայսր:
- 6. Իսկ Պիղատոս իբրև լուաւ զՔալիլէէ, եհարց եթէ Քալիլէացի իցէ այրն:
- 7. Եւ իբրև գիտաց եթէ յիշխանութենէ Հերովդիէ, ետ տանել զնա առ Հերովդէս. քանզի և նա յերուսաղէմ էր յաւուրսն յայնոսիկ:
- 8. Եւ Հերովդէս իբրև ետես զՅիսուս, ուրախ եղև յոյժ. զի ցանկայր ի բազում ժամանակաց տեսանել զնա. քանզի լսէր բազում անգամ զնմանէ, և ակն ունէր նշան ինչ լեալ տեսանել ի նմանէ:
- 9. Հարցանէր զնա բանիւք բազմօք. և նա ոչինչ ետ նմա պատասխանի:
- 10. Կային քահանայապետքն և դպիրք՝ և պնդագոյնս չարախօսէին զնմանէ:
- 11. Արհամարհեաց զնա և Հերովդէս հանդերձ իւրովք ցօրականօքն, և այսն արարեալ՝ արկ զնովաւ հանդերձս ասիտակս, և ետ տանել անդրէն առ Պիղատոս:
- 12. Եւ եղեն բարեկամք Պիղատոս և Հերովդէս յաւուր յայնմիկ. քանզի յառաջ թշնամիք էին միմեանց:
- 13. Կոչեաց Պիղատոս զքահանայապետն, և զիշխանս, և զժողովուրդն:
- 14. Եւ ասէ ցնոսա. ածիք՝ մատուցիք ինձ զայրս զայս իբրև զխտորեցուցիչ ժողովրդեանն. և ահաւասիկ առաջի ձեր դատեցայ, և վնաս ինչ ոչ գտի յառնս յայսմիկ՝ զորոց դուք չարախօսէք զզմանէ. ^ա):
- 15. Այլ և ոչ Հերովդէս, քանզի ետու տանել զզա առ նա. և արդ՝ ոչինչ մահու արժանի է գործեալ զորա:

ա. Յոհ. ԺԸ. 38. ԺԹ. 4.

- 16. Խրատեցից զգա, և արձակեցից:
- 17. Զի հարկ էր մի մի ըստ տօնի արձակել նոցա:
- 18. Եւ նորա աղաղակէին ամենայն բազմութեամբն և ասէին. բարձ զգա, և արձակեա՛ մեզ զԲարաբբա:
- 19. Որ էր վասն խռովութեան իրիք եղելոյ ի քաղաքին և սպանութեան՝ մտեալ ի բանտ:
- 20. Դարձեալ Պիղատոս սկսաւ խօսիլ. քանզի կամէր արձակել զՅիսուս:
- 21. Եւ նորա անդրէն աղաղակէին և ասէին. ի խաչ հան զգա:
- 22. Եւ նա երիցս ասէ ցնոսա. զի՞նչ չար արար սա. ոչինչ վրնաս մահու գոյի ի սմա. խրատեցից զսա և արձակեցից. «):
- 23. Եւ նորա ստիպէին մեծաձայն՝ և խնդրէին զնա ի խաչ հանել. և զօրանային բարբառք նոցա և քահանայապետիցն:
- 24. Եւ Պիղատոս հաւանեցաւ առնել զհայցուածս նոցա:
- 25. Արձակեաց նոցա զԲարաբբայն՝ զոր վասն խռովութեան և սպանութեան արկեալ էր ի բանտ, զոր և խնդրէինն իսկ. և զՅիսուս մատնեաց կամացն նոցա:
- 26. Իբրև աւին՝ գնացին զնա, ըմբռնեցին զոմն Սիմոն Կիւրենացի, որ գայր յանդէ, եզին ի վերայ նորա զխաչն՝ բերել զկնի Յիսուսի. «):
- 27. Եւ երթայր զհետ նորա բազմութիւն ժողովրդեանն, և կանանց, որ կոծէին և աշխարէին զնա:
- 28. Դարձաւ Յիսուս և ասէ ցնոսա. դստերք երուսաղէմի, մի՛ լայք ի վերայ իմ, այլ լացէ՛ք ի վերայ անձանց և ի վերայ որդւոց ձերոց:
- 29. Զի եկեսցեն առւրք, յորս ասիցեն՝ թէ երանի՛ ամիոց և որովայնից՝ որ ոչ ծնան, և ստեանց՝ որ ոչ գիեցուցին:
- 30. Յայնժամ սկսանիցին ասել լերանց՝ թէ անկերո՛ւք ի վերայ մեր, և բլրոց՝ թէ ծածկեցէ՛ք զմեզ. «):

ա. Մատ. ԻԵ. 23. — Մարկ. ԺԵ. 14.
 բ. Մատ. ԻԵ. 32. — Մարկ. ԺԵ. 21.
 գ. Եսայի. Բ. 19. — Ովսէ. Ժ. 8. — Յայտ. Զ. 16.

- 31. Զի եթէ ընդ փայտ դալար զայս առնեն, ընդ չորն զի՞նչ լինիցի:
- 32. Ածին և այլ երկուս չարագործս՝ սպանանել ընդ նմա:
- 33. Իբրև չոգան ի տեղին կոչեցեալ գագաթն, անդ հանին զնա ի խաչ. և զչարագործսն զոմն ընդ աջմէ՛ և զոմն ընդ ձախմէ խաչեցին. «):
- 34. Եւ Յիսուս ասէ. հայր, թող դոցա, զի ոչ գիտեն՝ զինչ գործեն. և ի բաժանել զհանդերձս նորա, արկին վիճակս:
- 35. Եւ կայր ժողովուրդն հայեցեալ. անգոսնէին զնա ի խաչանքն հանդերձ նորօք՝ և ասէին. զայլս ապրեցոյց, ապրեցուցէ և զանձն՝ եթէ դա է Գրիստոս որդի Աստուծոյ ընտրեալն:
- 36. Այսն առնէին զնա և զինուորքն. եկեալ առաջի՛ մատուցանէին նմա քացախ:
- 37. Եւ ասէին. եթէ դու ես թագաւորն հրէից՝ փրկեա՛ զանձն քո:
- 38. Եւ էր զիր գրեալ ի վերայ նորա, Յունարէն և Դաղմատերէն և Եբրայեցերէն գրուի, թէ սա է արքայն հրէից:
- 39. Իսկ մի ոմն ի կախելոց չարագործացն հայհոյէր զնա, և ասէր. ո՞չ դու ես Գրիստոսն, փրկեա՛ զանձն քո և զմեզ:
- 40. Պատասխանի ետ ընկերն սաստելով՝ նմա՛ և ասէ. չերկրնչի՞՞ գու յԱստուծոյ՝ զի ի նմին պատժի կաս:
- 41. Եւ մեք յիրաւի, զի արժանի՛ որոց գործեցաքն՝ առնումք զհատուցումն. և սա ապիրատ ինչ ոչ գործեաց:
- 42. Եւ ասէ ցՅիսուս. յիշեա՛ զիս տէր, յորժամ գայցես արքայութեամբ քով:
- 43. Եւ ասէ ցնա Յիսուս. ամէն ասեմ՝ քեզ. այսօր ընդ իս իցես ի դրախտին:
- 44. Եւ էր իբրև վեցերորդ ժամ, և խաւար եղև ի վերայ ամենայն երկրի մինչև ցիններորդ ժամն. խաւարեցաւ արեգակն:

ա. Մատ. ԻԵ. 33. — Մարկ. ԺԵ. 22. — Յօհ. ԺԹ. 17:

- 45. Եւ հերձաւ վարագոյր տաճարին ընդ մէջ:
- 46. Եւ կարգաց Յիսուս ի ձայն մեծ՝ և ասէ. հայր. ի ձեռս քո աւանդեմ՝ զհոգի իմ: զայս իբրև ասաց, եհան զոգի. Թ)
- 47. Եւ տեսեալ հարիւրապետին՝ զոր ինչ եղևն, փառաւոր արար զԱստուած և ասէ. արդարև այրս այս արդար էր:
- 48. Եւ ամենայն ժողովուրդքն՝ որ եկեալ էին, և տեսանէին զտեսիլն զայն և զգործ, բաղխէին զլուրծս և դառնային:
- 49. Կային և ամենայն ծանօթքն նորա ի հեռաստանէ. և կանայք՝ որ եկեալ էին զհետնորա ի Գալիլեէ՝ տեսանէին զայն:
- 50. Եւ ահա այր մի անուն Յովսէփ, որ էր նախարար, այր բարեգործ և արդար. Է):
- 51. Սա չէր միաբանեալ ընդ խորհուրդս և ընդ գործս նոցա. Յարիմաթեայ քաղաքէ հրէից, որ և ինքն իսկ ակն ունէր արքայութեան Աստուծոյ:
- 52. Սա մատուցեալ առ Պիղատոս՝ ինդրեաց զմարմինն Յիսուսի:
- 53. Եւ իջուցեալ զնա, պատեաց պատտառակալաւ, և եդ ի կռածոյ գերեզմանի, ուր չէր զոք բնաւ եղեալ:
- 54. Եւ օրն էր ուրբաթ, և շաբաթ լուսանայր:
- 55. Եւ երթային զհետ նորա կանայք՝ որ եկեալ էին ընդ նրմա ի Գալիլեէ. տեսին զգերեզմանն, և որպէս եղաւ մարմին նորա:
- 56. Դարձան, և պատրաստեցին խուռնկս և իւղս. և ի շաբաթուն հանդարտեցին վասն պատուիրանին:

ԳԼՈՒԽ ԻԳ.

1. Բայց ի միաշաբաթուն վաղքաջ ընդ առաւօտն եկին ի գերեզմանն. բերին զխուռնկան՝ զոր պատրաստեցին, և այլ կանայք ընդ նոսա. Գ):

ա. Սաղ. 1. 6:

բ. Մատ. ԻԷ. 57. — Մարկ. ԺԵ. 43. — Յոհ. ԺԹ. 38:

գ. Մատ. ԻԷ. 1. — Մարկ. ԺԶ. 2. — Յոհ. Ի. 1:

- 2. Եւ գտին զվէմն թաւալեցուցեալ ի գերեզմանէ անտի:
- 3. Եւ մտեալ ի ներքս՝ ոչ գտին զմարմինն տեսուն Յիսուսի:
- 4. Եւ եղև ընդ հիանալն նոցա վասն այնորիկ, և ահա արք երկու հասին առ նոսա ի հանդերձս լուսաւորս:
- 5. Եւ իբրև զահի հարան՝ և խոնարհեցուցին գերեսս իւրեանց յերկիր. ասենցնոսա. զի՞ ինդրէք զլեւնդանին ընդ մեռեալս. չէ աստ, այլ յարեալ:
- 6. Յիշեցէք որպէս խօսեցաւ ընդ ձեզ՝ մինչ էրն ի Գալիլեա.
- 7. Եւ ասէր թէ պարտ է որդւոյ մարդոյ մասնիլ ի ձեռս մարդոց մեղաւորաց, և ի խաչ ելանել, և յերրորդ աւուր յառնել. Թ):
- 8. Եւ յիշեցին զբանսն նորա:
- 9. Եւ դարձան, պատմեցին զայս ամենայն մետասանիցն և այլոցն ամենեցուն:
- 10. Եւ էին Մարիամ մագդաղենացի և Յովհաննա և Մարիամ Յակովբայ և այլք ընդ նոսա, որք պատմեցին զայս առաքելոցն:
- 11. Եւ երեւեցան առաջի նոցա շաղփաղփութիւն բանքն նոցա՝ և չհաւատային նոցա:
- 12. Բայց Պետրոս յարուցեալ ընթացաւ ի գերեզմանն, և հայեցեալ տեսանէ զկտաւսն լոկ, զի կային. և գնաց՝ ընդ մտորս զարմացեալ թէ զինչ եղև:
- 13. Եւ ահա երկուք ի նոցանէ երթային ի նմին աւուր ի գետոյ մի, որ հեռի էր յերուսաղէմէ հարիւր և վաթսուն ասպարիսաւ. և էր անուն նորա Եմմաւուս. Է):
- 14. Եւ նորա խօսէին ընդ միմեանս վասն ամենայն անցիցն անցելոց:
- 15. Եւ եղև ընդ խօսիլն նոցա և ընդ վիճել՝ և ինքն իսկ Յիսուս մերձեցաւ՝ և երթայր ընդ նոսա:
- 16. Եւ նոցա աչք կալեալ էին առ ի չճանաչելոյ զնա:

ա. Մատ. ԺԶ. 21. — Մարկ. Ը. 31:

բ. Մարկ. ԺԶ. 12:

- 17. Եւ ասէ ցնոսա. զի՛նչ են բանքդ՝ վասն որոյ վիճիքդ ընդ միմեանս մինչդեռ գնայքդ, և տրտմեալք էք:
- 18. Պատասխանի ետ մի ոմն ի նոցանէ՝ որում անուն էր Կղէովպաս, և ասէ ցնա. դո՛ւ միայն կաս յերուսաղէմ, որ ոչ գիտացեր՝ զինչ գործեցաւ ի նմա յաւուրսս յայտոսիկ:
- 19. Եւ ասէ ցնոսա. զի՛նչ, և նորա ասեն. զՅիսուսէ՝ Նազովրեցւոյ, որ եղև այր մարգարէ՝ հզօր արդեամբք և բանիւք. առաջի Աստուծոյ և ամենայն ժողովրդեանն:
- 20. Ո՞րպէս մատնեցին զնա քահանայապետքն և իշխանքն մեր ի դատաստան մահու, և հանին զնա ի խաչ:
- 21. Մեք ալկն ունէսք՝ թէ նա է որ փրկելոցն է զԻսրայէլ. այլ և հանդերձ այսու ամենայնիւ՝ այս երրորդ. օր է յորմէ հետէ այն գործեցաւ:
- 22. Այլ և կանայք ոմանք ի մէնջ զարմացուցին զմեզ, որք կանխեալ ընդ առաւօտս չոգան ի գերեզմանն:
- 23. Եւ ոչ գտին զմարմինն նորա. եկին և ասեն, թէ և տեսիլ ևս հրեշտակաց տեսին, որք ասէին զնմանէ՝ թէ կենդանի է:
- 24. Եւ գնացին ոմանք ի մէնջ ի գերեզմանն, և գտին նոյնպէս՝ որպէս և կանայքն ասացին, բայց զնա ոչ տեսին:
- 25. Եւ նա ասէ ցնոսա. ո՞վ անմիտք և հեղգասիրտք ի հաւատալ ամենայնի՝ զոր խօսեցան մարգարէքն:
- 26. Ո՞չ զնոյնս պարտ էր չարչարել Քրիստոսի, և մտանել ի փառս իւր:
- 27. Եւ սկսեալ ի Մովսիսէ և յամենայն մարգարէից՝ մեկնէր նոցա՝ որ ինչ յամենայն գիրս գրեալ է զնմանէ:
- 28. Իբրև մերձեցան ի գեօղն՝ յոր երթային, և նա պատճառէր հեռագոյն ևս ուրեք երթալ:
- 29. Եւ բռնադատեցին զնա՝ և ասեն. առ մեզ ագիր, զի ընդ երեկս է ն տարաժամեալ է օրս. և եմուտ ազանիլ անդ ընդ նոսա:
- 30. Եւ եղև ի բազմիլն նորա ընդ նոսա՝ առեալ զհացն՝ օրհնեաց, երեկ՝ և ետ նոցա:

- 31. Եւ նոցա բացան աչք՝ և ծանեան զնա. և նա եղև ի նոցանէ աներևոյթ:
- 32. Եւ ասեն ցմիմեանս. ո՞չ իսկ և սիրտք մեր ճմլէին ի մեզ՝ մինչ խօսէրն ընդ մեզ զճանապարհայն. և որպէս բանայր մեզ զգիրս:
- 33. Եւ յարուցեալ նոյնժամայն դարձան յերուսաղէմ, և գրտին ժողովեալ զմետասանն, և զորս ընդ նոսայն էին:
- 34. Եւ ասեն՝ թէ արդարև յարեալ տէր, և երևեցաւ Սիմովնի:
- 35. Եւ նորա պատմէին զայն՝ որ զճանապարհայնն, և թէ զիարդ ետ ծանօթս նոցա ի բեկանել հացին:
- 36. Մինչդեռ զայն խօսէին, ինքն իսկ Յիսուս եկաց ի մէջ նոցա, և ասէ ցնոսա. խաղաղութիւն ընդ ձեզ. ես եմ, մի երկնիք. ☩):
- 37. Եւ զահի հարեալ երկնչէին, և համարէին ոգի ինչ տեսանել:
- 38. Եւ ասէ ցնոսա. զի՛ խուսեալ էք. և ընդէ՞ր խորհուրդք ելանեն ի սիրտս ձեր:
- 39. Տեսէք զձեռս իմ և զոտս, զի ես նոյն եմ. շօշափեցէք զիս և տեսէք, զի ոգի՝ մարմին և ոսկերս ոչ ունի, որպէս զիսս տեսանէք՝ զի ունիմ:
- 40. Եւ զայս ասացեալ՝ եցոյց նոցա զձեռն և զոտս:
- 41. Եւ մինչդեռ տակաւին չհաւատային ի խնդութենէն, և զարմացեալ էին, ասէ ցնոսա. ունիք ինչ կերակուր աստ:
- 42. Եւ նորա ետուն նմա ձկան խորովելոյ մասն, և խորիսի մեղու:
- 43. Եւ ան՝ եկեր առաջի նոցա, և զմնացորդսն ետնոցա:
- 44. Եւ ասէ ցնոսա. այս բանք են զոր խօսեցայ ընդ ձեզ՝ մինչ առ ձեզն էի, թէ պարտ է ընուլ ամենայն գրելոցն յօրէնսն Մովսիսի և ի մարգարէս և ի սաղմոսսն վասն իմ:

- 45. Յայնժամ եբաց զմիտս նոցա իմանալ զգիրս:
- 46. Եւ ասէ զնոսա, թէ այսպէս պարտ էր չարչարիլ Քրիստոսի, և յառնել ի մեռելոց յաւուր երրորդի:
- 47. Եւ քարոզել յամուռն նորա ապաշխարութիւն և թողութիւն մեղաց, յամենայն ազգս՝ սկսեալ յերուսաղէմէ:
- 48. Եւ դուք էք լկայք բանիցս այսոցիկ. աս):
- 49. Եւ ասա ես առաքեմ՝ զաւետիս հօր իմոյ ի ձեզ. և դուք նստարուք ի քաղաքիս յերուսաղէմ, մինչև զգեներուցուք զգորութիւն ի բարձանց. ք):
- 50. Եհան զնոսա մինչև ի Բեթանիա, և ամբարձեալ զձեռս իւր՝ օրհնեաց զնոսա. ք):
- 51. Եւ եղև յօրհնելն նորա զնոսա, մեկնեցաւ ի նոցանէ, և վերանայր յերկինս:
- 52. Եւ նոցա երկիր պագեալ նմա՝ դարձան յերուսաղէմ՝ ուրախութեամբ մեծաւ:
- 53. Եւ էին հանապաղ ի տաճարին, գովէին և օրհնէին զԱստուած:

ա. Գործ. Ա. 8.
 բ. Յօհ. ԺԳ. 26.
 գ. Մարկ. ԺԶ. 19. — Գործ. Ա. 10.

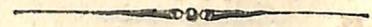
ՆԱԽԱՌՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ԱԻԵՏԱՐԱՆԻՆ

Յովհաննու Աւետարանն գրեալ է Յովհաննու, որ եղբայր է Յակոբայ Զեբեթեայ, որ անկաւ ի վերայ լանջացն Տեառն. նոյն սա գրեաց զաւետարանս զայս: Եւ սկիզբն առնէ յաստուածական բանէն. և զըստ մարմնոյ ծնունդն յիշատակէ յասելն. Եւ բանն մարմին եղև: Եւ յիշատակէ զմկրտութիւնն Յովհաննու և զընտրութիւն աշակերտացն. այլ և զնշանս և զարուեստս որ եղեն. և զկատարածն, որ մատնեցաւ պոնտացոյ Պիղատոսի, և խաչեցաւ, յորում և զինուորքն բաժանեցին զհանդերձս նորա, և ի վերայ պատմուճանի նորա վիճակ արկին. և մարմին նորա եզաւ ի գերեզմանի, և յարեաւ յերրորդ աւուր, երևեցաւ աշակերտացն ինքն:

Յովհաննէս՝ որ և որդի Արոտման, զվերինն որոտալով պատմեաց մեզ: Սա զինի յիսներորդի երրորդի ամի համբառնալոյ Փրկչին գրեաց զաւետարանս իւր յեփեսոս քաղաքի, ի խնդրոյ եկեղեցւոյն Ասիոյ՝ ի լեզու Յոյն:

Յովհաննէս՝ հնազանդութիւն:

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

ՍԿԻՋԻՆ ԳԼԽՈՑ

ԱՒԵՏԱՐԱՆԻՆ ՈՐ ԸՍՏ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ

	Գլ	ՀՖր
Վասն՝ զի անսկիզբն է բանն Աստուած . . .	Ա.	1
Վասն Յովհաննու վկայելոյն բանին Աստուծոյ . . .	Ա.	15
Վասն գալոյն առ նա Գառինն Աստուծոյ . . .	Ա.	29
Վասն աշակերտացն առ Յիսուս ազանելոյ . . .	Ա.	39
Վասն գտանելոյն զՄեսիա . . .	Ա.	41
Վասն ի Կանա հարսանեացն . . .	Բ.	1
Վասն արտաքս հանելոյն ի տաճարէն . . .	Բ.	15
Վասն Նիկողիմոսի . . .	Գ.	1
Վասն ի Յայենովն մկրտելոյն . . .	Գ.	23
Վասն խնդիր լինելոյ, վասն սրբութեան . . .	Գ.	25
Վասն կնոջն Սամարացոց . . .	Դ.	7
Վասն թագաւորազինն . . .	Դ.	46
Վասն երեսուն և ութամեայ հիւանդին . . .	Ե.	5
Վասն՝ զի Հայր սիրէ զՈրդի . . .	Ե.	20
Վասն հինգ հացին, և երկու ձկանն . . .	Զ.	9
Վասն գնալոյն ի վերայ ծովուն . . .	Զ.	19
Վասն մարտնչելոյն ընդ միմեանս հրէից . . .	Զ.	41
Վասն շրջելոյն Յիսուսի ի Գալիլէ, և խրատու եղբարցն . . .	Ե.	1
Վասն խնդրելոյն Հրէից ունիլ զՅիսուս . . .	Ե.	30
Վասն ի ծնէ կուրին . . .	Թ.	1
Վասն գնելոյն Յիսուսի զանձն ի վերայ ոչխարացն . . .	Ժ.	15
Վասն նաւակատեացն յերուսաղէմ . . .	Ժ.	22
Վասն Ղազարու յարութեան . . .	ԺԱ.	1
Վասն օժանելոյն զՏէրն . . .	ԺԲ.	3
Վասն որ ասաց Յուդայ զիւզոյն . . .	ԺԲ.	5
Վասն յաւանակին . . .	ԺԲ.	14

Վասն ելելոց հեթանոսացն առ Տէր	ԺԲ	21
Վասն հատին ցորենոյ	ԺԲ	24
Վասն Յիսուսի լոյս գալոյն յաշխարհ	ԺԲ	46
Վասն ընթրեացն, և լուանալոյ զոտս աշակերտացն	ԺԳ	11
Վասն չարչարանացն Յիսուսի, և սփոփելոյ զաշա- կերտսն	ԺԳ	15
Վասն գալոյ Հոգւոյն, և մխիթարելոյ զաշակերտսն	ԺԴ	26
Վասն մատնութեանն Յիսուսի	ԺԸ	5
Վասն ուրացութեանն Պետրոսի, և հաւուն խօսելոյ	ԺԸ	25
Վասն ածելոյն զՅիսուս ի վանացն Կայիափայ	ԺԸ	28
Վասն տանելոյն զՅիսուս ի Գողգոթայ	ԺԹ	17
Վասն աւանդելոյն Յիսուսի զհոգին	ԺԹ	30
Վասն խնդրելոյն զտէրունակսն մարմինն	ԺԹ	38
Վասն բերելոյն Նիկողիմոսի զմուռս	ԺԹ	39
Վասն գալոյ կանանցն ի գերեզմանն	Ի	1
Վասն զրօքն փակելովք մտանելոյն Յիսուսի առ ա- շակերտսն	Ի	19
Վասն զԹովմաս հաստատելոյ Տեառն	Ի	27
Վասն ուտելոյն ընդ նոսա, և հարցմանն զՊետրոս ԻԱ	ԻԱ	15
Վասն սիրելոյ աշակերտին, և գրելոյ զաւետարանն ԻԱ	ԻԱ	24

- 12. Իսկ որք ընկալանն գնա, ետ նոցա իշխանութիւն որդիս Աստուծոյ լինի՝ որոց հաւատասցեն յանուն նորա:
- 13. Այք ոչ յարենէ, և ոչ ի կամաց մարմնոյ՝ և ոչ ի կամաց առն, այլ յԱստուծոյ ծնան:
- 14. Եւ Բանն մարմին եղեւ և ընակեցաւ ի մեզ, և տեսաք զփառս նորա՝ զփառս իբրեւ զմիածնի առ ի հօրէ, լի շնորհօք և ճշմարտութեամբ. (ա):
- 15. Յովհաննէս վկայեաց վասն նորա, աղաղակեաց և ասէ. սա է զորմէ ասէի, որ զկնի իմ գալոցն էր. առաջի իմ եղեւ, զի նախ քան զիս էր:
- 16. Զի ի լրութենէ անտի նորա մեք ամենեքին առաք շնորհս փոխանակ շնորհաց. (բ):
- 17. Զի օրէնք ի ձեռն Մովսիսի տուան. շնորհքն և ճշմարտութիւն ի ձեռն Յիսուսի Քրիստոսի եղեն:
- 18. Աստուած ոչ որ ետես երբէք, բայց միածինն որդի՝ որ է ի ծոց հօր՝ նա պատմեաց. (գ):
- 19. Եւ այս է վկայութիւնն Յովհաննու, յորժամ առաքեցին առ նա հրեայքն յերուսաղէմէ քահանայս և Աւուսցիս, զի հարցցեն ցնա՝ եթէ դու ո՞ր ես:
- 20. Եւ խոստովան եղև՝ և ոչ ուրացաւ. խոստովան եղև, եթէ ես ոչ եմ Քրիստոսն:
- 21. Եւ հարցին ցնա. իսկ ո՞վ ես դու. եղիա՞ր ես, և ասէ. ոչ եմ: իսկ մարգարէն ես դու. պատասխանի ետ՝ թէ ոչ:
- 22. Իսկ ասա մեզ դու ո՞վ ես, զի պատասխանի տարցուք որոց առաքեցինն զմեզ. զի ասես վասն քո:
- 23. Ասէ. ես՝ ձայն բարբառոյ յանապատի. ուղիղ արարէք զճանապարհ տեառն, որպէս ասաց Նայի մարգարէ. (դ):
- 24. Եւ որք առաքեցանն՝ ի Փարիսեցւոց անտի էին:

ա. Մատ. Ա. 16. — Ղուկ. Բ. 7.
 բ. Ա. ՏԻՄ. 2. 17.
 գ. ՏԻՄ. 2. 16. — Ա. ՅՕՏ. Գ. 12.
 դ. Նայի. Ե. 3. — Մատ. Գ. 3. — Մարկ. Ա. 3. — Ղուկ. Գ. 4.

- 25. Հարցին ցնա և ասին. իսկ զի՞ մկրտես՝ եթէ դու չես Քրիստոսն, և ոչ եղիա, և ոչ մարգարէն:
- 26. Պատասխանի ետ նոցա Յովհաննէս և ասէ. ես մկրտեմ՝ զձեզ ջրով. ի միջի ձերում կայ՝ զոր դուքն ոչ գիտէք. (ա):
- 27. Որ զկնի իմ գալոցն է, որում չեմ արժանի եթէ լուծից զխրացս կօշկաց նորա. (բ):
- 28. Այս ի Բեթաբրայ եղև յայնկոյս Յորդանանու, ուր էրն Յովհաննէս և մկրտէր:
- 29. Ի վաղիւ անդր տեսանէ զՅիսուս զի գայր առ նա, և ասէ. ահաւասիկ Քառն Աստուծոյ՝ որ բառնայ զմեզս աշխարհի:
- 30. Սա է վասն որոյ եսն ասէի. զկնի իմ գայ այր՝ որ առաջի իմ եղև, զի յառաջ իսկ էր քան զիս:
- 31. Եւ ես ոչ գիտէի գնա. այլ զի յայտնի լինիցի Իսրայէլի, վասն այնորիկ եկի ես ջրով մկրտել:
- 32. Վկայեաց Յովհաննէս և ասէ. թէ տեսանէի զՀոգին, զի իջանէր իբրև զաղաւնի յերկնից, և հանգչէր ի վերայ նորա. (գ):
- 33. Եւ ես ոչ գիտէի գնա. այլ որ առաքեացն զիս մկրտել ջրով՝ նա ասաց ցիս, յոր վերայ տեսանիցես զՀոգին, զի իջանիցէ և հանգչիցի ի վերայ նորա, նա է որ մկրտէ Հոգւովն սրբով:
- 34. Եւ ես տեսի և վկայեցի, եթէ սա է որդին Աստուծոյ:
- 35. Ի վաղիւ անդր կայր Յովհաննէս, և յաշակերտաց անաի նորա երկու:
- 36. Եւ նայեցեալ ընդ Յիսուսի զի զգնայր, և ասէ. ահաւասիկ Քրիստոս Քառն Աստուծոյ:
- 37. Լուան ի նմանէ երկու աշակերտքն, զի խօսէր. և գնացին զհետ Յիսուսի:
- 38. Իբրև գարձաւ Յիսուս՝ և ետես զնոսա՝ զի երթային զհետ նորա, ասէ ցնոսա. զի՞ նչ ինդրէք. նոքա ասեն ցնա. աւրբի:

ա. Մատ. Գ. 11. — Մարկ. Ա. 8.
 բ. Ղուկ. Գ. 16. — Գործ. Ա. 5. — ԺԱ. 16. — ԺԹ. 4.
 գ. Մատ. Գ. 16. — Մարկ. Ա. 10. — Ղուկ. Գ. 22.

որ թարգմանեալ կոչի վարդապետ, ուր են օթեվանք քո: 39. Ասէ ցնոսա. եկայք և տեսէք. եկին և տեսին, ուր էին օթեվանք նորա. և առ նմա ազան այն օր, զի ժամ էր իբրև տամներորդ:

40. Էր Անդրէաս եղբայր Սիմովնի վիմի, մի յերկուց անտի, որ լուանն ի Յովհաննէ, և գնացին զկնի նորա:

41. Գտանէ սա նախ զեղբայր իւր զՍիմովն, և ասէ ցնա. գտաք զՄեսիա՞ որ թարգմանի Քրիստոս:

42. Սա էա՞ծ զնա առ Յիսուս. հայեցեալ ընդ նա Յիսուսի՞ ասէ, դու ես Սիմովն որդի Յովնանու. դու կոչեսցիս կեփաս, որ թարգմանի Պետրոս:

43. Ի վաղիւ անդր կամեցաւ ելանել ի Գալիլեա. գտանէ զՓիլիպպոս, և ասէ ցնա Յիսուս. եկ զկնի իմ:

44. Եւ էր Փիլիպպոս ի Բեթսայիղայ, ի քաղաքէ Անդրեայ և Պետրոսի:

45. Գտանէ Փիլիպպոս զՆաթանայէլ, և ասէ ցնա. գորմէ գրեաց Մովսէս յօրէնսն՝ և մարգարէքն, գտաք զՅիսուս զորդի Յովսէփայ ի Նազարեթէ. ք):

46. Ասէ ցնա Նաթանայէլ. իսկ ի Նազարեթէ մարթինչիցէ բարւոյ իմիք լինիլ. ասէ ցնա Փիլիպպոս. եկ և տես:

47. Իբրև ետես Յիսուս զՆաթանայէլ, զի գայր առ նա, ասէ վասն նորա. ահա արդարև Իսրայէլացի՞ յորում նենգութիւն ոչ գոյ:

48. Ասէ ցնա Նաթանայէլ. ուստի՞ ճանաչես զիս. սլատասխանի ետ Յիսուս և ասէ ցնա. մինչչև էր Փիլիպպոսի կոչեցեալ զքեզ՝ զի էիր ինեբրոյ թղենւոյն, տեսի զքեզ:

49. Պատասխանի ետ նմա Նաթանայէլ և ասէ. ուսրբի, դու ես որդի Աստուծոյ. դու ես թագաւորն Իսրայէլի:

50. Պատասխանի ետ նմա Յիսուս և ասէ. փոխանակ զի ա-

... Իննչ. Խթ. 10. - Բ. Օրեն: ԺԸ. 18. - Երեմ. ԻԳ. 5. - Եզեկ. 1.Դ. 23. 1.Է. 24. - Գան. Թ. 23. 24.

սացի քեզ՝ թէ տեսի ի նեբրոյ թղենւոյն՝ հաւատաս, մեծա-մեծս ևս քան զայս տեսցես:

51. Եւ ասէ ցնոսա. ամէն ամէն ասեմ՝ ձեզ, տեսանիցէք զերկինս բացեալ և զհրեշտակս Աստուծոյ՝ զի ելանիցեն և իջանիցեն ի վերայ որդւոյ մարդոյ:

ԳԼՈՒԽ Բ.

1. Եւ յաւուրն երրորդի հարսանիք էին ի Կանայ Գալիլեացոյ. և անդ էր մայրն Յիսուսի:

2. Կոչեցաւ և Յիսուս և աշակերտքն նորա ի հարսանիսն:

3. Եւ ի պակասել գինւոյն՝ ասէ մայրն ցՅիսուս. գինի ոչ ունին:

4. Եւ ասէ ցնա Յիսուս. զի՞ կայ իմ և քո, կի՞ն դու, չև է հասեալ ժամանակ իմ:

5. Ասէ մայրն նորա ցսպասաւորսն. որ զինչ ասիցէ ձեզ՝ արասջիք:

6. Անդ էին թակոյկք կճեայք վեց՝ ըստ սրբութեան հրէից. տանէին մի մի ի նոցանէ մարս երկուս կամ երիս:

7. Ասէ ցնոսա Յիսուս. լցէք զթակոյկսդ ջրով. և լցին զնոսա մինչև ի վեր:

8. Եւ ասէ ցնոսա. արդ՝ առէք և բերէք տաճարապետիդ և նոքա բերին:

9. Եւ իբրև ճաշակեաց տաճարապետն զջուրն գինի եղեալ, և ոչ գիտէր ուստի իցէ. բայց սպասաւորքն գիտէին՝ որք արկին զջուրն. խօսի ընդ փեսային տաճարապետն:

10. Եւ ասէ. ամենայն մարդ զանոյշ գինին յառաջագոյն պատէ. և յորժամ արբենան, յայնժամ զյոռին. դու պահեցեր զանոյշ գինիդ մինչև ցայժմ:

11. Զայս արար սկիզբն նշանաց Յիսուս ի Կանայ Գալիլեացոյ, և յայտնեաց զփառս իւր. և հաւատացին ի նա աշակերտքն նորա:

- 12. **Յ**ես այսորիկ էջ Յիսուս ի Կափառնայում, ինքն և մայր իւր և եղբարք իւր. և անդ լինէր ոչ բազում ինչ աւուրս:
- 13. Եւ էր մերձ գատիկն հրէից, և ել Յիսուս յերուսաղէմ:
- 14. Եւ եգիտ ի տաճարին՝ զի վաճառէին զարջառս և զոչխարս և զաղաւնիս, և զլումայափոխան՝ որ նստէին:
- 15. Եւ արար խարազան չուանեայ, և եհան զամենեսին ի տաճարէն՝ զոչխարսն և զարջառս, և զպղինձս հատավաճառացն ցրուեաց, և զսեղանսն կործանեաց:
- 16. Եւ որք զաղաւնիսն վաճառէին՝ ասէ ցնոսա. առէ՞ք զայդ աստի, և մի՛ առնէք զտուն հօր իմոյ՝ տուն վաճառի:
- 17. Ապա յիշեցին աշակերտքն նորա թէ գրեալ է, նախանձ տան քո կերիցէ զիս. ք):
- 18. Պատասխանի ետուն հրեայքն և ասեն ցնա. զի՛նչ նշան ցուցանես դու մեզ՝ զի զայդ առնես:
- 19. Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ ցնոսա. քակեցէ՞ք զտաճարդ զայդ, և զերիս աւուրս կանգնեցից զդա. ք):
- 20. Ասեն ցնա հրեայքն, զքառասուն և զվեց ամ շինեցաւ տաճարս այս. և դու զերիս աւուրս կանգնե՞ս զաս:
- 21. Բայց նա ասէր վասն տաճարի մարմնոյն իւրոյ:
- 22. Իսկ յորժամ՝ յարեաւն ի մեռելոց, յիշեցին աշակերտքն նորա թէ այս է՝ զոր ասացն. և հաւատացին գրոյն և բանին, զոր ասաց Յիսուս. ք):
- 23. **Ե**ւ իբրև էր յերուսաղէմ ի գատիկն՝ ի տօնի, բազումք հաւատացին յանուն նորա. զի տեսանէին զնշանսն՝ զորս առնէր:
- 24. Բայց ինքն Յիսուս ոչ հաւատայր յանձն նոցա, քանզի ինքն գիտէր զամենայն:

ա. Սաղ. 42. 10.

բ. Մատ. 12. 61. Իէ. 40. — Մարկ. 11. 58. Ժե. 29.

գ. Սաղ. 7. 6. Եզ. 9.

25. Եւ զի ոչ էր պիտոյ՝ եթէ որ վկայեսցէ վասն մարդոյ, զի ինքն իսկ գիտէր՝ զինչ կրէր ի մարդն:

ԳԼՈՒԽ Գ.

- 1. **Ե**ւ էր այր մի ի Փարիսեցւոց անոյ՝ Նիկողիմոս անուն նորա՝ իշխան հրէից:
- 2. Սա եկն առ նա գիշերի և ասէ ցնա. ռաբբի, գիտեմք եթէ յԱստուծոյ եկեալ ես վարդապետ. զի ոչ որ կարէ զայդ նշանս առնել՝ զոր դուդ առնես, եթէ ոչ Աստուած իցէ ընդ նմա:
- 3. Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ ցնա. ամէն ամէն ասեմ՝ քեզ, եթէ ոչ որ ծնցի վերստին՝ ոչ կարէ տեսանել զարքայութիւն Աստուծոյ:
- 4. Ասէ ցնա Նիկողիմոս. զի՛արդ կարէ մարդ ծնանիլ՝ որ ծրնեալն իցէ. միթէ մարթ ինչ իցէ անդրէն յորովայն մօր իւրոյ կրկին մտանել և ծնանիլ:
- 5. Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ ցնա. ամէն ամէն ասեմ՝ քեզ, եթէ ոչ որ ծնցի ի ջրոյ և ի հոգւոյ, ոչ կարէ մտանել յարքայութիւն Աստուծոյ:
- 6. Զի ծնեալն ի մարմնոյ՝ մարմին է, և ծնեալն ի հոգւոյ՝ հոգի է:
- 7. Դու մի՛ զարմանար, թէ ասացի քեզ՝ պարտ է ձեզ ծնանիլ վերստին:
- 8. Զի հողմ՝ ուր կամի՝ շնչէ, և զձայն նորա լսես, այլ ոչ գիտես, ուստի զայ կամ՝ յի երթայ, սոյնպէս և ամենայն ծնեալն ի հոգւոյն. ք):
- 9. Պատասխանի ետ Նիկողիմոս՝ և ասէ ցնա. զի՛արդ մարթի այդմ լինիլ:
- 10. Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ ցնա. դու ես վարդապետ Իսրայէլի՝ և զայդ ո՛չ գիտես:

ա. Սաղ. 81. 7.

- 11. Ամէն ամէն ասեմ՝ քեզ՝ զի զոր ինչ զիտեմք՝ խօսիմք, և զոր տեսաք՝ վկայեմք. և զվկայութիւն մեր ոչ ընդունիք:
- 12. Իսկ արդ՝ եթէ զերկրաւորս ասացի ձեզ՝ և ոչ հաւատայք, զիարդ եթէ զերկնաւորն ասացից՝ հաւատայցէք:
- 13. Եւ ոչ որ եւ յերկինս, եթէ ոչ որ էջն յերկնից՝ որդին մարդոյ, որ էն յերկինս:
- 14. Եւ որպէս Մովսէս բարձրացոյց զօձն յանապատին, նոյնպէս բարձրանալ պարտ է որդւոյ մարդոյ. «):
- 15. Զի ամենայն՝ որ հաւատայ ի նա, մի՛ կորիցէ, այլ ընկալցի զկեանսն յաւիտենականս:
- 16. Զի այնպէս սիրեաց Աստուած զաշխարհ՝ մինչև զորդին իւր միածին ետ. զի ամենայն՝ որ հաւատայ ի նա՝ մի՛ կորիցէ, այլ ընկալցի զկեանսն յաւիտենականս. ք):
- 17. Զի ոչ առաքեաց Աստուած զորդի իւր յաշխարհ, թէ դատեսցի զաշխարհ, այլ զի փրկեսցի աշխարհ նոյաւ:
- 18. Որ հաւատայ ի նա, ոչ դատապարտեսցի. և որ ոչ հաւատայ ի նա, արդէն իսկ դատապարտեալ է. զի ոչ հաւատաց յանուն միածնի որդւոյն Աստուծոյ:
- 19. Եւ այս իսկ է դատաստան. զի լոյս եկն յաշխարհ՝ և սիրեցին մարդիկ զիսաւար առաւել քան զլոյս. զի էին գործք իւրեանց չարութեան:
- 20. Զի ամենայն որ դար գործէ՝ ատեայ զլոյս. և ոչ գայ առ լոյսն, զի մի՛ յանդիմանեսցին գործք նորա:
- 21. Իսկ որ առնէ զճշմարտութիւն՝ գայ առ լոյսն, զի յայտնի լիցին գործք նորա, թէ Աստուծով գործեցան:
- 22. Եւ այսորիկ եկն Յիսուս և աշակերտքն նորա յերկիրն Հրէաստանի, և անդ շրջէր նորօք հանդերձ և մկրտէր:
- 23. Մկրտէր և Յովհաննէս ի Յայենովն մերձ առ Սաղիմ, զի ջուրք բազում էին անդ, և գային և մկրտէին:

ա. Թ. սուր. ԻԱ. 9:
բ. Ա. Յով. Գ. 9:

- 24. Զի չև ևս էր արկեալ զՅովհաննէս ի բանտ:
- 25. Եւ եղև ինդիր յաշակերտացն Յովհաննու ընդ հրէից վասն սրբութեան:
- 26. Եկին առ Յովհաննէս՝ և ասեն ցնա. ուրբի, որ էրն ընդ քեզ յայնկոյս Յորդանանու, որում՝ դուն վկայեսցեր, ահաւանիկ նա մկրտէ՝ և ամենքին գան առ նա:
- 27. Պատասխանի ետ Յովհաննէս և ասէ. ոչ կարէ մարդ առնուլ յանձնէ և ոչինչ, եթէ ոչ իցէ տուեալ նմա յերկնից ի վերուստ:
- 28. Դուք ձեզէն վկայէք ինձ, զի ասացի ձեզ՝ թէ չեմ ես Գրիստոսն, այլ թէ առաքեալ եմ առաջի նորա:
- 29. Որ ունի զհարսն՝ նա է փեսայ. իսկ բարեկամ՝ փեսային՝ որ կայ և լսէ նմա, ուրախութեամբ ուրախ լինի վասն ձայնի փեսային. արդ՝ այս ուրախութիւն՝ որ իմն է, լցեալ է:
- 30. Նմա պարտ է աճիլ, և ինձ մեղմանալ:
- 31. Որ ի վերուստն գայ՝ ի վերոյ է քան զամենայն. որ յերկրէ աստի է, և յերկրէ է՝ յերկրէ խօսի:
- 32. Որ յերկնիցն գայ, զոր ինչ ետես և զոր լուաւ՝ վկայէ, և զվկայութիւն նորա ոչ որ ընդունի:
- 33. Որ ընդունի զվկայութիւն նորա՝ կնքեաց, թէ Աստուած ճշմարիտ է. «):
- 34. Զի զոր Աստուածն առաքեաց՝ զբանս Աստուծոյ խօսի. զի ոչ եթէ չափով տայ Աստուած զհոգին:
- 35. Հայր սիրէ զորդի, և զամենայն ինչ ետ ի ձեռս նորա:
- 36. Որ հաւատայ յորդի, ընդունի զկեանսն յաւիտենականս. և որ ոչ հնազանդի որդւոյ, ոչ տեսցէ զկեանս. այլ բարկութիւն Աստուծոյ մնայ ի վերայ նորա. ք):

ա. Հ. սով. Գ. 4
բ. Յով. Ե. 10:

ԳԼՈՒԽ Դ.

1. Իբրև գիտաց Յիսուս՝ եթէ լուան Փարիսեցիքն՝ եթէ Յիսուս բազում աշակերտս առնէ և մկրտէ քան ըզ- Յովհաննէս:
2. Քանզի ոչ եթէ Յիսուս ինքնին մկրտէր՝ այլ աշակերտքն նորա:
3. Եթող զՀրէաստան երկիր, և եկն միւսանգամ ի Գալիլեա:
4. Եւ էր նմա անցանել ընդ Սամարիա:
5. Գայ նա ի քաղաք մի Սամարացոց՝ որում անուն էր Սիւ- քար, մերձ ի գիւղն՝ զոր ետ Յակովբ որդւոյ իւրում Յով- սէփայ. ք):
6. Եւ անդ էր աղբււր մի Յակովբայ. և Յիսուս վաստակեալ ի ճանապարհէն՝ նստէր ի վերայ աղբերն. և էր ժամ իբրև վեցերորդ:
7. Գայ կին մի ի Սամարեայ հանել ջուր. ասէ ցնա Յիսուս. տուր ինձ ըմպել:
8. Զի աշակերտքն նորա երթեալ էին ի քաղաք անդր՝ զի կե- րակուրս գնեսցեն:
9. Ասէ ցնա կինն Սամարացի. դու՛ որ հրեայդ ես, զի՞նք յինէն ըմպել խնդրես ի կնոջէ Սամարացոյ. զի ոչ երբէք խառնակին հրեայք ընդ Սամարացիս:
10. Պատասխանի ետ նմա Յիսուս և ասէ. եթէ գիտէիր դու զպարգևսն Աստուծոյ, և ո՞վ է՝ որ ասէ ցքեզ՝ թէ տուր ինձ ըմպել, դու արդեօք խնդրէիր ի նմանէ՝ և տայր քեզ զջուրն կենդանի:
11. Ասէ ցնա կինն. տէ՛ր, դու քանզի և դոյլ իսկ ոչ ունիս, և ջրհորս խոր է, իսկ արդ՝ ուստի՞ ունիցիս զջուրն կենդանի:
12. Միթէ դու մե՞ծ ինչ որ իցես քան զհայրն մեր Յակովբ՝

... Ծննդ. 19. 19. ԽԸ. 22. - Յեսու ԻԳ. 32.

- որ զայս ջրհոր ետ մեզ, և ինքն աստի էարբ՝ և որդիք նորա, և խաշինք նորա:
13. Պատասխանի ետ նմա Յիսուս և ասէ. ամենայն՝ որ ըմպէ ի ջրոյ յայդմանէ՝ միւսանգամ ծարաւի. բայց որ ըմպէ ի ջրոյն, զոր ես տաց նմա, մի ծարաւեսցի յաւիտեան:
 14. Այլ ջուրն, զոր ես տաց նմա, եղիցի նմա աղբււր ջրոյ բղխեցելոյ ի կեանսն յաւիտենականս:
 15. Ասէ ցնա կինն. տէ՛ր, տուր ինձ զջուրն զայն՝ զի մի ծա- րաւեսցայց, և մի եկից այսր հանել զջուր:
 16. Ասէ ցնա Յիսուս. երթ, կոչեա զայր քո՝ և եկ այսր:
 17. Պատասխանի ետ նմա կինն և ասէ. չիք իմ այր. ասէ ցնա Յիսուս. բարւոք ասացեր՝ թէ չիք իմ այր:
 18. Զի հինգ այր փոխեալ է քո, և զոր այժմ ունիս՝ չէ քո այր. զայդ արդար ասացեր:
 19. Ասէ ցնա կինն. տէ՛ր, թուի ինձ թէ մարգարէ իցես դու:
 20. Հարքն մեր ի լերինս յայսմիկ երկիր պագին. և դուք ասէք՝ եթէ յերուսաղէմ՝ և եթէ տեղի, ուր արժան իցէ եր- կիր պագանել. ք):
 21. Ասէ ցնա Յիսուս. կին դու, հաւատա ինձ, զի եկեսցէ ժամանակ՝ յորժամ ոչ ի լերինս յայսմիկ, և ոչ յերուսաղէմ երկիր պագանիցեն հօր:
 22. Դուք երկիր պագանէք՝ որում ոչն գիտէք, մեք երկիր պագանեմք՝ որում գիտեմքն. զի փրկութիւն ի հրէից է. ք):
 23. Այլ եկեսցէ ժամանակ, և այժմ իսկ է, յորժամ ճըշ- մարտաքն երկրպագուք երկիր պագանիցեն Հօր հոգւով և ճըշ- մարտութեամբ. քանզի և Հայր զայնպիսի երկրպագուս իւր խնդրէ:
 24. Հոգի է Աստուած, և երկրպագուայն նորա հոգւով և ճըմարտութեամբ պարտ է երկիր պագանել. ք):

... Բ. Օրեն. ԺԲ. 5.
... Գ. Թագ. ԺԵ. 41.
... Բ. Կորն. Գ. 17.

- 25. Ասէ ցնա կինն, գիտեմք զի Մեսիա գայ՝ անուանեալն Քրիստոս. յորժամ եկեսցէ՝ նա պատմեսցէ մեզ զամենայն:
- 26. Ասէ ցնա Յիսուս. ես եմ՝ որ խօսիմն ընդ քեզ:
- 27. Եւ յայն բան եկին աշակերտքն նորա և զարմանային, զի ընդ կնոջն խօսէր. բայց ոչ ոք ասաց ի նոցանէ՝ թէ զինչ ինդրես, կամ զինչ խօսիս ընդ նմա:
- 28. Եթող կինն զսափորն իւր՝ և չոգաւ ի քաղաքն, և ասէ ցմարդիկն:
- 29. Եկայք և տեսէք զայր մի, որ ասաց ինձ զամենայն՝ որ ինչ իմ գործեալ է. միթէ նա՞ իցէ Քրիստոսն:
- 30. Ելին ի քաղաքէն և գային առ նա:
- 31. Եւ մինչև եկեալ էին նոքա, աղաչէին զնա աշակերտքն և ասէին, ռաբբի, հաց կեր:
- 32. Նա ասէ ցնոսա. ես կերակուր ունիմ ուտել, զոր դուքն ոչ գիտէք:
- 33. Ասէին աշակերտքն ընդ միմեանս. միթէ երբ՞ ինչ ոք դմա ուտել:
- 34. Ասէ ցնոսա Յիսուս. իմ՝ կերակուր այն է՝ զի արարից զկամն այնորիկ՝ որ առաքեացն զիս, և կատարեցից զգործն նորա:
- 35. Ո՞չ դուք ասէք՝ եթէ այլ ևս չորք ամիսք են, և հունձք քան. ահաւասիկ ես ասեմ՝ ձեզ. ամբարձէք զաչս ձեր, և տեսէք զարտօրայն՝ սպիտակացեալք են և ի հունձս հասեալք. և):
- 36. Եւ որ հնձէն՝ վարձս առնու, և ժողովէ զպտուղ ի կեանսն յաւիտենականս. զի որ սերմանէն և որ հնձէն՝ հասարակ ցնծացեն:
- 37. Յայսմ իսկ է բանն ճշմարիտ. զի այլ է՝ որ սերմանէ. և այլ է՝ որ հնձէ:
- 38. Ես առաքեցի զձեզ հնձի՝ զոր ոչ դուք սերմանեցիք. այլք վաստակեցին, և դուք ի վաստակս նոցա մտէք:

... Մատ. Թ. 37. — Ղուկ. Ժ. 2:

- 39. Եւ ի քաղաքէն յայնմանէ Սամարացոց բազումք հաւատացին ի նա, վասն բանի կնոջն վկայելոյ՝ եթէ ասաց ինձ զամենայն, որ ինչ իմ գործեալ էր:
- 40. Իսկ իբրև եկին առ նա Սամարացիքն, աղաչէին զնա լինիլ առ նոսա. և եղև անդ աւուրս երկուս:
- 41. Եւ ևս բազումք հաւատացին ի նա վասն բանին նորա:
- 42. Եւ ասէին ցկինն. թէ ոչ այսուհետեւ վասն քո խօսիցդ հաւատամք. զի մեզէն իսկ լուաք ի դմանէ. և գիտեմք եթէ դա է ճշմարտիւ փրկիչ աշխարհաց:
- 43. Եւ յես երկուց աւուրց ել անտի և գնաց ի Գալիլեա:
- 44. Զի ինքն իսկ Յիսուս վկայեաց եթէ մարգարէ յիւրում գաւառի պատիւ ոչ ունի. և):
- 45. Այլ յորժամ եկն նա ի Գալիլեա, ընկալան զնա Գալիլեացիքն. զի տեսեալ եւս էր զամենայն նշանսն, զոր արար յերուսաղէմ ի տօնին. քանզի և նոքա եկեալ էին ի տօնն. ք):
- 46. Եկն դարձեալ ի Կանայ Գալիլեացոց, ուր արար զջուրն գինի. և անդ էր թագաւորազն մի, որոյ որդի նորա հիւանդ կայր ի Կափառնայում:
- 47. Նա իբրև լուաւ եթէ Յիսուս եկեալ է ի հրէաստանէ ի Գալիլեա, եկն առ նա, և աղաչէր՝ զի իջցէ և բժշկեսցէ զորդի նորա. քանզի մերձ էր ի մեռանիլ:
- 48. Ասէ ցնա Յիսուս. եթէ ոչ նշանս ինչ և արուեստս տեսանէք՝ ոչ հաւատայք:
- 49. Ասէ ցնա թագաւորազն. տէր, էջ մինչև մեռեալ իցէ մանուկն իմ:
- 50. Ասէ ցնա Յիսուս. երթ, որդին քո կենդանի է. և հաւատաց այրն բանին՝ զոր ասաց նմա Յիսուս, և գնաց:
- 51. Եւ մինչդեռ իջանէր, ընդառաջ եղեն նմա ծառայքն

... Մատ. ԺԳ. 57. — Մարկ. 2. 4. — Ղուկ. Գ. 24:
... Մատ. Գ. 12. — Մարկ. Ը. 14. — Ղուկ. Գ. 14:

նորա. աւետիս ետուն և ասեն, թէ մանուկն նորա կենդանի է:

52. Հարցանէր ցնոսա վասն ժամուն՝ յորում ապաքինեաց. և ասեն ցնա. երէկ յեօթներորդում ժամու եթող զնա ջերմն:

53. Գիտաց հայրն նորա՝ եթէ յայնմ ժամու՝ յորում ասացն ցնա Յիսուս՝ թէ որդին քո կենդանի է. և հաւատաց ինքն և ամենայն տուն իւր:

54. Զայս դարձեալ երկրորդ նշան արար Յիսուս եկեալ ի հրէաստանէ ի Գալիլեա:

ԳԼՈՒԽ Ե.

1. **Յ**ետ այսորիկ տօն էր հրէից. և ել Յիսուս յերուսաղէմ. (ա):

2. Եւ էր յերուսաղէմ ի Պրոպատիկէ աւազանին, որ կոչէր եբրայեցերէն Բեթհեզդա, հինգ սրահ:

3. Յորս անկեալ դէր բազմութիւն յոյժ հիւանդաց, կուրաց, կաղաց, գօսացելոց, որք ակն ունէին ջրոցն՝ յուզելոյ:

4. Եւ հրեշտակ Տեառն ըստ ժամանակի իջանէր յաւազանն և յուզէր զջուրն. և որ նախ ի շարժումն ջուրցն իջանէր յաւազանն, բժշկիւր՝ ոչ ունելով զնշան հիւանդութեան:

5. Եւ անդ էր այր մի, որոյ երեսուն և զւթ ամ էր ի հիւանդութեան իւրում:

6. Զնա իբրև ետես Յիսուս՝ զի անկեալ դնիւր, և գիտաց թէ բազում ժամանակք են այնուհետև, ասէ ցնա. կամիս ողջ լինիլ:

7. Պատասխանի ետ նմա հիւանդն. Տէր, ոչ զոք ունիմ, թէ յորժամ ջուրքն յուզիցին՝ արկցէ զիս յաւազանն. և մինչ ես դանդաղիմ, այլ որ քան զիս յաւաջագոյն իջանէ:

ա. Ղեւտ. ԻԳ. 5. - Բ. Օրին. ԺԶ. 1.

8. Ասէ ցնա Յիսուս. արի ան զմահիճս քո՝ և գնա:

9. Եւ ողջացաւ այրն. և յարեալ՝ ան զմահիճս իւր և շրջէր. և էր շաբաթ յաւուրն յայնմիկ:

10. Ասեն հրեայքն ցբժշկեալն. շաբաթ է՝ և ոչ է արժան քեզ առնուլ զմահիճս քո. (ա):

11. Պատասխանի ետ նոցա և ասէ. որ բժշկեացն զիս, նա ասաց զիս, ան զմահիճս քո և գնա:

12. Հարցին ցնա՝ և ասեն. ո՞վ է այրն, որ ասացն ցքեզ՝ ան զմահիճս քո և շրջեաց:

13. Եւ բժշկեալն ոչ գիտէր թէ ո՞վ իցէ. քանզի Յիսուս խոյս ետ վասն ամբոխին ի տեղւոջէ անտի:

14. Յետ այսորիկ գտանէ զնա Յիսուս ի տաճարին, և ասէ ցնա. ահաւարիկ ողջացար, մի ևս մեղանչեր՝ զի մի չար ևս ինչ լինիցի քեզ:

15. Գնաց այրն՝ և պատմեաց հրէիցն, եթէ Յիսուս էր՝ որ բժշկեացն զիս:

16. Եւ վասն այնորիկ հալածէին զՅիսուս հրեայքն, զի զայն առնէր ի շաբաթու:

17. Եւ Յիսուս պատասխանի ետ նոցա. Հայր իմ մինչև ցայժմ գործէ, և ես գործեմ:

18. Վասն այնորիկ առաւել խնդրէին հրեայքն սպանանել զնա. զի ոչ միայն լուծանէր զշաբաթս, այլ և հայր իւր կոչէր զԱստուած, և հաւասար առնէր զանձն Աստուծոյ:

19. Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ ցնոսա. ամէն ամէն ասեմ ձեզ. ոչ կարէ որդի մարդոյ առնել յանձնէ և ոչինչ. եթէ ոչ տեսանիցէ զհայրն զի առնէ. զի զոր նայն առնէ, գնոյն և որդին նմին նման գործէ:

20. Զի հայր սիրէ զորդի, և զամենայն ինչ ցուցանէ նմա՝ զոր ինքն առնէ. և մեծամեծս ևս քան զսոյնս ցուցանէ նմա զգործս, ընդ որ դուք զարմանայք:

ա. եւից Ի. 11. - երեմ. ԺԷ. 24.

- 21. Զի որպէս Հայր յարուցանէ զմեռեալս և կենդանի առնէ, նոյնպէս և Որդի զորս կամի կենդանի առնէ:
- 22. Եւ ոչ եթէ Հայր դատի զոք, այլ զամենայն դատաստանեա Որդւոյ իւրոյ:
- 23. Զի ամենեքեան պատուեսցեն զՈրդի՝ որպէս պատուեն զՀայրն. որ ոչ պատուէ զՈրդին՝ ոչ պատուէ զՀայր զառաքիչն նորա:
- 24. Ամէն ամէն ասեմ՝ ձեզ. զի որ զբանն իմ լսէ, և հաւատայ այնմ՝ որ առաքեացն զիս, ընդունի զկեանսն յաւիտեանականս. և ի դատաստանն ոչ մտանէ, այլ փոխեցաւ ի մահուանէ ի կեանս:
- 25. Ամէն ամէն ասեմ՝ ձեզ. զի քայ ժամանակ՝ և արդէն իսկ է, յորժամ մեռեալք լուիցեն ձայնի Որդւոյն Աստուծոյ. և որք լսիցենն՝ կեցցեն:
- 26. Զի որպէս Հայր ունի կեանս յանձին իւրում, նոյնպէս ետ և Որդւոյ ունիլ կեանս յանձին իւրում:
- 27. Եւ իշխանութիւն ետ նմա դատաստան առնել, և զի որդի մարդոյ է:
- 28. Ընդ այն զի՞ զարմանայք. զի եկեսցէ ժամանակ՝ յորում ամենեքին որք ի գերեզմանս կայցեն՝ լուիցեն ձայնի նորա:
- 29. Եւ եկեսցեն արտաքս. որոց զբարիս գործեալ իցէ՝ ի յարութիւն կենաց. և որոց զչար արարեալ՝ ի յարութիւն դատաստանաց. »):
- 30. Ոչ կարեմ ես յանձնէ առնել և ոչինչ. այլ որպէս լսեմ՝ դատիմ, և դատաստանն իմ արդար է. զի ոչ խնդրեմ զկամս իմ, այլ զկամս այնորիկ՝ որ առաքեացն զիս:
- 31. Եթէ ես վկայեմ վասն իմ, վկայութիւնն իմ չէ ճշմարիտ:
- 32. Այլ է՝ որ վկայէ վասն իմ. և դուք զիտէք՝ եթէ ճշմարիտ է վկայութիւնն, զոր վկայեաց վասն իմ. ք):

«. Մատ. Իե. 46.
բ. Մատ. Գ. 17.

- 33. Դուք առաքեցիք առ Յովհաննէս՝ և վկայեաց ճշմարտութեանն:
- 34. Այլ ես ոչ եթէ ի մարդկանէ առնում վկայութիւն. այլ զայս ասեմ՝ զի դուք ապրեսցիք:
- 35. Նա էր ճրագն, որ լուցեալ էր, և ծագէր. և դուք կամեցարուք ցնծալ առ ժամանակ մի ի լոյս նորա:
- 36. Այլ ես ունիմ վկայութիւն մեծ ևս. քան զՅովհաննու. զգործան՝ զորս ետ ցիս Հայր, զի կատարեցից զնոսա, նորին իսկ գործքն՝ զոր գործեմ՝ վկայեն վասն իմ, եթէ Հայր առաքեաց զիս:
- 37. Եւ որ առաքեացն զիս Հայր՝ նա վկայեաց վասն իմ. դուք՝ ոչ զձայն նորա երբէք լուարուք, և ոչ զտեսիլ նորա տեսիք. »):
- 38. Եւ ոչ զբան նորա ունիք ի ձեզ բնակեալ. զի զոր նա առաքեաց՝ դուք նմա ոչ հաւատայք:
- 39. Քննեցէք զգիրս. զի դուք համարիք նորօք ունիլ զկեանսըն յաւիտեանականս. և նորին իսկ են, որ վկայեն վասն իմ, որովք համարիքն ունիլ զկեանս:
- 40. Եւ դուք ոչ կամիք գալ առ իս՝ զի զկեանսն ունիցիք:
- 41. Ես փառս ի մարդկանէ ոչ առնում:
- 42. Այլ զիտեմ՝ զձեզ՝ թէ զսէրն Աստուծոյ ոչ ունիք յանձինս,
- 43. Ես եկի յանուն Հօր իմոյ՝ և ոչ ընդունիք զիս. եթէ այլ ոք եկեսցէ յիւր անուն, զնա ընդունիցիք:
- 44. Զիմրդ կարէք դուք հաւատալ, զի փառս ի միմեանց առնուք, և զփառս գառ ի միոյն Աստուծոյ ոչ խնդրէք:
- 45. Մի՛ համարիք՝ եթէ ես չարախօս ինչ իցեմ զձէնց՝ առ Հօր. գոյ՝ որ չարախօս կայ զձէնց՝ Մովսէս. յոր դուքն յուսացեալ էք:

«. Մատ. Գ. 17. Ժե. 5. — Օրեն. Գ. 12

46. Ձի եթէ հաւատայիք դուք Մովսիսի, հաւատայիք արդեօք և ինձ. զի նա վասն իմ իսկ գրեաց. աս):

47. Ձի եթէ նորա գրոցն ոչ հաւատայք, զիմրդ իմնց բանիցս հաւատայցէք:

ԳԼՈՒԽ Զ.

1. **Յ**ետ այսորիկ գնաց Յիսուս յայնկոյս ծովուն. Գալիլեաց-
ւոց Տիբերեայ. ք):

2. Եւ զհետ երթայր նորա ժողովուրդ բազում. զի տեսա-
նէին զնշանսն՝ զոր առնէր ի վերայ հիւանդաց:

3. Եւ ի լեառն Յիսուս, և անդ նստէր աշակերտօքն
հանդերձ:

4. Եւ էր մերձ Ձատիկ տօնն հրէից:

5. Բարձ ի վեր զայս իւր Յիսուս, և ետես՝ զի ժողովուրդ
բազում գայր առ նա. ասէ ցՓիլիպպոս. ուստի՞ գնեսցուք
հաց, զի կերիցեն դոքա:

6. Ձայս ասէր փորձելով զնա. այլ ինքն զիտէր զինչ առնե-
ւոց էր:

7. Պատասխանի ետ նմա Փիլիպպոս. երկերիւր զահեկանի
հաց չէ դոցա բաւական, թէպէտ և իւրաքանչիւր ոք սակաւ
ինչ առնուցու:

8. Ասէ ննա մի յաշակերտացն նորա Անդրէաս՝ եղբայր Սի-
մոնի վիմի:

9. Է առտ սլատանեակ մի, որ ունի հինգ նկանակ զարեղէն՝
և երկուս ձկունս. այլ այն զի՞նչ է առ այդչափ մարդիկդ:

10. Ասէ Յիսուս. բազմեցուցէք զմարդիկդ. և էր խոտ յոյժ
ի տեղոջն. և բազմեցան մարդիկն թուով իբրև հինգ հազար:

ա. Եննդ. Գ. 15, Իբ. 18. — Բ. Օրեն. ԺԸ. 15.
բ. Մատ. ԺԳ. 13. — Մարկ. Զ. 32. — Ղուկ. Թ. 10.

11. Եւ էառ զհացն Յիսուս՝ և գոհացաւ՝ և բաշխեաց բազ-
մականացն. նոյնպէս և ի ձկանցն՝ որչափ և կամեցան:

12. Եւ իբրև յագեցան, ասէ ցաշակերտան. ժողովեցէք
զնշխարեալ կոտորսդ՝ զի մի՞ ինչ կորիցէ:

13. Ժողովեցին, և լցին երկուտասան սակառի զկոտորոցն ի
հինգ զարեղէն նկանակէ անտի, որ յաւելաւ ի կերողացն:

14. Իսկ մարդիկն իբրև տեսին զնշանսն, զոր արար, ասէին.
եթէ սա է ճշմարիտ մարգարէն, որ գալոցն էր յաշխարհ:

15. **Յ**իսուս իբրև զիտաց եթէ գալոց են յափշտակել զնա՝
զի արասցեն զնա թագաւոր, գնաց դարձեալ ի լեառն միայն. աս):

16. Եւ իբրև երեկոյ եղև, իջին աշակերտքն նորա ի ծովեզ-
րն:

17. Եւ մտեալ ի նաւ՝ գնացին յայնկոյս ծովուն ի Կափառ-
նայում. և իբրև նսեմացաւ, և չև ևս եկեալ էր առ նոսա
Յիսուս:

18. Եւ ծովն ի սաստիկ հողմոյ շնչելոյ յուզէր:

19. Եւ վարեալ իբրև ասպարէզս քօսան և հինգ կամ երե-
սուն, տեսանէին զՅիսուս, զի գայր ի վերայ ծովուն՝ և մերձ
էր ի նաւն, և զարհուրեցան յոյժ:

20. Եւ նա ասէ ննոսա, ես եմ՝ մի՞ երկնչիք:

21. Եւ կամէին ընդունիլ զնա ի նաւն, և վաղվադակի եհաս-
նաւն յերկիրն՝ յոր երթային:

22. **Ի**վաղիւ անդր ժողովուրդն՝ որ կայր յայնկոյս ծովուն,
տեսանէր թէ այլ նաւ, ոչ գոյր անդ, բայց միայն ի միոյն՝ յոր
մտին աշակերտքն Յիսուսի, և զի չէր մտեալ Յիսուս ընդ ա-
շակերտան իւր ի նաւն, բայց միայն աշակերտքն նորա
գնացին:

23. Իբրև այլ նաւք գային ի Տիբերեայ մօտ յայն տեղի՝ ուր
զհացն կերին:

24. Իսկ իբրև ետես ժողովուրդն, եթէ Յիսուս ոչ է անդ՝ և

ա. Մատ. ԺԳ. 23. Մարկ. Զ. 46.

ոչ աշակերտքն նորա, առին նորա զնաւան և եկին ի Կափառ-
նայում խնդրել զՅիսուս:

25. Եւ իբրև գտին զնա յայնկոյս ծովուն, ասեն ցնա. ուր-
բի, երբ եկիր այս:

26. Պատասխանի ետ նոցա Յիսուս և ասէ. ամէն ամէն ա-
սեմ ձեզ. խնդրէք դուք զիս, իբր ոչ եթէ զի նշանս ինչ տե-
սիք, այլ զի կերայք ի հացէ անտի և յագեցարուք:

27. Երթայք՝ գործեցէք մի՛ զկորստական կերակուրն, այլ
զկերակուրն, որ մնայ ի կեանսն յաւիտենականս, զոր որդին
մարդոյ տացէ ձեզ. քանզի զնա հայր կիցեսաց Աստուած. և):

28. Ասեն ցնա. զի՞նչ առնիցեմք՝ զի զգործսն Աստուծոյ գոր-
ծեսցուք:

29. Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ ցնոսա. այս է գործն
Աստուծոյ, զի հաւատասջիք յայն՝ զոր առաքեացն նա. ք):

30. Ասեն ցնա. զի՞նչ նշան առնիցես՝ զի տեսցուք և հաւա-
տասցուք. զի՞նչ գործիցես:

31. Հարքն մեր կերին զմանանայն յանապատի անդ, որ-
պէս և գրեալ է՝ հաց երկնից ետ նոցա ուտել. և):

32. Ասէ ցնոսա Յիսուս. ամէն ամէն ասեմ ձեզ. եթէ ոչ
Մովսէս ետ ձեզ զհացն յերկնից, այլ հայրն իմ տացէ ձեզ ըզ-
հացն յերկնից զձշմարիտ:

33. Զի հաց յԱստուծոյ է, որ իջնէն յերկնից, և կեանս
տայ աշխարհի:

34. Ասեն ցնա. Տէր, յամենայն ժամ տուր մեզ զհացն զայն:

35. Ասէ ցնոսա Յիսուս. ես եմ հացն կենաց, որ պայ առ իս՝
ոչ քաղցիցէ, և որ հաւատայ յիս՝ ոչ երբէք ծարաւեսցի. և):

36. Այլ ասացի ձեզ՝ թէ տեսէք զիս, և ոչ հաւատայք:

ա. Մատ. 9. 17. Ժե. 5.
բ. Ա. Յով. 9. 23.
գ. Եւեջ. Ժ2. 14. — Թուոց. ԺԱ. 7. — Սող. Էի. 24 25. — Իմաստ. Ժ2. 20.
դ. Սերաբ. ԻԳ. 29.

37. Զամենայն, զոր տայ ինձ հայր՝ առ իս եկեսցէ. և որ պայ
առ իս՝ ոչ հանից արտաքս:

38. Զի իջի ես յերկնից՝ ոչ զի զկամն իմ արարից, այլ զկա-
մքս այնորիկ՝ որ առաքեացն զիս:

39. Այս են կամք հօր իմոյ՝ որ առաքեացն զիս. զի զամե-
նայն՝ զոր ետ ցիս հայր՝ ոչ կորուսից ի նմանէ, այլ յարուցից
զնա յաւուրն յետնում:

40. Այս են կամք հօր իմոյ, զի ամենայն որ տեսանիցէ զոր-
դի և հաւատայցէ ի նա, ընկալցի զկեանսն յաւիտենականս.
և ես յարուցից զնա յաւուրն յետնում:

41. Տրտնջէին զնմանէ հրէայքն, զի ասաց թէ ես եմ հացն
իջեալ յերկնից:

42. Եւ ասէին. ո՞չ սա է որդին Յովսէփու, զորոյ մեք գիտեմք
զհայրն և զմայր. իսկ արդ՝ զի՞նչ ասէ՝ թէ ես յերկնից
իջի. և):

43. Պատասխանի ետ Յիսուս՝ և ասէ ցնոսա. մի՛ քրթմնջէք
ընդ միմեանս:

44. Ոչ որ կարէ գալ առ իս, եթէ ոչ հայրն՝ որ զիս առաքեաց.
ձգեսցէ զնա. և ես յարուցից զնա յաւուրն յետնում:

45. Գրեալ է ի մարգարէս. և եղիցին ամենեքեան ուսեալք
յԱստուծոյ. ամենայն որ լսէ ի հօրէ՝ և ուսանի, պայ
առ իս. ք):

46. Իբրև ոչ եթէ զհայր ուրուք տեսեալ իցէ, եթէ ոչ որ էն
յԱստուծոյ՝ նա ետես զհայր. և):

47. Ամէն ամէն ասեմ ձեզ. զի որ հաւատայ, ընդունի զկեան-
սըն յաւիտենականս:

48. Ես եմ հացն կենաց:

49. Հարքն ձեր կերին զմանանայն յանապատին՝ և մեռան:

ա. Մատ. ԺԳ. 55. — Մարկ. 2. 3.
բ. Եսայի. ԾԴ. 13.
գ. Մատ. ԺԱ. 27.

- 50. Այս է հացն որ յերկնից իջեալ է. զի որ ուտիցէ որ ի սմանէ՝ մի մեռանիցի. ւ) :
- 51. Ես եմ հացն կենդանի՝ որ յերկնից իջեալ :
- 52. Եթէ որ ուտիցէ ի հացէ յայսմանէ՝ կեցցէ ի յաւիտեան. և հացն, զոր ես տաց՝ մարմին իմ է, զոր ես տաց վասն կենաց աշխարհի :
- 53. Մարտնչէին ընդ միմեանս հրեայքն և ասէին. զիարդ կարէ սա տալ մեզ զմարմին իւր յուտել :
- 54. Ասէ ցնոսա Յիսուս. ամէն ամէն ասեմ ձեզ, եթէ ոչ կերիջիք զմարմին որդւոյ մարդոյ՝ և արբջէք զարիւն նորա, ոչ ունիք կեանս յանձինս :
- 55. Որ ուտէ զմարմին իմ՝ և ըմպէ զարիւն իմ, ունի զկեանս յաւիտենականս. և ես յարուցից զնա յաւուրն յետնում :
- 56. Զի մարմին իմ, ճշմարիտ կերակուր է, և արիւն իմ ճշմարիտ ըմպելի է :
- 57. Որ ուտէ զմարմին իմ և ըմպէ զարիւն իմ, յիս բնակեսցի, և ես ի նմա. ք) :
- 58. Որպէս առաքեաց զիս կենդանին Հայր, և ես կենդանի եմ վասն Հոր. և որ ուտէն զիս, և նա կեցցէ վասն իմ :
- 59. Այս է հացն՝ որ յերկնից իջեալ. ոչ որպէս կերին հարքն ձեր զմանանայն և մեռան. որ ուտէ զհացս զայս՝ կեցցէ յաւիտեան :
- 60. Զայս ասաց ի ժողովրդեանն՝ յուսուցանելն ի Կափառ-յում :
- 61. Եւ բազումք յաշակերտացն իբրև լուան՝ ասեն. խիստ է բանդ այդ. ո՞ր կարէ լսել զմա :
- 62. Իբրև գիտաց Յիսուս յանձն իւր՝ եթէ տրտնջեն վասն այնորիկ աշակերտքն, ասէ ցնոսա. այդ գայթակղեցուցանէ զձեզ :

ւ. Եւեց. ԺԶ. 13.
բ. Ա. Կորնթ. ԺԱ. 27.

- 63. Իսկ արդ՝ եթէ տեսանիցէք զորդի մարդոյ՝ զի ելանիցէ ուր էր զառաջինն :
- 64. Հոգին է կենդանարար, մարմին ինչ ոչ օգնէ. զբանն՝ զոր ես խօսեցայ ընդ ձեզ՝ հոգի է և կեանք :
- 65. Այլ են ոմանք ի ձէնջ՝ որք ոչ հաւատան. քանզի գիտէր Յիսուս ի սկզբանէ ո՞վ են այնորիկ՝ որք ոչն հաւատան, և ո՞վ այն է՝ որ մատնելոցն է զնա :
- 66. Եւ ասէր. վասն այնորիկ ասացի ձեզ՝ թէ ոչ որ կարէ գալ առ իս, եթէ ոչ իցէ տուեալ նմա ի հօրէ իմմէ :
- 67. Յայսմանէ բազումք յաշակերտացն նորա չոգան յետս, և ոչ ևս շրջէին ընդ նմա :
- 68. Ասէ Յիսուս ցերկոտասան աշակերտան. միթէ և զուք կամիք երթալ :
- 69. Պատասխանի ետ նմա Սիմոն Պետրոս. տէր, առ ո՞վ երթիցուք. բանս կենաց յաւիտենականաց ունիս :
- 70. Եւ մէք հաւատացաք՝ և ծանեաք՝ եթէ զու ես Քրիստոսն որդի Աստուծոյ. ւ) ք)
- 71. Պատասխանի ետ նոցա Յիսուս. ո՞չ ես զձեզ զերկոտասան-սրդ ընտրեցի, և միդ ի ձէնջ սատանայ է :
- 72. Եւ ասէր զՍիմոնեան Յուդայէ Սկարիովտացւոյ, զի նա իսկ մատնելոց էր զնա. և մի էր յերկոտասանիցն :

ԳԼՈՒԽ Է.

- 1. Ե յետ այսորիկ շրջէր Յիսուս ի Գալիլեա. քանզի ոչ կամէր ի Հրէաստանի շրջիլ, զի խնդրէին զնա հրեայքն սպանանել :
- 2. Եւ էր մերձ տօնն հրէից տաղաւարահարաց. ք) :
- 3. Ասեն ցնա եղբարքն նորա. զնա աստի և երթ ի հրէաս-

ւ. Մատ. ԺԶ. 16. — Մարկ. Ը. 29. — Ղուկ. Թ. 20.
բ. Ղեւտ. ԻԳ. 34.

- տան. զի և աշակերտքն քո տեսցեն զգործսդ քո զորս գործես:
4. Զի ոչ ոք է որ ծածուկ ինչ գործէ՝ և խնդրէ ինքն համարձակ լինիլ, եթէ զայդ գործես, յայտնեա զանձն քո աշխարհի:
5. Քանզի և եղբարքն իսկ չէին հաւատացեալ ի նա:
6. Ասէ ցնոսա Յիսուս. ժամանակ իմ չե է հասեալ. բայց ձեր ժամանակ յամենայն ժամու պատրաստ է:
7. Ոչ կարէ աշխարհս ատել զձեզ. բայց զիս ատեայ, զի ես վկայեմ վասն նորա՝ եթէ գործքն իւր չարութեան են:
8. Գուք երթայք ի տօնն յայն, ես ոչ երթամ ի տօնն յայն, զի իմ ժամանակ չե է լցեալ:
9. Զայս իբրև ասաց՝ ինքն մնաց անդէն ի Պալլիւսա:
10. Իբրև ելին եղբարքն նորա, ապա և ինքն ել ի տօնն, ոչ յայտնի, այլ իբրև ի ծածուկ:
11. Եւ հրեայքն խնդրէին զնա ի տօնի անդ և ասէին. ո՞ւր իցէ նա:
12. Եւ քրթմնջիւն էր զնմանէ ի ժողովուրդսն. կէտքն ասէին՝ թէ բարևոք է. այլք ասէին. ոչ, այլ մոլորեցուցանէ զժողովուրդն:
13. Եւ ոչ որ համարձակ խօսէր զնմանէ վասն երկիւղին հրբէից:
14. Իբրև տօնն ընդմիջեցաւ, ել Յիսուս ի տաճարն՝ և ուսուցանէր:
15. Զարմանային հրեայքն և ասէին. զիանորդ զգիրս գիտէ սա, զի ուսեալ բնաւ չիք:
16. Պատասխանի ետ նոցա Յիսուս և ասէ. իմ վարդապետութիւնս չէ իմ, այլ այնորիկ՝ որ առաքեացն զիս:
17. Եթէ որ կամի զկամս նորա առնել, գիտացէ վասն վարդապետութեանս՝ յԱստուծոյ իցէ արդեօք, եթէ ես ինչ յանձնէ իմմէ խօսիմ:
18. Ար յանձնէ իւրմէ խօսի, փառս անձին իւրում խնդրէ. իսկ որ խնդրէ զփառս այնորիկ, որ առաքեացն զնա, նա ճշմարիտ է, և անիրաւութիւն ոչ գոյ ի նմա:

19. Ո՞չ Մովսէս ետ ձեզ զօրէնան, և ոչ որ ի ձէնջ առնէ զօրէնսն. »):
20. Զի՞ խնդրէք զիս սպանանել. պատասխանի ետ ժողովուրդն և ասէ. դե գոյ ի քեզ. ո՞վ խնդրէ զքեզ սպանանել:
21. Պատասխանի ետ նոցա Յիսուս և ասէ. գործ մի գործեցի, և ամենքին զարմացեալ էք:
22. Վասն այնորիկ Մովսէս ետ ձեզ զթլփատութիւն. զի ոչ եթէ ի Մովսիսէ էր, այլ ի հարց անտի. և ի շաբաթու թլփատէք զմարդ. ք):
23. Իսկ արդ՝ եթէ զթլփատութիւն առնու մարդ ի շաբաթու, զի մի օրէնքն Մովսիսի լուծցին, ընդ իս ցատուցեալ էք՝ զի զողջոյն իսկ մարդ բժշկեցի ի շաբաթու:
24. Մի ըստ աչս դատիք, այլ ուղիղ դատաստան արարէք. ք):
25. Ասէին ոմանք յԵրուսաղէմացւոց անտի. ոչ նա է սա՞ զոր խնդրէինն սպանանել:
26. Եւ աւատիկ յայտնապէս խօսի, և չասեն ինչ ընդ դմագուցէ արդեօք իշխանքն գիտային՝ թէ սա իյէ Քրիստոսն:
27. Այլ զսա գիտեմք ուստի է. իսկ Քրիստոսն յորժամ գայցէ, ոչ որ գիտէ ուստի է:
28. Աղաղակեաց Յիսուս ի տաճարին, ուսուցանէր՝ և ասէր. և զիս գիտէք, և ուստի եմ գիտէք. և յանձնէ իմմէ ոչ եմ եկեալ, այլ է ճշմարիտ՝ որ առաքեացն զիս՝ զոր դուքն ոչ գիտէք:
29. Ես գիտեմ զնա. զի ի նմանէ իսկ եմ, և նա առաքեաց զիս:
30. Խնդրէին զնա ունիլ. և ել ի ձեռաց նոցա. և ոչ որ արկ ի նա ձեռն, զի չե էր հասեալ ժամ նորա:
31. Եւ բազումք ի ժողովրդէնէն հաւատացին ի նա, և ասէ-

ա. Եւեց. ԻԳ. 3.
բ. Ղեւտ. ԺԲ. 3 - Ծննդ. ԺԷ. 11.
գ. Բ. Օրին. Ա. 16.

ին. Քրիստոսն յորժամ գայցէ՝ միթէ աւելի ինչ նշանս առնիցէ՝ քան զոր սայս առնէ:

32. Եւ լուան փարիսեցիքն զտրտունջ ժողովրդեանն զնմանէ. և առաքեցին քահանայապետքն և փարիսեցիքն սպասաւորս՝ զի կալցեն զնա:

33. Ասէ Յիսուս. փոքր մի ևս ժամանակ ընդ ձեզ եմ. և երթամ առ այն՝ որ առաքեացն զիս:

34. Խնդրեցէք զիս՝ և ոչ գտանիցէք. և ուր են երթամ՝ դուք ոչ կարէք գալ:

35. Ասեն հրեայքն ընդ միմեանս. իսկ յ՞մ երթայցէ դա՛ զի մեք ոչ գտանիցեմք զդա. միթէ ի սփիւռս հեթանոսաց երթայցէ՝ և ուսուցանիցէ զհեթանոսս:

36. Զի՞նչ է բանն այն՝ զոր ասաց. խնդրիցէք զիս՝ և ոչ գրտանիցէք. և ուր են երթամ՝ դուք ոչ կարէք գալ:

37. Ի վերջնում աւուր մեծի տօնին կայր Յիսուս՝ աղաղակէր և ասէր. եթէ ոք ծարաւի իցէ՝ եկեսցէ առ իս, և արբցէ. աս):

38. Որ հաւատայ յիս՝ որպէս և ասեն զիրք, գետք յորովայնէ նորա բղխեսցեն ջրոց կենդանութեան. ք):

39. Զայս ասէր վասն Հոգւոյն՝ զոր ընդունելոց էին, որ հաւատային ի նա. զի չև էր Հոգի. քանզի Յիսուս չև էր փառաւորեալ:

40. Ոմանք ի ժողովրդեանն իբրև լսէին զբանս զայս՝ ասէին. սա է ճշմարիտ մարգարէն:

41. Այլքն ասէին՝ սա է Քրիստոսն. իսկ կէսքն ասէին՝ միթէ ի Գալիլեէ՞ գալոց իցէ Քրիստոսն:

42. Ո՞չ զիրք ասեն, եթէ ի զաւակէ Դաւթի, և ի Բէթղէհէմ՝ գեղջէ՝ ուր Դաւիթն էր՝ գալոց է Քրիստոսն. ք):

ա. Ղեւտ. Իգ. 36.
բ. Բ. Օրեն. ԺԲ. 15. — Յովել. Բ. 28. — Գործ. Բ. 17.
գ. Մկր. Ե. 2. — Մատ. Բ. 6.

43. Եւ եղև հերձուած ի մէջ ժողովրդեանն վասն նորա:

44. Եւ ոմանք ի նոցանէ կամեցան ունիլ զնա. այլ ոչ որ մխեաց ի նա ձեռս:

45. Եւ եկին անդրէն սպասաւորքն առ քահանայապետն և փարիսեցիս, և ասեն սոքա ցնոսա. ընդէ՞ր ոչ ածիք զնա այսր:

46. Պատասխանի ետուն սպասաւորքն և ասեն. ոչ երբէք այնպէս խօսեցաւ մարդ՝ որպէս այրն այն:

47. Պատասխանի ետուն փարիսեցիքն և ասեն. միթէ և դ՞ո՞ւք մոլորեցարուք:

48. Միթէ որ յիշխանացն հաւատաց ի նա՝ կամ ի փարիսեցւոց:

49. Այլ այն խաժամուժ ամբոխ՝ որ ոչ գիտէ զօրէնս, և նզովեալք են:

50. Ասէ Նիկողիմոս ցնոսա, որ եկեալն էր առ նա զիշերին յառաջագոյն, և մի էր ի նոցանէ:

51. Միթէ օրէնքն մեր դատին՞ զմարդ՝ եթէ ոչ լսեն ինչնախ ի նմանէ, կամ գիտեն զինչ գործէ. աս):

52. Պատասխանի ետուն նմա և ասեն. միթէ և դ՞ո՞ւ և ս ի Դալիլեէ իցես. քննեա՛ և տես, զի մարգարէ ի Դալիլեէ ոչ յառնէ:

53. Եւ գնացին իւրաքանչիւր որ ի տեղի իւր:

ԳԼՈՒԽ Ը.

1. Իսկ Յիսուս գնաց ի լեառն Զիթենեաց:
2. Եւ ընդ առաւօտն դարձեալ եկն ի տաճարն, և գայր առ նա ամենայն ժողովուրդն, և ուսուցանէր զնոսա:
3. Ածին զպիրքն և փարիսեցիք կին մի ըմբռնեալ ի շնութեան. և կացուցեալ զնա առաջի:
4. Ասեն. կինս այս ըմբռնեալ՝ ինքն յայտնապէս շնացեալ է:

ա. Բ. Օրեն. ԺԵ. 8. ԺԹ. 15.

- 5. Եւ յօրէնսն Մովսէս մեզ պատուիրեաց զայսպիսիս քարկոծել. արդ՝ դու զինչ ասես վասն դորա. ւ):
- 6. Զայս ասէին փորձելով զնա, զի ունիցին զամբաստանութիւն զնմանէ. իսկ Յիսուս ի խոնարհ նայելով գրէր մատամբն յերկրի:
- 7. Իսկ իբրև ստիպեցին հարցանելով ցնա, հայեցեալ ի վեր՝ ասէ ցնոսա. անմեղն ի ձէնջ՝ նախ նա ընկեցցէ քար ի վերայ դորա. ք):
- 8. Եւ դարձեալ ի խոնարհ նայելով գրէր յերկրի:
- 9. Եւ լուեալ ելանէին մի ըստ միոջէ՝ սկսեալ յառաջնոցն մինչև ի վերջինսն, և մնաց միայն Յիսուս. և կինն կայր առաջի նորա:
- 10. Պատասխանի ետ Յիսուս՝ և ասէ ցնա. կինդու, ո՛ր ես, ոչ որ զքեզ դատապարտեաց:
- 11. Եւ ասէ. ոչ տէր. և ասէ Յիսուս և ոչ ես դատապարտեմ զքեզ. երթ, յայսմ հետէ մի մեղանչեր:
- 12. Դարձեալ խօսեցաւ ընդ նոսա Յիսուս, և ասէ. ես եմ լոյս աշխարհի. որ գայ զկնի իմ, ընդ խաւար մի՛ գնացցէ, այլ ընկալցի զլոյսն կենաց. ք):
- 13. Ասեն ցնա փարիսեցիքն. դու վասն անձին քո վկայես, և վկայութիւն քո չէ ճշմարիտ:
- 14. Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ ցնոսա. թէպէտ և ես վկայեմ վասն անձին իմոյ, վկայութիւն իմ ճշմարիտ է, զի գիտեմ ուստի եկի՝ և յո երթամ. բայց դուք ոչ գիտէք, ուստի գամ՝ կամ յո երթամ:
- 15. Դուք ըստ մարմնոյ դատիք. ես ոչ գատիմ և ոչ զոր:
- 16. Թէպէտ և գատիմ ևս զոր, դատաստանն իմ ճշմարիտ է. զի չեմ՝ միայն, այլ ես՝ և որ առաքեացն զիս Հայր:

ւ. Ղեւտ. Ի. 10:
 բ. Բ. Օրեն. Ժ. 7:
 Գ. Ա. Յով. Ա. 5:

- 17. Եւ յօրէնսն իսկ ձեր գրեալ է, թէ երկուց մարդոց վկայութիւն ճշմարիտ է. ւ):
- 18. Ես եմ, որ վկայեմ վասն իմ, և վկայէ վասն իմ, որ առաքեացն զիս Հայր:
- 19. Ասէին ցնա. ո՛ր է Հայր քո. պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ ցնոսա. ոչ զիս գիտէք՝ և ոչ զՀայրն իմ. եթէ զիս գիտէիք, և զՀայրն իմ՝ թերևս գիտէիք:
- 20. Զայս բանս խօսեցաւ Յիսուս ի տան գանձին, յորժամ ուսուցանէր ի տաճարի անդ. և ոչ որ կալաւ զնա, զի չև ևս հասեալ էր ժամ նորա:
- 21. Ասէ դարձեալ ցնոսա Յիսուս. ես երթամ, և խնդրիցէք զիս, և ի մեզս ձեր մեռանիջիք. զի ուր եսն երթամ՝ դուք ոչ կարէք գալ:
- 22. Ասէին հրեայքն. միթէ զիւրովին երթայցէ, զի ասէ, թէ ուր եսն երթամ՝ դուք ոչ կարէք գալ:
- 23. Եւ ասէ ցնոսա. դուք ի ներքուստ աստի էք, և ես ի վերուստ անտի եմ. դուք յաշխարհէ աստի էք, ես չեմ՝ յայսմ աշխարհէ:
- 24. Բայց ասացի ձեզ՝ թէ ի մեզս ձեր մեռանիջիք. զի թէ ոչ հաւատայցէք թէ ես եմ, մեռանիջիք ի մեզս ձեր:
- 25. Ասեն ցնա. դու ո՛վ ես, ասէ ցնոսա Յիսուս. նախ զի և խօսիմն իսկ ընդ ձեզ:
- 26. Բագում ինչ ունիմ վասն ձեր խօսիլ և դատել. այլ որ առաքեացն զիս ճշմարիտ է. և ես զոր լուայ ի նմանէ, զայն խօսիմ յաշխարհի. ք):
- 27. Եւ ոչ գիտացին՝ թէ զհօրէ ասէր ցնոսա:
- 28. Ասէ ցնոսա Յիսուս. յորժամ բարձրացուցանիցէք զորդի մարդոյ, յայնժամ գիտասցիք թէ ես եմ. և յոնձնէ իսնէ ինչ ոչ առնեմ. այլ որպէս ուսոյց զիս հայրն իմ՝ զայն խօսիմ:

ւ. Բ. Օրեն. Ժ. 6. ԺԹ. 15. — Մատ. ԺԸ. 16. — Բ. կորն. ԺԳ. 1. —
 եբր. Ժ. 28.
 բ. Հուով. Գ. 4:

- 29. Եւ որ առաքեացն զիս՝ ընդ իս է. ոչ եթող զիս միայն, զի ես զհաճոյս նորա առնեմ հանապազ:
- 30. Իբրև զայս խօսեցաւ՝ բազումք հաւատացին ի նա:
- 31. Եւ ասէր Յիսուս առ հրեայսն հաւատացեալս. եթէ դուք կայջիք ի բանի իմում, ճշմարիտ աշակերտք իմ էք:
- 32. Եւ ծանիջիք զճշմարտութիւնն, և ճշմարտութիւն ազատեսցէ զձեզ:
- 33. Պատասխանի ետուն նմա և ասեն. զաւակք Աբրահամու եմք, և ոչ ումեք երբէք ծառայեցաք. զի՞նք ասես եթէ ազատք լինիջիք:
- 34. Պատասխանի ետ նոցա Յիսուս. ամէն ամէն ասեմ ձեզ. թէ ամենայն՝ որ առնէ զմեզս, ծառայ է մեղաց. և):
- 35. Եւ ծառայն ոչ յաւիտեան կայ ի տան, իսկ որդին յաւիտեան կայ:
- 36. Իսկ արդ՝ եթէ որդին զձեզ ազատեցուցէ, ճշմարիտ ազատք լինիջիք:
- 37. Գիտեմ զի զաւակ Աբրահամու էք. այլ խնդրէք սպանանել զիս, զի բանին իմոյ չիք տեղի ի ձեզ:
- 38. Ես զոր տեսի առ Հօր իմում՝ խօսիմ. և դուք՝ զոր լուարուք ի հօրէն ձերմէ՝ առնէք:
- 39. Պատասխանի ետուն նմա և ասեն. հայր մեր Աբրահամ է. ասէ ցնոսա Յիսուս. եթէ որդիք Աբրահամու էիք, զգործսն Աբրահամու գործէիք:
- 40. Այլ այժմիկ խնդրէք սպանանել զիս, զայր մի, որ ձեզ զճշմարտութիւն խօսեցայ՝ զոր լուայ ի հօրէ իմմէ. զայդ Աբրահամ ոչ արար:
- 41. Դուք առնէք զգործս հօրն ձերոյ. ասեն ցնա. մեք ի պոռնկութենէ չեմք ծնեալ. մի է Հայր մեր Աստուած:
- 42. Ասէ ցնոսա Յիսուս. եթէ Աստուած էր հայր ձեր, սիրէիք արդեօք զիս. զի ես յԱստուծոյ ելի և եկի. և ոչ եթէ յանձնէ ինչ եկի, այլ նա առաքեաց զիս:

- 43. Ընդէր զիսօսա իմ ոչ գիտէք դուք. վասն զի՝ ոչ կարէք լսել զբանն իմ:
- 44. Դուք ի հօրէ ի սատանայէ էք. և զցանկութիւն հօրն ձերոյ կամիք առնել. զի նա մարդասպան էր ի սկզբանէ, և ի ճշմարտութեան ոչ եկաց. զի ոչ գոյ ճշմարտութիւն ի նմա. յորժամ խօսիցի սուտ՝ յիւրոյ անտի խօսի. զի սուտ է, և հայր նորա. և):
- 45. Իսկ ես՝ զի զճշմարտութիւն խօսիմ, ոչ հաւատայք ինձ:
- 46. Ո՞ր ի ձէնջ յանդիմանեսցէ զիս վասն մեղաց. եթէ զճշմարիտն ասեմ ձեզ՝ ընդէր ոչ հաւատայք ինձ:
- 47. Որ էն յԱստուծոյ՝ զբանս Աստուծոյ լսէ. և դուք վասն այնորիկ ոչ լսէք, զի չէք յԱստուծոյ. ք):
- 48. Պատասխանի ետուն հրեայքն և ասեն ցնա. ո՞չ բարուք ասեմք մեք՝ եթէ Սամարացի ես դու, և դե գոյ ի քեզ:
- 49. Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ. յիս դե ոչ գոյ, այլ պատուեմ զհայր իմ. և դուք անարգէք զիս:
- 50. Ես ոչ խնդրեմ զփառս իմ. է՝ որ խնդրէն՝ և դատի:
- 51. Ամէն ամէն ասեմ ձեզ, եթէ որ զբանն իմ պահեսցէ՝ զմահ մի՝ տեսցէ ի յաւիտեան:
- 52. Ասեն ցնա հրեայքն. արդ՝ զիտացաք թէ դե քոյ ի քեզ. Աբրահամ մեռաւ և մարգարէքն, և դու ասես՝ եթէ որ զբանն իմ պահեսցէ, մի ճաշակեսցէ զմահ ի յաւիտեան:
- 53. Միթէ դու մե՞ծ ինչ որ իցես քան զհայր մեր Աբրահամ, որ մեռաւ, և մարգարէքն մեռան. արդ՝ դու զո՞ առնես ըզքեզ:
- 54. Պատասխանի ետ Յիսուս. եթէ ես փառաւորեմ՝ զանձն իմ, փառքն իմ ոչ ինչ են. է Հայր՝ որ փառաւորէ զիս, զորմէ դուքն ասէք՝ թէ Աստուած մեր է:

... Ա. Յով. Գ. 8.
 ... Ա. Յով. Գ. 5.

55. Եւ ոչ ճանաչէք զնա. բայց ես գիտեմ զնա. և թէ ասեմ, թէ ոչ գիտեմ զնա՝ ձեզ նման սուտ լինիմ: այլ գիտեմ զնա, և զբան նորա պահեմ:

56. Աբրահամ հայր ձեր ցանկացաւ տեսանել զօր իմ: ետես, և ուրախ եղև:

57. Ասեն ցնա հրեայքն. յիսուս ամ չև եւս է քո, և զԱբրահամ տեսեր:

58. Ասէ ցնոսա Յիսուս. ամէն ամէն ասեմ ձեզ. յառաջ քան զլինելն Աբրահամու եմ ես:

59. Վէմն առին, զի արկցեն ի վերայ նորա. և Յիսուս խոյս ետ, և ել գնաց ի տաճարէ անտի:

ԳԼՈՒԽ Թ.

1. Եւ մինչդեռ անցանէր՝ ետես այր մի կոյր ի ծնէ:
2. Եւ հարցին ցնա աշակերտքն նորա և ասեն. ու՞րքի՛, ո՞յր վնաս է, սորա՞՝ թէ հօր և մօր իւրոյ, զի կոյր ծնաւ:
3. Պատասխանի ետ Յիսուս. ոչ դորա վնաս է, և ոչ հօր և մօր իւրոյ. այլ զի յայտնի լիցին գործքն Աստուծոյ ի դմա:
4. Եւ ինձ պարտ է գործել զգործս այնորիկ՝ որ առաքեացոյն զիս՝ մինչ աւուր կայ. գայ գիշեր, յորժամ ոչ ոք կարէ գործել:
5. Մինչդեռ յաշխարհի եմ, լոյս եմ աշխարհի:
6. Չայս իբրև ասաց, եթուք ի գետին, և արար կաւ ի թփոյն, և ծեփեաց զկաւն ի վերայ աչաց կուրին:
7. Եւ ասէ ցնա. երթ լուս յաւազանին Սելուլմայ, որ թարգմանի առաքեալ, չոգաւ լուացաւ, եկն և տեսանէր:
8. Իսկ գրացիքն և որոց տեսեալն էր զնա յառաջագոյն՝ թէ մուրացիկ էր, ասէին. ո՞չ սա էր, որ նստէրն և մուրանայր. կէսքն ասէին, նա է:
9. Այլքն ասէին՝ ոչ, այլ նման է նմա, և ինքն ասէր՝ թէ ես եմ:

10. Ասեն ցնա. իսկ զիճորդ բացան աչք քո:
11. Նա ետ պատասխանի. այր մի՛ որում Յիսուսն ասեն, կաւ արար և ծեփեաց զաչս իմ, և ասէ ցիս. երթ ի Սելուլամ և լուս. չոգայ՝ լուացայ՝ և տեսանեմ:
12. Ասեն ցնա. ո՞ւր է նա. ասէ ցնոսա ոչ գիտեմ:
13. Ածին առ փարիսեցիսն զնա, որ երբեմն կոյրն էր:
14. Եւ էր շաբաթ յորժամ զկաւն արար Յիսուս, և եբաց զաչս կուրին:
15. Դարձեալ հարցանէին զնա և փարիսեցիքն, թէ զիճորդ տեսանես. և նա ասէ ցնոսա. կաւ եզ ի վերայ աչաց իմոց, և լուացայ՝ և տեսանեմ:
16. Ասեն ոմանք ի փարիսեցւոցն. ոչ է այրն այն յԱստուծոյ, զի զշաբաթս ոչ պահէ, կէսքն ասէին. իսկ զիճորդ կարէ մարդ մեղաւոր այսպիսի նշանս առնել, և էին հերձուածք ի մէջ նոցա:
17. Ասեն դարձեալ ցկոյրն. դու զի՞ ասես վասն նորա՝ զի եբաց զաչս քո. և նա ասէ՝ թէ մարգարէ է:
18. Եւ ոչ հաւատային հրեայքն զնմանէ՝ թէ կոյր էր և բացաւ, մինչև կոչեցին զԾնողս բացելոյն:
19. Հարցին ցնոսա և ասեն. սա՞ է որդին ձեր, զորմէ դուքն ասէիք՝ թէ կոյր ծնաւ. արդ՝ զիճորդ տեսանէ:
20. Պատասխանի ետուն նոցա ծնողքն նորա և ասեն. զիտեմք՝ զի սա է որդին մեր, և զի կոյր ծնաւ:
21. Բայց զիճորդ այժմի՞ տեսանէ՝ ոչ գիտեմք, կամ թէ ո՞ եբաց զաչս դորա, մեք ոչ գիտեմք. ցրա իսկ հարցէք. ինքնին ի չափ հասեալ է. ինքն իսկ խօսեսցի վասն իւր:
22. Չայս ասացին ծնողքն նորա, զի երկնչէին ի հրէիցն. քանզի ուխտ եղեալ էր հրէից, եթէ ոք խոստովանեսցի զնա Գրիստոս՝ ի բաց կացցէ ի ժողովրդենէն:
23. Վասն այնորիկ ասացին ծնողքն նորա, թէ ինքնին ի չափ հասեալ է, ցնա իսկ հարցէք:
24. Դարձեալ կրկին անգամ կոչեցին զայրն՝ որ կոյրն էր, և

ասեն ցնա. տո՛ւր փառս Աստուծոյ. մեք գիտեմք՝ զի այրն այն մեղաւոր է:

25. Եւ նա ասէ. թէ մեղաւոր իցէ՛ ես ոչ գիտեմ: բայց զայս գիտեմ՝ զի կոյր էի, և արդ տեսանեմ:

26. Դարձեալ ասեն ցնա. զի՛նչ արար քեզ, զիա՛րդ եբաց զաջըս քո:

27. Պատասխանի ետ նոցա. այժմ ասացի ձեզ՝ և ոչ լուարուք. զի՛ կամիք միւսանգամ լսել. մի՛թէ և դո՛ւք կամիք աշակերտել նմա:

28. Նոքա հայհոյէին զնա, և ասէին. դու լիջիր նորա աշակերտ. մեք Մովսիսի աշակերտք եմք:

29. Մեք գիտեմք՝ զի ընդ Մովսիսի խօսեցաւ Աստուած. զսա ոչ գիտեմք ուստի իցէ:

30. Պատասխանի ետ այրն և ասէ ցնոսա. այդ իսկ են սքանչելիք. զի դուք ոչ գիտէք՝ ուստի իցէ, և զիմ՝ զաչս եբաց:

31. Գիտեմք՝ զի Աստուած մեղաւորաց ոչ լսէ. բայց եթէ աստուածապաշտ որ իցէ, և զկամս նորա առնիցէ՝ նմա լսէ:

32. Ի յաւիտենից ոչ որ լուաւ՝ եթէ եբաց որ զաչս կուրի ի ծնէ կոյր ծնելոյ:

33. Եթէ ոչ յԱստուծոյ էր այրն այն՝ ոչ կարէր առնել ինչ:

34. Պատասխանի ետուն և ասեն ցնա. ի մեղս իսկ ծնեալ ես ամենեւին, և դու վարդապետ լինիս մեր. և հանին զնա արտաքս:

35. Լուաւ Յիսուս եթէ հանին զնա արտաքս, և իբրև եզիտ զնա՝ ասէ ցնա. դու հաւատամս յորդի Աստուծոյ:

36. Նա պատասխանի ետ և ասէ. տէր, ո՞վ է զի հաւատացից ի նա:

37. Ասէ ցնա Յիսուս. և տեսեր զնա, և որ խօսիդ ընդ քեզ՝ նա է:

38. Եւ նա ասէ. հաւատամ, տէր. և երկիր եպագ նմա:

39. Եւ ասէ Յիսուս. ի դատաստանս եկի յաշխարհս յայս. զի որ ոչն տեսանեն՝ տեսցեն, և որք տեսանենն՝ կուրասցին:

40. Լուան ոմանք ի փարիսեցւոցն, որք ընդ նմա էին, և ասեն ցնա. մի՛թէ և մեք կոյրք իցեմք:

41. Ասէ ցնոսա Յիսուս. եթէ կոյրք էիք. ոչ էր ձեր մեղ. բայց արդ ասէք՝ եթէ տեսանեմք, և մեղքն ձեր ի ձեզ հաստատեալ են:

ԳԼՈՒԽ Ժ.

1. Ամէն ամէն ասեմ ձեզ. որ ոչ մտանէ ընդ դուռն ի գաւիթ ոչխարաց, այլ ընդ այլ ելանէ, նա գող է և աւազակ:

2. Իսկ որ մտանէ ընդ դուռն, հովիւ է ոչխարաց:

3. Նմա դռնապանն բանայ, և ոչխարքն ձայնի նորա լսեն. և զիւր ոչխարսն կոչէ յանուանէ, և հանէ զնոսա:

4. Եւ յորժամ զիւրն զամենայն հանիցէ, առաջի նոցա երթայ, և ոչխարքն զհետ նորա երթան, զի ճանաչեն զձայն նորա:

5. Զօտարի զհետ ոչ երթիցեն, այլ փախիցեն ի նմանէ. զի ոչ ճանաչեն զձայն օտարաց:

6. Զայս առակ ասաց նոցա Յիսուս, և նոքա ոչ գիտէին թէ զինչ էր՝ որ խօսէրն ընդ նոսա:

7. Դարձեալ ասէ ցնոսա Յիսուս. ամէն ամէն ասեմ ձեզ. զի ես եմ՝ դուռն ոչխարաց:

8. Ամենեքեան՝ որ յառաջ քան զիս եկին, գողք էին և աւազակք. այլ ոչ լուան նոցա ոչխարքն:

9. Ես եմ՝ դուռն. ընդ իս եթէ որ մտանիցէ՝ կեցցէ. մտցէ, և ելցէ, և ճարակ գտցէ:

10. Գող ոչ գայ՝ եթէ ոչ զի գողացցի, և սպանցէ, և կորուսցէ. ես եկի զի զկեանս ունիցին, և առաւել ևս ունիցին:

11. Ես եմ՝ հովիւն քաջ. հովիւ քաջ զանձն իւր զնէ ի վերայ ոչխարաց. (ա):

... Եսայի Խ. 11. — Եզեկ. 1, 9. 23. — Լկ. 24.

12. Իսկ վարձկանն՝ որ ոչ է հովիւ, որոյ ոչ իւր են ոչխարքն, իբրև տեսանէ զգայլն զի գայ, թողու զոչխարսն և փախչի. և գայլն յափշտակէ զնոսա և ցրուէ:

13. Քանզի վարձկան է, և չէ փոյթ նմա վասն ոչխարացն:

14. Ես եմ հովիւն քաջ, և ճանաչեմ զիմսն՝ և ճանաչիմ յիմոցն:

15. Որպէս գիտէ զիս Հայր, գիտեմ և ես զՀայրն. և զանձն իմ զնեմ ի վերայ ոչխարաց. ւ):

16. Նա և՛ այլ ևս ոչխարք են իմ, որ՝ ոչ են յայսմ գաւթէ, և զայնս ևս պարտ է ինձ ածել այսր. և ձայնի իմում լուիցեն, և եղիցին մի հօտ՝ և մի հովիւ:

17. Վասն այնորիկ սիրէ զիս Հայր իմ, զի ես զնեմ զանձն իմ, զի միւսանգամ առից զնա. ք):

18. Ոչ որ հանէ զնա յինէն. այլ ես զնեմ զնա անձամբ իմով. իշխանութիւն ունիմ զնել զնա, և իշխանութիւն ունիմ միւսանգամ առնուլ զնա. զայս պատուէր առի ի Հօրէ իմմէ:

19. Դարձեալ հերձուած լինէր ի մէջ հրէիցն վասն բանիցս այսոցիկ:

20. Եւ ասէին բազումք ի նոցանէ. դե գոյ ի նմա, և մոլեզնի, զի՞ բնաւ լսէք նմա:

21. Կէսքն ասէին. այսպիսի բանք ոչ դիւահարի են. միթէ դե կարէ՞ զաչս կուրի բանալ:

22. Եղեն յայնժամ նաւակատիքն յերուսաղէմ, և ձմեռըն էր. Գ):

23. Եւ շրջէր Յիսուս ի տաճարին ի սրահին Սաղոմովնի:

24. Շուրջ եղեն զնովաւ հրեայքն և ասեն. մինչև յերբ թափես զոգիս մեր. եթէ դու ես Քրիստոսն՝ ասա մեզ համարձակ:

ւ. Մատ. ԺԱ. 27: — Ղուկ. Ժ. 22:
բ. Եսայի ԾԳ. 7:
գ. Ա. Մարկ. Գ. 56: 59:

25. Պատասխանի ետ նոցա Յիսուս և ասէ. ասացի ձեզ և ոչ հաւատայք ինձ. զգործսն՝ զոր ես գործեմ՝ յանուն Հօր իմոյ՝ նորին իսկ վկայեն վասն իմ:

26. Այլ դուք ոչ հաւատայք. զի չէք յոչխարաց անտի իմոց:

27. Ոչխարք իմ ձայնի իմում լսեն, և ես ճանաչեմ զնոսա. և զկնի իմ գան:

28. Եւ ես տամ նոցա զկեանսն յաւիտենականս. և մի կորիցեն ի յաւիտեան. և մի որ յափշտակեսցէ զնոսա ի ձեռաց իմոց:

29. Հայրն իմ, որ ետ ինձ զնոսա, մեծ է քան զամենայն, և ոչ որ կարէ յափշտակել ի ձեռաց Հօր իմոյ:

30. Ես և Հայր իմ մի եմք:

31. Վէմն առին հրեայքն՝ զի քարկոծ արասցեն զնա:

32. Պատասխանի ետ նոցա Յիսուս. բազում գործս բարիս ցուցի ձեզ ի Հօրէ իմմէ, վասն որոյ գործոյ ի նոցանէ քարկոծ առնէք զիս:

33. Պատասխանի ետուն նմա հրեայքն. վասն բարւոյ գործոյ ոչ առնեմք զքեզ քարկոծ, այլ վասն հայհոյութեան. և զի դու մարդ ես, և զանձն քոյ Աստուած առնես:

34. Պատասխանի ետ նոցա Յիսուս. ոչ յօրէնսն ձեր գրեալ է. ես ասացի թէ աստուածք իցէք. ւ):

35. Իսկ եթէ զնոսա աստուածս ասէ՝ առ որս բանն Աստուծոյ եղև, և չէ մարթ եղծանել գրոյն:

36. Իսկ զոր Հայր սրբեաց՝ և առաքեաց յաշխարհ, դուք ասէք՝ թէ հայհոյես, զի ասացի թէ որդի Աստուծոյ եմ:

37. Եթէ ոչ գործեմ զգործս Հօր իմոյ, մի հաւատայք ինձ:

38. Ապա թէ գործեմ, թէև ինձ ոչ հաւատայք, սակայն գործոցն հաւատացէք. զի գիտասցիք, և ծանիցիք՝ եթէ Հայր յիս, և ես ի Հայր:

39. Դարձեալ խնդրէին զնա ունել, և ել ի ձեռաց նոցա:

ւ. Սաղ. 2Ա. 6:

40. Եւ գնաց միւսանգամ յայնկոյս Յորդանանու՝ ի տեղին, ուր էր Յովհաննէս զառաջինն և մկրտէր, և անդ լինէր:

41. Եկին բազումք առ նա՝ և ասեն. զի Յովհաննէս նշան ինչ ոչ արար:

42. Բայց զամենայն՝ զոր ասաց Յովհաննէս վասն նորա՝ ճշմարիտ էր. և բազումք հաւատացին ի նա անդ:

ԳԼՈՒԽ ԺԱ.

1. Եւ էր ոմն հիւանդ Ղազարոս ի Բեթանիա, ի գեղջէ Մարեմայ և Մարթայի քեռ նորա:

2. Այս այն Մարիամ էր, որ էօծ զտէրն իւզով, և ջնջեաց զօտըս նորա հերով իւրով, որոյ եղբայրն Ղազարոս հիւանդ էր:

3. Առաքեցին առ նա քորքն նորա և ասեն. Տէր, ահաւասիկ զոր դուն սիրէիր՝ հիւանդացեալ է:

4. Իբրև լուաւ Յիսուս, ասէ. այն հիւանդութիւն չէ ի մահ, այլ վասն փառացն Աստուծոյ, զի փառաւոր լիցի որդի Աստուծոյ այնուիկ:

5. Եւ սիրէր Յիսուս զՄարիամ, և զՄարթա քոյր նորա և զՂազար:

6. Իբրև լուաւ թէ հիւանդացեալ է. զտեղի կալաւ անդէն ուր էրն, աւուրս երկուս:

7. Ապա յետ այնորիկ ասէ ցնոսա. եկայք երթիցուք միւսանգամ ի Հրէաստան:

8. Ասեն ցնա աշակերտքն. ուրբի, այժմ՝ ևս խնդրէին զքեզ հրեայքն քարկոծ առնել, և դարձեալ երթաւ անդրէն:

9. Պատասխանի ետ Յիսուս. ո՞չ երկոտասան ժամ է աւուր. եթէ որ գնայ ի տունջեան՝ ոչ գայթակղի, զի զլոյս աշխարհիս այսորիկ տեսանէ:

10. Ապա թէ որ գնայ ի գիշերի՝ գայթակղի, զի լոյս ոչ գոյ ընդ նմա:

11. Զայս իբրև ասաց, յետ այսորիկ ասէ ցնոսա. Ղազարոս բարեկամ մեր ննջեաց, այլ երթամ, զի զարթուցից զնա:

12. Ասեն ցնա աշակերտքն. տէր, եթէ ննջեաց՝ ապա ապրի:

13. Այլ Յիսուս վասն մահու նորա ասէր. նոցա այսպէս թուեցաւ՝ թէ վասն ննջելոյ քնոյն ասէր:

14. Յայնժամ ասէ ցնոսա Յիսուս յայտնապէս. Ղազարոս մեռաւ:

15. Եւ ես ուրախ եմ վասն ձեր, զի դուք հաւատասցիք ինձ, զի ես չէի անդ. բայց արդ եկայք երթիցուք առ նա:

16. Ասէ Թովմաս անուանեալն երկուորեակ՝ ցաշակերտակիցսրն. օ՛ն եկայք և մեք զի ընդ նմա մեռցուք:

17. Եկն Յիսուս՝ եգիտ զնա չորեքօրեայ ի գերեզմանի:

18. Եւ էր Բեթանիա մերձ յԵրուսաղէմ՝ իբրև ասպարիսօք հնգետասան:

19. Բազումք ի հրէից անտի եկեալ էին առ Մարթա և Մարիամ, զի մխիթարեսցեն զնոսա վասն եղբօրն:

20. Մարթա իբրև լուաւ թէ Յիսուս գայ, ընդ առաջ գնաց նորա. բայց Մարիամ նստէր անդէն ի տան:

21. Ասէ Մարթա ցՅիսուս. տէր, եթէ աստ լեալ էիր, եղբայրն իմ չէր մեռեալ:

22. Այլ և արդ գիտեմ, եթէ զոր ինչ խնդրեսցես յԱստուծոյ՝ տացէ քեզ Աստուած:

23. Ասէ ցնա Յիսուս. յարիցէ եղբայրն քո:

24. Ասէ ցնա Մարթա. գիտեմ զի յարիցէ ի յարութեան յաւուրն յետնում. ...):

25. Ասէ ցնա Յիսուս. ես իսկ եմ յարութիւն և կեանք. որ հաւատայ յիս, թէպէտ և մեռանի՝ կեցցէ:

26. Եւ ամենայն որ կենդանի է՝ և հաւատայ յիս, մի՛ մեռցի ի յաւիտեան. հաւատանս այսմիկ:

27. Ասէ ցնա. այո՛ տէր, ես հաւատացի՝ եթէ դու ես Քրիստոսն որդի Աստուծոյ, որ յաշխարհ գալոց էիր:

... Ղուկ. ԺԳ. 14:

- 28. Եւ զայս իբրև ասաց, գնաց և կոչեաց զՄարիամ զքոյր իւր լուելեայն՝ և ասէ. վարդապետն եկեալ է և կոչէ զքեզ:
- 29. Նա իբրև լուաւ՝ յարեաւ վաղվաղակի, և եկն առ Յիսուս:
- 30. Չեւ ևս էր եկեալ Յիսուս ի գեօղն. այլ էր անդէն ի տել-լոջն՝ ուր ընդ առաջ եղեւ նմա Մարթա:
- 31. Իսկ հրեայքն, որ էին ընդ նմա ի տան անդ և մխիթարէ-ին զնա, իբրև տեսին զՄարիամ՝ թէ յարեաւ վաղվաղակի և գնաց, զնացին և նոքա զհետ նորա. համարէին թէ ի գե-րեզմանն երթայ՝ զի լացցէ սնդ:
- 32. Իսկ Մարիամ իբրև եկն ուր էրն Յիսուս՝ և ետես զնա, անկաւ առ ոտս նորա և ասէ. տէր, եթէ աստ էիր դիպեալ, ոչ էր մեռեալ եղբայրն իմ:
- 33. Յիսուս իբրև ետես զնա զի լայր, և որ ընդ նմա էին՝ հը-րեայքն լային, խոսիցեաւ յոգի իւր իբրև զայրացեալ:
- 34. Եւ ասէ. ո՛ւր եգիք զնա, ասեն ցնա. տէր, եկ և տես:
- 35. Եւ արտասուեաց Յիսուս:
- 36. Ասէին հրեայքն, տեսէք որչափ սիրէր զնա:
- 37. Կէպն ի նոցանէ ասէին. ո՛չ կարէր սա, որ եբաց զաչս կուրին, առնել՝ զի և սա մի մեռցի:
- 38. Յիսուս զարձեալ զայրացեալ ընդ միտս իւր, գայ ի գե-րեզմանն. և էր այր մի, և վէմ մի եղեալ ի վերայ նորա:
- 39. Եւ ասէ Յիսուս, իբաց արարէք զվէմդ, ասէ ցնա Մարթա քոյր մեռելոյն. տէր, արդ հոտեալ իցէ, քանզի չորեքօրեայ է:
- 40. Ասէ ցնա Յիսուս. ո՛չ ասացի քեզ՝ եթէ հաւատացես, տեսցես զփառսն Աստուծոյ:
- 41. Եւ իբրև ի վեր առին զվէմն, Յիսուս ամբարձ զաչս իւր ի վեր և ասէ. Հայր գոհանամ զքէն, զի լուար ինձ:
- 42. Եւ ես գիտէի զի յամենայն ժամ լսես ինձ. այլ վասն ժողովրդեանս, որ շուրջ կան՝ առնեմ, զի հաւատացեն թէ դու առաքեցեր զիս:
- 43. Զայս իբրև ասաց, ի ձայն մեծ աղաղակեաց և ասէ. Դա-զարէ, արի եկ արտարս:

- 44. Եւ ել մեռեալն ոտիւք կապելովք, ձեռքն երիզապնօք, և երեսօքն վարչամակապատօք, և ասէ ցնոսս Յիսուս. լու-ծէք զգա և թողէք երթալ:
- 45. Բազումք ի հրէիցն՝ որ եկեալ էին առ մարեմանս, իբրև տեսին, զոր արարն՝ հաւատացին ի նա:
- 46. Եւ ոմանք ի նոցանէ գնացին առ փարիսեցիսն, և պա-մեցին նոցա զոր արարն Յիսուս:
- 47. Ժողովեցան քահանայապետքն և փարիսեցիքն ատենն, և ասեն. զի՛նչ արասցուք, զի այրն այն բազում նշանս առնէ:
- 48. Եթէ թողումք զնա այնպէս, ամենեքին հաւատան ի նա. և գայցեն հոռոմք՝ և բառնայցեն զազգս մեր և զտելի:
- 49. Մի ոմն ի նոցանէ՝ անուն Կայիափա, որ քահանայապետ էր տարւոյն այնորիկ, ասէ ցնոսս. դուք ոչինչ գիտէք:
- 50. Եւ ոչ բնաւ խորհել իսկ՝ թէ լաւ է մեզ զի այր մի մեռա-նիցի ի վերայ ժողովրդեանս, և մի ամենայն ազգս կորիցէ:
- 51. Զայս ոչ յանձնէ ինչ ասաց, այլ քանզի քահանայապետ էր տարւոյն այնորիկ, մարգարէացաւ՝ եթէ մեռանելոց էր Յիսուս ի վերայ ազգին:
- 52. Եւ ոչ ի վերայ ազգին միայն, այլ զի և զորդիսն Աստու-ծոյ զյրուեալսն ժողովեցէ ի մի:
- 53. Ապա յայնմ օրէ խորհուրդ արարին զի սպանցեն զնա:
- 54. Եւ Յիսուս այնուհետեւ ոչ եթէ համարձակ շրջէր ի մէջ հրէիցն. այլ գնաց անտի յերկիր մի, որ մերձ էր յանապատ, ի քաղաք մի, որում անուն էր Եփրայիմ, և անդ լինէր աշա-կերտօքն հանդերձ:
- 55. Եւ էր մերձ Զատիկն հրէից, և բազումք ելին յերուսա-ղէմ ի գաւառէ անտի յառաջագոյն քան զգատիկն, զի սըր-բեցեն զանձինս իւրեանց:
- 56. Խնդրէին զՅիսուս. և ասէին ընդ միմեանս մինչ կային ի տաճարին. զի՛արդ թուի ձեզ՝ եթէ ոչ գայցէ ի տօն այսր. պա-տուէր տուեալ էր քահանայապետիցն և փարիսեցւոց, զի թէ որ գիտասցէ թէ ուր է, գուշակեցէ զնմանէ՝ զի կալցեն զնա:

1. Իսկ Յիսուս վեց աւուրք յառաջ քան զզատիկն եկն ի Բեթանիա, ուր էր Ղազար մեռեալն, զոր յարոյցն ի մեռելոց. և):
2. Եւ արարին անդ նմա ընթրիս. և ի սպասու կայր Մարթա. և Ղազար մի էր ի բազմելոց ընդ նմա:
3. Իսկ Մարեմայ առեալ լիտր մի իւղոյ նարդեան ազնուի մեծագնոյ, օժ զոտան Յիսուսի, և հերով իւրով մաքրէր զոտս նորա. և տունն լի եղև ի հոտոյ իւղոյն:
4. Ասէ մի ոմն յաշակերտաց անտի՝ Յուզա Իսկարիովտացի, որ մատնելոցն էր զնա:
5. Ընդէր ոչ իւղդ այդ վաճառեցաւ երեքհարիւր դենարի, և տուաւ աղքատաց:
6. Չայս ասաց՝ ոչ զի զաղքատաց ինչ փոյթ էր նմա, այլ զի գող էր, և զարկզն ինքն ունէր. և որ ինչ անկանէրն՝ նա կըրէր:
7. Ասէ Յիսուս. թոյլ տուք դմա, զի յօրն պատանաց իմոց պահեսցէ զայդ:
8. Չաղքատս յամենայն ժամ ընդ ձեզ ունիք. զիս ոչ հանապազ ընդ ձեզ ունիք:
9. Իբրև զիտաց ժողովուրդ բազում ի հրէիցն, թէ անդ է, եկին ոչ միայն վասն Յիսուսի, այլ զի և զՂազար տեսցեն, զոր յարոյցն ի մեռելոց:
10. Խորհուրդ արարին քահանայապետքն՝ զի և զՂազար սպանցեն:
11. Քանզի բազումք ի հրէից երթային և հաւատային ի Յիսուս:
12. Ի վաղիւ անդր ժողովուրդ բազում, որ եկեալ էր ի տօնն՝ իբրև լուան թէ գայ Յիսուս յԵրուսաղէմ:

13. Առին ոստս արմաւենեաց՝ և ելին ընդառաջ նորա, աղաղակէին և ասէին. ուխաննա, օրհնեալ որ գասդ յանուն տեսուն, թագաւորդ Իսրայէլի:
14. Եւ գտեալ Յիսուսի էջ մի, նստաւ ի վերայ նորա, որպէս և գրեալ է. և):
15. Մի երկնչիր, դուստր Սիովնի, ահաւասիկ թագաւոր քո գայ նստեալ ի վերայ յաւանակի իշոյ:
16. Եւ զայն ինչ ոչ գիտացին աշակերտքն նորա զառաջինն. այլ յորժամ փառաւորեցաւ Յիսուս՝ յայնժամ յիշեցին եթէ այն էր որ գրեալն էր վասն նորա. և զայն արարին նմա:
17. Եւ ժողովուրդն վկայէր՝ որ էր ընդ նմա, թէ զՂազար կոչեաց և եթ ի գերեզմանէն, և յարոյց զնա ի մեռելոց:
18. Եւ վասն այնորիկ ընդ առաջ եղև նմա ժողովուրդն, զի լուան եթէ զայն նշանս արարեալ էր նորա:
19. Իսկ փարիսեցիքն ասէին ընդ միմեանս. տեսանէք զի ոչ ինչ օգտիք. ահաւասիկ աշխարհ ամենայն զկնի նորա գնաց:
20. Էին անդ ոմանք և հեթանոսք յեւելոցն անդր, զի երկիր պագանիցեն ի տօնին:
21. Նորա մատեան առ Փիլիպպոս՝ որ ի Բեզսայիղայ Գալիլեացւոցն էր, աղաչէին զնա և ասէին՝ տէր, կամիմք զՅիսուս տեսանել:
22. Գայ Փիլիպպոս և ասէ ցԱնդրէաս. Անդրէաս և Փիլիպպոս ասեն ցՅիսուս:
23. Եւ Յիսուս պատասխանի ետ նոցա և ասէ. եհաս ժամ զի փառաւորեսցի որդի մարդոյ:
24. Ամէն ամէն ասեմ ձեզ. եթէ ոչ հատն ցորենոյ անկեալ յերկիր մեռանիցի, ինքն միայն կայ. ապա թէ մեռանիցի՝ բազում արդիւնս առնէ:
25. Որ սիրէ զանձն իւր՝ արձակէ զնա. և որ ատեայ

զանձն իւր յաշխարհիս յայսմիկ, ի կեանսն յաւիտենականս պահեսցէ զնա. ւ) :

26. Եթէ որ զիս պաշտիցէ, զկնի իմ եկեսցէ, և ուր եսն եմ, անդ և պաշտօնեայն իմ եղիցի. եթէ որ զիս պաշտիցէ, պատուեսցէ զնա հայրն իմ :

27. Բայց այժմ անձն իմ խռովեալ է. և զի՞նչ ասացից՝ եթէ Հայր ասրեցո՞ զիս ի ժամանակէ աստի յայնմանէ. այլ վասն այնորիկ եկի ի ժամն յայս :

28. Հայր՝ փառաւորեա զորդի քո. եկն բարբառ յերկնից. և փառաւոր արարի, և դարձեալ փառաւոր արարից :

29. Եւ ժողովուրդն՝ որ կայր և լսէր՝ ասէին որոտումն լինել. կէսքն ասէին. հրեշտակ խօսեցաւ ընդ նմա :

30. Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ. ոչ վասն իմ ինչ եկն բարբառս այս, այլ վասն ձեր :

31. Այժմիկ դատաստան է աշխարհիս այսորիկ, այժմիկ իշխան աշխարհիս այսորիկ ընկեսցի արտաքս :

32. Եւ ես յորժամ բարձրացայց յերկրէ, զամենեսին ձգեցից առիս :

33. Չայս ասէր՝ նշանակեալ թէ որով մահու մեռանելոց իցէ :

34. Պատասխանի ետ նմա ժողովուրդն. մեք լուսք յօրինաց՝ եթէ Քրիստոսն յաւիտեան կայ, և դու զիսրդ ասես՝ թէ պարտ է բարձրանալ որդւոյ մարդոյ. ո՞վ է այն որդին մարդոյ. ք) :

35. Ասէ ցնոսա Յիսուս. փոքր միւս ևս ժամանակ լոյս ընդ ձեզ է. զնացէք մինչդեռ զլոյսն ունիք, զի մի խաւար ձեզ հասցէ. զի որ զնայ ի խաւարի, ոչ գիտէ յո՞ երթայ :

36. Մինչդեռ զլոյսն ընդ ձեզ ունիք՝ հաւատացէք ի լոյսն, զի որդիք լուսոյ եղիցիք. զայս խօսեցաւ Յիսուս, և չոգաւ թաքեալ ի նոցանէ :

... Մատ. Ժ. 39. Ժ. 25. - Մարկ Ը. 35. - Ղուկ. Թ. 24. Ժ. 33.
բ. Սաղ. Ժ. 4. Ժ. 2. - Եսայի. Խ. 8. - Եզեկ. Լ. 25.

37. Եւ այնչափ նշանս արարեալ էր առաջի նոցա, և նոքա ոչ հաւատային ի նա :

38. Զի լցցի բանն Եսայիայ մարգարէի, զոր ասացն. տէ՛ր, ո՞հ հաւատաց ի լուր մեր, և բազուկ տեսաւն ո՞ւմ յայտնեցաւ. ւ) :

39. Վասն այնորիկ ոչ կարէին հաւատալ, զի միւսանգամ ասէ Եսայի :

40. Թէ կուրացոյց զաչս նոցա. և ապշեցոյց զսիրտս նոցա. զի մի տեսցեն աչօք, և իմացին սրտիւք, և դարձցին և բժշկեցից զնոսա. ք) :

41. Չայս ասաց Եսայի՝ զի ետես զփառսն նորա, և խօսեցաւ վասն նորա :

42. Բայց սակայն և յիշխանաց անտի բազումք հաւատացին ի նա. այլ վասն փարիսեացոցն ոչ յայտնէին. զի մի ի ժողովրդեանէն ելանիցեն :

43. Քանզի սիրեցին զփառս մարդկան, առաւել քան զփառս Աստուծոյ :

44. Եւ Յիսուս աղաղակէր և ասէր. որ հաւատայ յիս՝ ոչ հաւատայ յիս, այլ յայն՝ որ առաքեացն զիս :

45. Եւ որ տեսանէ զիս, զայն տեսանէ, որ առաքեացն զիս :

46. Ես լոյս՝ յաշխարհ եկի, զի ամենայն որ հաւատայ յիս՝ ի խաւարի մի մնացցէ :

47. Եւ եթէ որ լուիցէ բանից իմոց՝ և ոչ պահեսցէ, ես ոչ գատիմ զնա. բանզի ոչ եկի թէ դատեցայց զաշխարհ, այլ զի փրկեցից զաշխարհ :

48. Որ անարգէ զիս՝ և ոչ ընդունի զբանս իմ, զոյ որ գատի զնա. բանն՝ զոր ես խօսեցայ, նա գատի զնա յաւուրն յետնում :

49. Զի ես յանձնէ իմմէ ոչ խօսեցայ. այլ որ առաքեացն զիս

... Եսայի. Խ. 1. - Հուս. Ժ. 16.
բ. Եսայի Զ. 9. - Մատ. Ժ. 14. - Մարկ. Գ. 12. - Ղուկ. Ը. 10. - Գործ. Ի. 26. - Հաով. Ժ. 8.

Հայր, նա ետ ինձ պատուէր՝ զինչ ասացից և զինչ խօսեցայց: 50. Եւ գիտեմ՝ եթէ պատուէրն այն կեանք են յաւիտեանականք. արդ՝ զոր են խօսիմ, որպէս ասաց ինձ Հայրն, այնպէս խօսիմ:

ԳԼՈՒԽ ԺԳ.

1. **Յ**առաջագոյն քան զտօնն զատկի գիտաց Յիսուս՝ թէ Հասեալ է ժամ նորա զի փոխեսցի յաշխարհէ աստի առ Հայր. սիրեաց զիւրսն որ յաշխարհի աստ են. իսպառ սիրեաց զնոսա. «):
2. Եւ ի լինիլ ընթրեացն, սատանայի իսկ արկեալ էր ի սիրտ՝ զի մատնեսցէ զնա Յուդա Սիմոնի Իսկարիովտացւոյ:
3. Գիտաց Յիսուս զի զամենայն ինչ ետ Հայր ի ձեռս նորա, և թէ յԱստուծոյ ել՝ և առ Աստուած երթայ:
4. Յառնէ յընթրեաց անտի, և զնէ զՀանդերձսն, և առեալ զենջակ մի սփածաւ:
5. Եւ ապա առեալ ջուր՝ արկ ի կոնք, և սկսաւ լուանալ զոտըս աշակերտացն. և սրբէր զենջակաւն՝ զոր սփածեալն էր:
6. Գայ առ Սիմոն Պետրոս. և նա ասէ ցնա. տէր, զու զիմ զոտս լուանամ:
7. Պատասխանի ետ նմա Յիսուս և ասէ. զոր ինչ եսս գործեմ, զու այժմ ոչ գիտես. բայց ապա գիտասջիր:
8. Ասէ ցնա Պետրոս. ոչ լուասցես զոտս իմ յաւիտեան. պատասխանի ետ նմա Յիսուս. եթէ ոչ լուացից զքեզ, ոչ ունիս ընդ իս մասն:
9. Ասէ ցնա Սիմոն Պետրոս. տէր, մի՛ միայն զոտս իմ, այլ և զձեռս և զգլուխ
10. Ասէ ցնա Յիսուս, լուացելոյն չէ ինչ պիտոյ, բայց զի

«. Մատ. ԻԶ. 2. - Մարկ. ԺԳ. 1. - Ղուկ. ԻԲ. 1.

- զոտսն լուանայցէ. քանզի ամենեւին սուրբ է. և զուր սուրբ է.ք, այլ ոչ ամենեքին:
11. Զի գիտէր զայն՝ որ մատնելոցն էր զնա. վասն այնորիկ ասաց՝ թէ ոչ ամենեքին սուրբ է.ք:
 12. Եւ յորժամ լուաց զոտս նոցա, առ զՀանդերձսն իւր՝ և դարձեալ բազմեցաւ, և ասէ ցնոսա. գիտէք զինչ արարիդ ձեզ:
 13. Դուք կոչէք զիս վարդապետ և տէր, և բարւոք առնէք, քանզի եմ իսկ:
 14. Իսկ արդ՝ եթէ ես լուացի զոտս ձեր՝ տէրս և վարդապետըս, և զուք պարտիք զմիմեանց ոտս լուանալ:
 15. Զի օրինակ մի ետու ձեզ, զի որպէս ես ձեզ արարի, և զուք առնիջիք:
 16. **Ա**մէն ամէն ասեմ ձեզ. ոչ է ծառայ մեծ քան զտէր իւր, և ոչ առաքեալ մեծ քան զայն՝ որ առաքեացն զնա. «):
 17. Եթէ զայս գիտէք, երանելի և ս էք եթէ առնիցէք զայս:
 18. Ոչ վասն ամենեցուն ձեր ասեմ, զի ես գիտեմ զորս ընտրեցիդ. այլ զի լցցի գիրն, թէ որ ուտէր ընդ իս Հաց՝ արար ինձ խաբէութիւն. ք):
 19. ՅայսմՀետէ իսկ ասեմ ձեզ մինչև և եղեալ, զի յորժամ լինիցի՝ հաւատասջիր թէ ես եմ:
 20. Ամէն ամէն ասեմ ձեզ. որ ընդունի զոր ոք ես առաքեցից, զիս ընդունի. և որ զիս ընդունի, ընդունի զայն՝ որ առաքեացն զիս. ք):
 21. Զայս իբրև ասաց Յիսուս, խռովեցաւ յոգի իւր, վկայեաց և ասէ. ամէն ամէն ասեմ ձեզ, զի մի ոմն ի ձէնջ մատնելոց է զիս. ք):

«. Մատ. Ժ. 24. - Ղուկ. Զ. 40.
բ. Սաղ. Խ. 10.
գ. Մատ. Ժ. 40. - Ղուկ. Ժ. 16.
դ. Մատ. ԻԶ. 21. - Մարկ. ԺԳ. 18.

- 22. Հայէին ընդ միմեանս աշակերտքն տարակուսեալք, թէ զումնէ ասիցէ:
- 23. Եւ էր մի ոմն յաշակերտացն բազմեալ առ Յիսուսի՛ զոր սիրէրն Յիսուս:
- 24. Ակնարկէ նմա Սիմովն Պետրոս հարցանել՝ ո՞վ իցէ՛ վասն որոյ ասէն:
- 25. Եւ նա անկեալ զլանջօքն Յիսուսի՛ ասէ ցնա. տէր, ո՞վ է:
- 26. Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ. այն է՛ որում ես թացից զպատառն և տաց. և թացեալ զպատառն տայ Յուդայի Իսկարիովտացւոյ:
- 27. Եւ յետ պատառոյն՝ ապա եմնւտ ի նա սատանայ. և ասէ ցնա Յիսուս. արդ՛ որ զինչ առնելոցն ես՝ արա՛ վաղվաղակի:
- 28. Եւ զայս ոչ որ իմացաւ ի բազմականաց անտի՛ թէ առ ինչ ասաց ցնա:
- 29. Զի ոմանք համարէին՝ թէ զի զարկղն ունէր Յուդայ, ասաց նմա Յիսուս՝ գնեա՛ ինչ որ պիտոյ իցէ մեզ ի տօնիս. և կամ զի աղքատաց ինչ տացէ:
- 30. Իսկ նորա առեալ զպատառն՝ ել արտաքս վաղվաղակի. և էր զիշէր:
- 31. Եւ իբրև ել, ասէ Յիսուս. այժմ՝ փառաւորեցաւ որդի մարդոյ. և Աստուած փառաւորեցաւ ի նմա:
- 32. Զի եթէ Աստուած փառաւորեցաւ ի նմա, և Աստուած փառաւորեսցէ զնա յանձն իւր. և վաղվաղակի փառաւորեսցէ զնա:
- 33. Որդեակք իմ, փոքր ինչ ժամանակ ընդ ձեզ եմ. խնդրիցէք զիս, և որպէս ասացի ցհրեայսն, եթէ ուր եսն երթամ՝ դուք ոչ կարէք գալ, և արդ՛ ձեզ ասեմ:
- 34. Պատուիրան նոր տամ ձեզ, զի սիրիցէք զմիմեանս՝ որպէս սիրեցի ես զձեզ, զի և դուք սիրեսցիք զմիմեանս. աս):

- 35. Յայսմ գիտացեն ամենքեան եթէ իմ աշակերտք էք, եթէ սիրիցէք զմիմեանս:
- 36. Ասէ ցնա Սիմովն Պետրոս. տէր, յո՞վ երթաս. պատասխանի ետ Յիսուս, ուր եսն երթամ՝ դու ոչ կարես այժմ՝ գալ զկնի իմ, բայց ապա եկեսցես զկնի իմ:
- 37. Ասէ ցնա Պետրոս, տէր, ընդէ՞ր ոչ կարիցեմ գալ այժմ՝ զկնի քո. արդէն զանձն իմ՝ իսկ եղից ի վերայ քո:
- 38. Պատասխանի ետ Յիսուս. զանձն քո դիցե՛ս ի վերայ իմ. ամէն ամէն ասեմ քեզ. չե՛ իցէ հաւու խօսեալ, մինչ դու երիցս ուրացիս զիս. աս):

ԳԼՈՒԽ ԺԳ.

- 1. **Մ**ի խռովեսցին սիրտք ձեր. այլ հաւատացէք յԱստուած, և յիս հաւատացէք:
- 2. Ի տան հօր իմոյ օթեւանք բազում են. ապա թէ ոչ՝ ասացեալ էր իմ ձեզ, եթէ երթամ և պատրաստեմ ձեզ տեղի:
- 3. Եւ եթէ երթամ և պատրաստեմ ձեզ տեղի, զարձեալ գամ և առնում զձեզ առ իս. զի ուր եսն իցեմ, և դուք անդ իցէք:
- 4. Եւ ուր երթամն զիտիցէք, և զճանապարհն զիտիցէք:
- 5. Ասէ ցնա Թովմաս. տէր, ոչ գիտեմք յո՛ երթաս:
- 6. Ասէ ցնա Յիսուս. ես եմ ճանապարհն, ճմարտութիւն և կեանք. ոչ որ գայ առ Հայր՝ եթէ ոչ ինև:
- 7. Եթէ զիս գիտէիք, ապա և զՀայր իմ գիտէիք, և այսուհետև գիտասցիք զնա:
- 8. Ասէ ցնա Փիլիպպոս. տէր, ցոյց մեզ զՀայր՝ և շատ է մեզ:
- 9. Ասէ ցնա Յիսուս. այսչափ ժամանակս ընդ ձեզ եմ, և ոչ

ա. Ղեւտ. ԺԹ. 18. — Մատ. ԻԲ. 39.

ա. Մատ. ԻԶ. 34. — Մարկ. ԺԳ. 30. 72. — Ղուկ. ԻԲ. 34. 61.

Ժանեար զիս Փիլիպպէ. որ ետեսն զիս՝ ետես զՀայրն, և զու զիւրդ ասես եթէ ցոյց մեզ զՀայր:

10. Ոչ հաւատաս եթէ ես ի Հայր, և Հայր յիս է. զբանս զոր ես խօսիմ ընդ ձեզ, ոչ եթէ յանձնէ ինչ խօսիմ, այլ Հայրն՝ որ յիս բնակեալ է, նա գործէ զգործսն:

11. Հաւատայք ինձ, եթէ ես ի Հայր՝ և Հայր յիս:

12. Ապա թէ ոչ՝ գոնէ վասն գործոցն հաւատացէք ինձ. ամէն ամէն ասեմ ձեզ. թէ որ հաւատայն յիս, զգործս՝ զոր ես գործեմ՝ և նա գործեսցէ, և մեծամեծս ևս քան զնոյնս գործեսցէ. զի ես առ Հայր երթամ:

13. Եւ զոր ինչ խնդրիցէք յանուն իմ, արարից զայն. աս):

14. Զի փառաւորեսցի Հայր յորդի:

15. Եթէ սիրէք զիս՝ զպատուիրանս իմ պահեցիք:

16. Եւ ես աղաչեցից զՀայր, և այլ մխիթարիչ տացէ ձեզ. զի ընդ ձեզ բնակեսցի ի յաւիտեան:

17. Զհոգին ճշմարտութեան, զոր աշխարհս ոչ կարէ ընդունիլ. զի ոչ տեսանէ զնա, և ոչ ճանաչէ զնա. բայց դուք ճանաչէք զնա, զի առ ձեզ բնակեսցի՝ և ընդ ձեզ եղիցի:

18. Ոչ թողից զձեզ որբս. գամ՝ առ ձեզ:

19. Փոքր միւս ևս՝ և աշխարհս ոչ ևս տեսանէ զիս. բայց դուք տեսանիցէք զիս. զի ես կենդանի եմ, և դուք կենդանի լինելոց էք:

20. Յայնմ՝ առուր գիտասցիք դուք, զի ես ի Հօր իմում՝ և դուք յիս՝ և ես ի ձեզ:

21. Որ ունի զպատուիրանս իմ՝ և պահէ զնոսա, նա է որ սիրէ զիս. և որ սիրէն զիս՝ սիրեսցի ի Հօրէ իմմէ. և ես սիրեցից զնա, և երեւցուցից նմա զիս:

22. Ասէ ցնա Յուդայ ոչ Իսկարիովացին. տէր, զի՞ եղեւ՝ զի մեզ յայտնելոց ես զքեզ և ոչ աշխարհի:

23. Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ ցնա. եթէ ոք սիրէ զիս՝

զբանն իմ՝ պահեսցէ, և Հայր իմ՝ սիրեսցէ զնա. և առ նա եկեսցուք, և օթեանս առ նմա արասցուք

24. Եւ որ ոչն սիրէ զիս՝ զբանս իմ ոչ պահէ. և բանն իմ զոր լսէք ոչ է իմ, այլ Հօրն՝ որ առաքեացն զիս:

25. Զայս խօսեցայ ընդ ձեզ մինչ առ ձեզս եմ:

26. Իսկ մխիթարիչն Հոգին սուրբ՝ զոր առաքեսցէ Հայր յանուն իմ, նա ուսուցէ ձեզ զամենայն, և յիշեցուցէ ձեզ զամենայն՝ որ ինչ ասացի ձեզ:

27. Խաղաղութիւն թողում ձեզ, զխաղաղութիւն զիմ տամ ձեզ. ոչ որպէս աշխարհս տայ՝ տամ ես ձեզ. մի՛ խռովեսցին սիրտք ձեր, և մի՛ զանգիտեսցին:

28. Լուայք զի ասացի ես ձեզ՝ թէ երթամ և գամ՝ առ ձեզ, եթէ սիրէիք զիս, ապա ուրախ լեալ էր ձեր՝ եթէ ես առ Հայր երթամ, զի Հայր իմ մեծ է քան զիս:

29. Եւ այժմ՝ ասացի ձեզ մինչև եղեալ, զի յորժամ լինիցի՝ հաւատասցիք:

30. Ոչ ևս այլ շատ խօսեցայց ընդ ձեզ. գայ իշխան աշխարհիս այսորիկ, և յիս ինչ ոչ գտանէ:

31. Այլ զի ծանիցէ աշխարհ՝ եթէ սիրեմ զՀայր. և որպէս պատուիրեաց ինձ Հայր՝ այնպէս առնեմ. զն արիք գնասցուք աստի. աս):

ԳՂՈՒԽ ԺԵ.

1. Ես եմ որթն ճշմարիտ, և Հայր իմ մշակ է:

2. Ամենայն ուռ որ յիս է՝ և ոչ բերէ պտուղ. կտրէ զնա, և ամենայն որ բերէ պտուղ՝ սրբէ զնա, զի առաւել ևս պտղաբեր լիցի:

3. Դուք արդէն իսկ սուրբ էք վասն բանին՝ զոր խօսեցայ ընդ ձեզ:

4. Կացէք յիս՝ և ես ի ձեզ, որպէս ուռն ոչ կարէ պտուղ

... Մատ. է. 7. ԻԱ. 22. - Մարկ. ԺԱ. 24.

... Գործ. Բ. 23.

բերել յանձնէ իւրմէ, եթէ չիցէ հաստատեալ յորթն, նոյնպէս և դուք՝ եթէ ոչ յիս հաստատեալ իցէք:

5. Ես եմ որթ՝ և դուք ուռ. որ հաստատեալ է յիս՝ և ես ի նա, նա բերէ պտուղ յոյժ. զի առանց իմ ոչինչ կարէք առնել:

6. Եթէ որ ոչ է հաստատեալ յիս, ել նա արտաքս իբրև դուռը՝ և ցամաքեցաւ. և ժողովեն զնա և ի հուր արկանեն՝ և այրի:

7. Եթէ կայցէք յիս՝ և բանք իմ ի ձեզ կայցեն, որ ինչ կամիցիք՝ խնդրեսցիք, և լինիցի ձեզ:

8. Յայսմիկ փառաւորեցաւ Հայր իմ զի պտուղ յոյժ բերիցէք, և եղիցիք իմ աշակերտք:

9. Որպէս սիրեաց զիս Հայրն իմ, և ես սիրեցի զձեզ. հաստատուն կացէք ի սէր իմ:

10. Եթէ պահիցէք զպատուիրանս իմ, կացցիք ի սէր իմ. որպէս ես զպատուիրանս Հօր իմոյ պահեցի, և կամ ի սէր նորա:

11. Զայս խօսեցայ ընդ ձեզ, զի ուրախութիւնն իմ ի ձեզ իցէ, և ձեր ուրախութիւնն լցեալ եղիցի:

12. Այս է պատուէր իմ, զի սիրեսցիք զմիմեանս, որպէս և ես զձեզ սիրեցի. ա):

13. Մեծ ևս քան զայս սէր ոչ որ ունիցի, եթէ զանձն իւր դիցէ ի վերայ բարեկամաց իւրոց:

14. Դուք բարեկամք էք իմ՝ եթէ առնիցէք զոր եսն պատուիրեմ ձեզ:

15. Ոչ ևս կոչեմ զձեզ ծառայս, զի ծառայն ոչ գիտէ զինչ գործէ տէրն նորա. այլ զձեզ կոչեցի բարեկամս, զի զամենայն՝ զոր լուայ ի Հօրէ իմմէ՝ ծանուցի ձեզ:

16. Ոչ եթէ դուք ընտրեցիք զիս, այլ ես ընտրեցի զձեզ. և եզի զձեզ՝ զի դուք երթայցէք և պտղաբերք լինիցիք. և

ա. Եփես. Ե. 2: — Ա. Թես. Դ. 9:

պտուղն ձեր կացցէ. և զոր ինչ խնդրիցէք ի Հօրէ իմմէ յանուն իմ, տացէ ձեզ:

17. Զայս պատուիրեմ, զի սիրեսցիք զմիմեանս. ա):

18. Եթէ աշխարհ զձեզ ատեայ, զխտաջիք զի նախ զիս ատեաց:

19. Եթէ յաշխարհէ աստի էիք, աշխարհ զիւրսն սիրէր արդեօք. բայց զի չէք յաշխարհէ. այլ ես ընտրեցի զձեզ յաշխարհէ, վասն այնորիկ ատեայ զձեզ աշխարհ:

20. Յիշեցէք զբանն, զոր ասացի ձեզ, թէ ոչ է ծառայ մեծ քան զտէր իւր, եթէ զիս հալածեցին, ապա և զձեզ հալածեսցեն. եթէ զբանն իմ պահեցին, ապա և զձերն պահեսցեն. ք):

21. Այլ զնոյնս արասցեն ընդ ձեզ վասն անուան իմոյ. զի ոչ գիտեն զայն, որ առաքեացն զիս:

22. Իմ եթէ չէր եկեալ և խօսեցեալ ընդ նոսա, մեզ ինչ ոչ գոյր նոցա. բայց արդ՝ չիք պատճառք վասն մեղաց իւրեանց:

23. Որ զիս ատեայ՝ և զՀայրն իմ ատեայ:

24. Եթէ զգործսն չէր գործեալ ի նոսա, զոր ոչ այլ ոք գործեաց, մեզ ինչ ոչ գոյր նոցա. բայց արդ՝ տեսին և ատեցին և զիս և զՀայր իմ:

25. Այլ զի լցցի բանն որ յօրէնս նոցա գրեալ է, թէ ատեցին զիս տարապարտուց. ք):

26. Բայց յորժամ եկեսցէ մխիթարիչն, զոր ես առաքեցից ձեզ ի Հօրէ, զՀոգին ճշմարտութեան որ ի Հօրէ ելանէ, նա վկայեսցէ վասն իմ. ք):

27. Եւ դուք վկայէք՝ զի ի սկզբանէ ընդ իս էք:

ա. Ա. Յով. Գ. 11. Դ. 7.
բ. Մատ. Ժ. 24. ԻԴ. 9.
գ. Սաղ. ԻԴ. 19.
դ. Ղուկ. ԻԴ. 48.

ԳԼՈՒԽ ԺԶ.

1. **Քայս** խօսեցայ ընդ ձեզ՝ զի մի՛ գայթակղես ջիբք:
2. Ի ժողովրդոց իւրեանց հանիցեն զձեզ. այլ եկեսցէ ժամանակ՝ զի ամենայն որ սպանանիցէ զձեզ, համարիցի պաշտօն մատուցանել Աստուծոյ:
3. Եւ զայն արասցեն ընդ ձեզ. քանզի ոչ ծանեան զՀայր՝ և ոչ զիս:
4. Այլ և զայս խօսեցայ ընդ ձեզ, զի յորժամ՝ եկեսցէ ժամանակ՝ յիշեցէք թէ ես ասացի ձեզ:
5. Ձայս ի սկզբանէ ոչ ասացի ձեզ, քանզի ընդ ձեզ էի. բայց արդ՝ երթամ՝ ես առ առաքիչն իմ. և ոչ որ ի ձէնջ հարցանէցիս, թէ յո՞ երթաս:
6. Այլ զի զայս խօսեցայ ընդ ձեզ, տրամուծիւն ելից զսիրտըս ձեր:
7. Այլ ես զճշմարիտն ասեմ՝ ձեզ, չաւ է ձեզ եթէ ես երթամ. զի եթէ ես ոչ երթայց՝ մխիթարիչն ոչ եկեսցէ առ ձեզ:
8. Ապա եթէ երթամ, առաքեցից զնա առ ձեզ. և նա եկեալ յանդիմանեսցէ զաշխարհ վասն մեզաց՝ և վասն արդարութեան՝ և վասն դատաստանի:
9. Վասն մեզաց՝ զի ոչ հաւատան յիս:
10. Վասն արդարութեան՝ զի առ Հայր իմ՝ երթամ, և ոչ ևս տեսանէք զիս:
11. Վասն դատաստանի՝ զի իշխան աշխարհիս այսորիկ դատապարտեալ է:
12. Եւս բազում ինչ ունիմ՝ ասել ձեզ, այլ ոչ կարէք հանդարտիլ այժմիկ:
13. Յորժամ՝ եկեսցէ նա՝ Հոգին՝ ճշմարտութեան, առաջնորդեսցէ ձեզ ամենայն ճշմարտութեամբ. զի ոչ եթէ յանձնէ ինչ խօսիցի, այլ զոր լսիցէ՝ խօսեսցի, և զգալոցն պատմեսցէ ձեզ:

14. Նա զիս փառաւորեսցէ, զի յիմմէ անտի առնուցու և պատմեսցէ ձեզ:
15. Ձամենայն ինչ զոր ունի Հայր՝ իմ է. վասն այնորիկ ասացի ձեզ, թէ յիմմէ անտի առնուցու՝ և պատմեսցէ ձեզ:
16. **Փոքր** մի՛ և ոչ ևս տեսանէք զիս, և ապա սակաւիկ մի՛ և տեսանիցէք զիս. և զի ես երթամ՝ առ Հայր:
17. Ասէին ոմանք յաշակերտաց անտի ցմիմեանս. զի՞նչ է այս՝ զոր ասէ ցմեզ, թէ փոքր մի՛ և ոչ տեսանէք զիս, և դարձեալ սակաւիկ մի՛ և տեսանիցէք զիս. և թէ ես առ Հայր իմ՝ երթամ:
18. Եւ ասէին. զի՞նչ իցէ այն փոքր միւս ևսն, չգիտեմք զինչ խօսի:
19. Գիտաց Յիսուս եթէ կամէին ցնա հարցանել, և ասէ ցրնոսա. վասն այդորիկ խնդրէք ընդ միմեանս, զի ասացի թէ, փոքր մի՛ և ոչ տեսանէք զիս, և դարձեալ սակաւիկ միւս ևս՝ և տեսանիցէք զիս:
20. Ամէն ամէն ասեմ՝ ձեզ, զի լացջիք և ողբասջիք դուք, և աշխարհ խնդացէ. դուք տրտմեսջիք, այլ տրամուծիւնն ձեր յուրախութիւն եղիցի:
21. Կին յորժամ՝ ծնանիցի՝ տրտմութիւն է նմա, զի հասեալ է ժամ՝ նորա. այլ յորժամ՝ ծնցի զմանուկն, ոչ ևս յիշէ զնեղութիւնն վասն խնդութեանն. զի ծնաւ մարդ յաշխարհ:
22. Եւ դուք այժմ՝ տրտմութիւն ունիք. այլ դարձեալ տեսից զձեզ, և ուրախ լիցին սիրտք ձեր. և զուրախութիւնն ձեր՝ ոչ որ հանիցէ ի ձէնջ:
23. Եւ յայնմ՝ առուր զիս ինչ ոչ հարցանիցէք. ամէն ամէն ասեմ՝ ձեզ. զի զոր ինչ խնդրիցէք ի Հօրէ իմմէ յանուն իմ, տացէ ձեզ. աս):

«. Յակ. Ա. 5. — Մատ. է. 7. ԻԱ. 22. — Մարկ. ԺԱ. 24. — Ղուկ. ԺԱ. 9.

- 24. Մինչև ցայժամ ոչինչ խնդրեցիք յանուն իմ: խնդրեցէք և առնուցուք: զի ուրախութիւնն ձեր լցեալ իցէ:
- 25. Զայս առաջօք խօսեցայ ընդ ձեզ. եկեսցէ ժամանակ՝ յորժամ ոչ ևս առաջօք խօսեցայց ընդ ձեզ: այլ յայտնապէս զՀօրէ պատմեցից ձեզ:
- 26. Յայնմ առուր խնդրեսցիք յանուն իմ: և ոչ ասեմ ձեզ՝ եթէ ես ազաչեցից զՀայր վասն ձեր:
- 27. Զի ինքն իսկ Հայր սիրէ զձեզ, զի դուք զիս սիրեցիք և հաւատացիք՝ եթէ ես յԱստուծոյ ելի:
- 28. Ելի ի Հօրէ և եկի յաշխարհ. դարձեալ թողում զաշխարհ, և երթամ առ Հայր:
- 29. Ասեն ցնա աշակերտքն. ահա արդ յայտնութեամբ խօսիս, և առակ և ոչ մի ինչ սսես:
- 30. Այժմիկ գիտեմք՝ եթէ գիտես զամենայն, և ոչինչ պիտոյ է՝ եթէ որ հարցանիցէ զքեզ. յայսմիկ հաւատամք՝ եթէ յԱստուծոյ ելեր:
- 31. Պատասխանի ետ նոցա Յիսուս և ասէ. այժմ հաւատամք:
- 32. Ահա եկեսցէ ժամ, և եկեալ իսկ է, զի ցրուեսցիք յիրար քանչիւր տեղիս, և զիս միայն թողուցուք. և չեմ միայն, զի Հայր ընդ իս է. և):
- 33. Զայս խօսեցայ ընդ ձեզ, զի ընդ իս զխաղաղութիւնն ունիցիք. յաշխարհի աստ նեղութիւն ունիցիք, այլ քաջալերեցարուք, զի ես յաղթեցի աշխարհի:

ԳԼՈՒԽ ԺԵ.

1. **Զ**այս իբրև խօսեցաւ Յիսուս, ամբարձ դաշտ իւր յերկինս և ասէ. Հայր, հասեալ է ժամ, փառաւորեալ զորդի քո. զի և որդի քո փառաւորեսցէ զքեզ:

- 2. Որպէս ետուր նմա իշխանութիւն ամենայն մարմնոյ, զի ամենայնի՝ զոր ետուր նմա, տացէ զկեանսն յաւիտենականս. և):
- 3. Այս են յաւիտենական կեանք, զի ծանիցեն զքեզ միայն ճշմարիտ Աստուած՝ և զոր առաքեցեր զՅիսուս Քրիստոս:
- 4. Ես զքեզ փառաւորեցի յերկրի, զգործսն կատարեցի, զորս ետուր ցիս՝ զի արարից:
- 5. Եւ այժմ փառաւորեալ զիս Հայր առ ի քէն փառօքն՝ զոր ունէի յառաջ քան զլինին աշխարհի առ ի քէն:
- 6. Յայտնեցի զանուն քո մարդկան, զորս ետուր ինձ յաշխարհէ. քո էին, և ինձ ետուր զնոսա. և զբանն քո պահեցին:
- 7. Արդ՝ զիտացին, եթէ զամենայն ինչ՝ զոր ետուր ինձ առ իքէն են:
- 8. Զի զբանն՝ զոր ետուր ինձ՝ ետուր նոցա. և նորա ընկալան, և ծանեան ճշմարտութեամբ՝ թէ առ ի քէն ելի. և հաւատացին՝ եթէ դու առաքեցեր զիս:
- 9. Արդ՝ ես վասն նոցա աղաչեմ, և ոչ վասն աշխարհի աղաչեմ: այլ վասն նոցա՝ զորս ետուրն ինձ, զի քո են:
- 10. Եւ որ ինչ իմ է՝ ամենայն քո է. և որ ինչ քո է՝ այն իմ է. և փառաւորեալ եմ ի նոսա:
- 11. Եւ ես ոչ ևս եմ յաշխարհի, և նորա յաշխարհի են, և ես առ քեզ դամ. Հայր սուրբ, պահեա զնոսա յանուն քո, որով ետուրն ինձ. զի եղիցին մի, որպէս և մեք մի եմք:
- 12. Մինչ էի յաշխարհի ընդ նոսա, ես պահէի զնոսա յանուն քո՝ որով ետուրն ինձ, և պահեցի, և ոչ որ ի նոցանէ կորեալ, բայց որդին կորստեան, զի գիրն լցցի. ք):
- 13. **Բ**այց արդ առ քեզ դամ. և զայս խօսիմ յաշխարհի, զի ունիցին զուրախութիւնն իմ լիով յանձինս իւրեանց:
- 14. Ես ետուր նոցա զբանն քո, և աշխարհ ատեաց զնոսա.

... Մատ. ԻԸ. 18.
 ... Սաղ. ձԸ. 8.

զի չեն յաշխարհէ, որպէս և ես չեմ յաշխարհէ:

15. Ոչ զայս աղաչեմ, զի բարձրես զնոսա յաշխարհէ. այլ զի պահեսցես զնոսա ի չարէ:

16. Յաշխարհէ աստի չեն, որպէս և ես չեմ յաշխարհէ:

17. Սուրբ արա զնոսա ճշմարտութեամբ քով. զի քո բանդ ճշմարտութիւն է:

18. Որպէս զիս առաքեցեր յաշխարհ. և ես առաքեցի զնոսա յաշխարհ:

19. Եւ ի վերայ նոցա ես սուրբ առնեմ զանձն իմ. զի եղիցին և նոքա սրբեալք ճշմարտութեամբ:

20. Այլ ոչ վասն նոցա միայն աղաչեմ, այլ և վասն ամենայն հաւատացելոց բանիւն նոցա յիս:

21. Զի ամենեքին մի իցեն. որպէս դու Հայր յիս՝ և ես ի քեզ. զի և նոքա ի մեզ իցեն. զի և աշխարհ հաւատացէ եթէ դու առաքեցեր զիս:

22. Եւ ես՝ զփառսն՝ զոր ետուր ինձ՝ ետու նոցա, զի իցեն մի, որպէս և մեր մի եմք:

23. Ես ի նոսա՝ և դու յիս, զի եղիցին կատարեալք ի մի. և զիտասցէ աշխարհ՝ եթէ դու առաքեցեր զիս. և սիրեցի զնոսա՝ որպէս դու զիս սիրեցեր:

24. Հայր, զորս ետուրն ինձ, կամիմ, զի ուր եսն եմ, և նոքա իցեն ընդիս. զի տեսանիցեն զփառսն իմ, զոր ետուրն զիս. զի սիրեցեր զիս յառաջ քան զլինիլն աշխարհի:

25. Հայր արդար, և աշխարհ զքեզ ոչ ծանեալ. այլ ես զքեզ ծանեայ. և նոքա ծանեան՝ եթէ դու առաքեցեր զիս:

26. Եւ ծանուցի նոցա զանուն քո, և ծանուցից. զի սէրն՝ զոր սիրեցեր զիս՝ ի նոսա իցէ, և ես ի նոսա:

ԿԼՈՒԽ ԺԸ.

1. **Զ**այս իբրև ասաց Յիսուս, եւ աշակերտօքն հանդերձ

յայնկոյս ձորոյն կեդրովնի՝ ուր էր պարտէզ, յոր եմուտ ինքն և աշակերտքն իւր. ...):

2. **Գիտէր** և Յուդայ որ զնա մատնելոց էր՝ զտեղին. զի բաղում անգամ ժողովեալ էր անդր Յիսուսի աշակերտօքն հանդերձ:

3. Եւ Յուդայի առեալ ընդ իւր զգունդն, և ի քահանայապետիցն և ի փարիսեցոց սպասաւորս, գայ անդր ջահիւք՝ և լապտերօք՝ և զինուք. ք):

4. Իսկ Յիսուս իբրև ետես զայն ամենայն եկեալ ի վերայ նորա, եւ և ասէ ցնոսա. զո՞ խնդրէք:

5. Պատասխանի ետուն նմա. զՅիսուս նազովրեցի. ասէ ցնոսա Յիսուս. ես եմ. կայր ընդ նոսա և Յուդայ՝ որ մատնէրն զնա:

6. Իբրև ասաց՝ թէ ես եմ, յետս յետս չոգան՝ և զարկան զգետնի:

7. Դարձեալ եհարց զնոսա. զո՞ խնդրէք. և նոքա ասեն. զՅիսուս նազովրեցի:

8. Պատասխանի ետ նոցա Յիսուս. ասացի ձեզ թէ ես եմ. արդ՝ եթէ զիս խնդրէք, թոյլ տուք դոցա երթալ:

9. Զի լցցի բանն՝ զոր ասաց, թէ զոր ետուրն ցիս՝ ոչ կորուսից ի նոցանէ և ոչ զոր:

10. Իսկ Սիմովն Պետրոս՝ քանզի ունէր սուր, ձգեաց զնա և եհար զքահանայապետին ծառայ, և ի բաց էառ զունկն նորա զաջոյ. և էր անուն ծառային Մաղքոս:

11. Ասէ Յիսուս ցՊետրոս. արկ զսուրդ անդրէն ի պատեանն իւր. զբաժակն՝ զոր ետ ինձ Հայր, ոչ ըմպիցեմ զնա:

12. Իսկ գունդն, և հազարապետն, և սպասաւորք հրէիցն կալան զՅիսուս և կապեցին:

13. Եւ ածին զնա նախ առ Աննա՝ որ էր աներ Կայիափայի՝ որ քահանայապետն էր տարւոյն այնորիկ. ք):

ա. Բ. Թագ. ԺԵ. 23. — Մատ. ԻԶ. 36. — Մարկ. ԺԴ. 32. — Ղուկ. ԻԲ. 39.
բ. Մատ. ԻԶ. 47. — Մարկ. ԺԴ. 43. — Ղուկ. ԻԲ. 47.
գ. Ղուկ. Գ. 2.

- 14. Այս այն Կայիափայ էր՝ որ խրատն ետ հրէից, եթէ լաւ է առն միում մեռանիլ ի վերայ ժողովրդեանն:
- 15. Եւ երթային զհետ Յիսուսի Սիմոն Պետրոս եւ միւս եւս աշակերտ. եւ աշակերտն այն՝ քանդի ծանօթ էր քահանայապետին՝ եմուտ ընդ Յիսուսի ի գաւիթ քահանայապետին:
- 16. Եւ Պետրոս կայր առ դրանն արտաքոյ. եւ միւս աշակերտըն՝ որ էր ծանօթ քահանայապետին, եւ ասաց զգոռնապանն, եւ եմոյծ ի ներքս զՊետրոս. »):
- 17. Ասէ աղջիկն՝ որ դռնապանն էր՝ զՊետրոս. միթէ եւ դու յաշակերտաց առնն այնորիկ իցես. եւ նա ասէ. ոչ եմ:
- 18. Կային անդ ծառայքն եւ սպասաւորք խարոյկ արկեալ, քանդի ցուրտ էր՝ եւ ջեռնոսին. կայր ընդ նոսա եւ Պետրոս եւ ջեռնոյր:
- 19. Եւ քահանայապետն եհարց զՅիսուս՝ վասն աշակերտացն եւ վասն վարդապետութեան նորա:
- 20. Պատասխանի ետ նմա Յիսուս. ես յայտնապէս խօսեցայ յաշխարհի. ես յամենայն ժամ ուսուցի ի ժողովրդեանն. եւ ի տաճարի անդ՝ ուր ամենայն հրեայք ժողովեալ էին, եւ ի ծածուկ ինչ ոչ խօսեցայ:
- 21. Զի՞ հարցանես զիս. հարց զայնոսիկ որ լուանն՝ թէ զինչ խօսեցայ ընդ նոսա. ահաւանիկ նորա զիտեն զինչ ասացի ես:
- 22. Իբրեւ նա զայս ասաց, մի ոմն ի սպասաւորացն՝ որ անդ կայր, էած ապտակ Յիսուսի՝ եւ ասէ. այդպէս պատասխանի տաս քահանայապետիդ:
- 23. Եւ Յիսուս ասէ ցնա. եթէ չար ինչ խօսեցայ, վկայեա՞ վասն չարին. իսկ եթէ բարի, ընդէ՞ր հարկանես զիս:
- 24. Եւ առաքեաց զնա Աննա կապեալ առ Կայիափայ քահանայապետ. ք):
- 25. Եւ Սիմոն Պետրոս կայր անդ եւ ջեռնոյր. ասեն ցնա.

... Մատ. ԻԶ. 58. — Մարկ. ԺԴ. 54. — Ղուկ. ԻԲ. 54.
 բ. Մատ. ԻԶ. 57. — Մարկ. ԺԴ. 53. — Ղուկ. ԻԲ. 54.

- միթէ եւ դու յաշակերտաց անախ նորա իցես. նա ուրացաւ եւ ասէ՝ թէ չեմ. »):
- 26. Եւ ասէ մի ոմն ի ծառայից քահանայապետին՝ աղգական այնորիկ, զորոյ զունկն եհատ Պետրոս. ոչ ես իսկ տեսի զքեզ ի պարտիզի անդ ընդ նմա:
- 27. Դարձեալ ուրացաւ Պետրոս. եւ վազվազաիկ հաւ խօսեցաւ:
- 28. Եւ ածեն զՅիսուս ի վանացն Կայիափայի յապարանս դատաւորին, եւ էր այգուց. եւ նորա ոչ մտին յապարանսն, զի մի՛ պղծեսցին, այլ զի ուտիցեն զգատիկն. ք):
- 29. Եւ առ նոսա Պիղատոս արտաքս եւ ասէ. զի՞նչ չարախօսութիւն մատուցանէք զառնէն զայնմանէ:
- 30. Պատասխանի ետուն եւ ասեն ցնա. եթէ չէր չարագործ այրն այն, ապա ոչ մասնէաք զնա քեզ:
- 31. Ասէ ցնոսա Պիղատոս. առէք զնա դուք, եւ ըստ ձերոց օրինացն դատեցարուք. ասեն ցնա հրեայքն. մեզ ոչ է արժան սպանանել զոր. ք):
- 32. Զի լցցի բանն Յիսուսի՝ զոր ասաց, նշանակեալ՝ թէ որով մահու մեռանելոց իցէ:
- 33. Եմուտ միւսանգամ յապարանսն Պիղատոս, կոչեաց ըզ-Յիսուս՝ եւ ասէ ցնա. դո՞ւ ես թագաւորն հրէից. ր):
- 34. Պատասխանի ետ Յիսուս. ի քէ՞ն ասես զայդ, եթէ այլք ասացին քեզ զինէն:
- 35. Պատասխանի ետ Պիղատոս. միթէ եւ ես հրեայ իցեմ. ազգն քո եւ քահանայապետք մասնեցին զքեզ ինձ. զի՞նչ գործ գործեալ է քո:
- 36. Պատասխանի ետ Յիսուս. իմ արքայութիւն չէ յայսմ

ա. Մատ. ԻԶ. 69. — Մարկ. ԺԴ. 67. — Ղուկ. ԻԲ. 54.
 բ. Մատ. ԻԵ. 2. — Մարկ. ԺԵ. 1. — Գործ. Ժ. 28. ԺԱ. 3.
 գ. Մատ. Ի. 19.
 դ. Մատ. ԻԵ. 11. — Մարկ. ԺԵ. 2. — Ղուկ. ԻԳ. 3.

աշխարհէ. եթէ յաշխարհէ աստի էր արքայութիւնն իմ, ըս-
պասաւորքն իմ մարտնչէին արդեօք՝ զի մի՛ մտտնեցայց հրէ-
ից. բայց արդ՝ թագաւորութիւնն իմ չէ աստի:

37. Ասէ ցնա Պիղատոս. ապա թէ այդպէս իցէ, թագաւոր
ումն ես դու. պատասխանի ետ Յիսուս. դու ասես՝ թէ թագա-
ւոր իցեմ: Բայց ես յայդ իսկ ծնեալ եմ, և ի դոյն իսկ եկեալ
եմ՝ յաշխարհ, զի վկայեցից ճշմարտութեանն. ամենայն որ
ի ճշմարտութենէ է, լսէ բարբառոյ իմոյ:

38. Ասէ ցնա Պիղատոս. զի՞նչ է ճշմարտութիւն. զայս իբրև
ասաց, դորձեալ ել առ հրեայսն՝ և ասէ ցնոսա. ես և ոչ մի
ինչ պատճառս գտանեմ ի նմա:

39. Բայց է ձեր սովորութիւն, զի զմի ոք արձակեցից ձեզ ի
զատկիս. արդ կամի՞ք՝ զի արձակեցից ձեզ զթագաւորն հը-
րէից. աս):

40. Աղաղակեցին ամենքեան և ասէին. մի՛ զգա, այլ զԲա-
րաբբա. և էր Բարաբբայն այն աւազակ:

ԳԼՈՒԽ ԺԹ.

1. Յայնժամ էառ Պիղատոս պիսուս, և գան Եհար. Է):

2. Եւ զինուորացն արարեալ զպսակ ի փշոց՝ եղին ի գլուխ
նորա, և զգեցուցին նմա հանդերձ ծիրանի:

3. Եւ գային առ նա, և ասէին. ողջ եր արքայ հրէից. և
հանէին նմա ապտակս:

4. Ել դարձեալ Պիղատոս արտաքս՝ և ասէ ցնոսա. ահա ածեմ
զնա արտաքս առ ձեզ, զի գիտասցիք թէ ես վնաս ինչ ի նմա
ոչ գտանեմ:

5. Ել Յիսուս արտաքս. և ունէր պսակ ի փշոց՝ և զհանդերձ
ծիրանի. և ասէ ցնոսա. ահա այրդ ցձեզ:

ա. Մատ. ԻԷ. 15. — Մարկ. ԺԵ. 6. — Ղուկ. ԻԳ. 17.

բ. Մատ. ԻԷ. 27. — Մարկ. ԺԵ. 16.

6. Իբրև տեսին զնա քահանայապետքն և սպասաւորք, զա-
ղաղակ բարձին և ասեն. ի խաչ հան, ի խաչ հան զգա:

7. Պատասխանի ետուն նմա հրեայքն. մեք օրէնս ունիմք,
և ըստ օրինաց մերոց պարտի մեռանիլ. զի զանձն իւր որդի
Աստուծոյ արար:

8. Իբրև լուաւ զբանս զայս Պիղատոս. առաւել ևս երկեալ:

9. Եմուտ դարձեալ անդրէն յապարանսն, և ասէ ցՅիսուս.
ուստի՞ ես դու. և Յիսուս ոչ ետ նմա պատասխանի:

10. Ասէ ցնա Պիղատոս. ընդ իս ո՞չ խօսիս. ո՞չ գիտես եթէ
իշխանութիւն ունիմ հանել զքեզ ի խաչ, և իշխանութիւն
ունիմ՝ արձակել զքեզ:

11. Պատասխանի ետ Յիսուս. ոչ ունէիր դու իշխանութիւն
ի վերայ իմ և ոչ մի, եթէ ոչ էր տուեալ քեզ ի վերուստ.
Վասն այնորիկ որ մատնեացն զիս քեզ, նորա մեծ մեղք են:

12. Եւ յայնմանէ Պիղատոս խնդրէր արձակել զնա. և հը-
րեայքն աղաղակէին և ասէին. եթէ զգա արձակես՝ չես բա-
րեկամ կայսեր. ամենայն ոք՝ որ թագաւոր կոչէ զանձն իւր,
հակառակ է կայսեր:

13. Իսկ Պիղատոս իբրև լուաւ զբանս զայսոսիկ էած զՅի-
սուս արտաքս, և նստաւ ի վերայ բեմին՝ ի տեղւոջն, որ կոչէր
քարայտակ, և եբրայեցերէն Վապպաթա:

14. Եր ուրբաթն զատկի, և էր ժամ իբրև վեցերորդ, և ա-
սէ ցհրեայսն. ահա թագաւորդ ձեր ցձեզ:

15. Եւ նորա աղաղակէին. բարձ ի մէնջ, բարձ ի մէնջ և
հան զգա ի խաչ. ասէ ցնոսա Պիղատոս. ես զթագաւորդ ձեր
ի խաչ հանիցեմ. պատասխանի ետուն քահանայապետքն.
չիք մեր թագաւոր բաց ի կայսերէ:

16. Յայնժամ ետ զնա ի ձեռս նոցա, զի ի խաչ ելանիցէ:

17. Եւ նորա առեալ տանէին զնա. և բարձեալ էր ինքնին
զխաչափայտն, և ելանէր ի տեղին որ անուանէր գագաթան,
և կոչէր եբրայեցերէն Գողգոթա. աս):

ա. Մատ. ԻԷ. 33. — Մարկ. ԺԵ. 22. — Ղուկ. ԻԳ. 33.

- 18. Ուր և ի խաչն իսկ հանին զնա. և ընդ նմա երկուս ևս այլս աստի և անտի, և ի միջի զՅիսուս:
- 19. Գրեաց և տախտակ մի Պիղատոս, և եդ ի վերայ խաչին. և էր գրեալ. Յիսուս նազովրեցի թագաւոր հրէից:
- 20. Զայն տախտակ ընթերցան բազումք ի հրէից, զի մօտ էր ի քաղաք անդր տեղին՝ ուր խաչեցաւն Յիսուս. և էր գրեալ Եբրայեցերէն, Իսրայէլեցերէն և Յունարէն:
- 21. Ասեն ցՊիղատոս քահանայապետքն հրէից. մի՛ գրեր թագաւոր հրէից, այլ թէ նա ասաց թագաւոր եմ՝ հրէից:
- 22. Պատասխանի ետ Պիղատոս. զոր ինչ գրեցի՛ գրեցի:
- 23. Իսկ զինուորքն իբրև հանին ի խաչ զՅիսուս, առին ըզհանդերձս նորա՝ և արարին չորս մասունս, իւրաքանչիւր զինուորի մասն. իսկ զպամուճանն՝ քանդի էր առանց կարանի ի վերուստ փորանկեալ ամենևին. և)
- 24. Ասեն ցմիմեանս. մի՛ պատառեսցուք զայդ, այլ արկցուք վիճակս ի վերայ դորա, ում և ելցէ, զի լցցի գիրն որ ասէ՝ բաժանեցին զհանդերձս իմ՝ յիւրեանս. և ի վերայ պատմուճանի իմոյ վիճակ արկին. զինուորքն զայս ինչ գործեցին. ք):
- 25. Եւ կային առ խաչին Յիսուսի մայրն նորա, և քոյր մօր նորա Մարիամ Կղէովպա, և Մարիամ Մազդաղեանացի:
- 26. Յիսուս իբրև ետես զմայրն և զաշակերտն զոր սիրէր՝ զի կայր մօտ, ասէ ցմայրն. կին դու, ահա որդի քո:
- 27. Ապա ասէ ցաշակերտն. ահա մայր քո. և յայնմ ժամանակէ առ աշակերտն զնա առ իւր:
- 28. Յետ այսորիկ իբրև գիտաց Յիսուս եթէ ահա ամենայն ինչ կատարեալ է, զի կատարեսցի գիրն, ասէ. ծարաւի եմ. ք)
- 29. Եւ անդ կայր աման ինչ լի քացախով. և նոցա սպունգ

ա. Մատ. ԻԷ. 35. — Մարկ. ԺԵ. 24. — Ղուկ. ԻԳ. 34.
բ. Սաղ. ԻԱ. 19.
գ. Սաղ. ԿԸ. 22.

- լցեալ քացախով ընդ լեղոյ՝ շուրջ եդեալ զմշտկաւ զոպայի՛ մատուցին ի բերան նորա:
- 30. Իբրև առ Յիսուս զքացախն հանդերձ լեղովն՝ ասէ. ամենայն ինչ կատարեալ է. և խոնարհեցուցեալ զգլուխն աւանդեաց զոգին:
- 31. Իսկ հրեայքն՝ քանզի ուրբաթ էր, զի մի՛ անդէն ի խաչին ագանեցին մարմինքն մինչ ցշաքաթն. զի էր օր մեծ շաքաթուն այնորիկ, աղաչեցին զՊիղատոս զի խորտակեսցեն զբարձս նոցա՝ և բարձցեն:
- 32. Եկին զինուորքն, և զառաջնոյն խորտակեցին զբարձս, նոյնպէս և զմիւսոյն՝ որ ընդ նմա ի խաչն ելեալ էր:
- 33. Բայց իբրև եկին առ Յիսուս՝ և տեսին զի այն ինչ մեռեալ էր, ոչ խորտակեցին զբարձս նորա:
- 34. Այլ մի ոմն ի զինուորացն տիգաւ խոցեաց զկողս նորա. և ել վաղվաղակի արիւն և ջուր:
- 35. Եւ որ ետեսն՝ վկայեաց, և ճշմարիտ է վկայութիւն նորա. և նա գիտէ թէ ճշմարիտ ասէ, զի և դուք հաւատասալիք:
- 36. Այս եղև՝ զի լցցի գիրն, եթէ ոսկր նորա մի՛ փշրեսցի. և)
- 37. Եւ դարձեալ միւս գիր ասէ. եթէ հայեսցին ի նա՝ յոր խոցեցինն. ք):
- 38. Յետ այսորիկ աղաչեաց զՊիղատոս Յովսէփ, որ Յարիմաթեայ էր աշակերտ Յիսուսի ի ծածուկ՝ վասն ահին հրէից, զի բարձցէ զմարմինն Յիսուսի. և հրամայեաց Պիղատոս. եկին և բարձին զնա. ք):
- 39. Եկն Նիկողեմոս՝ որ եկեալն էր առ Յիսուս ի գիշերի զառաջինն, և եբեր զմուռս խառն ընդ հայուէս իբրև լտերս հարիւր:

ա. Եւեց. ԺԲ. 46. — Թուոց. Թ. 12.
բ. Զաք. ԺԲ. 10.
գ. Մատ. ԻԷ. 57. — Մարկ. ԺԵ. 43. — Ղուկ. ԻԳ. 50.

- 40. Առին զմարմինն Յիսուսի, և պատեցին կտաւովք՝ խրնկովքն հանդերձ, որպէս օրէն էր հրէից պատել:
- 41. Եւ էր ի տեղւոջն յորում խաչեցաւ՝ պարտէզ. և ի պարտիզի անդ գերեզման նոր, յորում ոչ ոք երբէք էր եղեալ:
- 42. Անդ վասն ուրբաթուն հրէից՝ զի մօտ էր գերեզմանն՝ եղին զՅիսուս:

ԳԼՈՒԽ Ի.

- 1. **Ե**ւ ի միաշաբաթւոյն Մարիամ Մագդաղենացի գայ առաւօտուն ընդ արշալոյսն ի գերեզման անդր, և տեսանէ զվէմն բարձեալ ի դրանց գերեզմանին. ^ա):
- 2. Ապա ընթանայ և գայ առ Սիմովն Պետրոս՝ և առ միւս աշակերտն՝ զոր սիրէր Յիսուս, և ասէ ցնոսա. բարձին զտէր ի գերեզմանէ անտի, և ոչ գիտեմ՝ ուր եղին զնա:
- 3. Եւ Պետրոս և միւս աշակերտն՝ և գային ի գերեզմանն:
- 4. Ընթանային երկոքեան ի միասին. և միւս աշակերտն յառաջեաց ընթացաւ վաղագոյն քան զՊետրոս՝ և եկն նախ ի գերեզմանն:
- 5. Եւ խոնարհեալ տեսանէ՝ զի կային անդ կտաւքն, բայց ի ներքս ոչ եմուտ:
- 6. Եկն Սիմովն Պետրոս՝ որ գայրն զկնի նորա, և եմուտ ի գերեզմանն. և տեսանէ զկտաւսն զի կային անդ:
- 7. Եւ վարշամակն՝ որ էր ի գլուխ նորա, ոչ ընդ այլ կտուսն կայր, այլ ուրոյն ծալեալ ի մի կողմն:
- 8. Յայնժամ եմուտ և միւս աշակերտն. որ եկեալն էր յառաջագոյն ի գերեզմանն. ետես և հաւատաց:
- 9. Զի չեւ ևս գիտէին զգիրս՝ թէ պարտ է նմա ի մեռելոց յառնել:
- 10. Զոգան գարձեալ առ միմեանս աշակերտքն:

ա. Մատ. ԻԸ. 1. — Մարկ. Ժ. 2. 1. — Ղուկ. ԻԳ. 1.

- 11. Բայց Մարիամ կայր արտաքոյ գերեզմանին և լայր. և մինչդեռ լայր՝ խոնարհեցաւ ի գերեզմանն. ^ա):
- 12. Եւ տեսանէ երկուս հրեշտակս ի սպիտակս, զի նստէին՝ մի ի սնարից, և մի յանտից՝ ուր կայր մարմինն Յիսուսի:
- 13. Եւ նոքա ասէն ցնա. կի՛ն դու, զի՛ լաս. ասէ ցնոսա. զի բարձին զտէրն իմ՝ ի գերեզմանէ աստի, և ոչ գիտեմ՝ ուր եղին զնա:
- 14. Զայս իբրև ասաց, դարձաւ ի թիկունս կոյս, և տեսանէ զՅիսուս զի կայր. և ոչ գիտէր թէ Յիսուս իցէ:
- 15. Ասէ ցնա Յիսուս. կի՛ն դու, զի՛ լաս. զո՞ ինչդրես. նմա այսպէս թուեցաւ՝ թէ պարտիզպանն իցէ, ասէ ցնա. տէր, եթէ դու բարձեր զնա, ասա՛ ինձ, ուր եղեր զնա, զի ես առից զնա:
- 16. Ասէ ցնա Յիսուս. Մարիամ՝. և նա դարձաւ, և ասէ ցնա եբրայեցերէն. ընդունի, որ թարգմանի վարդապետ:
- 17. Ասէ ցնա Յիսուս. մի՛ մերձենար յիս, զի չեւ ևս ելեալ եմ առ հայր իմ. այլ երթ դու առ եղբարսն իմ, և ասա ցնոսա. ելանեմ ես առ հայրն իմ՝ և առ հայր ձեր, և Աստուածն իմ՝ և Աստուած ձեր:
- 18. Գայ Մարիամ Մագդաղենացի՝ և պատմէ աշակերտացն, եթէ ետես նա զտէր, և զայս ինչ ասաց ցնա:
- 19. **Ե**ւ էր երեկոյ ի միաշաբաթւոյ առուրն, և դրօք փակելովք՝ ուր էին աշակերտքն ժողովեալ վասն ահին հրէից, եկն Յիսուս և եկաց ի միջի նոցա, և ասէ ցնոսա. որջոյն ընդ ձեզ. ^բ):
- 20. Իբրև զայս ասաց՝ եցոյց նոցա զձեռս և զկողսն իւր. և ինդացին աշակերտքն իբրև տեսին զտէր:
- 21. Ասէ ցնոսա դարձեալ. որջոյն ընդ ձեզ. որպէս առաքեաց զիս հայր իմ, և ես առաքեմ զձեզ:

ա. Մատ. ԻԸ. 1. — Մարկ. Ժ. 2. 5. — Ղուկ. ԻԳ. 4.
բ. Մարկ. Ժ. 2. 14. — Ղուկ. ԻԳ. 15. — Ա. Կորնթ. ԺԵ. 5.

- 22. Եւ զայս իբրև ասաց՝ փշեաց ի նոսա և ասէ. առէք Հոգի սուրբ:
- 23. Եթէ ումեք թողուցուք զմեղս թողեալ լիցի նոցա. եթէ զուրուք ունիցիք՝ կալեալ լիցի. աս):
- 24. Իսկ Թովմաս մի յերկոտասանիցն՝ անուանեալն երկուորեակ, ոչ էր ընդ նոսա յորժամ եկն Յիսուս:
- 25. Ասէին ցնա այլ աշակերտքն, եթէ տեսաք զտէր. և նա ասէ ցնոսա. եթէ ոչ տեսից ի ձեռս նորա զնշան բւեռացն, և արկից զմատունս իմ՝ ի տեղիս բւեռացն, և մխեցից զձեռս իմ՝ ի կողս նորա, ոչ հաւատամ:
- 26. Եւ յետ ութ առուր դարձեալ էին ի ներքս աշակերտքն, և Թովմաս ընդ նոսա. գայ Յիսուս դրօքն փակելովք, և եկաց ի մէջ, և ասէ. ողջոյն ընդ ձեզ:
- 27. Ապա ասէ ցԹովմաս. բեր զմատունս քո և արկ այսր, և տես զձեռս իմ. և բեր զձեռն քո՝ և մխեա՛ ի կողս իմ, և մի՛ լինիր անհաւատ՝ այլ հաւատացեալ:
- 28. Պատասխանի ետ Թովմաս և ասէ ցնա. Տէր իմ և Աստուած իմ:
- 29. Ասէ ցնա Յիսուս. այդ զի տեսերդ զիս՝ և հաւատացեր, երանի՛ որոց ոչ իցէ տեսեալ՝ և հաւատացեն:
- 30. Բազում և այլ նշանս արար Յիսուս առաջի աշակերտաց իւրոց, որ ոչ է գրեալ ի գիրս յայսմիկ:
- 31. Այլ այս այնչափ ինչ գրեցաւ՝ զի հաւատայցէք եթէ Յիսուս Քրիստոս է որդի Աստուծոյ. և զի հաւատայցէք, և ըզկեանսն յաւիտենականս ընդունիցիք յանուն նորա:

ԳԼՈՒԽ ԻԱ.

1. **Յ**ետ այսորիկ դարձեալ յայտնեաց զանձն իւր Յիսուս աշակերտացն իւրոց առ ծովեզերքն Տիրբերայ. և յայտնեաց այսպէս:

- 2. Էին ի միասին Սիմովն Պետրոս, և Թովմաս անուանեալն երկուորեակ, և Նաթանայել՝ որ ի Կանայ Գալիլեացոց, և որդիքն Ձեբեթեայ, և այլք յաշակերտաց անտի երկու:
- 3. Ասէ ցնոսա Սիմովն Պետրոս, երթամ ձուկն որսալ. ասեն ցնա. գամք և մեք ընդ քեզ. գնացին և մտին ի նաւ, և յայնմ գիշերի կալան և ոչ ինչ:
- 4. Իբրև այգ եղև՝ կայր Յիսուս յեզր ծովուն, բայց ոչ ծանեան աշակերտքն թէ Յիսուս իցէ:
- 5. Ասէ ցնոսա Յիսուս. մանկունք, միթէ ունիք ինչ ուտելոյ. պատասխանի ետուն և ասեն ցնա, ոչ:
- 6. Ասէ ցնոսա. արկէք յաջակողմն նաւին զուռկանդ. և գտանիցէք. արկին, և ոչ կարէին ձգել ի բազմութենէ անտի ձկանց:
- 7. Ասէ աշակերտն այն, զոր սիրէրն Յիսուս՝ ցՊետրոս. տէր է այն. Սիմովն Պետրոս իբրև լուաւ թէ տէր է, արկաւ զիւրև զափածանելին՝ քանզի մերկ էր, և ընկէց զինքն ի ծովն:
- 8. Եւ այլ աշակերտքն նաւաւն իսկ գային, քանզի չէին հեռի ի ցամաքէն. այլ իբրև երկերիւր կանգնաւ. քարշէին զգործիսն հանդերձ ձկամքն:
- 9. Իբրև ելին ի ցամաք, տեսանեն կրակետոզ կայծականց. և ձուկն մի ի վերայ, և հաց:
- 10. Ասէ ցնոսա Յիսուս. բերէք ինձ ի ձկանց այտի զոր դուքդ կալարուք այժմիկ:
- 11. Եմուտ Սիմովն Պետրոս, և ձգէր զգործին ի ցամաք լի մեծամեծ ձկամք, հարիւր յիսուն և երիւք. և այնչափ ինչ կայր, և ոչ պատառեցաւ գործին:
- 12. Ասէ ցնոսա Յիսուս. եկայք ճաշեցէք. և ոչ ոք յաշակերտացն իշխէր հարցանել թէ զու ո՞վ ես, զի գիտէին թէ տէրն է:
- 13. Գայ Յիսուս՝ և առնու զհացն՝ և տայ նոցա, նոյնպէս և զձուկնն:
- 14. Չայս երիցս անգամ երևեցաւ Յիսուս աշակերտացն յարուցեալ ի մեռելոց:

15. Եւ իբրև ճաշեցին, ասէ ցՍիմոնն Պետրոս Յիսուս. Սիմոնն Յովնանու, սիրե՞ս զիս առաւել քան զբոսա. ասէ ցնա. այո՛, տէր, և դու գիտես զի սիրեմ զքեզ. ասէ ցնա. արածեա՛ զգառինս իմ:

16. Դարձեալ ասէ ցնա. Սիմոնն Յովնանու, սիրե՞ս զիս. ասէ ցնա. այո՛, տէր, և դու գիտես, զի սիրեմ զքեզ. ասէ ցընա. արածեա զոչխարս իմ:

17. Ասէ ցնա երկցս անգամ. Սիմոնն Յովնանու, սիրե՞ս զիս. արտմեցաւ Պետրոս՝ զի ասացն ցնա երկցս թէ սիրես զիս. և ասէ ցնա. տէր, դու զամենայն գիտես. և դու իսկ զամենայն ճանաչես, և եթէ սիրեմ զքեզ. ասէ ցնա Յիսուս. արածեա՛ զոչխարս իմ:

18. Ամէն ամէն ասեմ քեզ. զի մինչ մանուկն էիր, անձամբ անձին գօտի ածէիր, և երթայիր յո՛ և կամէիր. և յորժամ ծերացիր, ձեռս ի վեր կալցես, և այլք ածցեն քեզ գօտի, և տարցին ուր ոչ կամիցիս.:

19. Զայս ասաց՝ նշանակեալ թէ որով մահու փառաւոր առնիցէ զԱստուած. և զայս իբրև ստաց, ասէ ցնա. եկ զկնի իմ:

20. Դարձաւ Պետրոս՝ և տեսանէ զաշակերտն զոր սիրէր Յիսուս, զի երթայր զկնի. որ և անկաւ զլանջօքն նորա և ասէ. տէր, ո՞վ է որ մատնելոցն է զքեզ:

21. Զնա տեսեալ Պետրոսի՝ ասէ ցՅիսուս. տէր, իսկ սա՛ զի՞:

22. Ասէ ցնա Յիսուս. եթէ կամիմ զի կացցէ դա՛ մինչև ես գամ. քեզ զի՞ փոյթ է, դու եկ զկնի իմ:

23. Եւ ել բանս այս յեղբարս, և համարեցան թէ աշակերտըն այն ոչ մեռանիցի. և ոչ ասաց նմա Յիսուս եթէ ոչ մեռանիցի, այլ թէ կամիմ ես՝ թէ կացցէ դա մինչև ես գամ:

24. Այս աշակերտ է՝ որ վկայէ վասն այսոցիկ. որ և գրեացն իսկ զայտոսիկ, և գիտեմք եթէ ճշմարիտ է վկայութիւննորա:

25. Իայց է և այլ ինչ բազում զոր արար Յիսուս. զոր եթէ գրեալ էր մի ըստ միջէ, կարծեմ թէ, և ոչ աշխարհս բաւական էր տանել զգիրսն՝ որ թէ գրեալ էին:

Յ Ո Ւ Յ Ա Կ

ԱԻԵՏԱՐԱՆԱՅ

ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ, ՏԱՃԱՐԻ, ԻԻՂԱԲԵՐԻՑ, ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՆԴԱՍՏԱՆԻ՝ ՈՐ ՊԱՇՏԻՆ Ի ԿԱՐԳԱԻՈՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿԱՅ ԱՂՕԹԻՑ ԸՍՑ ԶԱՅՆԻՆ:

ԱԻԵՏԱՐԱՆՔ ՀԱՆԴՍՏԵԱՆ

Ի ՄԱՏԹԷՈՍ

- ԳԼ. ԺԱ. 25. Յայնմ ժամանակի: վերջ. 30. իմ փոքրոզի:
- ԳԼ. ԺԳ. 36. Յայնժամ թողեալ: վ. 52. զնոր և հին:
- ԳԼ. ԻԱ. 18. Եւ այգուցն իբրև: վ. 32. հաւատալ նմա:
- ԳԼ. ԻԵ. 31. Եւ Յորժամ եկեսցէ: վ. 46. յաւիտենականօ:

Ի ՄԱՐԿՈՍ

- ԳԼ. Դ. 1. Դարձեալ սկսաւ: վ. 9. լսելոյ լուիցէ:
- ԳԼ. Դ. 26. Եւ ասէր՝ այս: վ. 34. մեկնէր զամենայն:
- ԳԼ. ԺԳ. 24. Այլ յաւուրսն յայն: վ. 31. անցանիցեն:
- ԳԼ. ԺԴ. 32. Այլ վասն աւուրն: վ. 37. արթուն կացէք:

Ի ՂՈՒԿԱՍ

- ԳԼ. Թ. 10. Դարձան առաքեալքն: վ. 17. սակառի:
- ԳԼ. ԺԲ. 32. Մի՛ երկն: վ. 48. պահանջեսցեն ի նմանէ:
- ԳԼ. ԺԷ. 3. Զգոյշ կացէք: վ. 10. առնել՝ արարաք:
- ԳԼ. ԻԱ. 27. Եւ յայնժամ տես: վ. 38. լսել ի նմանէ:

Ի ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ

- ԳԼ. Բ. 13. Եւ էր մերձ զա: վ. 22. զոր ասաց Յիսուս:
- ԳԼ. Ե. 19. Պատասխանի ետ: վ. 23. զառաքիչն նորա:
- ԳԼ. Ե. 24. Ամէն ամէն ասեմ: վ. 30 առաքեացն զիս:
- ԳԼ. ԺԲ. 24. Ամէն ամէն ասեմ ձեզ: վ. 26 հայր իմ:

ԱԻԵՏԱՐԱՆՔ ՏԱՃԱՐԻ

Ի ՄԱՏԹԷՈՍ

ԳԼ. ԻԴ. 1. Եւ ելեալ արտաքս: վ. 51. կրճել ատամանց:

Ի ՄԱՐԿՈՍ

ԳԼ. ԺԳ. 1. Եւ յեկանելն նորա: վ. 37. արթուն կացէք:

Ի ԳՈՒԿՍՍ

ԳԼ. ԻԱ. 5. Եւ յասել ոմանց: վ. 38. լսել ի նմանէ:

Ի ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ

ԳԼ. Ժ. 22. Եղեն յայնժամ նաւա: վ. 42. ի նա անդ:

Կամ.

ԳԼ. ԺԳ. 16. Ամէն ամէն ասեմ: վ. ԺԳ. 13. հայր յորդի:

ԱԻԵՏԱՐԱՆՔ ԻԻՂԱԲԵՐԻՑ

Ի ՄԱՏԹԷՈՍ

ԳԼ. ԻԸ. 1. Եւ յերեկոյի շա: վ. 20. ի կատարած աշխար:

Ի ՄԱՐԿՈՍ

ԳԼ. ԺԵ. 42. Եւ իբրև երեկոյ: վ. ԺԶ. 8. զի երկնցէին:

Ի ԳՈՒԿՍՍ

ԳԼ. ԻԳ. 50. Եւ ահա այր մի: վ. ԻԴ. 12. թէ զինչ եղև:

Ի ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ

ԳԼ. ԺԹ. 38. Յետ այտորիկ: վ. Ի. 18. ինչ ասաց ցնա:

ԱԻԵՏԱՐԱՆՔ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

Ի ՄԱՏԹԷՈՍ

ԳԼ. Դ. 23. Եւ շրջէր Յիսուս: վ. 25. բժշկեաց զնոսա:

ԳԼ. Ը. 1. Այլ իբրև էջ ի լեռ: վ. 17. մեր եբարձ:

ԳԼ. Ը. 28. Եւ իբրև անց: վ. 34. սահմանաց նոցա:

ԳԼ. Թ. 1. Եւ մտեալ ի նաւ՝ էսնց: վ. 8. մարդկան:

ԳԼ. Թ. 18. Մինչդեռ նա զայս: վ. 26. երկիրն ընդ այն:

ԳԼ. Թ. 27. Եւ մինչդեռ ան: վ. 34. հանէ գա զդուս:

ԳԼ. Թ. 35. Եւ շրջէր յիս: վ. Ժ. 1. հիւանդութիւնս:

ԳԼ. ԺԲ. 9. Եւ գնացեալ ան: վ. 14. կորուսցեն զնա:

ԳԼ. ԺԲ. 22. Յայնժամ մատ: վ. 37. պարտաւորեցին:

ԳԼ. ԺԴ. 22. Եւ ստիպեաց վաղվազա: վ. 36. փրկեցան:

ԳԼ. ԺԵ. 21. Եւ ելեալ ան: վ. 31. զԱստուած Իսրայելի:

ԳԼ. ԺԷ. 14. Եւ իբրև եկին: վ. 20. աղօթիք և սպառ:

ԳԼ. Ի. 29. Եւ յեկանելն նո: վ. 34. գնացին զհետ նորա:

Ի ՄԱՐԿՈՍ

ԳԼ. Ա. 21. Եւ մտանեն ի կա: վ. 34. թէ Քրիստոսն է:

ԳԼ. Ա. 35. Եւ ընդ այգն: վ. 45. յամենայն կողմանց:

ԳԼ. Բ. 1. Եւ մտեալ դարձեալ: վ. 12. երբէք ոչ տեսաք:

ԳԼ. Գ. 1. Եւ եմուտ միւսանգամ: վ. 5. ձեռն նորա:

ԳԼ. Գ. 7. Իսկ Յիսուս: վ. 12. յառնիցեն զնա:

ԳԼ. Ե. 1. Եւ եկն յայնկոյս: վ. 20. զարմանային:

ԳԼ. Ե. 21. Եւ իբրև անց Յիսուս: վ. 43. նմա ուտել:

ԳԼ. Զ. 53. Եւ իբրև ան: վ. 56. մեծեղանն՝ փրկեցան:

ԳԼ. Ե. 24. Եւ անտի յարու: վ. 30. դնէր ի մահիւնս:

ԳԼ. Ե. 31. Եւ ելեալ միւ: վ. 37. և համերց խօսել:

ԳԼ. Ը. 22. Գան ի Բեթսա: վ. 26. ասիցես ի շինին:

ԳԼ. Թ. 13. Եւ եկեալ առ աշա: վ. 28. և աղօթիք:

ԳԼ. Ժ. 46. Եւ գան յերկրոյ: վ. 52. ի ճանապարհին:

Ի ԳՈՒԿՍՍ

ԳԼ. Դ. 31. Եւ էջ ի Կափառ: վ. 42. թէ Քրիստոսն է:

ԳԼ. Ե. 12. Եւ եղև ի հասա: վ. 16. կայր յաղօթս:

ԳԼ. Ե. 17. Եւ եղև ի միում առ: վ. 26. նոր նշան:

ԳԼ. Զ. 1. Եւ եղև ի շաբա: վ. 11. առնիցեն Յիսուսի:

ԳԼ. Ե. 1. Եւ իբրև կա: վ. 10. հիւանդ բժշկեալ:

- ԳԼ. Է. 11. Եւ եղև ի վա: վ. 23. գայթակղեսդի յիս:
 ԳԼ. Ը. 22. Եւ եղև ի մի: վ. 39. արար նմա Յիսուս:
 ԳԼ. Ը. 40. Եւ իբրև դարձաւ: վ. 56. որ ինչ եղևն:
 ԳԼ. Թ. 37. Եւ եղև ի վա: վ. 44. մեծամեծացն Աս:
 ԳԼ. ԺԱ. 14. Եւ հանէր դև մի: վ. 23. ընդ իս՝ ցրուէ:
 ԳԼ. ԺԳ. 10 Եւ ուսուցա: վ. 17. գործէին ի նմանէ:
 ԳԼ. ԺԴ. 1. Եւ եղև ի մը: վ. 6. պատասխանի առ այն:
 ԳԼ. ԺԵ. 11. Եւ եղև մինչև: վ. 19. կեցուցին զքեզ:
 ԳԼ. ԺԸ. 35. Եւ եղև ի մօտե: վ. 43. օրհնութիւն Աս:
 Ի ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ

- ԳԼ. Դ. 46. Եկն դարձեալ ի կա: վ. 54. ի Գալիլեա:
 ԳԼ. Ե. 1. Յետ այսո: վ. 18. առնէր զանձն աստու:
 ԳԼ. Թ. 1. Եւ մինչդեռ անցան: վ. 38. եպագ նմա:
 ԳԼ. ԺԱ. 1. Եւ էր սմն հի: վ. 46. զոր արարն Յիսուս:

ԱԻԵՏԱՐԱՆՔ ԱՆԴԱՍՏԱՆԱՅ

Ի ՄԱՏԹԷՈՍ

- ԳԼ. ԻԴ. 27. Զի որպէս փայլա: վ. 35. իմ մի՛ անցցեն:
 ԳԼ. ԻԵ. 35. Եւ հանեալ զնա: վ. 50. արձակեաց զոգին:
 ԳԼ. ԻԵ. 50. Եւ Յիսուս դարձեալ: վ. 61. գերեզմանին:

Ի ՄԱՐԿՈՍ

- ԳԼ. ԺԵ. 22. Եւ ածին զնա՝ ի գող: վ. 37. և եհան զոգի:

Ի ՂՈՒԿԱՍ

- ԳԼ. ԻԳ. 32. Ածին և այլ երկուս: վ. 46. եհան զոգի:

Ի ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ

- ԳԼ. Գ. 13. Եւ ոչ որ ել յերկինս: վ. 21. գործեցան:
 ԳԼ. ԺԹ. 16. Յայնժամ ետ զնա: վ. 22. զրեցի՛ զրեցի:
 ԳԼ. ԺԹ. 25. Եւ կային առ խա: վ. 30. աւանդեաց զո:

« Ազգային գրադարան »

NL0123914

